

T.C.
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU
YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

6360 SAYILI YASA İLE OLUŞTURULAN YENİ
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE MODELİNİN
UYGULAMADAKİ YANSIMALARI: HATAY,
MALATYA, MANİSA VE VAN BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ ÖRNEKLERİ

DOKTORA TEZİ

Hazırlayan

Vedat YILMAZ

Tez Danışmanı

Doç.Dr. Şafak KAYPAK

Hatay-2018

**T.C.
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SİYASET BİLİMİ VE KAMU
YÖNETİMİ ANABİLİM DALI**

**6360 SAYILI YASA İLE OLUŞTURULAN YENİ
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE MODELİNİN
UYGULAMADAKİ YANSIMALARI: HATAY,
MALATYA, MANİSA VE VAN BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ ÖRNEKLERİ**

DOKTORA TEZİ

Hazırlayan

Vedat YILMAZ

Tez Danışmanı

Doç.Dr. Şafak KAYPAK

Hatay-2018

ONAY

VEDAT YILMAZ tarafından hazırlanan **“6360 SAYILI YASA İLE OLUŞTURULAN YENİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE MODELİNİN UYGULAMADAKİ YANSIMALARI: HATAY, MALATYA, MANİSA VE VAN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEKLERİ”** adlı bu çalışma jüri tarafından lisansüstü öğretim yönetmeliğinin ilgili maddelerine göre değerlendirilip oy birliği / oy çokluğu ile **SİYASET BİLİMİ VE KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALINDA DOKTORA TEZİ** olarak kabul edilmiştir.

19/01/2018

Jüri Üyeleri	İmza

Vedat YILMAZ Tarafından Hazırlanan **“6360 Sayılı Yasa ile Oluşturulan Yeni Büyükşehir Belediye Modelinin Uygulamadaki Yansımaları: Hatay, Malatya, Manisa ve Van Büyükşehir Belediyesi Örnekleri”** adlı doktora tez çalışmasının yukarıda imzaları bulunan jüri üyelerince kabul edildiğini onaylarım.

Prof.Dr. Ali ACARAVCI

Enstitü Müdürü

ETİK BEYANI

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
MUSTAFA KEMAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE**

Bu belge ile bu tezde yer alan bilgilerin tamamının akademik kurallara ve etik ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Söz konusu kural ve ilkelerin gereği olarak tezde yararlandığım eserlerin tamamına uygun bir şekilde atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi ayrıca beyan ederim. (19/01/2018)

Vedat YILMAZ

ÖNSÖZ

Bu doktora tezi çalışmasında, 06/12/2012 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanarak yürürlüğe girmiş olan 6360 sayılı “*On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*” ile getirilen düzenlemelerin yerel halk üzerindeki sosyal, ekonomik, yönetsel, siyasal ve çevresel anlamda olumlu ve olumsuz yöndeki yansımaları, ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bu doğrultuda çalışmada anket yöntemi uygulanmış olup, yasa ile yeni büyükşehir belediyesi olan Hatay, Malatya, Manisa ve Van Büyükşehir Belediyelerinde yaşayan yerel halka her bir ilin nüfusuna orantılı olarak bulunan sayıda toplamda 1000 anket yapılmıştır. Yapılan anket çalışmaları SPSS paket programında analiz edilerek, yorumlamalarda bulunulmuştur.

Çalışmam süresince hiçbir zaman desteğini esirgemeyen ve önemli katkısı olan danışman hocam Doç.Dr. Şafak KAYPAK’a, Tez İzleme Komitesinde yer alan, çalışmamın her safhasında bilgileri ve yönlendirmeleri ile önemli katkı sağlayan, hayata bakış konusunda bana çok şey katan Prof.Dr. Yakup BULUT’a, çalışmamda yapmam gereken analizler hakkında önemli düzeyde yönlendirmelerde bulunarak katkı sağlayan Doç.Dr. Hüseyin ALTAY’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım. Ders döneminde bilgilerini paylaşarak bilgi düzeyimi genişleten Prof.Dr. Veysel EREN ve Doç.Dr. Mehmet KAHRAMAN’a, anket çalışmalarımın analiz aşamasında ve düzenlenmesinde bilgisini paylaşan Yrd. Doç. Dr. Sedat KARAKAYA, Dr. Kadir YILMAZ, Öğretim Görevlisi Mehmet KAHYAOĞLU’na ve Türkçe öğretmeni Mazhar TULKİ’ye sonsuz teşekkür ederim.

Son olarak çalışmanın hazırlanmasının başından sonuna kadar gösterdikleri destek, sabır ve anlayışlarından dolayı minnettar kaldığım eşim Firdevs YILMAZ ve oğlum Kaan YILMAZ’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Vedat YILMAZ

Hatay-2018

**6360 SAYILI YASA İLE OLUŞTURULAN YENİ BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYE MODELİNİN UYGULAMADAKİ YANSIMALARI:
HATAY, MALATYA, MANİSA VE VAN BÜYÜKŞEHİR
BELEDİYESİ ÖRNEKLERİ**

Vedat YILMAZ

Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 2018

Danışman: Doç.Dr. Şafak KAYPAK

ÖZET VE ANAHTAR KELİMELER

Dünyada büyüyen ve gelişen büyük şehirlerin sorunlarına çözüm getirmek amacıyla yeni yönetim model arayışları özellikle 21. Yüzyılda hız kazanmıştır. Dünya ülkelerinde görülen bu model arayışlarına duyarsız kalmayan Türkiye 1984 yılında büyük şehirlerin sorunlarına çözüm getirmek için ilk adım atılarak üç il belediyesinin (Ankara, İstanbul, İzmir) büyükşehir belediyesi olarak halka hizmet vermeye başlamasıyla büyükşehir belediye yönetim modeli yaşamımıza girmiştir. Ardından çıkarılan Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnameler ile büyükşehir belediye yönetimine yönelik yeni model arayışı ve düzenlemeler yapılmaya çalışılmıştır. Çıkarılan bu Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnameler ile büyükşehir belediye sayısı artırılmış ve yeni yönetim modelleri uygulamaya konmuştur. Ancak yapılan yasal düzenlemelerin artan nüfus ile beraber büyük şehirlerin sorunlarına yeteri düzeyde çözüm getirememesinden dolayı yeni model arayışları devam ettirilmiştir. Bu arayış sonrasında son olarak 2004 yılında çıkarılmış olan Büyükşehir Belediye Kanunu'nda, 2012 yılında yapılan değişiklik ile uygulamaya konan ve halen günümüzde yürürlükte olan 6360 sayılı “On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile büyükşehir belediye yönetimi alanında önemli düzenlemeler yapılarak, yeni bir model uygulamaya konmuştur. Getirilen bu yeni model büyükşehir belediyelerinde özellikle yönetsel açıdan önemli düzenlemeler içermektedir. Yapılan bu düzenlemelerin yerel halka; sosyal, ekonomik, yönetsel,

siyasal ve çevresel anlamda olumlu veya olumsuz yansımaları söz konusudur.

Çalışmada; 6360 sayılı yasa ile uygulamaya konulan modelin yerel halka sosyal, ekonomik, yönetsel, siyasal ve çevresel açıdan yansımalarının ölçülmesi amaçlanmıştır. Bu bağlamda örneklem olarak, 6360 sayılı yasa ile büyükşehir belediyesi olarak halka hizmet vermeye başlayan Hatay, Malatya, Manisa ve Van illerinde yaşayan 1000 katılımcıya anket uygulanmıştır. Anket sonucunda elde edilen verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmıştır.

ANAHTAR KELİMELER

Büyükşehir Belediyesi, 6360 sayılı Yasa, Hatay, Malatya, Manisa, Van

**REFLECTIONS OF THE IMPLEMENTATION OF THE NEW
METROPOLITAN MUNICIPALITY MODEL, CREATED BY LAW
NUMBERED 6360: CASES FOR HATAY, MALATYA, MANİSA AND VAN
METROPOLITAN MUNICIPALITIES**

Vedat YILMAZ

**Department of Political Science and Public Administration, Doctoral
Dissertation, 2018**

Supervisor: Doç.Dr. Şafak KAYPAK

ABSTRACT AND KEYWORDS

The search for a new administrative model in order to solve the problems of metropolitans that are growing and developing in the World, has gained speed particularly in the 21st century. The new administrative model entered our life when in Turkey the major cities (Ankara, Istanbul, Izmir) began, as a first step in terms of solving their problems, to serve public as a metropolitan municipality, in 1984, without staying insensible to the searches for the new model in the other countries in the world. Then, regulations for the new model were done, by issuing the laws and decree laws, concerning the metropolitan municipality administration. With this law and the decree laws issued, the number of municipalities in large cities has been increased and new management models have been put into effect. However, the search for new models continued because the legislative regulations could not provide a solution to the problems of metropolitan cities where population increases. Later on, the law concerning metropolitan municipality law which was lastly issued in 2004, was amended with the amendment made in 2012 and the law numbered 6360, about the Establishment of the "Fourteen Metropolitan Municipalities and Twenty Seven Districts and Certain Decree Laws" important regulations were made, in the area of municipal administration and a new model was put into effect. This new model put into effect includes significant regulations particularly in terms of administration in metropolitan municipalities. These regulations made have social, economic, managerial, political and environmental reflections on the local people either positive or negative.

In this study; It is aimed to measure the social, economic, managerial,

political and environmental reflections of the model implemented by law numbered 6360. In this context, as a case, questionnaire was applied to 1000 participants living in Hatay, Malatya, Manisa and Van provinces, which started to serve to the public as Metropolitan Municipality by law numbered 6360. SPSS package program was used for analysing the data obtained from the survey.

KEY WORDS

Metropolitan Municipality, Law Numbered 6360, Hatay, Malatya, Manisa, Van

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	v
ÖZET VE ANAHTAR KELİMELELER.....	vi
ABSTRACT AND KEYWORDS.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
TABLolar LİSTESİ.....	xv
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xix
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE, TARİHSEL SÜREÇ, MODEL VE UYGULAMALAR

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	5
2. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE YÖNETİMİNE İLİŞKİN TARİHSEL SÜREÇ.....	6
3. BÜYÜKŞEHİR YÖNETİM MODELLERİ.....	8
3.1. Geçici ve Küçük Ölçekli Çözüm Getiren Modeller.....	9
3.1.1. Yönetimlerarası Hizmet Anlaşmaları Modeli.....	9
3.1.2. Hizmet Birlikleri Modeli.....	10
3.1.3. Özel Amaçlı Örgütler Modeli.....	10
3.2. Uzun Süreli Çözümler Getiren Modeller.....	11
3.2.1. Birleştirmeler veya Tek Kademeli Yönetim Modeli.....	11
3.2.2. Yerel Federasyonlar.....	12
4. DÜNYADA VE TÜRKİYE'DE BÜYÜKŞEHİR UYGULAMALARI...	12
4.1. Dünyadaki Büyükşehir Uygulamaları.....	12
4.1.1. Londra Büyükşehir Yönetimi.....	13
4.1.2. Toronto Büyükşehir Yönetimi.....	16
4.1.3. Tokyo Büyükşehir Yönetimi.....	18
4.1.4. Paris Büyükşehir Yönetimi.....	21
4.2. Türkiyedeki Büyükşehir Uygulamaları.....	23
4.2.1. Büyük Şehir Yönetimine İlişkin Genel Bir Değerlendirme.....	23

4.2.2. Türkiye’de Büyükşehir Yönetim Modelini Gerektiren Gerekçeler.....	26
4.3. Büyükşehir Belediyesi ile İlgili Öne Çıkan Yasal Düzenlemelerin	
İncelenmesi.....	27
4.3.1. 3030 Sayılı Yasanın İncelenmesi.....	30
4.3.2. 5216 Sayılı Sayılı Büyükşehir Belediye Yasası.....	32
4.3.2.1. Büyükşehir Belediyesinin Kurulması.....	33
4.3.2.2. Büyükşehir Belediyesinin Sınırları.....	35
4.3.2.3. Genel Olarak 5216 Sayılı Yasa İle Sisteme Kazandırılan Yenilikler..	36
4.3.2.4. Büyükşehir Belediyelerinin Görev Yetki ve Sorumlulukları.....	37
4.3.2.5. İlçe Belediyelerinin Görev Yetki ve Sorumlulukları.....	40
4.4. Büyükşehir Belediyesi Organları.....	41
4.4.1. Büyükşehir Belediye Başkanı.....	42
4.4.1.1. Büyükşehir Belediye Başkanının Seçim Usulü.....	42
4.4.1.2. Büyükşehir Belediye Başkanının Görevinin Sona Ermesine Sebep	
Olabilecek Durumlar.....	43
4.4.1.3. Büyükşehir Belediye Başkan Vekili.....	43
4.4.1.4. Büyükşehir Belediye Başkanının Görev ve Yetkileri.....	43
4.4.2. Büyükşehir Belediye Meclisi.....	45
4.4.2.1. Büyükşehir Belediye Meclisinin Oluşumu.....	45
4.4.2.2. Büyükşehir Belediye Meclisinin Toplanma Yeri ve Süresi.....	45
4.4.2.3. Büyükşehir Belediye Meclisi Kararları ve Kesinleşme Süreci.....	46
4.4.2.4. Büyükşehir Belediye Meclisinde Kararlar Alınırken Dikkat	
Edilmesi Gereken Önemli Konular.....	47
4.4.2.5. Büyükşehir Belediye Meclisi İhtisas Komisyonları.....	47
4.4.2.6. Büyükşehir Belediye Meclisinin Görev ve Yetkileri.....	48
4.4.3. Büyükşehir Belediye Encümeni.....	50
4.4.3.1. Encümen Toplantıları.....	50
4.5. Büyükşehir Belediyesi Teşkilat Yapısı ve Personeli.....	51
4.5.1. Büyükşehir Belediyesinde Genel Sekreter.....	51
4.5.2. Büyükşehir Belediyesinde Danışman.....	52
4.6. Büyükşehir Belediyelerinde Görev ve Hizmetlerin Yerine	
Getirilmesinde Koordinasyon Merkezleri.....	53
4.6.1. Büyükşehir Belediyesinin Altyapı Hizmetleri (AYKOME).....	53

4.6.2. Büyükşehir Belediyesinin Ulaşım Hizmetleri (UKOME).....	55
4.7. Büyükşehir Belediyesinin Maliyesi.....	56
4.7.1. Büyükşehir Belediyesinin Gelir Kaynakları.....	57
4.7.2. Borçlanma.....	58
4.7.3. Büyükşehir Belediyesinin Giderleri.....	59
4.7.4. Büyükşehir Belediye Bütçeleri.....	60
4.8. Büyükşehir Belediye Şirketleri.....	61
4.9. Büyükşehir Belediyesi Sınırlarının Genişletilmesine İlişkin 5019	
Sayılı Yasa Değişikliği Girişimi ve 5025-5026 Sayılı Yasa Değişikliği	
Girişimleri.....	61
4.10. 5390 Sayılı Yasa ile Büyükşehir Yönetiminde Yapılan Değişiklikler..	63
4.11. 5747 Sayılı Yasa ile Büyükşehir Yönetiminde Yapılan Düzenlemeler	64

İKİNCİ BÖLÜM

1. 6360 SAYILI YASAYA GÖRE BÜYÜKŞEHİR MODELİ.....	66
1.1. 6360 Sayılı Yasanın Çıkarılma Amacı ve Kapsamı.....	66
1.2. 6360 Sayılı Yasa ile Ortaya Çıkan Büyükşehir Belediye Sistemi.....	67
1.3. 6360 Sayılı Yasanın Yerel Yönetimlerde Oluşturduğu Genel	
Değişiklikler.....	67
1.4. 6360 Sayılı Yasanın Yerel Yönetimlerde Oluşturduğu Değişikliklerin	
Genel Olarak İncelenmesi.....	69
1.4.1. 14 Yeni Büyükşehir Belediyesi Kurulması.....	69
1.4.2. Büyükşehir Belediyesi Kurulmasında Nüfus Koşulu.....	69
1.4.3. Büyükşehir Belediyelerinde İl Özel İdarelerinin Kaldırılması.....	70
1.4.4. Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığının Oluşturulması.....	71
1.4.5. Yeni İlçelerin Kurulması.....	73
1.4.6. Köy Belde Belediyeleri ile Bucak Yönetimlerinin Kapatılması.....	74
1.4.7. Büyükşehir Belediyesinin Sorumluluk Alanının İl Mülki Sınırlarına	
Kadar Genişletilmesi.....	76
1.4.8. Yeni Bir Mahalle Kurulmasındaki Nüfus Koşulu.....	79
1.4.9. Kadın ve Çocuklar İçin Konukevi Açma Zorunluluğu.....	79

1.4.10. Mahalli İdare Birliklerinin Kapatılması.....	79
1.5. 6360 Sayılı Yasanın Getirdiği Genel Düzenlemelerin	
Değerlendirilmesi.....	79
1.5.1. 6360 Sayılı Yasanın Anayasaya Göre Değerlendirilmesi.....	80
1.5.2. 6360 Sayılı Yasanın Temsiliyete Göre Değerlendirilmesi.....	81
1.5.3. 6360 Sayılı Yasanın Yerindelik ve Özerklik Açısından	
Değerlendirilmesi.....	83
1.5.4. 6360 Sayılı Yasanın Büyükşehir İlçeleri Açısından Değerlendirilmesi..	84
1.5.5. 6360 Sayılı Yasanın Siyasal Açdan Değerlendirilmesi.....	86
1.6. 6360 Sayılı Yasa ile Mali Yapıdaki Değişiklikler.....	88
1.7. 6360 Sayılı Yasaya Yönelik Eleştiriler.....	90
1.8. 6360 Sayılı Yasaya Yöneltilen olumlu düşünceler.....	92

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1.6360 SAYILI YASA İLE OLUŞTURULAN YENİ BÜYÜKŞEHİR	
BELEDİYE MODELİNİN UYGULAMADAKİ YANSIMALARINA	
YÖNELİK HATAY, MALATYA, MANİSA VE VAN BÜYÜKŞEHİR	
BELEDİYELERİNDE YAPILAN ALAN ARAŞTIRMASI VE ELDE	
EDİNİLEN BULGULAR.....	95
1.1. ALAN ARAŞTIRMASI KAPSAMINDA YER ALAN	
BÜYÜKŞEHİRLERİN SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİKLERİ.....	95
1.1.1. HATAY İLİNİN SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİKLERİ.....	95
1.1.2. MALATYA İLİNİN SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİKLERİ.....	99
1.1.3. MANİSA İLİNİN SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİKLERİ.....	102
1.1.4. VAN İLİNİN SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİKLERİ.....	106
1.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE AMACI.....	109
1.3. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ VARSAYIMLARI VE	
SINIRLILIKLARI.....	110
1.4. ARAŞTIRMA ANALİZİNDE KULLANILAN TERİM VE	
KISALTMA TANIMLAMALARI.....	112
1.5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ.....	112

1.5.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklem.....	112
1.5.2. Veri Toplama Yöntemi.....	115
1.5.3. Veri Analiz Yöntemleri.....	116
1.6. KULLANILAN ÖLÇEĞE İLİŞKİN NORMAL DAĞILIM TESTİ...	117
1.7. ÖLÇEĞE İLİŞKİN GÜVENİRLİK ANALİZİ.....	118
1.8. FAKTÖR ANALİZİ.....	118
1.9. ARAŞTIRMANIN BULGULARI.....	120
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	188
KAYNAKÇA.....	191
EK-1: 6360 Sayılı Yasa İle Oluşturulan Yeni Büyükşehir Belediye	
Modelinin Uygulamadaki Yansımalarına Yönelik Anket Formu....	208

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Türkiye'de Büyükşehir Belediyesi Olan İller ve Yasal Dayanakları	29
Tablo 2: 5216 Sayılı Yasaya Göre Büyükşehir Belediyesi Sınırları	36
Tablo 3: 2015 Yılı Büyükşehir Belediyeleri Nüfus ve Yüzölçümlerine İlişkin İstatistiki Bilgiler.....	77
Tablo 4: İlçe Belediyelerinin Büyükşehir Belediye Meclislerine Göndereceği Üye Sayıları ve Ortalama Temsil Durumu	81
Tablo 5: Hatay Büyükşehir İlçe Belediyelerine İlişkin 2015 Yılı İstatistiki Bilgiler	97
Tablo 6: Malatya Büyükşehir İlçe Belediyelerine İlişkin 2015 Yılı İstatistiki Bilgiler	100
Tablo 7: Manisa Büyükşehir İlçe Belediyelerine İlişkin 2015 Yılı İstatistiki Bilgiler	103
Tablo 8: Van Büyükşehir İlçe Belediyelerine İlişkin 2015 Yılı İstatistiki Bilgiler	107
Tablo 9: Örneklem Alınan Büyükşehir Belediyelerinin 2015 Yılı Nüfusları	113
Tablo 10: Büyükşehir Belediyesi Olan İllere Göre Anketlerin Dağılımı	116
Tablo 11: Verilerin Normal Dağılımına İlişkin İstatistiki Bilgiler	117
Tablo 12: Alfa Katsayısına Bağlı Olarak Ölçeğin Güvenirliği	118
Tablo 13: KMO ve Barlett Testi Sonuçları	119
Tablo 14: Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Değer Aralıkları Ve Yorumu	119
Tablo 15: 6360 Sayılı Yasanın Yansımaları Ölçeğine Ait Faktör ve Güvenirlik Analizi Sonuçları.....	120
Tablo 16: Katılımcıların İkamet Ettikleri İllere İlişkin Tanımlayıcı İstatistiki Bilgiler	121
Tablo 17: Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler ...	122
Tablo 18: Katılımcıların Büyükşehir Belediyesindeki İkamet Yerlerine İlişkin İstatistiki Bilgiler.....	123
Tablo 19: Katılımcıların Büyükşehir Belediyesindeki İkamet Sürelerine İlişkin İstatistiki Bilgiler.....	124
Tablo 20: Katılımcıların İllerinin Büyükşehir Belediyesi Olmasından Memnuniyetlerine İlişkin İstatistiki Bilgiler	124
Tablo 21: Katılımcıların İllerinin Büyükşehir Belediyesi Olması ile Yaşamlarında Farklılık Olup Olmadığına İlişkin İstatistiki Bilgiler	125
Tablo 22: Katılımcıların Büyükşehir Belediye Yönetimine Seslerini Duyurmalarına	

İlişkin İstatistiki Bilgiler	125
Tablo 23: Katılımcıların Büyükşehir Belediyesindeki İlgili Birimlere Ulaşılmadaki Memnuniyetine İlişkin İstatistiki Bilgiler	125
Tablo 24: Büyükşehir Belediyesi Görevlilerinin Genel Anlamda Yaklaşımlarına İlişkin İstatistiki Bilgiler	126
Tablo 25: Büyükşehir Belediyesi Yönetiminin herkese eşit mesafede yaklaşımlarına ilişkin İstatistiki Bilgiler.....	126
Tablo 26: Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Sosyal Değişimlere Yönelik Düşüncelerine İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler	127
Tablo 27: Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Ekonomik Değişimlere Yönelik Düşüncelerine İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler	130
Tablo 28: Malatya İli Yeşilyurt Belediyesi Arsa Vergisi Tahsilat Tablosu.....	132
Tablo 29: Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Yönetimsel Değişimlere Yönelik Düşüncelerine İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler	134
Tablo 30: Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Çevresel Değişimlere Yönelik Düşüncelerine İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler	135
Tablo 31: Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Siyasal Değişimlere Yönelik Düşüncelerine İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler	136
Tablo 32: Cinsiyet Değişkenine Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin T-Testi Sonuçları	137
Tablo 33: Medeni Durumlarına Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin T-Testi Sonuçları	139
Tablo 34: İkamet İllerine Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları.....	140
Tablo 35: İkamet İllerine Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin Ölçek Geneli Homojenlik Testi Sonuçları.....	143
Tablo 36: Ölçek Geneline Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin Tamhane's T2 Testi Sonuçları	143
Tablo 37: Doğum Yerlerine Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları.....	146
Tablo 38: Yaşlarına Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları.....	148
Tablo 39: Mesleklerine Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları.....	150

Tablo 40: Mesleklerine Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin Ölçek Geneli Homojenlik Testi Sonuçları	152
Tablo 41: Mesleklerine Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin Tukey Testi Sonuçları	153
Tablo 42: Öğrenim Durumlarına Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları.....	154
Tablo 43: Öğrenim Durumlarına Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin Homojenlik Testi Sonuçları	158
Tablo 44: Öğrenim Durumlarına Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin Tukey Testi Sonuçları	159
Tablo 45: İkamet Sürelerine Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları.....	163
Tablo 46: İkamet Sürelerine Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin Homojenlik Testi Sonuçları	165
Tablo 47: İkamet Sürelerine Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin Tamhane's T2 Testi Sonuçları	165
Tablo 48: İkamet Yerlerine Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları.....	168
Tablo 49: İkamet Yerlerine Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin Homojenlik Testi Sonuçları	169
Tablo 50: İkamet Yerlerine Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin Tukey Testi Sonuçları	170
Tablo 51: Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşünceleri ile Yaşamlarında Herhangi Bir Farklılık Olup Olmadığının Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları	172
Tablo 52: Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşünceleri ile Yaşamlarında Herhangi Bir Farklılık Olup Olmadığının Karşılaştırılmasına İlişkin Homojenlik Testi Sonuçları	174
Tablo 53: Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşünceleri ile Yaşamlarında Herhangi Bir Farklılık Olup Olmadığının Karşılaştırılmasına İlişkin Tamhane's T2 Testi Sonuçları	175
Tablo 54- Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşünceleri ile Büyükşehir Belediyesinde İlgili Birimlere Kolaylıkla Ulaşıp Ulaşmadıklarının Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları.....	176

Tablo 55: Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşünceleri ile Büyükşehir Belediyesi İlgili Birimlere Kolaylıkla Ulaşıp Ulaşmadıklarının Karşılaştırılmasına İlişkin Homojenlik Testi Sonuçları	178
Tablo 56: Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşünceleri ile Büyükşehir Belediyesi İlgili Birimlere Kolaylıkla Ulaşıp Ulaşmadıklarının Karşılaştırılmasına İlişkin Tamhane's T2 Testi Sonuçları	179
Tablo 57: Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşünceleri ile Genel Anlamda Büyükşehir Belediyesi Görevlilerinin Yaklaşımlarından Memnun Olup Olmadıklarının Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları	180
Tablo 58: Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşünceleri ile Genel Anlamda Büyükşehir Belediyesi Görevlilerinin Yaklaşımlarından Memnun Olup Olmadıklarının Karşılaştırılmasına İlişkin Homojenlik Testi Sonuçları	181
Tablo 59: Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşünceleri ile Genel Olarak Büyükşehir Belediyesi Yönetiminden Memnun Olup Olmadıklarının Karşılaştırılmasına İlişkin Tukey Testi Sonuçları	182
Tablo 60: Katılımcıların, Anket İli ile İllerinin Büyükşehir Belediyesi Olmasından Mutlu Olup Olmadığı Durumlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları (n=1000)	183
Tablo 61: Katılımcıların, Yaşları ile İllerinin Büyükşehir Belediyesi Olmasından Mutlu Olup Olmadığı Durumlarının İlişkin Ki-kare Testi Sonuçları (n=1000)	184
Tablo 62: Katılımcıların, Anket İlleri ile İllerinin Büyükşehir Belediyesi Olması ile Yaşamlarında Herhangi Bir Farklılık Olup Olmadığı Durumlarına İlişkin Ki-kare Testi Sonuçları (n=1000)	185
Tablo 63: Katılımcıların, Anket İlleri ile İllerinin Büyükşehir Belediyesi Olması Sonucu Büyükşehir Yönetimlerine Seslerini Duyurmakta Sorun Yaşayıp Yaşamadığı Durumlarına İlişkin Ki-kare Testi Sonuçları (n=1000).....	186

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Japonya'da Yerel Yönetimlerin Sınıflandırılması	19
Şekil 2: Hatay Büyükşehir Belediyesi Teşkilat Şeması.....	98
Şekil 3: Malatya Büyükşehir Belediyesi Teşkilat Şeması	101
Şekil 4: Manisa Büyükşehir Belediyesi Teşkilat Şeması	105
Şekil 5: Van Büyükşehir Belediyesi Teşkilat Şeması.....	108

6360 SAYILI YASA İLE OLUŞTURULAN YENİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE MODELİNİN UYGULAMADAKİ YANSIMALARI: HATAY, MALATYA, MANİSA VE VAN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEKLERİ

GİRİŞ

Sosyo-ekonomik, sosyo-politik ve sosyo-kültürel değişimler ulusal ve uluslararası ölçekte değişikliklere neden olmaktadır. Bu alanlarda yaşanan küresel değişimler karşısında sürekli olarak kendini bu değişimlere ayak uydurmaya zorlayan dünya ülkeleri sosyal, ekonomik, kültürel, yönetsel ve siyasal alan gibi birçok farklı alanda yeni düzenlemeler yapma ihtiyacı hissetmektedir. Dünyada yaşanan bu değişimlere uyum sağlamaya çalışan Türkiye’de kamu yönetimi anlayışı doğrultusunda 1950’li yıllardan başlayarak günümüze kadar önemli düzenlemeler gerçekleştirmiştir. Kamu yönetiminin genel yapısının yanı sıra belediyeler, il özel idareleri ve büyükşehir belediyeleri gibi yerel yönetim birimlerinde de önemli değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Bu süreçte hizmet sunumunda giderek etkin hizmet üretme kapasitesine sahip olan ve daha da fazla yetki ve sorumluluğu bulunan büyükşehir belediyeleri yerel yönetim birimleri içerisinde en önemli hizmet birimine dönüştürülmüştür.

Her ne kadar 1958’de İmar ve İskan Bakanlığı’nın kurulmasından sonra büyük ölçekli illere yönelik yönetim modelleri tartışılarak tasarılar şeklinde çok daha önceden gündeme gelmiş olsa da, anayasada büyük yerleşim birimlerinin kurulmasını sağlayacak hukuki alt zemin böyle bir yapının kurulmasına müsaade etmemiştir. Türkiye’de büyükşehir belediyelerine yönelik ilk kanuni düzenleme 1984 yılında çıkarılan 3030 sayılı büyükşehir belediye yasasıdır. Bu yasa ile ilk olarak İstanbul, Ankara ve İzmir illeri büyükşehir belediyesi olarak halka hizmet etmeye başlamıştır. Belirtilen üç ilin büyükşehir belediyesi olmasından sonra üretilen hizmet etkinliği diğer iller için de gündeme gelmiştir. Üç büyükşehir belediyesinden sonra 1986 yılında Adana, 1987 yılında Bursa, Gaziantep, Konya ve Kayseri de eklenerek büyükşehir sayısı 8’e çıkarılmıştır. 1993 yılında çıkarılan 504 nolu KHK ile Antalya, Mersin, İzmit, Eskişehir, Samsun, Erzurum ve Diyarbakır (RG, 1993, 504 Nolu KHK) illerinin eklenmesi ile büyükşehir belediye sayısında önemli bir artış sağlanmış ve sayı 15’e yükselmiştir. Bu tarihten itibaren diğer illerin büyükşehir

olma talepleri sürekli gündeme gelmiştir. 2000 yılına gelindiğinde ise Sakarya ilinin büyükşehir olması ile büyükşehir belediye sayısı on altıya yükselmiştir.

Kamu reformu kapsamında büyükşehir belediyeleri alanında çıkarılan en kapsamlı yasa, “2004 tarihli ve 5216 sayılı büyükşehir belediye yasası”dır. Bu yasa ile büyükşehir belediyesi olma koşulları yeniden düzenlenmiş olup, İstanbul ve Kocaeli illerinde büyükşehir belediye sınırları, il mülki sınırları olarak değiştirilmiştir. 5216 sayılı yasa, 3030 sayılı yasa ile getirilen iki kademeli büyükşehir modelini devam ettirmiştir. Çıkarılan yasalar ile uygulanan modellerin yeteri düzeyde değişen ihtiyaçlara cevap verememesi neticesinde, yeni model arayışlarına devam edilmiştir. Son olarak tespit edilen sorunlara çözüm getireceği düşüncesi ile yeni ve farklı bir yapıyı öngören, yerelde kaynakların daha etkin ve verimli bir şekilde kullanılması sağlanarak, yerel halkın en iyi hizmet alabilmesinin sağlanması amacını taşıyan 2012 tarih ve 6360 sayılı *“On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”* ile yeni bir model uygulamaya konmuştur. Yasa ile getirilen modelin bir bölümü, yasanın çıkarılması ile bir bölümü ise 30 Mart 2014 yerel seçimlerin yapılması ile uygulamaya girmiştir.

6360 sayılı yasayla getirilen model ile büyükşehir belediyelerinin yönetim yapısında önemli düzenlemeler yapılarak büyükşehir belediyelerinin yetki ve sorumluluk alanları genişletilmiştir. Özellikle büyükşehir belediyeleri ile ilçe belediyeleri arasında yetki ve sorumluluk alanlarında yaşanan çatışmalar 6360 sayılı yasanın temel gerekçelerinden biri olarak gösterilmiştir. Bu açıdan yaşanan çatışmaları asgari düzeye çekebilmek amacıyla büyükşehir ölçeği 5216 sayılı yasadaki İstanbul ve Kocaeli gibi tüm mülki sınırları içine alacak şekilde genişletilmiştir. 5216 sayılı yasaya göre; büyükşehir kurulmasında önemli bir gerekçe olan nüfus ve sosyo-ekonomik gelişmişlik ölçü olarak kabul edilmesi bölgesel farklılıkların devamını sağlayan bir gerekçe olmuştur. Bu yüzden sosyo-ekonomik gelişmişlik yerine, yeni büyükşehir belediyesi kurulmasında il mülki sınırları içerisinde sadece 750 bin nüfus koşulu getirilmiştir. 14 yeni büyükşehir belediyesi ve 27 yeni ilçe kurulmuştur. Yeni ve daha önceden büyükşehir olan 30 büyükşehir belediyesinde bulunan il özel idareleri, bucak yönetimleri ve belde belediyeleri kapatılarak hizmetlerin tek elden yürütülmesi amaçlanmıştır. Büyükşehir sınırları içerisinde il özel idarelerinin yerine valiye bağlı olarak yatırım izleme ve

koordinasyon başkanlığı kurulmuştur. Hizmet üretme kapasitesi bakımından yetersiz kalan köyler mahalleye dönüştürülerek köylerin tüzel kişiliği sonlandırılmıştır. Yeni bir mahalle kurulmasında 500 nüfus koşulu getirilmiştir. Nüfusu 100 bini geçen belediyelerde kadın ve çocuklar için konukevi açma zorunluluğu getirilmiştir. Mahalli idare birlikleri kapatılmıştır.

6360 sayılı yasa ile uygulamaya konmuş olan yeni büyükşehir modelinin yerel halka; sosyal, ekonomik, yönetsel, çevresel ve siyasal boyutlarda olumlu ve olumsuz yönde yansımaları olmuştur. Çalışmanın temel amacı 6360 sayılı yasa ile oluşturulan yeni modelin söz konusu boyutlar açısından yerel halka yansımalarını ölçmeyi amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda, yasa sonrası yeni büyükşehir belediyesi olan on dört ilden dört il örneklem olarak seçilmiştir. Örneklem olarak alınan illerin coğrafik olarak farklı noktalarda olması ve büyükşehir belediye başkanlarının farklı siyasi partiye mensup olmaları (Hatay: Cumhuriyet Halk Partisi, Malatya: Adalet ve Kalkınma Partisi, Manisa: Milliyetçi Hareket Partisi, Van: Halkların Demokrasi Partisi) bakımından bir ildir. Araştırmada; literatür taraması, yerel ve ulusal basın ile beraber yazınsal ve görsel kaynaklar, gözlem, yüz yüze görüşme ve betimleyici bir yöntem kullanılmasının yanında; veri toplama yöntemi olarak anket tekniğinden yararlanılmıştır. Veri toplama aracı olarak seçilen anket iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, büyükşehir belediyesinde yaşayan yerel halka yönelik tanımlayıcı özellikleri belirlemek için cinsiyet, medeni durum, yaş, mesleği, ikametgah yeri ve süresi sorulmasının yanında; yerel halkın illerinin büyükşehir olmalarındaki memnuniyetlerine yönelik sorular yer almaktadır. İkinci bölümde ise 5216 sayılı büyükşehir belediye yasası ve 5216 sayılı yasada yapılan 6360 sayılı yasa değişikliğinin toplumsal alanda meydana getirdiği değişimlere dair yerel halkın düşüncelerini tespit etmek amacıyla oluşturulan ölçek yer almaktadır.

Araştırmada örneklem olarak alınan illerin 2015 yılı nüfuslarına orantılı olarak istatistiki hesaplamalar yapılarak; Hatay ilinde 330 katılımcı, Malatya ilinde 165 katılımcı, Manisa ilinde 275 katılımcı ve Van ilinde 230 katılımcı ile beraber toplamda 1000 katılımcıya anket uygulanmıştır. İlgili anket 16 Şubat 2016 ile 10 Mayıs 2016 tarihleri arasında geneli yansıması adına, özellikle büyükşehir belediyesi civarındaki yerel halkın yoğun olduğu caddelerde, parklarda oturan, eskiden köy olan mahalle terminallerinde bulunan katılımcılara uygulanmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizi için SPSS programı kullanılarak; Yüzde, Frekans Analizi, Faktör Analizi, T Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA),

Homojenlik Testi, Tukey Testi, Tamhane's T2 ve Ki Kare Bağımsızlık Testleri yapılarak sonuçları hakkında bilgiler verilecektir..

Çalışma üç bölümden oluşmakta olup, kavramsal çerçeve başlığıyla ele alınan ilk bölümde; büyükşehir kavramı, dünyada ve Türkiye'de uygulanan büyükşehir modelleri, dünyadaki büyükşehir yönetimleri arasında yer alan Londra, Paris, Tokyo ve Toronto Büyükşehir Yönetimleri hakkında bilgiler verilecektir. Yine bu bölümde Türkiye'de büyükşehir belediye yönetimlerine yönelik uygulamaya konulan yasalar ve bu yasalar ile getirilen düzenlemeler hakkında bilgiler verilecektir.

İkinci bölümde; 6360 sayılı yasa, yasa ile getirilen yenilikler ve bu yenilikler arasında yer alan; 14 yeni büyükşehir belediyesinin kurulması, büyükşehir belediyesi kurulmasındaki nüfus koşulu, büyükşehir belediyelerinin bulunduğu illerdeki il özel idarelerinin kaldırılması, büyükşehir belediyelerinin bulunduğu illerde kurulan yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı, büyükşehirlerde yeni ilçelerin kurulması, büyükşehirlerde bulunan köy ve belde belediyelerinin kapatılması, bucak yönetimlerinin kapatılması, büyükşehir belediyelerinin sorumluluk alanının il mülki sınırlarına kadar genişletilmesi, yeni bir mahalle kurulmasındaki nüfus koşulu, kadın ve çocuklar için konukevi açma zorunluluğu, mahalli idare birliklerinin kapatılması ile ilgili geniş bilgiler verilerek, 6360 sayılı yasanın, anayasaya göre değerlendirilmesi, temsiliyete göre değerlendirilmesi, yerindelik ve özerklik açısından değerlendirilmesi ve siyasal açıdan değerlendirilmesinin yanında mali yapıdaki değişiklikler hakkında bilgiler verilecektir. Bu bölümde son olarak 6360 sayılı yasaya yönelik eleştiriler ve olumlu düşünceler hakkında bilgiler verilerek değerlendirmelerde bulunulacaktır.

Üçüncü ve son bölümde örneklem olarak aldığımız Hatay, Malatya, Manisa ve Van illerinin sosyo-ekonomik özellikleri ve büyükşehir belediyesi teşkilat şemalarına dair bilgiler verilerek; araştırmanın önemi, amacı, hipotezleri, varsayımları, sınırlılıkları, ve araştırmanın yöntemi hakkında bilgiler verilecektir. Bu bölümde son olarak 6360 sayılı yasa ile uygulamaya konmuş olan yeni büyükşehir modelinin yerel halka; sosyal, ekonomik, yönetsel, siyasal ve çevresel anlamda olumlu ve olumsuz yönde yansımalarını ölçmek amacıyla örneklem olarak alınan yeni büyükşehir belediyelerinde yapılan anket çalışmalarının analizi ve elde edilen bulguların yorumlanmasına yer verilerek, sonuç ve öneriler kısmında hem teorik hem de analizler sonucunda elde edinilen bulgular ışığında değerlendirmeler yapılarak bazı önerilerde bulunulacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE, TARİHSEL SÜREÇ, MODEL VE UYGULAMALAR

1. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Büyükşehir kavramı genel olarak “metropol”, “metropolis”, “ metropoliten” gibi kelimelerle kullanılmaktadır. Bizim “anakent” veya sıfatlaştırarak “anakentsel” şeklinde kullandığımız bu ifadenin uluslararası alanda geçerli bir tanımını yapmak oldukça güçtür. Büyükşehir (anakent) Yunanca asıllı metro ve polis kelimelerinin birleşmesi ile oluşmuş ve ilk önce Antik Yunan kent devletlerinin tanımlanmasında; sonrasında ise Londra, Paris, Tokyo, New York gibi büyük kentler için kullanılmıştır (Eke, 1985: 41). Büyükşehirler birçok küçük kentlerin bir araya getirildiği, nüfusun ve ekonomik faaliyetlerin yoğun olduğu geniş alanlardır (Frey ve Zimmer, 2001: 26). Diğer bir ifade ile büyükşehir; yüksek nüfusa sahip, çevresindeki diğer kentler ile karşılaştırıldığında ticari faaliyetlerin daha yoğun olduğu, sanayi endüstrisi ve hizmet alanında önemli bir yere sahip kentlerdir (Çınar vd. 2009: 37). Kent; kendine has özellikleri olan ve belli bir yerde yoğunlaşmış nüfusa sahip yerleşim biçimidir (Hout, 2000: 14). İşte büyükşehiri de kentten ayıran nokta kent hizmetlerinin daha üst düzeyde, planlı ve programlı olarak yerine getirilmesidir. Büyükşehir veya anakent tanımını toparlarsak; birkaç kentin birleşmesi ile oluşan sosyal, ekonomik ve kültürel faaliyetlerin daha üst düzeyde planlı ve programlı olarak yerine getirildiği yerleşim alanları olarak tanımlayabiliriz.

Günümüzdeki büyükşehir kavramı 18. yüzyılda başlayıp, 19. yüzyılda ise zirve yapan batıdaki endüstri çağı ile beraberinde gelen kırdan kentte yoğun göç akışı sonucunda ortaya çıkmıştır (Eke, 1985: 41-42). Büyükşehir, devletin ekonomik ve toplumsal politikaları sonucu oluşmuştur (Keleş, 2006: 275). Büyükşehirler endüstriyel anlamda yeteri düzeyde gelişmiş ya da gelişmemiş uluslarda sosyal bir olgu olarak kendini göstermektedir (Eke, 1985: 43).

1. BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE YÖNETİMİNE İLİŞKİN TARİHSEL SÜREÇ

Tarihsel süreçte büyük şehir yönetimine ilişkin model arayışları hep olmuştur. Aslında bu insanın doğasında vardır. Çünkü artan kent nüfusları bu alanda yeni kent yönetim modellerine ihtiyaç doğurmaktaydı. Nitekim Osmanlının son dönemlerinde de bu arayışlara rastlanmaktadır. 1954 İstanbul Şehramenti ile başlayan süreçte daha sonra bugünkü büyük şehir yönetiminin izlerine rastlamak mümkündür. Bu bağlamda Türkiye’de ilk belediye modelinin uygulanması “İstanbul Şehremaneti” adı altında 16 Ağustos 1854 tarihinde gerçekleşmiştir. İlk defa uygulanan bu model batılı devletlerden alınan örneklerle göre oluşturulmuş olsa da şehreminin atama yoluyla görevlendirilmesi ve tüm idari kararların merkezi yönetimin vesayetine tabii tutulmuş olması gibi durumlar uygulamanın aksaklıkları olarak ortaya çıkmıştır. Daha sonra kurulan belediyeler arasında Galata ve Beyoğlu Belediyelerinde görülen nüfus artışı ve büyüme neticesinde büyük ve kozmopolit yapıdaki şehirlerde yönetimin daha küçük birimlere ayrılma fikri gündeme gelmiştir. Bu gündem ile örnek belediye olarak alınan bu yerleşim yerlerinde belirtilen modelin uygulanmış olması, büyük şehir yönetimine ilişkin ilk uygulama düşüncelerinin ortaya çıktığı söylenebilir (Alada, 1988: 136-138). Türkiye’de belediye yönetimi ile ilgili ilk çıkarılan yasa 1930 tarih ve 1580 sayılı belediye yasasıdır. Yasa, İstanbul ve Ankara gibi büyük şehirler için belediye ve valiliğin birleşik bir idarede bütünleştirilmesini öngörmüştür. Bu tarihten sonra birtakım girişimler olmasına rağmen il belediyeleri ve büyük şehir yönetimlerine yönelik yapılacak yapısal ve mevzuat değişiklikleri için 1984 yılını beklemek gerekecekti (Bulut ve Karakaya, 2016: 7).

Türkiye’de çok partili demokrasi sisteminin gelişiminin başladığı 1950’li yıllardan sonra birçok farklı alanda değişim ve gelişimler yaşanmaya başlamıştır. Bu gelişimler arasında büyükşehirlerle yönelik belli büyüklükteki şehirlere yönelik yeni yönetim modelinin gerekliliğinden söz edilmiştir. 1950’li yıllardan sonra sağlıksız, denetimsiz ve çarpık yerleşmenin gün geçtikçe artmış olması, kentleşme sürecini olumsuz yönde etkilemiş ve 1580 sayılı yasanın yaşanan olumsuzluklar karşısında yetersiz kalması yeni ve çağdaş kentsel yönetim modelleri arayışını gerekli kılmıştır (Yaşamış, 1995: 94).

1580 sayılı yasa ve diğer yasalar ile belirlenmiş yerel kamusal hizmetleri yerine getirmekle görevli olan belediyeler, yerelde yaşayanların ihtiyaçlarının

karşılanması noktasında son derece önemli bir yere sahiptir. Belediyeler, sınırları içerisinde yaşayan halka kent hizmetlerinden tutun, eğitim ve kültür hizmetlerine kadar geniş kapsamlı hizmetler vermektedir. Bu nedenle halka en yakın hizmet birimi olan belediyelerin; halkın talep ve ihtiyaçlarına karşı duyarlı olmaları, halkın destediğini almaları ve memnuniyetini sağlamaları belediye yönetimleri açısından önem arz etmektedir (Göküş vd, 2015: 276).

Türkiye’de büyükşehir belediyelerinin oluşumuna giden tarihsel süreci kronolojik olarak sıralayacak olursak: 1965 yılında, Bakanlar Kurulu Kararı ile İmar ve İskan Bakanlığına bağlı olarak İstanbul, İzmir ve Ankara’da Nazım İmar Plan Bürolarının kurulması, 1972 yılında Bakanlıklararası İmar Koordinasyon Kurulunun kurulması, Yine 1972 yılında yasa tasarısı olarak İçişleri Bakanlığı tarafından hazırlanan Metropoliten Hizmet Birliği, 1975 yılında İçişleri Bakanlığınca hazırlanan Metropoliten Hizmet Birliği Yasa Tasarısı, 1979 yılında Bakanlar Kurulu Kararı ile Planlama ve Eşgüdüm Kurulunun kurulması, 1980 yılında İçişleri Bakanlığı ile İmar ve İskan Bakanlığınca hazırlanan Büyükkent Birliği Yasa Tasarısı, 1980 yılında Büyük şehirlerin yakın çevresindeki yerleşim yerlerinin ana belediyelere bağlanması hakkındaki 2561 sayılı yasanın çıkarılması, 1982 yılında 1982 Anayasasının 127. maddesine ‘Büyükşehirler için özel yönetimler...’ oluşturulur ibaresinin konulmasının ardından 1984 yılında çıkarılan 3030 sayılı yasa ile Türkiye’de büyükşehir modeli uygulanmaya başlanmıştır (Güngör, 1993: 48-49; Aktaran, Tekel, 2013: 197).

1980 yılına kadar büyük şehirlere yönelik çalışmalar daha çok zorunlu olarak birlikleşme modeli kapsamında, uzun vadeli çözümler yerine kısa vadeli çözümler getirilmiş olması (Bulut: 1999: 50), yoğun nüfus artışı ve kaynakların yetersizliği gibi sorunların giderilmesinde yetersiz kalınması, büyük şehirler için yeni model arayışlarını devam ettirmiştir. 27 Haziran 1984 tarihinde kabul edilen, 09 Temmuz 1984 tarih ve 18453 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan 3030 sayılı yasa ile büyük şehirlerin yönetimine ilişkin yeni bir model uygulamaya konmuştur. Uygulamaya konulan model, büyükşehir belediye yönetimlerinin hukuki statülerini düzenleyerek, hizmetlerin planlı, programlı, etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesinin sağlanması amaçlanmıştır. Bu model ile sınırları içerisinde birden fazla ilçe bulunan yerleşim alanları büyük şehir olarak tanımlanmıştır. Yapılan düzenleme ile ilk olarak İstanbul, Ankara ve İzmir illerinde büyükşehir belediyeleri kurulmuştur.

3030 sayılı yasa ile büyükşehir belediyesi olabilmek için aranan koşullar; yerleşim alanı nüfusunun 300.000'nin üzerinde olması ve büyükşehir sınırları içerisinde birden fazla ilçe olmasıydı. Yasanın çıktığı dönemde bu koşulları taşıyan iller İstanbul, Ankara ve İzmir illeriydi (Genç, 2013: 2). 3030 sayılı yasa ile Ankara, İstanbul ve İzmir'de iki kademeli belediye kurulmuştur. Buna göre, bir yerde büyükşehir belediyesi kurulması için belediye sınırları içinde birden fazla ilçenin bulunması gerekir; eğer ilçe yoksa öncelikle merkezi idare tarafından en az iki ilçenin kurulması öngörülmüştür (Kaypak ve Yılmaz, 2016: 31). Uygulanan bu model ile iki kademeli bir yapı oluşturulmuş olup, federasyon modeli ile benzeşmektedir (Bulut, 1999: 55).

Artan büyükşehir belediye sayısı sonrası 3030 sayılı yasanın büyükşehir belediyelerinin yönetiminde yaşanan problemleri giderme noktasında yetersiz kalması üzerine 2004 tarih ve 5216 sayılı büyükşehir belediye yasası ve bu yasa da yapılan değişikliklerle hem büyükşehir belediye sayısı artırılmış hem de yaşanan sorunlar giderilmeye çalışılmıştır.

Büyükşehirlerin geliştirilmesi ve bu alanlarda yaşayan yerel halka daha iyi hizmet sunulması adına büyükşehir yönetimleri sürekli olarak yeni model arayışları içerisinde.

2. BÜYÜK ŞEHİR YÖNETİM MODELLERİ

Büyükşehir yönetim kavramı, genel anlamda metropoliten alanın yönetimi ile ilgili “yapı” ya da “ kurumsal düzenlemeler” anlamını ifade etmektedir. En sade haliyle “metropoliten model” olarak isimlendirilebilir (Lefevre, 1998: 10). Büyükşehirlerde yaşayan yerel halkın yaşam standartlarının ve refah düzeylerinin artırılması, hızlı kentleşme, halkın taleblerinin farklılaşması, nitelikli hizmet beklentileri, hızlı nüfus artışı, hizmet sunma ve yönetmede ortaya çıkan sorunlar gibi birçok faktör, yeni yönetim modelleri arayışını hızlandırmıştır (Bulut ve Karakaya, 2016: 1-2). Büyükşehirlerin yönetim modelleri konusunda dünyada birçok farklı uygulamalarla karşılaşılmaktadır. Ülkelerdeki tarihsel birikimler, siyasal yaklaşımlar, ülkenin gelişmişlik seviyesi, hizmette etkinlik, yerel yöneticilerin tutumu ve anlayışı, büyükşehir ölçeği, kentsel altyapının gelişmişlik seviyesi, kentlerin coğrafik konumu, büyükşehirin gelişme süreci vb. etkenler büyükşehir alanındaki yönetim modeli üzerinde etkili olmaktadır. Bu parametrelerin niteliğine göre farklı ülkelerde hatta

Amerika Birleşik Devleti'nde olduğu gibi aynı ülkede dahi farklı büyükşehir yönetim modelleri ile karşılaşılabilmektedir (Oktay 2016: 62-63).

Gelişmekte olan ülkelerde görülen hızlı kentleşmenin beraberinde getirdiği hızlı büyüme ülkelerde kendilerine has sorunların da ortaya çıkmasına neden olmuştur. Kentleşmenin getirdiği hızlı büyüme ile birlikte, büyük kentler daha da büyümüş ve beraberinde getirdiği sorunlarında görünür şekilde ortaya çıkması sonucunda büyükşehirlerin yönetimi üzerine özel yönetim modelleri arayışlarına başlanılmıştır. Özellikle büyükşehirlerin yönetiminde tek kademeli büyükşehir yönetimi, iki kademeli büyükşehir yönetimi, özel yönetim bölgeleri, yönetimler arası hizmet anlaşmaları, hizmet birlikleri ve federasyon örgütlenme biçimleri öne çıkan büyükşehir yönetim modelleridir (Ökmen ve Parlak, 2013: 290).

Büyükşehirlerde kentleşme, planlama ve imar hizmetleriyle diğer kamu hizmetlerinde etkinlik ve verimliliğin artırılması için dünyada denenmiş çeşitli modeller vardır. Bu modelleri iki grupta toplayabiliriz: Birincisi, geçici ve küçük ölçekli çözüm getiren modeller; ikincisi ise uzun süreli çözümler getiren modellerdir. Geçici ve küçük ölçekli çözümler getiren modelleri; yönetimler arası hizmet anlaşmaları modeli, hizmet birlikleri modeli ve özel amaçlı anakent örgütleri modeli olarak gruplandırılabilir. Uzun süreli çözümler getiren modelleri ise birleştirmeler ve yerel federasyonlar olarak gruplandırılabilir (Keleş, 2006: 276).

2.1. Geçici ve Küçük Ölçekli Çözüm Getiren Modeller

Geçici ve küçük ölçekli çözüm getiren modeller; yönetimlerarası hizmet anlaşmaları modeli, hizmet birlikleri modeli ve özel amaçlı anakent örgütleri modeli olarak gruplandırılmış olup, bu grupların açıklamalarına aşağıda yer verilmiştir.

3.1.1. Yönetimlerarası Hizmet Anlaşmaları Modeli

Geçici ve küçük ölçekli çözüm getiren model grubunda yer alan yönetimlerarası hizmet anlaşmaları modeli; yerel yönetimlerin kendi aralarından, merkezi yönetime bağlı kuruluşlardan ya da özel kuruluşlardan hizmet satın almalarıdır (Ökmen ve Parlak, 2013: 290-291). Yönetimlerarası hizmet anlaşmaları modeli Amerika'nın birçok eyaletinde uygulanmaktadır. Bu model sayesinde bazı hizmetlerde savurganlığın önüne geçilir ve özel amaçlı örgütlerin kurulması ihtiyacı da ortadan kalkar (Keleş, 2006: 276). Yönetimlerarası hizmet anlaşmaları modeli ile hemşerilerine gerekli olan hizmet veya hizmetleri sunamayan, sunabilse dahi, yüksek

maliyetle bu hizmetleri sunabilen ve ihtiyaç duyulan nitelikte bu hizmetleri yerine getiremeyen yerel yönetimlerin bu hizmetleri satın alma yoluyla yerine getirilmesine olanak tanır. Bu sayede yerel yönetimler kendi özerklik yapısını korur ve hemşerilerinin bilmediği, görmediği hizmetler ile buluşması sağlanır (Eke, 1982: 18).

3.1.2. Hizmet Birlikleri Modeli

Hizmet birlikleri modeli, yerel yönetimlerin belirli hizmetleri etkin ve verimli bir şekilde yerel halka sunabilmek adına kendi aralarında birlikler oluşturmalarıdır (Parlak ve Ökmen, 2016: 330). Birliği oluşturan birimlerle birlik arasında yetki ve görevler paylaşılır. Planlama, eğitim, sağlık, konut ve alt yapı gibi geniş alanlı görevleri birlik üstlenirken; yalnız başlarına yapabilecekleri, büyükşehir ölçüsünde koordinasyon gerektirmeyen, dar alanlı görevleri ise birimler yerine getirir (Keleş, 2006: 277).

Hizmet birlikleri modelinin gönüllü katılıma dayalı olması, görevlerinin ve yetkilerinin sınırlı olması gibi nedenlerden dolayı büyükşehirlerde köklü ve kapsamlı bir değişimin yapılmasını engeller (Eke, 1982: 23).

3.1.3. Özel Amaçlı Örgütler Modeli

Yerel yönetim birimlerinin teknik ve mali yönden gerçekleştiremediği belirli hizmetlerin yerine getirilmesi için özel amaçlı örgütler kurulmuştur (Parlak ve Ökmen, 2016: 330). Dünyanın birçok ülkesinde özel amaçlı örgüt modelinin giderek yaygınlaştığı görülmektedir. Bu model ile yerel hizmetlerde bürokrasinin neden olduğu yavaşlamanın önüne geçilerek, hizmetlerin daha hızlı, etkin ve verimli bir şekilde yerine getirileceği düşüncesi vardır. Özel amaçlı örgüt modelinin en etkili örneği olarak, Newyork Liman Yönetimi gösterilebilir. Özel amaçlı örgütler, vereceği ilgili hizmeti, sadece yerel birimlere değil büyükşehir sınırları içerisinde yer alan tüm yerel yönetimlere sunar. Özel amaçlı örgütler, büyükşehir (anakent) sınırları dahilinde ulaşım, su ve kanalizasyon, park, konut, otogar inşa edilmesi ve işletilmesi gibi farklı alanlarda yerel halka hizmet vermektedir (Eke, 1982: 25).

Türkiye ilk özel amaçlı örgüt modeli uygulamasına Kasım 1981 yılında çıkarılan 2560 sayılı kanun ile (Resmi Gazete 23 Kasım 1981, No: 17523) oluşturulan İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü ile başlanmıştır (Keleş, 2006: 278-279). Kısaca İSKİ adı ile anılan bu kuruluş halen İstanbul ilinin tüm sınırları içerisinde yer alan yerleşim alanlarındaki gerekli olan su ve

kanalizasyon hizmetlerini yerine getirmektedir. Özel amaçlı örgütler modeli Türkiye’de farklı adlar altında yaygınlaşarak yerel halka hizmet vermektedir.

3.2. Uzun süreli çözümler getiren modeller

Uzun süreli çözümler getiren modeller; birleştirmeler veya tek kademeli yönetim modeli ile yerel federasyonlardır.

3.2.1. Birleştirmeler veya Tek Kademeli Yönetim Modeli

Birleştirmeler veya tek kademeli yönetim modeli, çevre kentlerin (küçük belediye, köylerin) merkezdeki kent yönetimine katılması ile merkezdeki kent yönetiminin sınırlarının genişletilmesini öngören bir modeldir (İspir, 1991: 216). Bu modelde yerel yönetimlerin yeniden dizayn edilmesinde, yerel birimlerin büyüklüklerine göre en uygun olan sınırların belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu model büyükşehirlerde en uygun yönetim modelini ortaya çıkarmak maksadıyla uygulanmıştır. Bu modele ilişkin İngiltere, Japonya, Danimarka, İsveç ve Fransa’da örnekler bulunmaktadır. Birleştirmeler veya tek kademeli yönetim modeli ile hizmetlerdeki etkinlik ve verimliliğin artırması ve büyükşehirlerin sınırlarının akılcı bir şekilde genişletilmesinin sağlanması gibi faydalarının yanında yerelin özerkliğinin zarar görmesi ve merkeziyetçiliğin güçlendirilmesi gibi sakıncaları da vardır (Keleş, 2006: 282-283).

Büyük ölçekli belediye sınırları çevresinde ortaya çıkan hızlı kentleşme, merkezdeki belediyenin yetkilerini tek başına kullanmasını ve yeteri düzeyde hizmetin verilmesini engellemektedir. Bununla beraber, bazı belediyelerin sınırlarının birbirlerine çok yakın olması hatta iç içe girmiş durumda olması, cadde ve sokakların birbirinden ayırdığı belediye yapıları vardır. Bu durum, ulaşım, kanalizasyon, çevre, temizlik ve planlama gibi birçok hizmetin ekonomik, koordinasyonlu, etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesini zorlaştırmaktadır. Hem küçük ölçekli belediyelerde hem de iç içe girmiş belediye sınırlarından kaynaklanan sorunların giderilmesi konusunda bulunan çözüm önerilerinden biri, birleştirmelerdir (Sezer, 2007: 144).

Birleştirmeler modeli ile köyler ve küçük belediyelerin tüzel kişilikleri kaldırılarak büyükşehir sınırlarına dahil edilmiştir. Türkiye’de 12 Eylül 1980 darbesi ardından çıkarılan 34 sayılı Milli Güvenlik Konseyi kararı ile uygulamaya konmuş; ancak uygulamada görülen karışıklıklar sebebiyle 1981 yılında çıkarılan 2561 sayılı

yasa ile değişiklikler yapılmıştır (Parlak ve Ökmen, 2016: 330).

3.2.2. Yerel Federasyonlar

Federasyon biçimindeki örgütlenme modeli, büyükşehirlerde görülen sorunları gidermek maksadıyla, yerel yönetimler ile eyalet veya bölge ve ulusal yönetimler arasında bir yönetim örgütünün kurulmasını esas alır. Bu modelde alt düzey ve üst düzey olmak üzere iki kademeli yönetim yapısı vardır. Hem sorunlar hem de yetki ve sorumluluklar bu yönetimler arasında paylaşılır. Üst düzey yönetim, bölgenin tamamını ilgilendiren konularda yetkili iken daha küçük nitelikteki konularda alt düzey yönetim yetkilidir. (Erdumlu, 1993: 15). Bir başka ifade ile üst düzey yönetime tüm kentsel bölgenin sorumluluğu verilerek genel amaçlı bir yerel yönetim kurulması ve kurulan bu üst düzey yönetime tüm bölgenin planlama, alt yapı, sağlık ve eğitim gibi yerelin genelini ilgilendiren hizmetlerin yerine getirilmesi görevleri verilirken; alt düzey yönetime ise sokak yolları ve kanallar, cadde temizliği, çöp toplama gibi hizmetlerin yerine getirilmesi görevleri verilmiştir (Eke, 1982: 25).

Yerel federasyonlar hem yerel hizmetleri etkin ve verimli hale getirmek, düzensiz kentleşmenin önüne geçmek, yerel yönetim birimleri arasında koordinasyonu sağlamak hem de yerel özerklik ve katılma gibi demokrasinin olmazsa olmazlarında dengenin sağlanması maksadıyla dünya ülkelerinin birçok büyükşehirlerinde yerel federasyon modeli benimsenmiştir (Keleş, 2006: 283).

Dünya ülkelerinde yerel federasyon modelinin uygulamalarına baktığımızda, geleneksel yönetim yapılarına göre farklı şekillerde Londra, Tokyo, Paris ve Toronto gibi büyükşehirlerin öne çıktığı görülmektedir.

4. DÜNYADA VE TÜRKİYE’DE BÜYÜKŞEHİR UYGULAMALARI

Bu kısımda büyükşehir yönetim modellerinin dünyada ve Türkiye’deki uygulamalarına yer verilecektir.

2.1. Dünyadaki Büyükşehir Uygulamaları

Büyükşehir, anakent veya metropoliten alanların yönetimine ilişkin dünyada birbirinden farklı modellerle karşılaşmak mümkündür. Ülkelerin edindiği tarihsel deneyimler, siyasal yaklaşımlar, ülkelerin gelişmişlik düzeyleri, büyükşehirlerin coğrafik özellikleri ve gelişim süreci gibi etkenler büyükşehir alanında uygulanacak

yönetim modelini etkilemektedir. Belirtilen etkenlerin farklı ülkelerde hatta ABD’de olduğu gibi aynı ülkede farklı büyükşehir yönetim modelleri ile karşılaşılabilmektedir (Oktay, 2016: 48-49).

Dünyadaki büyükşehir uygulamalarının başlangıcını, batıda 18. yüzyılda başlayan ve 19. yüzyılda en üst seviyeye ulaşan endüstri devrimine kadar götürebiliriz. Endüstrileşme sonucunda kırdan kente göçler artmış ve Londra, Paris, New York gibi büyük yerleşim alanlarının oluşması sağlanmıştır (Şahin, 2014: 155). Dünyada ilk büyükşehir uygulamaları isimlerinin önlerine “metropolitan” kelimesi getirilerek 1800’lü yıllarda Londra’da uygulanmaya başlanmış ve ardından Amerika’nın büyük yerleşim alanlarında uygulanmaya başlanmıştır (Frey and Zimmer, 2001: 28).

Kentsel alanların büyümesi, büyük şehir alan kavramının gelişmesine sebep olmuştur. Birçok gelişmiş büyük şehir alanı ile kentsel dağınıklık ve yoğunluğun sonlanacağı düşünülmüştür (Frey and Zimmer, 2001: 26). Çoğu insan kırsal kesimden büyükşehirlere akın etmektedir. Bu sayede büyükşehirlerde görülen nüfus artışı da gelişmiş ülkelerde önemli bir kaynak haline dönüştürülmektedir (Frey and Zimmer, 2001: 16)

Dünyada büyükşehir yönetim modellerinin ortaya çıkışında birçok aşama sarf edilmiştir. Aşağıda büyükşehir yönetiminde dünyada önde gelen Londra, Toronto, Tokyo ve Paris Büyükşehir Yönetimleri hakkında bilgiler verilmeye çalışılmıştır.

4.1.1. Londra Büyükşehir Yönetimi

Londra kenti Romalılar tarafından M.Ö. 43 yılında “akan nehir” anlamına geldiği belirtilen ‘Londonium’ adı ile Britanya’nın güneydoğusunda yer alan Thames nehri üzerinde kurulmuştur. Londra, nüfusu bağlı yerleşim alanları ile beraber 12 ile 15 milyon arasında olan, 300’den fazla dilin konuşulduğu, turizm açısından kesişme noktaları arasında yer alan, Avrupa’nın en kozmopolit şehirlerinden biridir (Türkyılmaz, 2013: 1).

Dünyadaki ilk büyükşehir uygulaması 1899 yılında Londra’da uygulanmaya başlanmış ve 1963’te Büyük Londra Konseyi ile megapol yönetimine dönüşerek, 1970 yılından sonra genişletilmiştir (Parlak ve Ökmen, 2015: 92). Londra Yönetimi’nin tarihine baktığımızda; 1855-1889 yılları arasında Metropolitan Board

of Works (MBW), 1889-1965 yılları arasında London Conuty Council (LCC), 1965-1986 yılları arasında Greater London Council (GLC), 1986-2000 yılları arasında Joint Boards ve 2000 yılı ve sonrasında Greater London Authority (GLA) gibi farklı isim ve yönetim yapılanması ile günümüze gelmiştir (Toprak, 2014: 322).

1965 ile 1986 yılları arasında mevcut olan Londra Büyükşehir Yönetimi, Eski Şehir Merkezi, 12 belediyeden (boroughs) meydana gelen Büyükşehir Merkezi ve Büyük Londra olmak üzere üç bölümden oluşmuştur. Eski Şehir Merkezi beş bin nüfuslu olup, banka ve ticaret merkezlerinin yer aldığı 0,27 hektarlık küçük bir alana sahiptir. Eski Şehir Merkezi'nin yanında mali ve politik merkez olan Westminster Bölgesi yer almaktadır. 18. yüzyıl sonu ve 19. yüzyılda bu iki merkez ile beraber çevresindeki şehirleri de içine alan Londra şehri oluşmuştur. 1860 yıllarında ulaşım hizmetlerini genişleterek metro ve demiryolu gibi araçların gelişmesi ile Londra şehri Büyük Londra kimliğini almıştır. Şehrin büyümesi ile de yönetme problemleri ile karşı karşıya kalınmıştır. Büyükşehirin yol, su, kanalizasyon, ulaşım ve güvenlik gibi problemlerinin giderilmesi için yeni kuruluşlara ihtiyaç duyulmuştur. Bu bağlamda 'Metropolitan Police' (güvenlik işlerinden sorumlu), 'Metropolitan Board of Works' (yol, su ve kanalizasyon işlerinden sorumlu) ve 'Metropolitan Railway Company' (ulaşım işlerinden sorumlu) gibi kuruluşlar oluşturulmuştur. Daha sonra Londra İl Meclisi'nin kurulması ile 'Metropolitan Board of Works'un sorumluluğunda olan yol, su ve kanalizasyon işlerini üstlenmiştir (Tortop, 1993: 3-4).

1986 yılının öncesi kentsel kademelenmenin durumuna baktığımızda Büyük Londra haricinde İngiltere ve Galler'de 53 il (country) ve 369 bölge (district) yer almaktaydı. Hizmetlerde üst düzeyde bir etkinlik sağlamak adına büyük ölçekli genel yerel hizmetler il yönetimleri tarafından, küçük ölçekli yerel hizmetler ise bölgeler tarafından yerine getirilmekteydi. Birleşik krallıklarda Büyük Londra Konseyi (Greater London Council) döneminde iki kademeli yönetim modeli altı büyükşehir (metropolitan city) ve Büyük Londra'da uygulama alanı bulmuşsa da bu model ile yapılan yenilikler beklentileri karşılayamamıştır. Daha sonraki yıllarda Büyük Londra Meclisi (GLC) ile Metropolitan İl Hizmetleri, Londra Belediyeleri ile metropolitan bölgelere devredilerek tek kademeli yönetim modeline yeniden dönüşe yönelik zemin oluşturulmaya çalışılmıştır (Toprak, 2014: 321-322).

İngiltere'deki İşçi ve Muhafazakar partiler arasında yaşanan ekonomik görüş ayrılıkları büyükşehir yönetim modeli üzerinde de etkili olmuş, merkezi ve yerel

yönetimler arasında çıkan anlaşmazlıklar gerekçesiyle 1986 yılında Büyük Londra Yönetimi ile beraber diğer şehirlerdeki büyükşehir yönetimleri kaldırılmıştır (Tortop, 1993: 5). Büyükşehir belediyelerinin kaldırılış gerekçelerinin biri de ilçe belediyelerinin Londra Büyükşehir Belediye bürokrasisinin yavaş ve hantal işlediğini ayrıca uzaklığından şikâyetçi olunmasıdır. Sonuç olarak, yirmi yıldan fazla bir süre hizmet veren Londra Büyükşehir Belediye Yönetimi'nin ortadan kaldırılmasındaki asıl neden; ekonomik ve idari gerekçelerden çok bir siyasal tercih sorunundan kaynaklandığını söyleyebiliriz (Uyanık, 1993: 24-26).

1986 yılı sonrası belediyelerde (borough) itfaiye hizmetleri, gönüllü kuruluşlara bağlı, planlama danışmanlığı benzerinde hizmetlere dair koordinasyonlu çalışma ve izleme yetkilerine sahip birçok kurullar oluşturulmuştur. 1990 yılının sonuna gelindiğinde İngiltere bölgesinde 46 tane yeni tek kademeli yerel yönetim birimleri oluşturulmuştur. 1996 yılına gelindiğinde ise 22 yeni tek kademeli yerel yönetim birimleri Galler Bölgesinde oluşturulmuştur (Toprak, 2014: 323).

1997 yılında seçimleri kazanan İşçi Partisi, Londra Büyükşehir Belediye Yönetimi'ni yeniden kurma sürecini başlatmıştır. Ancak yönetim sistemi doğrudan seçilen belediye başkanı ve ayrı olarak seçilen bir meclisten oluşacaktı. 2000 yılında yapılan Londra Büyükşehir Belediye Yönetimi Başkanlığını Ken Livingstone kazanmış ve 2004 yılında da yeniden Londra Büyükşehir Belediye Başkanlığına seçilmiştir (Travers, 2007: 5). Londra Büyükşehir Yönetimi, Londra sınırları içerisinde hizmet vermekte olup, bir başkan ve 25 üyeli meclisten oluşmaktadır (İnaç ve Ünal, 2006: 129). İngiltere'de büyükşehir belediye başkanı denildiğinde hemen akla Londra Belediye Başkanı gelmektedir (Tarhan, 2013: 105).

Londra Büyükşehir Belediye Başkanı doğrudan halk tarafından seçilir. Büyükşehir Belediye Başkanı tüzel kişiliğin temsilcisi, yöneticisi ve harcama yapma yetkisine sahiptir. Londra'da yaşayan halka daha etkili ve verimli bir hizmet verme adına Londra'yı daha yaşanabilir bir hale getirmekle sorumludur. Londra Meclisi; belediye başkanının stratejilerini, kararlarını ve eylemlerini kamu yararına olup olmadığına yönelik incelemeleri yapar. Meclisin; inceleme, denetleme, danışma ve araştırma yetkileri vardır. Meclis komisyonlar vasıtasıyla görevlerini yapar. Komisyonlarda bulunan üyeler, partilerinin oy oranı dağılımlarına göre değil meclisin verdiği karara göre saptanır. Meclisin kararları üyelerin salt çoğunluğu ile alınır ve oyların eşit çıkması durumunda meclis başkanının oyu dikkate alınır ya da

ikinci bir oylama yapılır (www.londonelects.org, 2017). Londra Büyükşehir Belediye Başkanı bütçe hazırlama ve strateji geliştirme gibi görevlerini yerine getirirken Büyükşehir Belediye Meclisi'ne karşı sorumluluğu olduğundan koordineli olarak çalışır (Demirkaya ve Bozlağan, 2003: 505).

1980 ve sonrasında büyükşehir yönetimine geçiş hazırlıklarının yapıldığı dönemlerde Türkiye'de hem akademik hem de kurumsal olarak en çok üzerinde durulan ve incelenen örnek Londra Büyükşehir Yönetimi modeli olmuştur. (Toprak, 2014: 322).

4.1.2. Toronto Büyükşehir Yönetimi

Federal bir devlet sistemini benimseyen Kanada' da, yerel yönetimler hem tek düzeyli hem de iki düzeylidir. Kanada'da bulunan 10 eyaletten 8'i tek düzeyli, 2'si ise (Quebec ve Ontario) çift düzeyli bir yerel yönetim modelini uygulamaktadır. Kanada'nın toplumsal ve ekonomik bakımdan en büyük ikinci yerleşim bölgesi olan Toronto büyükşehir federasyon uygulamasının da Kuzey Amerika'daki ilk örneğidir (Eke, 1982: 51).

Toronto Büyükşehir Yönetiminin kısaca kuruluşu ve gelişim sürecine bakacak olursak; yerel halkın gereksinimlerinin karşılanması noktasında 1870'li yıllara gelindiğinde, yerel yönetim sistemlerinin kurulması zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Yerel yönetimlerin kurulması konusunda merkezi yönetimin olumlu bakışı ve 19. yüzyılda yaygınlaşan, etkin bir temsili demokrasinin sağlanması açısından gerekli olduğu düşüncesinin devlet görüşü olarak benimsenmiş olmasından dolayı 19. yüzyıl süresince yerel yönetimlerin oluşturulması ve yapılanması çalışmaları hız kazanmıştır (Eken vd.2013: 467).

Toronto kentinin etrafında hızlı kentleşme neticesinde yeni yerleşim alanları ortaya çıkmış ve bu alanlarda yaşayan halk, kendi yerel yönetimlerini oluşturmaya başlamışlardır. 1930'lu yıllarda Toronto etrafında on iki genel amaçlı yerel yönetim birimi kurulmuştur. Bu kentsel alanlarda nüfusun artması ile birlikte planlama, eşgüdüm, alt yapı faaliyetleri ve mali konularda sorunlar yaşanmaya başlanmıştır. Toronto ve çevresine yerleşen göçmenlerin sayısı arttıkça buna paralel olarak alt yapı yetersizliği ve mali sorunlarda artmıştır (Kavruk, 2002: 178). Görülen bu sorunların giderilmesine yönelik yeni düzenlemeler yapılmıştır. 1953 yılında çıkarılan Toronto Büyükşehir Yönetim Yasası ile federasyonun kuruluş çalışmaları başlamış ve 1954

yılından itibaren yapılan yeni düzenleme yürürlüğe girmiştir. 1954 yılında Toronto Büyükşehir Yönetimi resmen göreve başlamıştır. Toronto ve etrafında bulunan on iki genel amaçlı yerel yönetim birimlerinin yapısı değiştirilmeyerek alt kademe belediyelerini oluşturmuşlardır (Altınel, 2013: 16).

1957, 1967 ve 1975 yıllarında Toronto Büyükşehir Yönetimi önemli değişiklikler geçirmiştir. 1957 yılında yapılan düzenlemedeki en önemli değişiklik, on üç alt kademe belediyesinin polis örgütü ve fonksiyonları büyükşehir devredilmiştir. 1967 yılında yapılan önemli düzenlemelere baktığımızda; alt kademe belediyeleri olan Toronto kenti ve çevre belediyelerin sayısı on üçten altıya indirilmiş, büyükşehir üst kademe yönetiminin görev ve yetkileri artırılmış ve yirmi beş olan büyükşehir meclisi üye sayısı otuz üçe yükseltilmiştir. Yine yapılan bu düzenlemeye göre meclis başkanlığı görevini de yapan büyükşehir belediye başkanı hariç 32 üyenin 12'si Toronto kentinden, 20'si ise diğer 5 alt kademe belediyelerinden seçilerek oluşturulmuştur. 1975 yılında yapılan düzenlemeler ile 33 olan büyükşehir meclisi üye sayısı 38'e çıkarılmış ve yeni eklenen 5 üye Toronto kenti dışındaki belediyelere verilmiştir (Altınel, 2013: 16-17).

Toronto Büyükşehir Yönetimi; büyükşehir meclisi ve büyükşehir yöneticisi olmak üzere iki organdan oluşmaktadır. Büyükşehir meclisi büyükşehir yönetiminin karar organı olup, meclisin başkanı büyükşehir yöneticisidir (Kavruk, 2002: 177-179). Büyükşehir meclisinin bugün 44 üyesi olup, her biri kendi bölgelerinin temsilini üstlenmiştir (www.toronto.ca, 2017). Büyükşehir meclisinin ana görevi, yapılacak işleri belirlemek, gelir ve giderleri kararlaştırmaktır. Meclis, görevlerini kendi oluşturduğu ve üyelerini seçtiği kurullar tarafından yerine getirmektedir. Kurullar arasındaki en önemli olanı yürütme kuruludur. Yürütme kurulunda başkan ve meclise bağlı ayrıca altı kurul yer almaktadır. Polis Örgütü Kurulu, Toplu Taşımacılık Kurulu, Kütüphane Kurulu, Kültür Merkezi Kurulu bu kurullar arasında yer almaktadır. Toronto Büyükşehir Yönetiminde büyükşehir yöneticisi, büyükşehir meclisi üyeleri arasından veya büyükşehir meclisi dışından 3 yıl süreli bir dönem için seçilir. Fakat büyükşehir yöneticinin dışardan seçilmesi bir gelenek haline gelmiştir. Büyükşehir yöneticisi meclisin ve yedi sürekli kurulun başkanı olarak görev yapmaktadır (Kavruk, 2002: 177-179).

4.1.3. Tokyo Büyükşehir Yönetimi

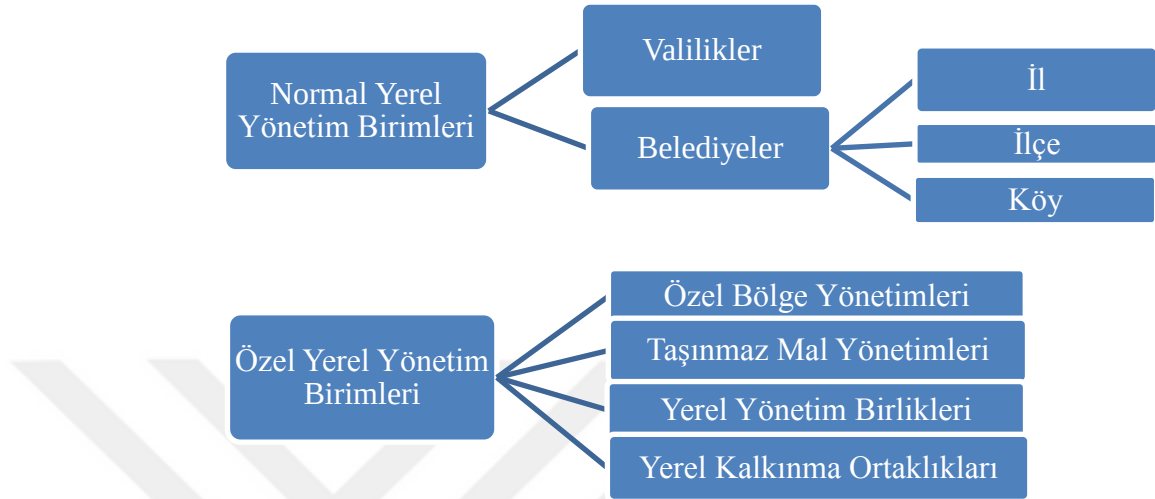
Tokyo Büyükşehir Yönetimine geçmeden önce yerel yönetimlere ilişkin Japon Anayasası'nda bahsetmek gerekirse; demokrasi ve özgürlüğü temel alan bir anayasaya sahip olan Japonya, siyasal ve yönetsel alanda gerekli düzenlemeleri yaparak, hem merkezi yönetim hem de yerel yönetim alanlarında önemli reformlar gerçekleştirmişlerdir (Alodalı ve Usta, 2013: 415). 3 Mayıs 1947 tarihinde yürürlüğe giren yeni Japon Anayasası 11 bölümden oluşmaktadır (Parlak ve Caner, 2013: 187). Anayasa, mahalli idareleri demokrasinin olmazsa olmazı olarak kabul edip, mahalli idarelerinin durumlarını garanti altına almak adına özel bir bölüm ayırmıştır. Anayasanın 8. Bölümünde mahalli idarelerle ilgili dört madde yer almaktadır: 92. madde, mahalli idarelerinin yerel özerkliğin temel ilkelerine göre yönetimini, 93. madde, mahalli idarelerinin meclis üyelerinin ve yöneticilerinin doğrudan seçilmesini, 94. madde, mahalli idarelerin kendi işlerini yürütmek için kurallar koymasını ve bunları uygulamasını, 95. maddede ise seçmenin çoğunluğu tarafından onaylanmadıkça ulusal parlamentonun belli bir mahalli idare birimi ile ilgili özel yasalar çıkarmasını yasaklamaktadır (Ulusoy ve Akdemir, 2013: 172-173).

Japon Anayasa'sında bahsedilen özel yasanın konusu olan "yerel özerklik" (Local Autonomy), Japonya'da iki türlü anlaşılır: Birincisinde yerel halkın kendi istekleri doğrultusunda, kendi işlerini yürütme hakları anlaşılır. Bu ifadedeki yerel özerklik, yerel yönetim birimlerinin tüzel kişiliğinin bağımsızlığıdır. Bu bağımsızlık kavramı, yerel yönetimlerin görevlerinin merkezi yönetimin görevlerinden ayrılmasını, yerel yönetimleri gelir yönünden daha güçlü hale getirecek bir politikaya sahip olunmasını ve yerel yönetimlerin üzerindeki merkezi denetim ve gözetimin azaltılmasını zorunlu kılmasıdır. İkincisinin ise, yerel halkın kendi özgür iradesini kullanma hakkının olduğunu söyleyebiliriz. İçeriğine baktığımızda, yerel halka verilecek hizmetlerin yerel yönetim organları tarafından bir karara bağlanarak yerine getirilmesi ve yerel yönetimleri, merkezi yönetim değil yerel halk tarafından denetlenmesini ifade eder (Keleş, 1984: 105).

Japonya'da yerel yönetimler aşağıdaki şekilde görüldüğü gibi, normal (genel nitelikli) yerel yönetimler ve özel yerel yönetimler olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Normal yerel yönetimleri valilikler ve belediyeler oluşturmaktadır. (Akdemir ve Benk, 2010: 166-167) 2012 yılı itibarıyla 47 Valilik, 1719 Belediyeler, 787 İl Belediyesi, 748 İlçe Belediyesi ve 184 Köy Belediyesi bulunmaktadır (Ulusoy ve

Akdemir, 2013: 173). Özel yerel yönetimler; özel bölge yönetimleri, taşınmaz mal yönetimleri, yerel yönetim birlikleri ve yerel kalkınma ortaklıklarından oluşmaktadır (Akdemir ve Benk, 2010: 166-167).

Şekil 1- Japonya'da Yerel Yönetimlerin Sınıflandırılması

(Akdemir ve Benk, 2010: 167).

Japonya coğrafik olarak aynı statüde yer alan 47 valiliğe ayrılmış olup, bir tek Tokyo'da metropoliten yönetim biçimi uygulanmıştır (Haktankaçmaz, 2006: 73). Tokyo, Japonya'nın hem en büyük kentsel yerleşim alanı hem de başkentidir (Uçman, 2015: 122). Tokyo Büyükşehir Yönetiminin tarihine baktığımızda; Tokyo 1878 yılında bir yerel yönetim birimi olmuştur. Kendine bağlı on beş iç kent (wards) ve altı ilçe bulunmaktaydı. 1888 yılında ülkenin tamamı il, kent, köy ve kasaba'ya ayrıldıktan sonra Tokyo 'da bulunan on beş iç kent birleştirilerek Tokyo Kent Yönetimi oluşturulmuş, yönetimin başına da bir vali gelmiştir. 1943 yılına gelindiğinde Tokyo ili ve Tokyo Kent Yönetimi "Tokyo-to" adı altında birleştirilmiş ve "Tokyo Büyükşehir Yönetimi" oluşturulmuştur (Kavruk, 2002: 180) .

Doğrudan iki kademeli büyükşehir yönetim modelinin uygulandığı Tokyo'da yerel yönetimler; valilik ve belediyeler olmak üzere iki organdan oluşmaktadır. Bu organlar genel nitelikli yerel idare birimleri olup, bunların dışında, özel alt birimler, bölgesel hizmet birlikleri ile bölgesel birlikler olarak adlandırılan özel nitelikli yerel yönetim birimleri de yer almaktadır. Japonya ülkesinde 47 valilik, 3232 belediye, 23 özel alt birim, 2830 bölgesel hizmet birlikleri ve 1 bölgesel birlik bulunmaktadır. Valilik belediyeden daha geniş bir alana hizmet eden bölgesel yönetimden

sorumludur. Tokyo metropoliten yönetimi de bu valilikler arasında yer almaktadır (Soydal, 2012: 67).

Tokyo Büyükşehir Yönetimi bazı belediye hizmetlerini, bağlı beldeler ile beraber tüm Tokyo Büyükşehir Yönetimi sınırlarına kadar hizmet vermektedir (Haktankaçmaz, 2006: 73). Tokyo Büyükşehir Yönetiminin yönetsel alanı içerisinde; yirmi üç iç kent, tama bölgesi yirmi altı kent, beş kasaba, sekiz köy, Tokyo Adasının güneyindeki adalar dizisi yer alır. İç kentlerin toplam alanı 622 kilometre kare olup, toplamda 8.80 milyon nüfusa sahiptir. Tama bölgesinin 1.160 kilometre karelik bir alana sahip olup, toplam nüfusu 4.16 milyondur. Tokyo Adası ise 406 kilometre karelik bir alana sahip olmakla birlikte toplamda 28.000 civarında nüfusu bulunmaktadır (www.metro.tokyo.jp, 2017).

Tokyo Büyükşehir Yönetimi; Tokyo Büyükşehir Meclisi, Büyükşehir Başkanı ve Büyükşehir Yönetiminin alt kademe birimlerinden (iç kentler, belediyeler) oluşmaktadır (Kavruk, 2002: 166). Büyükşehir meclis üyeleri ve büyükşehir başkanı seçimle iş başına gelir ve görevlerini güçler ayrılığı ve iç denetim ve denge ilkelerine göre yerine getirir (Clair, 2006: 44; Aktaran, Karakılçık, 2015: 108). Büyükşehir meclisi 4 yıl süreliğine doğrudan halk tarafından seçilen 127 üyeden oluşmaktadır. Meclisin başkanı büyükşehir başkanı olmayıp, meclis üyeleri arasından bir üye meclis başkanı olarak seçilir. Meclis başkanının görevi meclisi temsil etmek ve oturumları yönetmektir. Meclis büyükşehir yönetimin karar alma organıdır. Büyükşehir yönetimi başkanı 4 yıl süreliğine doğrudan halk tarafından seçilir ve büyükşehir alanını temsil etmektedir. Büyükşehir başkanı, meclis kararlarının uygulanmasında sorumludur. Büyükşehir yönetiminde; planlama, saymanlık, vergileme, çevre koruma, limanlar, fen işleri, temizlik ve sağlık birimleri ile su, kanalizasyon, itfaiye ve ulaşım işletmeleri doğrudan başkanın denetimi altındadır (Kavruk, 2002: 166).

Tokyo Büyükşehir Yönetiminin sorumluluk alanı içerisinde ilçe belediyeler ve belediyelerinin yer alması, Türkiye’de uygulanmakta olan büyükşehir belediye modeli ile benzerlik göstermektedir.

Tokyo Büyükşehir Yönetiminin görevlerine baktığımızda (Keleş, 1984: 117-118):

*Tokyo Büyükşehir Yönetimi çok sayıda belediyeyi içine alan geniş bir bölgenin yönetiminden sorumlu olup, belediyeler arasında koordinasyonu sağlayarak gereken yerel hizmeti yerine getirmek.

*İlçe belediyelerinin; yangın koruma ve söndürme, çöp toplanması ve imha edilmesi, su, kanalizasyon hizmetlerinin yerine getirilmesi gibi hizmetleri, bu belediyelerin oluşturduğu geniş kentsel alanda bütünlüğü ve eşgüdümü sağlamak üzere doğrudan doğruya Tokyo Büyükşehir Yönetimi tarafından yerine getirilmektedir.

*Büyükşehir Yönetimi, ayrıca Tokyo'nun başkent olarak yüklenmiş bulunduğu hizmetleri de yerine getirmektedir.

4.1.4. Paris Büyükşehir Yönetimi

Paris Büyükşehir Yönetimi hakkında bilgi vermeden önce Fransa yerel yönetimi hakkında bilgi vermek gerekirse, Fransa'da yerel yönetim sistemi, tekçi bir devlet anlayışı içinde yapılanmıştır. Fransız devriminin ardından şekillenen ve merkeziyetçiliğin temel alındığı kamu yönetimi sisteminde yerel yönetimler, merkezi idarenin sıkı kontrolünde yönetilmiştir. Merkezi yönetimce doğrudan idari vesayet uygulandığı gibi taşradaki merkezi yönetimin temsilcilerine de zaman zaman vesayet yetkileri verilmiştir. Bonapartist model olarak bahsedilen yönetim anlayışında denetimli yerinden yönetim politikaları uygulandığından yerel yönetimlerde yavaş bir gelişme gösterdiği izlenmiştir (Şengül, 2012: 32).

Fransa'da, Belediye (commune), İl (departement) ve Bölge (region) olmak üzere üç düzeyli bir yerel yönetim sistemi uygulanmaktadır. 2011 tarihi itibarıyla Fransa'da 36.791 belediye, 99 il (96 il + 3 denizaşırı il: Gouadeloupe, La Reunion ve Mayotte), 26 bölge (22 bölge + 4 denizaşırı bölge) bulunmaktadır (Turan, 2013: 257). Fransa'da 28.000'nin üzerinde 1000 kişiden daha az nüfusa sahip belediyeler olmakla birlikte 50 kişiden daha az nüfusu olan belediyeler de vardır (Erbay, 1999: 62). Fransa'daki belediye sayısının fazlalığı her zaman gündemde yeri olan bir tartışma konusudur. Nüfus, coğrafi konum ve gelişmişlik seviyeleri göz önünde tutulmaksızın aynı hukuksal yapı içerisinde bütün belediyelerin tutulması, optimal ölçek sorununu ortaya çıkarmaktadır. Belediye sayısının fazla olması kamuda hizmet verimliliğini düşürmekte ve kamu kaynaklarının rasyonel dağılımını da zorlaştırmaktadır. (Şengül, 2012: 34-35).

Fransa'da yönetsel açıdan belediyeler seçimle işbaşına gelen belediye meclisi ve belediye başkanı olmak üzere iki organdan meydana gelmektedir. Belediye'nin karar organı belediye meclisi olup, yürütme organını ise belediye başkanı ve başkan

yardımcıları oluşturmaktadır. Belediye meclisi; belediye başkanı, başkan vekilleri ve belediye meclis üyelerinden oluşmaktadır. Belediyelerin nüfuslarına orantılı olarak meclis üye sayıları belirlenir ve meclis üye seçimleri altı yılda bir yapılır. (Ulusoy ve Akdemir, 2013: 164). Belediye meclisi, belediye başkanı ve yardımcılarını 6 yıl süreliğine gizli oy ve mutlak çoğunluk esasına göre üç turlu bir sistemle seçer. Birinci ve ikinci turda mutlak çoğunluk aranır. Üçüncü tura kadar mutlak çoğunluk sağlanamamışsa üçüncü turda en çok oyu alan iki aday yarışır ve aralarında en çok oyu alan üye başkan olarak seçilir. Oyların eşit çıkması durumunda ise en yaşlı olan üye başkan seçilmiş olur (Ökmen ve Parlak, 296). Belediye başkanının meclise karşı sorumluluğu olmakla birlikte aynı zamanda bir devlet görevlisi olarak da vali ve kaymakama karşı sorumluluğu vardır. Başkanın hem yerel yönetici olarak hem de bir devlet görevlisi olarak yerine getirmekte olduğu görevleri vardır (Ulusoy ve Akdemir, 2013: 164; Ökmen ve Parlak, 296).

Fransa'daki yerel yönetimlerin başlıca gelir kaynakları; bağış, miras, mali ürünler, şehircilik iştirakları, sunulan hizmetlerin ödentileri, mülk ve gayri mülklerden elde edilen ürün ve gelirlerden oluşmaktadır (Şinik, 2009: 265).

Türkiye'deki yönetim sisteminin oluşturulmasında en fazla Fransız Yönetim Sisteminden esinlenilmiştir (Yıldırım vd. 2002: 333). Bu nedenle de her iki ülkenin yönetim yapılarında birçok benzerliklerle karşılaşmak mümkündür.

Fransa'daki yerel yönetimler hakkında yukarıda verilen bilgiler ışığında Paris Büyükşehir Yönetimi'ne bakacak olursak; Paris, Fransa'nın başkenti olup Île-de-France Bölge Yönetimi içerisinde bulunmaktadır (Nitas, 2015: 243). 14.518,3 kilometre karelik bir alana sahip olan Paris'in 2723 kilometre karelik alanını şehir merkezi oluşturmaktadır (kadirgurbetci.com, 2017). Fransa'nın yönetim yapısı içerisinde benzersiz bir yeri olan başkent Paris özel statüsünden dolayı hem belediye meclisi hem de il genel meclisi özeliğine sahiptir. (Toksöz vd. 2009: 63). Paris belediye meclisi 163 meclis üyesinden oluşmakta olup, üyeler 6 yılda bir seçilmektedir. Fransa'da büyükşehir belediye başkanı denince akla Paris Büyükşehir Belediye Başkanı gelir. Paris Büyükşehir Belediyesinin yönetim yapısında güçler belediye meclisi ve belediye başkanı arasında paylaşılmış olup; meclis, başkan karşısında daha işlevseldir (Tarhan, 2013: 105).

Paris Büyükşehir Belediyesi'nin görevlerine baktığımızda, şehir planlama ve

konut hizmetleri, ulaşım hizmetleri, çevre hizmetleri, dayanışma ve vatandaşlık hizmetleri, kültürel mirası koruma hizmetleri, eğitim ve gençlik hizmetleri ile spor hizmetleri adı altında yedi grupta toplanmış görevleri bulunmaktadır (kadirgurbetci.com.tr, 2017).

4.2.Türkiye’de Büyükşehir Uygulamaları

Çalışmanın bu kısmında Türkiye’deki büyükşehir uygulamalarına yönelik bilgilendirmelere yer verilmiştir.

4.2.1.Büyük Şehir Yönetimine İlişkin Genel Bir Değerlendirme

Kentleşmenin hızla artması neticesinde, büyük yerleşim alanlarının daha da büyümesi belediye sınırlarının dışında kalan alanlarda plansız ve düzensiz gelişmelere neden olunca, büyük kentlerin yönetilmesinde yeni model arayışları söz konusu olmuştur. Büyük kentlerin sınırları dışında kalan yerleşim alanlarındaki büyümenin kontrollü ve düzenli bir şekilde yapılması ve yerel yönetim birimleri arasındaki koordinasyonun sağlanmasının yanında, kentlerde imar ve planlama görevlerini yerine getiren yerel birimlerin yeniden gözden geçirilerek güçlendirilmesi zorunlu bir hal almıştır (Keleş, 2006: 286-287). Belirtildiği gibi hızlı kentleşmenin beraberinde getirdiği, büyük kentlerin sınırları dışında kalan alanların kontrol altına alınması, yerel yönetim birimleri arasındaki koordinasyonun sağlanması ve imar planları açısından sorunlu yerel yönetim birimlerinin yeniden gözden geçirilmesi gerekliliği büyükşehir uygulamasını gündeme taşımıştır (Toprak, 2014: 260).

1950’li yıllara gelinceye kadar önemli gelişmeler yaşamayan kentlerimiz, belirtilen tarihlerden sonra yürürlüğe girmiş olan yeni ekonomik ve siyasal politikalar neticesinde temel üretim faaliyetlerinde meydana gelen değişmelere karşıt olarak önemli toplumsal değişmelere sahne olmaya başlamıştır (Özer, 2004: 9). 1950’li yıllardan sonra büyük kentlerdeki ticaret ve sanayinin gelişmesi, ulaşım ağının genişlemesi ve iş olanaklarının artması ile kentlerden büyük kentlere göçler hız kazanmış ve büyük kentlerin daha da büyümesi sonucu ekonomik, sosyal, siyasi ve kültürel alanlarda sorunlar yaşanmaya başlamıştır (Bulut, 2005: 33; Ökmen ve Parlak, 2010: 245; Genç, 2014: 2). Büyük kentlerdeki bu sorunların çözümüne yönelik gerekli olan planlama, koordinasyon, yönetme ve denetim fonksiyonlarının yerine getirilebilinmesi için büyük kent örgütlenmesi zorunluluğu ortaya çıkmış ve bu amaçla Türkiye’de, 1980’li yıllardan itibaren somut adımlar atılmaya başlamıştır

(Keleş, 2006: 274 ; Demiral, 2007: 81).

Dünya da büyük kentlerde yaşanan sorunlarının çözümüne yönelik; tek kademenin yer aldığı büyükşehir yönetimleri, çift kademenin yer aldığı büyükşehir yönetimleri, özel yönetim bölgeleri ve yönetimler arası işbirliğinden (hizmet satın almaları ve birlikler) oluşan dört ayrı yönetim modeli ortaya çıkmıştır. Büyükşehirlerin yönetiminde dünyada görülen farklı uygulamalardaki gibi Türkiye’de de büyükşehir ölçeğindeki belediyeler için diğer belediyelerden ayrı bir yönetim modeli kullanılmıştır. Bu doğrultuda 1984 yılından başlanarak çıkartılan Kanun Hükmünde Kararnamelerle büyükşehir belediyesi uygulamasına geçilmiştir (Ulusoy ve Akdemir, 2013: 306). Bu modelin temelinde, merkezde bir büyükşehir belediyesinin olması ve bu büyükşehirle bağlı birden çok ilçe belediyesinin bulunması vardır (Eryılmaz, 1994: 161 ; Gültekin, 2002: 219). Büyükşehir belediye sınırları içinde birden fazla ilçe olmayan yerlerde ise farklı uygulamaya gidilmiş ve yeni ilçe oluşturulması yerine, alt kademe belediye uygulaması benimsenmiştir. Yani ilçenin yanında alt kademe belediyelerinin kurulmasına benzer karma bir uygulama getirilmiştir (Keleş, 2012: 327-337; Çınar vd, 2009: 38-40). Büyükşehir belediyesi kurulmasında, yeni ilçe kurulması yerine, alt kademe belediyelerinin kurulması yönünde politika değişikliğinin ana sebebi yeni ilçelerin kurulmasıyla ortaya çıkacak maliyetlerden kaçınmak olduğunu söyleyebiliriz (Kaypak ve Yılmaz, 2016: 31). Büyükşehirlere mahsus büyük sorunları çözme maksadı bu modele geçişin temel nedenleri arasında yer almaktadır. Yaşanan gelişmeler üzerine büyüyen büyükşehirlerde ekonomik, sosyal, demografik ve toplumsal sorunlar da büyümüş; kamu hizmetlerinin ölçeğinde ve sayısında artışlar meydana gelmiş; bütün bu gelişmeler yeni yerel yönetim modellerini zorunlu hale getirmiştir (Karakılçık, 2015: 174).

Türkiye’de büyükşehirlerle yönelik yönetim tartışmaları çeşitli dönemlerde gündem konusu olmuştur. Yapılan tartışmalar, bazı zaman iki düzeyli metropoliten alan yönetimi çerçevesinde oluşurken bazı zaman da tek kademeli büyük şehir yönetimi çerçevesinde yoğunluk göstermiştir (Çınar vd. 2009: 35). Büyükşehirlerin yönetimi için hem 3030 sayılı yasa hem de bu yasanın yerini alan 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanun’u ile oluşturulan model, iki kademeli yerel yönetim modelidir. Türkiye’de ilk belediye olarak kurulmuş olan İstanbul Şehremaneti iki kademeli olup, bu modelin ilk örneği olarak gösterilmektedir. Türkiye’de belediye

yerel yönetim uygulaması oluşturulurken Fransız Yerel Yönetim uygulamaları model olarak tercih edildiği kabul edilmekte ve Türkiye’deki büyükşehir belediye modeli Paris Büyükşehir Belediyesinde uygulanan modele benzetilmektedir. Bununla birlikte yerel yönetim geleneği tarihi birikimi açısından köklü geleneklere sahip olan İngiltere; Türk yerel yönetimlerinin, özelde ise büyükşehir belediyesinin değerlendirilmesi açısından özel bir öneme sahiptir (Tarhan, 2013: 104).

Türkiye’de büyükşehir belediye modeli temelini 1982 Anayasası’ndan almıştır. 1982 Anayasası’nın 127. Maddesinde “*Büyük yerleşim yerleri için özel yönetim biçimleri getirilebilir*” hükmü gereğince oluşturulmuş olup, oluşturulmasındaki çıkış sebebi büyük kentlerde görülen yönetim ve şehirleşme problemlerine karşı çözüm arayışıdır. 2012 yılı itibariyle Türkiye’deki büyükşehir belediye sayısı 16’ya ulaşmış ve bu da toplam nüfusun %46,9’unu, belediye nüfusun ise %55,6’sını oluşturmaktadır. Bahsedilen oranların 1989 yılında sırasıyla %25 ve %38 olduğu düşünüldüğünde kentleşmenin Türkiye’de ulaştığı boyut daha açık bir şekilde görülmektedir. Kırsal alanlardan kentlere göçün yaygınlaşması sonucu kentli nüfusun toplam nüfus oranında artmasını sağlamıştır (Ulusoy ve Akdemir, 2013: 306-307).

Büyükşehir belediyelerinde görülen hızlı nüfus artışı, çarpık kentleşme, trafik yoğunluğunun artması ve yönetimden kaynaklı olan sorunlara çözüm getirmek amacıyla 2004 yılında 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Yasası çıkarılmış ve bu yasayla büyükşehir belediyesi olma koşulları değiştirilmiştir. Yapılan değişiklik ile İstanbul ve Kocaeli illerinde büyükşehir belediye sınırları il mülki sınırları olarak kabul edilmiştir. 5216 sayılı Kanun, 3030 sayılı Kanunla kurulan iki kademeli büyükşehir yönetim modelini sürdürmüştür. 5216 sayılı yasanın 3. maddesinde büyükşehir; “en az üç ilçe veya ilk kademe belediyesini kapsayan, bu belediyeler arasında koordinasyonu sağlayan, kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan, idari ve mali özerkliğe sahip ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisi” olarak ifade edilmektedir. Buradan da anlaşılacağı üzere büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde ilçe veya ilk kademe belediyeleri yer alacaktır. Yasaya göre, büyükşehir belediyelerinin bulunduğu il valilik binası merkez kabul edilmek ve il mülki sınırları içinde kalmak koşuluyla, nüfusu bir milyona kadar olan büyükşehirlerde yarıçapı 20 kilometre, nüfusu bir milyon ile iki milyon arası olan büyükşehirlerde yarıçapı 30 kilometre,

nüfusu iki milyondan fazla olan büyükşehirlerde yarıçapı 50 kilometre olan dairenin sınırı büyükşehir belediyesinin sınırı olarak kabul edilmiştir. 2008 yılında çıkarılan 5747 sayılı “Büyükşehir Belediye Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” ile o dönemde mevcut olan sekiz büyükşehirde ilçe örgütü oluşturularak ilk kademe belediyeleri ilçe belediyelerine dönüştürülmüş, büyükşehirlerde yeni ilçeler oluşturulmuş ve genişletme anlayışı devam etmiştir (Arıkboğa, 2013:). Bu anlayış 2012 yılında kabul edilen “6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile son nokta konularak büyükşehir sınırları il mülki sınırları olarak değiştirilmiştir. 6360 sayılı yasa gereği 30 Mart 2014 tarihi itibarıyla yapılan yerel seçimler sonrasında Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Van illeri olmak üzere 13 yeni büyükşehir belediyeleri kurulmuş ve ardından 6360 sayılı yasada 14 Mart 2013’de yapılan değişiklikle Ordu ili de büyükşehir belediyesi statüsüne kavuşarak, yasadaki on üç ibaresi on dört, yirmi altı ibaresi ise 27 olarak değiştirilmiş ve toplamda büyükşehir belediye sayısı 30 olmuştur.

6360 sayılı yasa ile büyükşehirlerin yönetiminde oldukça farklı bir yönetim yapısı öngörülmüştür. Öngörülen bu yapı ile büyükşehirlerle yönelik çıkarılmış olan yasalarda görülen eksiklikler giderilmesi ile yönetimde etkinliğin artırılması, özerkliğe önem verilmesi, katılımcılığın temel alınması, yerel halk ile iç içe olunması, hizmette etkinlik ve verimliliğin artırılmasını amaçlayan bir yönetim modeli oluşturulmak istenmiştir (Bulut ve Karakaya, 2016: 2). 6360 sayılı yasa hakkında ayrıntılı bilgilere 2. Bölümde yer verilmiştir.

4.2.2. Türkiye’de Büyükşehir Yönetim Modelini Gerektiren Gerekçeler

Türkiye özelinde büyükşehirler için ayrı bir yönetim modeli gerektiren gerekçeleri kısaca sıralayacak olursak:

- 1950’li yıllardan itibaren hızlanan kentleşme olgusu sonucu günümüze kadar birikmiş bir hayli kentsel sorunlara çözüm getiremeyen belediyeçilik anlayışı.
- Kentleşmenin hızlanmasına neden olan sosyal, ekonomik ve teknolojik gelişmeler.

- 1980’li yıllarda hızlanan ve farklılaşma göstermeye başlayan kentleşme süreçleri ve ortaya çıkan sıçramaların metropolleşme, çok merkezli kentleşme, kent bölgeselleşme ve yeri desantralize ya da düşük yoğunluk kent formu.
- Kentsel alanların büyümesine bağlı olarak bir kentsel bölgede çok sayıda yerel yönetim ortaya çıkması ve hizmet sunumunda yaşayan aksamalar ile koordinasyon, etkinlik ve ölçek sorunları.
- İl özel yönetimlerinin, küçük belde belediyelerinin ve köylerin birçok yerel ve kentsel hizmeti sunma hususunda yetersiz kalmaları.
- Kentlerin küresel yeni liberal kapitalizmin yerel ayakları olarak öne çıkmış durumda olması.
- Yerel ve kent odaklı ekonomik büyümenin önem kazanmasına bağlı olarak, kentlerin, kentsel büyümenin ve kent ekonomilerinin iyi yönetilmesi ihtiyacı.
- Ekonomik ve kentsel açıdan gelişmek için gerekli alanı oluşturma, sürdürülebilir bir planlama gereksinimi.
- Değişen, artan, farklılaşan, yerel, kentsel ve bölgesel ihtiyaç ve talepleri karşılamak amacıyla kentsel alanın, imkan ve olanaklarının, hizmetlerinin akılcı bir biçimde dağıtılmasının sağlanması ihtiyacı.
- Avrupa Birliği müktesebatına uyum sağlama gereksinimi.

Yukarıda belirtilen büyükşehir yönetim modelini gerektiren sebepleri artırmak mümkün olmakla beraber, bu gerekçeler Türkiye ve diğer birçok ülkede 1980’li yıllardan itibaren büyükşehir yönetim modeli arayışlarını hızlandırmıştır. Büyük yerleşim alanlarına yönelik yeni yönetim modeli arayışlarında, bir tarafta etkinlik, ekonomi ve koordinasyonu öne çıkaran ve kentsel alanlarda dağınık olarak bulunan yerel yönetim birimlerinin bütünleştirilmesinin gerekli olduğunu savunanların olduğu gibi bu şekilde kalmasını savunan görüşler de ortaya çıkmıştır. Büyük yerleşim alanlarındaki dağınık olan yerel yönetim yapısının, etkinlik ve koordinasyon bakımından bazı sorunlara yol açsa da tercih özgürlüğü, yerel özerklik, alınan kararlara katılım, denetim, hesap verebilirlik, rekabet ve kalite gibi açılardan daha üstün olduğu kabul görmektedir (Gül vd. 2014: 170-171).

4.3. Büyükşehir Belediye İle İlgili Öne Çıkan Yasal Düzenlemelerin İncelenmesi

Türkiye’de büyükşehir belediyelerinin, kanunla kurulma zorunluluğu vardır. Çünkü Anayasa’mızın 127. Maddesine göre kanun “büyük yerleşim merkezleri için

özel yönetim biçimleri getirebilir” hükmü gereğince, idari tasarruflarla büyükşehir belediyeleri kurulması mümkün değildir. Ancak büyükşehir belediyelerinin kurulduğu yerlerde daha önce bir belediye kurulmuş olduğundan, uygulamada il merkezlerindeki belediyeler, kanunlarla veya Kanun Hükmünde Kararnamelerle büyükşehir belediyelerine dönüştürülmüşlerdir. Büyükşehir belediyelerinin sınırları, ismini aldıkları büyükşehirlerin belde sınırlarıdır (Yıldırım, 2013: 20).

Belediyeler ile ilgili ilk yasal düzeleme 1930 tarih ve 1580 sayılı yasa ile gerçekleşmiştir. 1580 sayılı yasa İstanbul’a özel bir yönetim modeli getirmiş ve İstanbul Belediyesi ile İstanbul İl Özel İdaresi olan iki yerel yönetim birimi birleştirilmiştir. Birleştirilmiş olan bu yönetimin başına İstanbul Belediye Başkanı olarak hem yereli hem de merkezi temsil eden iki görevi bir arada yerine getiren merkezce atanan bir vali bulunmaktaydı. İstanbul Ortak Yönetimi’nin halk tarafından seçilen bir meclisi ve hem seçilmiş hem de atanmış üyelerin oluşturduğu bir encümeni vardı. İstanbul Ortak Yönetimi 1956 yılına kadar varlığını devam ettirmiştir. Bu tarihten sonra ise diğer kentlerde olduğu gibi il özel idareleri ve belediyelere ayrı ayrı yerel halk tarafından seçilmiş meclisler oluşturulması yetkisi verilmiştir (Keleş, 2006: 291) .

1580 sayılı Belediye Kanunu, bir yerde belediye örgütü kurulabilmesi için o yerin nüfusunun 2.000 veya üzerinde olması hükmüne bağlanmıştır. Böylece, nüfusu 2.000 olan yerleşim alanlarıyla nüfusu bir milyon ve daha fazla olan yerleşim alanları, aynı kanun hükümlerine tabi olmaktadır. Oysa nüfusu bir milyonun üzerindeki yerleşim alanlarının sorunlarıyla küçük belediyelerin sorunları arasında oldukça büyük farklar vardır. Bu farklı sorunlara çözüm bulmak için de farklı bir yönetim modeli arayışı kaçınılmaz olmuştur. Bu bağlamda; Paris, Tokyo ve Toronto gibi dünyanın büyük şehirlerindeki belediyelere baktığımızda, diğer belediyelerden farklı bir statüye sahip oldukları görülmektedir (Eryılmaz, 2000: 146-147).

Türkiye coğrafyasındaki dağınık ve birbirinden kopuk kentleşmenin ortaya çıkardığı sorunlara yasal düzenlemelerle çözüm bulunmaya çalışılmıştır (Toksöz vd.2009: 42). Bu bağlamda Türkiye’de büyükşehir yönetimlerine ilişkin 09/07/1984 tarih ve 3030 sayılı büyükşehir belediye yasası, 2004 tarih ve 5216 sayılı büyükşehir belediye yasası ve 5216 sayılı yasada yapılan değişiklikle 2008 tarihli 5747 Sayılı Yasa ve son olarak yine 5216 sayılı yasada yapılan 2012 tarih ve 6360 sayılı yasa yasa değişiklikleri yapılmıştır.

Tablo 1: Türkiye'de Büyükşehir Belediyesi Olan İller ve Yasal Dayanakları

No	Büyükşehir Olan İller	Kuruluş Tarihi	Yasal Dayanağı
1	İstanbul	1984	3030 Sayılı Yasa
2	Ankara	1984	3030 Sayılı Yasa
3	İzmir	1984	3030 Sayılı Yasa
4	Adana	1986	3306 Sayılı Yasa
5	Bursa	1987	3391 Sayılı Yasa
6	Gaziantep	1987	3398 Sayılı Yasa
7	Konya	1987	3399 Sayılı Yasa
8	Kayseri	1988	3508 Sayılı Yasa
9	Antalya	1993	504 Sayılı KHK
10	Diyarbakır	1993	504 Sayılı KHK
11	Erzurum	1993	504 Sayılı KHK
12	Eskişehir	1993	504 Sayılı KHK
13	Kocaeli (İzmit)	1993	504 Sayılı KHK
14	Mersin	1993	504 Sayılı KHK
15	Samsun	1993	504 Sayılı KHK
16	Sakarya (Adapazarı)	2000	593 Sayılı KHK
17	Aydın	2012	6360 Sayılı Yasa
18	Balıkesir	2012	6360 Sayılı Yasa
19	Denizli	2012	6360 Sayılı Yasa
20	Hatay	2012	6360 Sayılı Yasa
21	Kahramanmaraş	2012	6360 Sayılı Yasa
22	Malatya	2012	6360 Sayılı Yasa
23	Manisa	2012	6360 Sayılı Yasa
24	Mardin	2012	6360 Sayılı Yasa
25	Muğla	2012	6360 Sayılı Yasa
26	Şanlıurfa	2012	6360 Sayılı Yasa
27	Tekirdağ	2012	6360 Sayılı Yasa
28	Trabzon	2012	6360 Sayılı Yasa
29	Van	2012	6360 Sayılı Yasa
30	Ordu	2013	6447 Sayılı Yasa

4.3.1. 3030 Sayılı Yasanın İncelenmesi

1982 Anayasası'nın 127. maddesinde yer alan “*Büyük yerleşim yerleri için özel yönetim biçimleri getirilebilir*” hükmü ile büyük kentlerde büyükşehir yönetimlerinin kurulmasının önü açılmıştır. Büyükşehir belediyelerine yönelik çıkarılan ilk yasa, 1984 tarihli 3030 sayılı yasadır.

Kentleri yönetme konusunda yaşanan sorunları gidermeye yönelik çalışmalar, Osmanlı Devleti'nin modern belediye yönetimi ile tanışmasından bu yana devam etmektedir. 1984 yılında çıkarılan 3030 sayılı yasa öncesi büyük kentlerin yönetimine ilişkin farklı şekillerde yönetim modeli arayışları söz konusu olmuştur (Çınar vd. 2009: 38-39)

Kentleşmenin düzenli olarak sağlanamamasının beraberinde getirdiği ekonomik sorunlar, işsizlik, sektörlerarası dengesizlikler, bölgelerarası kentleşme farklılığı ve alt yapı hizmetlerinin yeteri düzeyde yerine getirilememesi, çevreye gerekli özenin gösterilmeyip tahrip edilmesi, fiziki plansızlık, plansız yerleşme, gelir dağılımında eşitsizlik, sosyal sınıflaşma, tabakalaşma, kültür değişmesi gibi birçok sorunlar ortaya çıkmıştır. Ortaya çıkan bu sorunlardan önemli düzeyde etkilenen alanlardan biri; gerek görev ve sorumluluklar, gerekse de etkin, verimli ve şeffaf bir hizmet sunumunun yanında demokratikleşme eğilimleri açısından yerel yönetimler oluşturmuştur. Böylece hızla büyüyen ve gelişen kentlerin barınma, istihdam, çevre ve alt yapı gibi sorunlarının çözümü konusunda; ayrıca, kent yönetimi ve kentsel siyaset, yerel demokrasi açısından da yerel yönetimler odak noktası olmuştur. Özellikle üç büyük kentte yer alan mevcut yerel yönetimler, bu sorunların giderilmesinde yeteri düzeyde etkin olamamaları, 1980 yılı sonrası büyükşehir belediyeleri yönetimini gündeme getirmiştir. Bu doğrultuda görülen ihtiyaç üzerine 1984 yılında çıkarılan 3030 sayılı yasa ile Ankara, İstanbul ve İzmir illerinde büyükşehir belediyeleri kurulmuştur (Akarçay, 2014: 63-64). Kurulan büyükşehir belediyelerinin yanında İstanbul'da on beş, Ankara'da beş, İzmir'de de üç büyükşehir ilçe kurulmuştur (Öztekin, 2010: 359; Arıkboğa, 2013: 59).

3030 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ile büyükşehir belediyelerinin yönetim yapısı, hukuki statüsü ve görevleri düzenlenmiştir. İlgili kanun, büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyesi olmak üzere iki kademeli ve merkezi bir büyükşehir yönetim yapısını öngörmüştür (Ulusoy ve Akdemir, 2013: 307; Urhan, 2008: 87).

İdareler arası ilişkilerde büyükşehir belediye meclisine ve başkanına koordinasyon amaçlı vesayet yetkileri veren bu kanuna göre büyükşehir belediyelerinin organları büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediye encümeni ve büyükşehir belediye başkanından oluşmaktadır (Ulusoy ve Akdemir, 2013: 307; Sodan, 2009: 720).

1984 yılında çıkarılan 3030 sayılı kanun ile önce Ankara, İstanbul, İzmir olmak üzere üç il ardından 1986 yılında 3306 sayılı yasa ile Adana ili, 1987 yılında 3391, 3398 ve 3399 sayılı yasalar ile sırasıyla Bursa, Gaziantep ve Konya illeri, 1988 yılında 3508 sayılı yasa ile Kayseri ili ve 1993 yılında çıkarılan 504. sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Antalya, Erzurum, Diyarbakır, Eskişehir, Kocaeli (İzmit), Mersin ve Samsun illerinin büyükşehir olması ile birlikte büyükşehir belediye sayısı on beş olmuş ve 2000 yılında çıkarılan 593 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Sakarya ilinin de büyükşehir belediyesi olması ile bu sayı on altı olmuştur. Son olarak 2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı yasa ile de bu sayı otuza yükselmiştir.

3030 Sayılı Büyükşehir Belediye Yasası, belediye sınırları içinde birden çok ilçeye sahip olan il merkez belediyelerinin yukarıda da belirtildiği gibi büyükşehir belediye olmasını öngörmüştür. Fakat 3030 sayılı yasa ile ek mali kaynaklarda sağlanmış olduğundan gelişmekte olan birçok il belediyesinin büyükşehir belediye olma yönelimi ortaya çıkmıştır. (Sodan 2009: 720). Büyükşehir belediyeleri kurulmasında daha çok siyasi nedenlerin ağır bastığını söyleyebiliriz. Büyükşehir uygulamasında nüfusu iki yüz bini geçen birçok ilde büyükşehir belediyesi kurulmuştur. İlçe belediyeler alt belediye konumuna getirilerek yasal sürecin yerine getirilmesi sağlanmıştır. Bu durum büyükşehir belediyeleri ile büyükşehir ilçe ve alt kademe belediyeleri arasında görev ve yetki karışıklığına neden olduğu gibi, zaten yeteri düzeyde olmayan kaynakların da israf edilmesine sebep olmuştur. Geçmiş bir tecrübeye sahip olmayan ve ilk olarak 1984 yılında 3030 sayılı yasa ile uygulamaya konulan bu sistemde; görev ve yetkilerin paylaşılmasında nesnel ölçütlerin bulunmaması, yönetim kademeleri arasındaki işbirliğinin yeteri düzeyde olmaması, büyükşehirde planlama ve koordinasyonunun yeteri düzeyde yapılamaması, Büyükşehir yönetiminin kesin bir hakimiyetinin bulunduğu ve belediye büyüklüklerinin birbirinden çok farklı olması gibi sebeplerle uygulamada görülen eksiklikler, büyükşehirlerde sorunlara yol açmıştır. Bu durumda hizmetleri olumsuz yönde etkileyerek kıt kaynakların etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasına engel olmuştur (Ulusoy ve Akdemir, 2013: 308; Sodan 2009: 721). Uygulanan bu modelde

görülen eksiklikleri gidermek amacıyla 10/07/2004 tarihinde 5216 sayılı “Büyükşehir Belediye Yasası” çıkarılmıştır.

5216 sayılı yasa ile büyükşehir belediyelerinin kurulması, organları, görev ve yetkileri, gelirleri ve belediyeler arasındaki ilişkilere yönelik yeni düzenlemeler yapılmıştır. 5216 sayılı yasa, 3030 sayılı yasadan farklı olarak bir yerde büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için belediye sınırları içinde ve bu sınırlara en fazla on bin metre uzaklıktaki yerleşim birimlerinin toplam nüfuslarının son nüfus sayımına göre yedi yüz elli binden fazla olması koşulunu getirilmiştir. Böylece, bir belediyenin büyükşehir belediyesi olması için belirli bir nüfus büyüklüğüne sahip olması öngörülmüştür. Nüfus şartının yanı sıra, o yerin fiziki yerleşim durumu ve ekonomik gelişmişlik düzeyinin de büyükşehir belediyesi olunmasında öngörülerek kaynakların etkili ve verimli kullanımının sağlanması öngörülmüştür (Ulusoy ve Akdemir, 2013: 308-309).

1984 yılında çıkarılan 3030 sayılı yasa; 10 Temmuz 2004 tarihinde çıkarılan 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu’na kadar önemli değişiklikler yapılmadan yürürlükte kalmıştır (Keleş, 2006: 296).

Türkiye’de 3030 sayılı yasayla gerçeklik kazanan büyükşehir belediye yönetimi modeli, 5216 sayılı yasa ile yeniden ölçeklendirme temelinde bir reforma tabi tutulmuştur. Bu bağlamda 5216 sayılı büyükşehir belediye yasasının 3030 sayılı büyükşehir belediye yasasından farklı olarak taşıdığı en önemli özellik, büyükşehir belediyesi sınırlarına yönelik getirdiği yeni ölçek düzenlemeleridir. ‘Pergel’ düzenlemesi olarak da bilinen sınır genişletmeleri 5216 sayılı yasayı tanımlayan en önemli özelliktir (Çınar vd. 2009: 54). Bu yasa ile büyükşehirlerin sorunları büyük ölçüde çözülmüş olsa da, diğer kent ve belediyelerin temel sorunları devam etmiştir. Ayrıca, bütün büyükşehirin bütün sorunlarının giderildiğini de söyleyemeyiz. Hatta bu yasa ile uygulanan büyükşehir yönetim modeli bazı sorunları çözerken, başka sorunlarında ortaya çıkmasına da neden olabilmektedir (Karakılçık, 2015: 175).

4.3.2. 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Yasası

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Yasası, büyükşehir belediyeleri ve onun altında ilçe belediyelerinden oluşan mevcut iki kademeli yönetim yapısını devam ettirerek bu yasa ile büyükşehir belediyeleri; “en az üç ilçe belediyesini kapsayan bu belediyeler arasında koordinasyonu sağlayan; kanunlarla verilen görev ve

sorumlulukları yerine getiren yetkileri kullanan; idari ve mali özerkliğe sahip ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileri”, olarak tanımlanmıştır. Büyükşehir belediyelerinde, ilçe belediyeleri ve ilk kademe belediyeleri yer almıştır. İlçe belediyelerini; büyükşehir belediye sınırları içerisinde yer alan ilçe belediyeleri oluştururken ilk kademe belediyesini ise ilçe belediyelerinde olduğu gibi büyükşehir sınırları içerisinde ilçe kurulmadan oluşturulan ve büyükşehir içinde yer alan ilçe belediyeleri ile aynı yetkiye sahip, ayrıcalık ve sorumlulukları olan belediyeler olarak ifade edilmektedir (Keleş, 2016: 296).

5216 sayılı büyükşehir belediye yasasının genel gerekçesinde; nüfusun kentlerde yoğunlaştığı ve bunun sonucu olarak da hizmet ihtiyacının ve maliyetlerinin arttığı, görülen bu nüfus yoğunluğunun, hizmet kalitesinde azalmalara, zaman ve kaynak israfına neden olduğu, konut talebindeki artış, arsa spekülasyonunun, kaçak yapılaşmayı ve gecekondu benzeri yapılaşmaya teşvik ederek, kentin görünümünü bozduğu, bu tür kent sorunlarına sadece kent ölçeği çerçevesinde çözüm getirilemeyeceği, kentlerdeki sorunların ulusal düzeyde etkilere sebep olabileceği varsayımından hareketle kent sorunlarının ulusal düzeyde ele alınması gerektiği belirtilmiştir (Çınar vd. 2009: 73).

2004 yılında yürürlüğe giren 5216 sayılı büyükşehir belediye yasasında, Avrupa Birliği müzakere sürecinin de etkisi ile çeşitli yeni düzenlemeler yapılmıştır. Yasanın amacı; büyükşehir belediyelerinin hukuksal statüsünü düzenlemek ve hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesini sağlamaktır (Karakılçık, 2016: 187). Büyükşehir belediyesinin kurulması ve sınırları yasanın 4. maddesinde belirtilmiştir.

4.3.2.1.Büyükşehir Belediyesinin Kurulması

5216 sayılı büyükşehir belediye yasasının 4. maddesine göre belediye sınırları içindeki ve bu sınırlara en çok 10 kilometre uzaklıktaki yerleşim birimlerinden son nüfus sayımına göre nüfusu 750 binden fazla olan il belediyeleri, fiziki yerleşim durumları ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri de dikkate alınarak yasa ile büyükşehir belediyesi statüsüne dönüştürülebilir. Bu doğrultuda, bir ilde büyükşehir belediyesi kurulabilmesi için iki koşulun bir arada oluşması gerekir; birinci koşul bir ilin nüfusu 750 bini geçmiş olmalıdır. İkinci koşul ise bu ilde büyükşehir belediyesi kurulmasına

dair bir yasanın çıkarılmasıdır. Yasanın çıkarılmasında da sadece nüfus kriteri yeterli olmayarak o ilin ekonomik gelişmişliği ve fiziki yerleşim durumunda göz önüne alınır. Yani nüfusu 750 bini aşan bir ilde hemen büyükşehir belediyesi kurulacaktır denilemez. Çünkü bunu taktir etme yetkisi, Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne bırakılmıştır. İlgili maddenin sonunun “dönüştürülür” şeklinde değil de “dönüştürülebilir” şeklinde yazılmış olmasının sebebinde bunun olduğunu söyleyebiliriz (Şahin, 2015: 339; Karakılçık, 2016: 187; Eken, 2009: 254). Yasal olarak ilçelerde büyükşehir belediyesi kurulması mümkün görünmemektedir. Çünkü 5216 sayılı yasa, belirtilen koşulları sağlayan il belediyelerinin büyükşehir olmasını öngörmüştür. İlçe belediyelerinin büyükşehir belediyesi olabileceğine dair bir hüküm yer almadığından ilçe belediyelerinin büyükşehir belediyesi olması söz konusu değildir. Ancak ilçe, il olduktan sonra büyükşehir statüsünü kazanabilir.

Yukarıda belirtildiği gibi büyükşehir belediyesi olabilmenin ilk şartı nüfus sayısıdır. Oysa bu koşul 3030 sayılı yasada yer almamaktaydı. 5216 sayılı yasaya göre büyükşehir belediyesi sınırları, adını aldığı belediyenin sınırları; ilçe belediyesi sınırları, bu ilçenin büyükşehir içinde kalan kısımlarının sınırları; ilk kademe belediyesi ise, beldenin büyükşehir belediyesi sınırları içinde kalan kısımlarıdır (2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı yasa ile ilk kademe belediyeleri kaldırılmıştır). Büyükşehir belediyesi sınırları etrafında ve aynı il sınırları içinde bulunan belediye ve köylerin büyükşehir belediyesine katılmasında belediye yasası hükümleri uygulanarak, katılma kararı ilgili ilçe veya ilk kademe belediye meclisinin talebi üzerine büyükşehir belediye meclisi tarafından alınır. Diğer bir katılma yolu ise İçişleri Bakanlığı'nın önerisi ve Bakanlar Kurulu'nun kararı ile büyükşehir belediyesi sınırlarına dahil edilebilir (Karakılçık, 2016: 187-188).

5216 sayılı yasa; büyükşehir belediye yönetimlerini, büyükşehir belediyesi, büyükşehir ilçe belediyesi ve ilk kademe belediyeleri olarak düzenlemiş ve yasada bir yerleşim alanında büyükşehir belediyesi kurula bilinmesi için en az üç ilçe veya il kademe belediyesi kurulma zorunluluğu getirilmiştir. Bu yasada büyükşehir belediyesi, en az üç ilçe belediye sınırları içerisinde bulunan ilk kademe belediye yapılanması olarak tanımlanmıştır. Böylece 3030 sayılı yasada geçen alt kademe belediyesi yerine ilk kademe belediyesi terimi kullanılmıştır. Yapılan bu düzenleme, daha sonra çok tartışılan ve 2008 yılında çıkarılan 5747 sayılı yasayla yeniden değiştirilerek, ilçe belediyesi terimi getirilmiştir (Özer ve Akçakaya, 2014: 107).

4.3.2.2. Büyükşehir Belediyesinin Sınırları

5216 sayılı yasa ile büyükşehir belediyelerinin sınırlarına yönelik düzenleme yapılmıştır. Yasada büyükşehir sınırlarının genişletilmesi fikri, ilk olarak Aralık 2003'te gündeme gelmiştir. 5019 sayılı yasa ile büyükşehir belediyelerinin belli ölçüde sınırlarının genişletilmesi öngörülmüş; ancak dönemin Cumhurbaşkanı tarafından yasanın veto edilerek Türkiye Büyük Millet Meclisine gönderilmesi ve Meclis'in bu yasayı yeniden görüşmemesinden dolayı 5019 sayılı yasa yürürlüğe girmemiştir. Daha sonrasında 2014 yılında çıkarılan 5216 sayılı yasa ile büyükşehir belediyelerinin sınırlarının genişletilmesine yönelik düzenleme yapılmıştır. İlgili düzenlemeye göre; “ *Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihte; büyükşehir belediye sınırları, İstanbul ve Kocaeli ilinde, il mülki sınırıdır. Diğer büyükşehir belediyelerinde, mevcut valilik binası merkez kabul edilmek ve il mülki sınırları içinde kalmak şartıyla, nüfusu 1.000.000' a kadar olan büyükşehirlerde yarıçapı 20 km, nüfusu 1.000.000'dan 2.000.000'a kadar olan büyükşehirlerde yarıçapı 30 km, nüfusu 2.000.000'den fazla olan büyükşehirlerde yarıçapı 50 km olan dairenin sınırı büyükşehir belediye sınırını oluşturur.*” hükmü ile büyükşehir belediyelerinin sınırlarına yönelik yeni düzenleme yapılmıştır.

Büyükşehir belediyesi sınırlarına dahil edilen ilçe belediyeleri ile nüfusu 50 bin ve üzerinde olan belediyeler, büyükşehir ilçe veya ilk kademe belediyesine dönüştürülür (İlk kademe belediyeleri 2012 yılında 6360 sayılı yasa ile kaldırılmıştır). Diğer belediye ve köylerin tüzel kişiliği ortadan kalkar. Bu yerlerin hangi belediyeye katılacağı Bakanlar Kurulu kararı ile belirlenir. Katılan belediyelerin her türlü araç, gereç, mal, gayrimenkul, bina, tesis ve yatırımları da (alacak ve borçlar dahil) büyükşehir belediyesine devredilir. Aynı zamanda ilgili belediyelerde görev yapan memurlar kadrolarıyla beraber, sözleşmeli memurlar da aynı statüyle büyükşehir belediyesine veya bağlı kuruluşlarına devredilir (Karakılçık, 2016: 188).

5216 sayılı yasaya göre büyükşehir belediye sınırları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı yasa ile büyükşehir belediye sınırları il mülki sınırları olarak değiştirilmiştir).

Tablo 2: 5216 Sayılı Yasaya Göre Büyükşehir Belediyesi Sınırları

İller	20 Km Yarıçaplı BŞB	30 Km Yarıçaplı BŞB	50 Km Yarıçaplı BŞB	Tüm İl Sınırları Kapsayan BŞB
Ankara			*	
İstanbul				*
İzmir			*	
Adana		*		
Bursa		*		
Gaziantep	*			
Konya	*			
Kayseri	*			
Antalya	*			
Diyarbakır	*			
Erzurum	*			
Eskişehir	*			
İzmit				*
Mersin	*			
Samsun	*			
Adapazarı	*			

(Çınar vd. 2009: 83).

4.3.2.3. Genel Olarak 5216 Sayılı Yasa İle Sisteme Kazandırılan Yenilikler

5216 sayılı yasa ile sisteme kazandırılan diğer yenilikler şu şekilde özetlenebilir (Özer ve Akçakaya, 2014: 108-109):

- Büyükşehir belediyesine katılma koşulları güncellenmiştir.
- Yılda üç kez olan büyükşehir belediye meclisi olağan toplantı sayısı her ay şeklinde düzenlenmiştir.
- Meclisin kararlarının kesinleşmesi için aranan, başkan tarafından veto edilmesi ve mahallin en büyük mülki amirinden onay alınması şartları kaldırılmıştır.
- İlçe ve ilk kademe belediyeleri ile büyükşehir bütçesinin onaylanmasında, tek yetkili organ, büyükşehir belediye meclisi olmuştur.
- Büyükşehir belediyesi ile ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasında oluşabilecek görev ve yetki karmaşıklığını önlemek için görev ve yetkiler konusunda bir takım ayrıntılı düzenlemeler getirilmiştir.
- Encümenin yapısında yeni düzenlemeler yapılmıştır.
- Bazı ihtisas komisyonlarının kurulması yasayla zorunlu hale getirilmiştir.

- Yeni kamu yönetimi anlayışına uygun bir yönetim modeli için stratejik plan yapılması zorunluluğu getirilmiş; ilçe ve ilk kademe belediyesinin görüşleri alınarak büyükşehir belediyesinin stratejik planını, yıllık hedeflerini, yatırım programlarını ve bunlara uygun olarak bütçesini hazırlamak hükmü büyükşehir belediyelerinin görevleri arasında sayılmıştır.

4.3.2.4. Büyükşehir Belediyelerinin Görev Yetki ve Sorumlulukları

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Yasa'sının 7. Maddesinde büyükşehir belediyelerinin görev, yetki ve sorumlulukları belirtilmiştir. Buna göre;

Büyükşehir belediyesinin görev, yetki ve sorumlulukları şunlardır:

(a) İlçe ve ilk kademe belediyelerinin görüşlerini alarak büyükşehir belediyesinin stratejik planını, yıllık hedeflerini, yatırım programlarını ve bunlara uygun olarak bütçesini hazırlamak.

(b) Çevre düzeni planına uygun olmak kaydıyla, büyükşehir belediye sınırları içinde 1/5.000 ile 1/25.000 arasındaki her ölçekte nazım imar planını yapmak, yaptırmak ve onaylayarak uygulamak; büyükşehir içindeki belediyelerin nazım planına uygun olarak hazırlayacakları uygulama imar planlarını, bu planlarda yapılacak değişiklikleri parselasyon planlarını ve imar ıslah planlarını aynen ve ya değiştirerek onaylamak ve uygulanmasını denetlemek; nazım imar planını yürürlüğe girdiği tarihten itibaren bir yıl içinde uygulama imar planlarını ve parselasyon planlarını yapmayan ilçe belediyelerini uygulama imar planlarını ve parselasyon planlarını yapmak ve ya yaptırmak.

(c) Kanunlarla büyükşehir belediyesine verilmiş görev ve hizmetlerin gerektirdiği proje, yapım, bakım ve onarım işleriyle ilgili her ölçekteki imar planlarını, parselasyon planlarını ve her türlü imar uygulamasını yapmak ve ruhsatlandırmak, 20/7/1996 tarihli ve 775 sayılı gecekondur Kanununda belediyelere verilen yetkilere kullanmak.

(d) Büyükşehir belediyesi tarafından yapılan veya işletilen alanlardaki işyerlerine büyükşehir belediyesinin sorumluluğunda bulunan alanlarda işletilecek yerlere ruhsat vermek ve denetlemek.

(e) Belediye kanununun 69. (arsa ve konut yönetimi) ve 73. (kent dönüşüm ve gelişim) maddelerindeki yetkileri kullanmak.

(f) Büyükşehir ulaşım ana planını yapmak veya yaptırmak ve uygulamak; ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerini planlamak ve koordinasyonu sağlamak; kara, deniz, su ve demir yolu üzerinde işletilen her türlü servis ve toplu taşıma araçları ile taksi sayılarını, bilet ücret ve tarifelerini, zaman ve güzergahlarını belirlemek; durak yerleri ile kara yolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde araç park yerlerini tespit etmek ve işletmek, işlettmek veya kiraya vermek; kanunların belediyelere verdiği trafik düzenlenmesinin gerektirdiği bütün işleri yürütmek.

(g) Büyükşehir belediyesinin yetki alanındaki mahalleleri ilçe merkezine bağlayan yollar, meydan, bulvar, cadde ve ana yolları yapmak, yaptırmak, bakım ve onarımı ile bu yolların temizliği ve karla mücadele çalışmalarını yürütmek; kentsel tasarım projelerine uygun olarak bu yerlere cephesi bulunan yapılara ilişkin yükümlülükler koymak; ilan ve reklam asılacak yerleri ve bunların şekil ve ebadını belirlemek; meydan, bulvar, cadde, yol ve sokak ad ve numaraları ile bunlar üzerindeki binalara numara verilmesi işlerini gerçekleştirmek.

(h) Coğrafi ve kent bilgi sistemlerini kurmak.

(i) Sürdürülebilir kalkınma ilkesine uygun olarak çevrenin, tarım alanlarının ve su havzalarının korunmasını sağlamak; ağaçlandırma yapmak; gayrisihhi iş yerlerini, eğlence yerlerini, halk sağlığına ve çevreye etkisi olan diğer iş yerlerinin kentin belirli yerlerinde toplamak; inşaat malzemeleri, hurda depolama alanları ve satış yerlerini, hafriyat toprağı, moloz, kum ve çakıl depolama alanlarını, odun ve kömür satış ve depolama sahalarını belirlemek, bunların taşınmasında çevre kirliliğine meydan vermeyecek tedbirler almak; büyükşehir katı atık yönetim planını yapmak, yaptırmak; katı atıkların kaynakta toplanması ve aktarma istasyonuna kadar taşınması hariç katı atıkların ve hafriyatın yeniden değerlendirilmesi, depolanması ve bertaraf edilmesine ilişkin hizmetleri yerine getirmek, bu amaçla tesisler kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettmek; sanayi ve tıbbi atıklara ilişkin hizmetleri yürütmek, bunun için gerekleri tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettmek; sanayi ve tıbbi atıklara ilişkin hizmetleri yürütmek, bunun için gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettmek; deniz araçlarının atıklarını toplamak, toplatmak, arıtmak ve bununla ilgili gerekli düzenlemeleri yapmak.

(j) Gıda ile ilgili olanlar dahil birinci sınıf gayrisihhi müesseseleri ruhsatlandırmak ve denetlemek, yiyecek ve içecek maddelerinin tahlillerini yapmak

üzere laboratuvarlar kurmak ve işletmek.

(k) Büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu veya işlettiği alanlarda zabıta hizmetlerini yerine getirmek.

(l) Yolcu ve yük terminalleri, kapalı ve açık otoparklar yapmak, yaptırmak, işletmek, işlettirmek veya ruhsat vermek.

(m) Büyükşehirin bütünlüğüne hizmet eden sosyal donatılar, bölge parkları, hayvanat bahçeleri, hayvan barınakları, kütüphane, müze, spor, dinlenme, eğlence ve benzeri yerleri yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek; gerektiğinde amatör spor kulüplerine nakdi yardım yapmak, malzeme vermek ve gerekli desteği sağlamak, amatör takımlar arasında spor müsabakaları düzenlemek, yurt içi ve yurt dışı müsabakalarda üstün başarı gösteren veya derece alan sporculara, teknik yönetici, antrenör ve öğrencilere belediye meclis kararıyla ödül vermek.

(n) Gerektiğinde mabetler ile sağlık, eğitim ve kültür hizmetleri için bina ve tesisler yapmak, kamu kurum ve kuruluşlarına ait bu hizmetlerle ilgili bina ve tesislerin her türlü bakımını, onarımını yapmak ve gerekli malzeme desteğini sağlamak.

(o) Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekanların ve işlevlerinin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımını yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek.

(p) Büyükşehir içindeki toplu taşıma hizmetlerini yürütmek ve bu amaçla gerekli tesisleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek, büyükşehir sınırları içindeki kara ve denizde taksi ve servis araçları dahil toplu taşıma araçlarına ruhsat vermek.

(r) Su ve kanalizasyon hizmetlerini yürütmek, bunun için gerekli baraj ve diğer tesisleri kurmak, kurdurmak ve işletmek; derelerin ıslahını yapmak; kaynak suyu veya arıtma sonunda üretilen suları pazarlamak.

(s) Mezarlık alanlarını tespit etmek, mezarlıklar tesis etmek, işletmek, işlettirmek, defin ile ilgili hizmetleri yürütmek.

(t) Her çeşit toptancı hallerini ve mezbahaları yapmak, yaptırmak, işletmek veya işlettirmek, imar planında gösterilen yerlerde yapılacak olan özel hal ve

mezbahaları ruhsatlandırmak ve denetlemek.

(u) İl düzeyinde yapılan planlara uygun olarak, doğal afetlerle ilgili planlamaları ve diğer hazırlıkları büyükşehir ölçeğinde yapmak; gerektiğinde diğer afet bölgelerine araç, gereç ve malzeme desteği vermek; itfaiye ve acil yardım hizmetlerini yürütmek; patlayıcı ve yanıcı madde üretim ve depolama yerlerini tespit etmek, konut, işyeri, eğlence yeri, fabrika ve sanayi kuruluşları ile kamu kuruluşlarını yangına ve diğer afetlere karşı alınacak önlemler yönünden denetlemek, bu konuda mevzuatın gerektirdiği izin ve ruhsatları vermek.

(v) Sağlık merkezleri, hastaneler, gezici sağlık üniteleri ile yetişkinler, yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik her türlü sosyal ve kültürel hizmetleri yürütmek, geliştirmek ve bu amaçla sosyal tesisler kurmak, meslek ve beceri kazandırma kursları açmak, işletmek veya işlettirmek, bu hizmetleri yürütürken üniversiteler, yüksekokullar, meslek liseleri, kamu kuruluşları ve sivil toplum örgütleri ile işbirliği yapmak.

(y) Merkezi ısıtma sistemleri kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettirmek.

(z) Afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları tahliye etme ve yıkım konusunda ilçe belediyelerinin talepleri halinde her türlü desteği sağlamak.

Büyükşehir belediyeleri birinci fıkranın (c) bendinde belirtilen yetkilerini, imar planlarına uygun olarak kullanmak ve ilgili belediyeye bildirmek zorundadır. Büyükşehir belediyeleri birinci fıkranın (I), (s), (t) bentlerindeki görevleri ile temizlik hizmetleri ve adres ve numaralandırmaya ilişkin görevlerini belediye meclisi kararı ile ilçe belediyelerine devredebilir, birlikte yapabilirler.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Yasası'nın 7. maddesinin b fıkrası ise ilçe belediyelerine ait görevleri belirtmiştir. İlçe belediyelerinin 3030 sayılı kanunla sayılan görevlerini muhafaza ettiği bu maddeye göre; ilçe belediyelerine ait görevleri aşağıdaki gibi belirtmek mümkündür.

4.3.2.5.İlçe Belediyelerinin Görev Yetki ve Sorumlulukları

Büyükşehir belediyelerinin görev ve yetki alanında olmayan konularda, ilçe belediyeleri yetki sahibidir. İlçe belediyelerinin görev, yetki ve sorumlulukları yine 5216 sayılı yasanın 7. Maddesinin b fıkrasında belirtilmiştir. İlçe belediyelerinin

3030 sayılı kanunda belirtilen görevleri devam etmekle birlikte bu maddeye göre ilçe belediyelerinin görev yetki ve sorumlulukları aşağıda belirtilmiştir.

(a) Kanunlarla münhasıran büyükşehir belediyesine verilen görevler ile birinci fıkrada sayılanlar dışında kalan görevleri yapmak ve yetkileri kullanmak.

(b) Büyükşehir katı atık yönetim planına uygun olarak, katı atıkları toplamak ve aktarma istasyonuna taşımak.

(c) Sıhhi işyerlerini, 2. ve 3. sınıf gayrisihhi müesseseleri, umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek.

(d) Birinci fıkrada belirtilen hizmetlerden; 775 sayılı gecekondü kanununda belediyelere verilen yetkileri kullanmak, otopark, spor, dinlenme ve eğlence yerleri ile parkları yapmak; yaşlılar, engelliler, kadınlar, gençler ve çocuklara yönelik sosyal ve kültürel hizmetler sunmak; mesleki eğitim ve beceri kursları açmak; mabetler ile sağlık, eğitim, kültür tesis ve binalarının yapım, bakım ve onarımı ile kültür ve tabiat varlıkları ve tarihi dokuyu korumak; kent tarihi bakımından önem taşıyan mekanların ve işlevlerin geliştirmesine ilişkin hizmetler yapmak.

(e) Defin ile ilgili hizmetleri yürütmek.

(f) (Ek: 12/11/2012-6360/7 md.) Afet riski taşıyan veya can ve mal güvenliği açısından tehlike oluşturan binaları tahliye etmek ve yıkmak.

(Değişik son fıkra: 01/07/2006-5538/23) 4562 sayılı Organize Sanayi Bölgeleri Kanunuyla Sanayi ve Ticaret Bakanlığına ve organize sanayi bölgelerine tanınan yetki ve sorumluluklar ile sivil hava ulaşımına açık havaalanları ve bu havaalanları bünyesinde yer alan tüm tesisler bu kanunun kapsamı dışındadır.

(Ek fıkra: 12/11/2012-6360/7 md.)Büyükşehir ve ilçe belediyeleri tarım ve hayvancılığı desteklemek amacıyla her türlü faaliyet ve hizmette bulunabilirler (www.mevzuat.gov.tr, 2016).

4.4. Büyükşehir Belediyesi Organları

Büyükşehir belediyesinin organları; Büyükşehir Belediye Başkanı, Büyükşehir Belediye Meclisi ve Büyükşehir Belediye Encümeninden oluşmaktadır. Sırası ile büyükşehir belediye organları hakkında detaylı bilgiler aşağıda verilmiştir.

4.4.1. Büyükşehir Belediye Başkanı

Büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir belediye yönetiminin en üst düzeyde olan yöneticisi ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir. Büyükşehir belediyesi başkanı ile ilçe belediye başkanları görevlerini devam ettirdiği sürece herhangi bir siyasi partinin yönetim ve denetim organlarında görev alamaz; profesyonel spor kulüplerinin başkanlığını yapamaz ve yönetiminde yer alamaz (Özer ve Akçakaya, 2014: 119; Şahin, 2014: 168).

Büyükşehir belediye başkanı kanunların kendine verdiği yetkileri kullanır. Büyükşehir belediye meclisinin yasalara aykırı gördüğü kararlarını, yedi gün içerisinde gerekçesini de belirtmek koşuluyla yeniden görüşülmek üzere büyükşehir belediye meclisine gönderebilir. Yeniden görüşülmesi istenen kararlar büyükşehir belediye meclisinin üye tam sayısının salt çoğunluğuyla yeniden kabul edilirse kararlar kesinleşir. Ancak büyükşehir belediye başkanı, isterse kesinleşen meclis kararları aleyhine idari yargıya başvuruda bulunabilir (Ulusoy ve Akdemir, 2013: 321). Büyükşehir yönetiminin yürütme organını oluşturan büyükşehir belediye başkanına verilen kanuni görevlerin yanında ilçe belediyeleri arasında, hizmetlerin etkin ve verimli yürütülmesinde koordinasyonu sağlama görevi de vardır (Bulut, 1995: 95).

4.4.1.1. Büyükşehir Belediye Başkanının Seçim Usulü

Büyükşehir belediye başkanı seçimi, 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkındaki Kanuna göre serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre, yargı denetimi ve yönetimi himayesinde yapılmaktadır. Büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir belediyesi sınırları içinde yaşayan yerel halk tarafından doğrudan beş yıl süreliğine seçilir (Bulut, 1995: 95). 6360 sayılı yasa ile büyükşehir belediyelerinde yapılan düzenlemelerle büyükşehir belediyesinin sınırları il mülki sınırları olarak değiştirilmiş olmasından ilin tamamında yaşayan yerel halk tarafından seçilir. Büyükşehir belediye başkanı basit çoğunluk usulüne göre seçilir.

6360 sayılı yasa ile yapılan düzenleme sonucunda, ilin tamamındaki seçmenler tarafından büyükşehir belediye başkanının seçilmiş olması, il mülki sınırlarına kadar başkanın yetki ve sorumluluklarının artmış olması, başkanı güçlü bir yerel lider konumuna getirmiştir (Gül vd, 2014: 190).

4.4.1.2. Büyükşehir Belediye Başkanının Görevinin Sona Ermesine Sebep Olabilecek Durumlar

Belediye Kanunundaki hükümler saklı kalmak kaydıyla büyükşehir belediye meclisinin feshine neden olan eylem ve işlemlere katılan büyükşehir belediye başkanı ve ilçe belediye başkanlarının görevlerine Danıştay tarafından alınan karar ile son verilir (<http://www.migm.gov.tr>, 2016). Ayrıca, aşağıdaki durumlarda Büyükşehir Belediye başkanının başkanlığı düşer. Bu durumlar (Aktalay, 2012: 444; Yılmaz, vd. 2012: 54):

*Büyükşehir belediye başkanının ölümü veya istifa etmesi durumlarında kendiliğinden başkanlığı sona erer.

*Mazeretsiz ve kesintisiz olarak 20 günden fazla görevini terk etmesi ve bu durumun ilgili mülki idare amiri tarafından belirlenmesi,

*Büyükşehir belediye başkanının seçilme yeterliğini kaybetmesi durumunda,

*Büyükşehir belediye başkanının görevini devam ettirmesine engel olan bir hastalık veya sakatlık durumunun yetkili sağlık kuruluşu raporuyla belgelendirilmesi halinde başkanlığı düşer.

Belediye başkanlığının herhangi bir sebeple boşalması ve yeni belediye başkanı veya başkan vekili seçiminin yapılamaması gibi durumlarda seçim yapılmıncaya kadar belediye başkanlığına büyükşehir ve il belediyelerinde İçişleri Bakanı tarafından, diğer belediyelerde ise vali tarafından görevlendirme yapılır. Görevlendirilecek kişinin belediye başkanı seçilme koşullarına sahip olması gerekir (Gözübüyük, 2006: 205).

4.4.1.3. Büyükşehir Belediye Başkan Vekili

Büyükşehir belediye başkanının izin hastalık veya herhangi bir durumda görevinde bulunmadığı hallerde yerine büyükşehir belediye başkan vekili bakar. Büyükşehir belediyesi başkan vekili, büyükşehir belediye meclis üyeleri arasından seçilir. Fakat büyükşehir belediye meclisinin doğal üyeleri olan ilçe belediye başkanlarından herhangi biri seçilemez.

4.4.1.4. Büyükşehir Belediye Başkanının Görev ve Yetkileri

Büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri 5216 sayılı yasanın 18. maddesinde belirtilmiş olup, buna göre:

- a) Belediye teşkilatının en üst düzeydeki amiri sıfatıyla belediye teşkilâtını sevk ve idare etmek, beldenin ve belediyenin hak ve menfaatlerini korumak.
- b) Belediyeyi stratejik plana uygun olarak yönetmek, belediye idaresinin kurumsal stratejilerini oluşturmak, bu stratejilere uygun olarak bütçeyi hazırlamak ve uygulamak, belediye faaliyetlerinin ve personelinin performans ölçütlerini belirlemek, izlemek ve değerlendirmek, bunlarla ilgili raporları meclise sunmak.
- c) Büyükşehir belediye meclisi ve encümenine başkanlık etmek, bu organların kararlarını uygulamak.
- d) Bu Kanunla büyükşehir belediyesine verilen görev ve hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde uygulanabilmesi için gerekli önlemleri almak.
- e) Büyükşehir belediyesinin ve bağlı kuruluşları ile işletmelerinin etkin ve verimli yönetilmesini sağlamak, büyükşehir belediyesi ve bağlı kuruluşları ile işletmelerinin bütçe tasarılarını, bütçe üzerindeki değişiklik önerilerini ve bütçe kesin hesap cetvellerini hazırlamak.
- f) Büyükşehir belediyesinin hak ve menfaatlerini izlemek, alacak ve gelirlerinin tahsilini sağlamak.
- g) Yetkili organların kararını almak şartıyla, büyükşehir belediyesi adına sözleşme yapmak, karşılıksız bağışları kabul etmek ve gerekli tasarruflarda bulunmak.
- h) Mahkemelerde davacı veya davalı sıfatıyla ve resmî mercilerde büyükşehir belediyesini temsil etmek, belediye ve bağlı kuruluş avukatlarına veya özel avukatlara temsil ettirmek.
- i) Belediye personelini atamak, belediye ve bağlı kuruluşlarını denetlemek.
- j) Gerektiğinde bizzat nikah kıymak.
- k) Diğer kanunların belediye başkanlarına verdiği görev ve yetkilerden büyükşehir belediyesi görevlerine ilişkin olan hizmetleri yerine getirmek ve yetkileri kullanmak.
- l) Bütçede yoksul ve muhtaçlar için ayrılan ödeneği kullanmak, özörlöülerle ilgili faaliyetlere destek olmak üzere özörlöü merkezleri oluşturmak.
- m) Büyükşehir Ulaşım Koordinasyon Merkezi (UKOME) kararlarını onaylamak.

Büyükşehir belediyelerinin 5216 sayılı Kanunun 7. maddesine göre ilçe ve alt kademe belediyelerine görevlerini devretmeleri için büyükşehir belediye başkanının

uygun görüşü aranır.

4.4.2. Büyükşehir Belediye Meclisi

Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediyesinin karar organıdır. Büyükşehir belediyesi sınırları içerisindeki sorunların çözümü ve yerel halkın olanaklarını genişleten kararların alındığı meclistir.

4.4.2.1.Büyükşehir Belediye Meclisinin Oluşumu

Büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediyelerinin kararlarının alındığı karar organı olup, kararlar meclis üyeleri tarafından alınır ve meclis üyeleri, büyükşehir belediye sınırları içerisinde yaşamını sürdüren ve ilçe belediyelerinde ikamet eden yerel halk tarafından seçilmektedir. Meclis üyelerinin seçimi 2972 sayılı Mahalli İdareler ve Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkındaki Kanundaki esas ve usullere göre yapılmaktadır (Eren ve Yılmaz, 2015: 1494). Büyükşehir belediye başkanı meclisin başkanıdır. Büyükşehir belediye meclisi; büyükşehir ilçe belediye meclis üyelerinin 5 de biri, meclisin doğal üyesi olan ilçe belediye başkanları ve büyükşehir belediye başkanından oluşur.

Büyükşehir belediye meclisi ilçe belediyelerine entegre şekilde oluşmaktadır. Seçmenler, büyükşehir içindeki ilçe belediye meclis üyelerini seçer. Seçiliş sırasına göre her ilçe belediyesinin ilk 5’de 1’ine giren üyeler aynı zamanda büyükşehir belediye meclisi üyesi seçilmiş olur. Bu kapsamdaki üyeler aynı dönemde hem ilçe hem de büyükşehir belediye meclisi üyeliği görevini yani iki görev birden üstlenmiş olurlar. Bu durumu örneklendirecek olursak; büyükşehir belediye sınırları içerisinde yaşayan ve nüfusu 30 bin olan bir ilçenin çıkaracağı belediye meclis üye sayısı on beş, büyükşehir belediye meclisine ise beşte bir oranı olan üç üye seçilmiş olunur. Bu ifadeden de anlaşılacağı gibi büyükşehir belediye meclis üyeleri seçmenleri olan yerel halk tarafından doğrudan seçilmediği görülmektedir (Şengül, 2016: 135; Arıkboğa, 2009: 740).

4.4.2.2.Büyükşehir Belediye Meclisinin Toplanma Yeri ve Süresi

Büyükşehir belediyesinin karar organı olan büyükşehir belediye meclisi, 5216 sayılı yasanın 13. maddesinde büyükşehir belediye meclisi, her ayın ikinci haftası öncesinden meclis tarafından belirlenen günde mutlak toplantı yerinde toplanacağı, dönem başı toplantısının kasım ayı toplantısı olduğu ve bütçe görüşmesine denk gelen toplantı süresi en fazla yirmi, diğer toplantıların süresi ise en fazla beş gün

olduğu, mutlak toplantı yeri dışında toplanılmasının zorunlu olduğu hallerde üyelere öncesinden bilgi vermek koşuluyla belediye sınırları dahilinde meclis başkanının belirlediği yerde toplantı yapılacağı yanısıra toplantının yeri ve saatinin mutlak usullerle belde halkına duyurulacağı belirtilmiştir. Bu düzenleme ile 3030 sayılı yasada öngörülen, olağan ve olağanüstü toplantı şekillerinin yerine meclisin daha sık aralıklarla toplanması sağlanarak yerel hizmetlerin daha katılımcı ve şeffaf bir düzen içerisinde yürütülmesi sağlanmaya çalışılmıştır (Parlak ve Ökmen, 2015: 307).

Büyükşehir belediye başkanının gerek duyması ve acil durumlar söz konusu olması halinde büyükşehir belediye meclisini yılda üç defa ve her toplantı bir birleşimi geçmemek üzere büyükşehir belediye başkanı toplantıya çağırabilir. Olağanüstü toplantı çağrısı ve gündem en az üç gün öncesinden meclis üyelerine yazılı olarak bildirilerek, olağan usullerle ilan edilir. Olağanüstü toplantılarda çağrıyı gerektiren konuların dışında başka herhangi bir konu görüşülemez (Çelik ve Altıparmak, 2013: 45).

4.4.2.3. Büyükşehir Belediye Meclisi Kararları ve Kesinleşme Süreci

Büyükşehir belediye meclisi, kararlarını salt çoğunlukla alır. Alınan kararları büyükşehir belediye başkanı, hukuka aykırı görmesi halinde meclisi kararlarını, 7 gün içerisinde gerekçesini de belirtmek koşuluyla yeniden görüşülmek üzere büyükşehir belediye meclisine gönderebilir. Yeniden görüşülmesi istenilmeyen kararlar ile yeniden görüşülmesi istenip de büyükşehir belediye meclisi üye tam sayısının salt çoğunluğu tarafından aynı şekilde onaylanıp, ısrar edilirse kararlar kesinleşmiş olur. Büyükşehir belediye başkanı isterse meclisin ısrarı ile kesinleşen kararlara karşı idari mahkemeye başvuru yapabilir. Büyükşehir belediye meclisi ve büyükşehir ilçe belediye meclisi tarafından kesinleşen kararlar, kesinleştiği tarihten itibaren en geç 7 gün içerisinde mahallin en büyük mülki idare amirine gönderilmek zorundadır. Mülki idare amirine gönderilmeyen kararlar yürürlüğe konulmaz.

Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yer alan büyükşehir ilçe belediye meclislerince alınan imara ilişkin kararlar, kararın geliş tarihinden itibaren üç ay içerisinde büyükşehir belediye meclisince nazım imar planına uygunluğu bakımından incelenerek olduğu gibi ya da değiştirilerek kabul edilmesinin ardından büyükşehir belediye başkanına gönderilir. Üç ay içerisinde büyükşehir belediye meclisi tarafından görüşülmeyen kararlar onaylanmış sayılır. Bu sayede de ilçe

belediyelerinden gelen imara ilişkin kararların gecikmesinin önüne geçilmiş olunur (Şahin, 2014: 170).

4.4.2.4.Büyükşehir Belediye Meclisinde Kararlar Alınırken Dikkat Edilmesi Gereken Önemli Konular

Büyükşehir belediye meclisinde kararlar alınırken dikkat edilmesi gereken konuların başında, alınan kararlardan çoğunlukla etkilenen ve alınan kararlardaki etkinlik ve verimliliğin ölçülmesinde önemli bir rolü olan halk unsurunun göz ardı edilmeksizin alınan kararlara katılımının sağlanmasına özen gösterilmelidir. Bu bağlamda demokrasinin olmazsa olması olan halk unsuru da geri planda bırakılmamış olur. Yerel halkın öncelikli taleplerine yönelik kararların ivedilikle alınıp uygulamaya konulması gereklidir. Bu koşulun sağlanabilmesi için de gerekli olan kamuoyu araştırmalarının yapılması, önceliklerin bu araştırmalardan elde edilen bulgulara göre belirlenmesi, büyükşehir meclis toplantılarına halkın katılımının sağlanması gibi yollarla vatandaşın öncelikli talep ve ihtiyaçları belirlenmeli ve bu tespitin yapılmasının ardından, gerekli olan adım atılırsa karar almada etkinlik ve verimlilik problemi de en az seviyeye indirilmiş olur. Aynı zamanda yerel halkın meclis toplantılarına katılımının sağlanmasının yanında büyükşehir belediyesinin karar organını temsil eden meclis üyelerinin yerel halk ile iç içe olması gerekir (Eren ve Yılmaz, 2015: 1501). Böylelikle değişen ve gelişen toplumsal taleplerin ve kentsel sorunların çözümüne yönelik bilgiler edinilmiş ve uygulamaya konulan kararlarında sonuçları hakkında yeterli düzeyde bilgiye sahip olunması ile birlikte yerel halkada alınan kararlar hakkında bilgi verilmiş ve bu bağlamda hemşerilerinin neler yapması gerektiği konusunda yol gösterici olunur (Eren ve Yılmaz, 2015: 1501; Bulut, 1999: 122).

4.4.2.5.Büyükşehir Belediye Meclisi İhtisas Komisyonları

5216 sayılı büyükşehir belediye yasasının 15. maddesinde ihtisas komisyonuna ilişkin bilgiler yer almaktadır. Buna göre; büyükşehir belediye meclisi, üyeleri arasından seçilecek en az beş, en fazla dokuz kişiden oluşan ihtisas komisyonları oluşturabilir. İhtisas komisyonları, her siyasi parti grubunun ve bağımsız üyelerinin büyükşehir belediye meclisinde bulunan üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşur. İmar ve bayındırlık komisyonu, çevre ve sağlık komisyonu, plan ve bütçe komisyonu, eğitim, kültür, gençlik ve spor komisyonu ile ulaşım komisyonunun kurulması şarttır.

Meclis toplantısını müteakip imar komisyonu en fazla on iş günü, diğer komisyonlar ise beş iş günü içerisinde toplanarak kendisine gönderilen işleri sonuçlandırır. Komisyon bu süre zarfında raporunu meclise sunmadığı takdirde, konu meclis başkanlığı tarafından doğrudan meclis gündemine alınır.

Komisyon çalışmalarında uzman kişilerden faydalanılabilir. Gündemdeki konularla ilgili olmak koşuluyla; kurum temsilcileri, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları, üniversitelerin ilgili bölümlerinin, sendikalar (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun, sendika konfederasyonunun bulunduğu yerde konfederasyonun) ve uzmanlaşmış sivil toplum örgütlerinin temsilcileri ile davet edilen uzman kişiler, oy hakkı olmaksızın ihtisas komisyonu toplantılarına katılabilir ve görüş sunabilirler.

İhtisas komisyonlarının görev alanına giren faaliyetler bu komisyonlarda görüşülmesinin ardından büyükşehir belediye meclisinde karara bağlanır. Komisyon raporları alenidir, çeşitli yollarla halka ilan edilir ve isteyenlere büyükşehir belediye meclisi tarafından belirlenecek olan maliyet bedeli karşılığında verilir.

4.4.2.6. Büyükşehir Belediye Meclisinin Görev ve Yetkileri

Büyükşehir belediye meclisinin görev ve yetkileri şunlardır
(www.migm.gov.tr, 2016):

- a) Büyükşehir belediyesinin sınırları çevresinde ve aynı il sınırları içinde bulunan belediye ve köylerin, büyükşehir belediyesine katılması konusunda 5393 sayılı Belediye Kanunu hükümleri uyarınca ilgili ilçe veya ilk kademe belediye meclisinin talebi üzerine katılma kararını almak.
- b) Büyükşehir belediye sınırları il sınırı olan illerde il çevre düzeni planını onaylamak.
- c) Büyükşehir nazım imar planını onaylamak. Büyükşehir kapsamındaki ilçe ve ilk kademe belediye meclisleri tarafından alınan imara ilişkin kararları, kararın gelişinden itibaren üç ay içinde nazım imar plânına uygunluğu yönünden incelemek aynen veya değiştirilerek kabul ederek sonra büyükşehir belediye başkanına göndermek.
- d) Meclis ihtisas komisyonlarında görüşülen işleri karara bağlamak, raporların isteyenlere verilmesine ilişkin maliyet bedelini tespit etmek.
- e) Büyükşehir belediye encümeninde görev yapmak üzere, kendi üyeleri

arasından bir yıl için gizli oyla beş üye seçmek.

- f) Büyükşehir belediye birimlerinin kurulması, kaldırılması veya birleştirilmesine ilişkin karar vermek.
- g) Büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediyelerinden gelen bütçeleri yatırım ve hizmetler arasında bütünlük sağlayacak biçimde aynen veya değiştirilerek kabul etmek. Büyükşehir belediye meclisi, ilçe ve ilk kademe belediyelerinin bütçelerini kabul ederken; bütçe metnindeki kanun, tüzük ve yönetmeliklere aykırı madde ve ibareleri çıkarmaya veya değiştirmeye, belediyenin tahsile yetkili olmadığı gelirleri çıkarmaya, kanunî sınırlar üzerinde veya altında belirlenmiş olan vergi ve harçların oran ve miktarlarını kanunda öngörülen sınırlarına çekmeye, kesinleşmiş belediye borçları için bütçeye konulması gerekip de konulmamış ödeneği eklemeye, ortak yatırım programına alınan yatırımlar için gerekli ödeneği eklemeye yetkilidir.
- h) Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasında hizmetlerin yürütülmesiyle ilgili ihtilaf çıkması durumunda yönlendirici ve düzenleyici kararlar almak.
- i) Yeni kurulan büyükşehir belediyelerinde meydan, bulvar, cadde, yol, sokak, park, spor ve kültürel tesislerin büyükşehir belediyesi ile büyükşehir kapsamındaki diğer belediyeler arasında dağılımına ilişkin esasları belirlemek, büyükşehir belediyesi mücavir alanlarının ilçe ve ilk kademe belediyeleri arasındaki bölüşümünü yapmak.
- j) İlçe veya ilk kademe belediyelerine ait görevlerden bir veya birkaçının bedeli kendileri tarafından karşılanmak ve istekte bulunmak kaydıyla ortaklaşa veya bizzat büyükşehir belediyesi tarafından yapılmasına karar vermek.
- k) Büyükşehir belediyesinin kesinleşmiş en son yıl bütçe gelirinin % 10'unu aşmamak ve bütçede ödeneği ayrılmış olmak şartıyla, ilgili belediyenin yatırım programında yer alan projelerin finansmanı için büyükşehir belediye başkanının teklifi üzerine ilçe ve ilk kademe belediyelerine malî ve aynî yardım yapılmasına karar vermek.
- l) Yapılacak herhangi bir yatırımın büyükşehir belediyesi ile bağlı kuruluşlarından bir veya birkaçını aynı anda ilgilendirdiği ve tek elden yapılmasının maliyetleri düşüreceğinin anlaşıldığı durumlarda, yatırımı kuruluşlardan birinin yapmasına karar vermek.

Büyükşehir belediye meclisi, sayılan yetki ve görevlerin yanında büyükşehir belediyesinin görev alanıyla ilgili olarak, 5393 sayılı Belediye Kanunu ve diğer ilgili kanunların belediye meclisine verdiği yetkileri kullanır (www.migm.gov, 2017).

4.4.3.Büyükşehir Belediye Encümeni

5216 sayılı yasanın 16. Maddesinde büyükşehir belediye encümenine yer verilmiştir. Bu maddeye göre; büyükşehir belediye encümeni, belediye başkanının başkanlığında, belediye meclisinin kendi üyeleri arasından bir yıl için gizli oyla seçeceği beş üye ile biri genel sekreter, biri mali hizmetler birim amiri olmak üzere belediye başkanının her yıl birim amirleri arasından seçeceği beş üyeden oluşur.

Büyükşehir belediye başkanının katılmadığı toplantılarda encümen toplantılarına, kamu görevlisi olan genel sekreter başkanlık eder. Bu durumda; genel sekreterin büyükşehir belediye encümenin doğal üyesi olması ve başkanın katılmadığı zaman encümene başkanlık etmesi, encümenin idari bir organ olarak düzenlenmesi genel sekreterin belediye başkanı adına onun direktifi ve sorumluluğu altında mevzuat hükümlerine, belediyenin amaç ve politikalarına, stratejik planına ve yıllık programlarına uygun olarak hizmetlerin yürütülmesi sağlamakla görevli olması belediyedeki idari rolü ve belediye hiyerarşindeki konumu ile ilişkilendirilebilir (Çelik ve Altıparmak, 2013: 51; Şengül, 2016: 140).

Büyükşehir belediye encümeni, büyükşehir belediyesinin görev alanıyla ilgili olarak 5393 sayılı yasa ve ilgili diğer yasaların belediye encümenine verdiği yetki ve görevleri yerine getirir (www.migm.gov, 2017).

Encümen üyelerinin yarısı meclis üyelerinden yarısı da belediye bürokratlarından teşekkül eden yani atanmış ve seçilmiş üyelerden oluşan karma nitelikli bir organdır. Belediye encümeni düzenli olarak toplanan, sürekli görev yapan ve önemli kararlar alan bir organdır (Çelik ve Altıparmak, 2013: 50; Şengül, 2016: 140).

4.4.3.1.Encümen Toplantıları

Encümen toplantıları 5393 sayılı yasanın 35 maddesinde belirtilmiştir. Buna göre; “Belediye encümeni, haftada birden az olmamak üzere önceden belirlenen gün ve saatte toplanır. Belediye başkanı acil durumlarda encümeni toplantıya çağırabilir. Encümen üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır karar ve katılanların salt çoğunluğuyla karar verir. Encümen 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu uyarınca ihale

komisyonu olarak yapacağı toplantılarda da bu hüküm geçerlidir. Oyların eşitliği durumunda başkanın bulunduğu taraf çoğunluk sayılır. Çekimser oy kullanılamaz. Encümen gündemi Belediye başkanı tarafından hazırlanır. Encümen üyeleri, başkanın uygun görüşü ile gündem maddesi teklif edebilir. Belediye başkan tarafından havale edilmeyen konular encümende görüşülemez. Encümene havale edilen konular bir hafta içinde görüşülerek karara bağlanır. Alınan kararlar başkan ve toplantıya katılan üyeler tarafından imzalanır. Karara muhalif kalanlar gerekçelerini de açıklar. Alınan kararlar başkan ve toplantıya katılan üyeler tarafından imzalanır. Karara muhalif kalanlar gerekçelerini de açıklar. Encümen başkan ve üyeleri, münhasıran kendileri, ikinci derecede dahi kan ve kayın hısımları ve evlatlıkları ile ilgili işlerin görüşüldüğü encümen toplantılarına katılamazlar”.

4.5. Büyükşehir Belediyesi Teşkilat Yapısı ve Personeli

Büyükşehir belediye teşkilatı, norm kadro usullerine uygun olarak genel sekreterlik, daire başkanlıkları ve müdürlüklerden oluşur. Belediye meclisinin kararı ile birimler kurulur, kaldırılır veya birleştirilebilir. Büyükşehir belediyelerinde başkan yardımcısı bulunmaz. Büyükşehir belediye personeli, büyükşehir belediye başkanınca atanır. Müdür ve üzerindeki unvanda olan personeller ilk toplantıda büyükşehir belediye meclisinin bilgisine sunulur.

4.5.1. Büyükşehir Belediyesinde Genel Sekreter

Büyükşehir Belediyelerinde başkan yardımcısı bulunmaz. Bunun yerine hizmetlerin etkin ve verimli olarak yerine getirilmesi için diğer belediyelerden ayrı olarak, büyükşehir belediye başkanının teklifi İçişleri Bakanının onayı ile büyükşehirli belediyelere genel sekreter ataması yapılır. Genel sekreter, büyükşehir belediye başkanının adına hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi için başkanın direktifi ve sorumluluğu altında mevzuat hükümlerine, belediyenin amaç ve politikalarına, stratejik planına ve yıllık programlarına uygun olarak görevini yapar.

Yukarıda belirtildiği gibi büyükşehir belediyesinde başkan yardımcısının bulunmamasından ötürü hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde yürütülebilmesi amacıyla, genel sekretere yardımcı olması için nüfusu üç milyondan fazla olan büyükşehir belediyelerinde en fazla beş, üç milyondan az olan büyükşehir belediyelerinde ise en fazla üç genel sekreter yardımcısı atanabilir (5216, md. 21/2). Genel sekreter yardımcıları, daire başkanları, müdürler ve diğer personelin ataması,

büyükşehir belediye başkanınca yapılır. 3030 sayılı yasada genel sekreter yardımcısının sayısı en fazla dört olarak sınırlandırılmışken, 5216 sayılı yasada yapılan değişiklikle genel sekreter sayısı belli nüfus koşuluna göre bu sayıyı artırmıştır.

Genel sekreter kadrosuna atananlar, genel idare hizmeti sınıfına dahil bakanlık genel müdürleri için mevzuatta belirtilen tüm özlük haklardan aynı düzeyde yararlanır. Genel sekreter yardımcısı kadrolarına atanan kişiler ise bakanlık bağımsız daire başkanları için ilgili mevzuatta yer alan tüm özlük haklardan aynı düzeyde faydalanırlar (5216, md. 21/c).

4.5.2. Büyükşehir Belediyesinde Danışman

Danışmanlık, kurmay kadrolar arasında yer alır. Asıl işleri yapanlar danışmanlar olmayıp, danışmanlar, görgüsü, bilgisi ve tecrübesi ile büyükşehir belediye başkanına yardımcı olurlar. Büyükşehir belediye başkanlarının çok sayıda danışman ile çalıştığına ilişkin yaygın bir görüş vardır. Halk arasında danışmanların kendilerine danışılan kişiler olarak değil de daha çok maaş alan çalışanlar olarak konuşulmaktadır. 5216 sayılı yasa, danışmanlar meselesini de bir düzen altına alarak, danışman sayısı ile nüfus sayısı arasında bir ilişki kurarak, nüfusu iki milyonu geçen büyükşehir belediyelerinde on, diğer büyükşehir belediyelerinde ise beşi aşmamak üzere başkan danışmanı görevlendirilebileceği belirtilmiştir. Yapılan bu düzenlemeye göre illaki bir danışman görevlendirilmesi söz konusu değildir. Ancak uygulamada bu durumun bir tercih olarak kabul görmediği, sanki bir emir gibi algılandığı görülmektedir (Şahin, 2014: 169).

Danışman olarak görevlendirilecek kişilerin en az dört yıllık yükseköğretimin kurumlarından mezun olmaları şarttır. Ayrıca, danışman olan kişiler, belirli bir zaman sonra, kalıcı kadroya geçeceklerini beklemektedirler. Ancak 5216 sayılı yasa, danışman olarak görevlendirilmenin, memuriyete geçiş, sözleşmeli veya işçi statüsünde çalışma dahil, ilgililer açısından herhangi bir hak teşkil etmeyeceğini, danışmanların görev sürelerinin sözleşme süreleriyle sınırlandırılmış olduğunu ve bu sürenin belediye başkanının görev süresini geçemeyeceği belirtmektedir (Şahin, 2014: 170; Topçu, 2015: 105). Danışmanlara, her türlü ödemeler dahil, büyükşehir belediyesi genel sekreterine ödenen brüt aylık miktarının %75'ini geçmemek koşuluyla belediye meclisinin belirlediği miktarda brüt ücret ödenmektedir (Şengül,

2014: 133).

4.6. Büyükşehir Belediyelerinde Görev ve Hizmetlerin Yerine Getirilmesinde Koordinasyon Merkezleri

5216 sayılı yasanın 8. ve 9. maddelerinde büyükşehir belediyelerinde alt yapı ve ulaşım hizmetlerinin sunumunda ve büyükşehir belediyesi genelinde koordinasyonu sağlamak maksadıyla özel ihtisas merkezleri kurulması öngörülmüştür. Bu merkezler; UKOME (Ulaşım Koordinasyon Merkezi) ve AYKOME (Alt Yapı Koordinasyon Merkezi) olarak adlandırılmaktadır. UKOME ve AYKOME hakkında bilgiler aşağıda ayrı ayrı verilmiştir.

4.6.1. Büyükşehir Belediyesinin Altyapı Hizmetleri (AYKOME)

5216 sayılı yasada; büyükşehirlerde alt yapı hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi maksadıyla büyükşehir belediye başkanının başkanlığında ya da görevlendireceği bir kişinin başkanlığında, yönetmelikle belirlenecek kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşların temsilcilerinin yer alacağı alt yapı koordinasyon merkezi (AYKOME) kurulur. Büyükşehir İlçe belediye başkanları kendi belediyesini ilgilendiren konuların görüşülmesinde koordinasyon merkezlerine üye olarak katılırlar. AYKOME toplantılarına ayrıca gündemdeki konularla ilgili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının (oda üst kuruluşu bulunan yerlerde üst kuruluşun) temsilcileri de davet edilerek görüşleri alınır.

AYKOME, kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlar tarafından büyükşehir içinde yapılacak alt yapı yatırımları için kalkınma planı ve yıllık programlara uygun olarak yapılacak taslak programları birleştirerek kesin program haline getirir. Bu amaçla, kamu kurum ve kuruluşları ile özel kuruluşlar alt yapı koordinasyon merkezinin isteyeceği coğrafi bilgi sistemleri dahil her türlü bilgi ve belgeyi vermek zorundadırlar. Kesin programlarda birden fazla kamu kurum ve kuruluşuyla aynı anda yapılması gerekenler ortak programa alınır. Ortak programa alınan alt yapı hizmetleri için belediye ve diğer bütün kamu kurum ve kuruluşlarının bütçelerine konulan ödenekler, AYKOME bünyesinde oluşturulacak alt yapı yatırım hesabına aktarılır.

Ortak yatırıma alınan hizmetler için hizmetler için kamu kurum ve kuruluş bütçelerinde yeterli ödeneğin bulunmadığının bildirilmesi üzerine, büyükşehir belediyesi veya ilgisine göre bağlı kuruluş bütçelerinden bu hizmetler için kaynak

ayrılabilir. Kamu kurum ve kuruluşları alt yapı ortak yatırım hizmetleri için harcanan miktarda ödeneği, yeniden değerlendirme oranını da dikkate alarak ertesi yıl bütçesinde ayırır. Ayrılan bu ödenek belediye veya ilgili bağlı kuruluşunun hesabına aktarılır. Bu bedel ödenmeden ilgili kamu kurum veya kuruluşu, büyükşehir belediyesi sınırlarında yeni bir yatırım yapamaz.

Ortak programa alınmayan yatırımlar için bakanlıklar, ilgili belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşları alt yapı koordinasyon merkezi tarafından belirlenen programa göre harcamalarını kendi bütçelerinden yaparlar.

Koordinasyon merkezleri tarafından alınan ortak yatırım ve toplu taşımayla ilgili kararlar, belediye ve bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilgililer için bağlayıcıdır.

AYKOME, aslında, kent içinde görmeye alıştığımız ve her kamu kurum ve kuruluşunun birbirinden habersiz bir şekilde yatırım yapmasına mani olmayı hedefleyen bir merkezdir. Örnek verecek olursak, aynı yolun kısa aralıklarla sürekli olarak kazıldığı sıkça rastlanan bir durumdur. Neden bu yatırımlar bir defada yapılmaz? Burası bir defa kazılıp da bütün hizmetler o kazıyla birlikte bitirilmez? Şeklindeki sorular sorulmasın diye kurulmuş bir merkezden bahsediyoruz. Büyükşehirlerde bu merkezlerin varlığına rağmen yine de öngörüldüğü gibi gitmediği durumlarla karşılaşmak mümkündür (Şahin, 2015: 170-171).

Büyükşehir belediye başkanı ya da görevlendirdiği bir kişinin başkanı olduğu Alt Yapı ve Koordinasyon Merkezi (AYKOME)'nin kamu kurum ve kuruluşları ile özel kesimden oluşacak diğer üyelerinin tespitinin İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmenlikle belirleneceği öngörülmüştür. Bahsedilen yönetmenlik, "Büyükşehir Belediyeleri koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği" adıyla 2006 yılında çıkmış olup, yönetmeliğin 7. maddesi kapsamında AYKOME şu üyelerden oluşur (Şengül 2014: 125-126):

- a) Büyükşehir belediyesi fen işleri daire başkanı ile büyükşehir belediye başkanının belediye ve işletmeleri ile bağlı kuruluşlarından en az şube müdürü seviyesinde görevlendireceği en fazla on kişi,
- b) Milli Savunma Bakanlığı temsilcisi,
- c) Karayolları Genel Müdürlüğü temsilcisi,
- d) Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü temsilcisi

- e) Demiryolları, Limanlar ve Hava Meydanları İnşaatı Genel Müdürlüğü temsilcisi,
- f) Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü temsilcisi
- g) Türkiye Elektrik Dağıtım A.Ş. temsilcisi,
- h) Türkiye Elektrik İletim A.Ş. temsilcisi,
- i) Şehir İçi Elektrik Dağıtım A.Ş. temsilcisi,
- j) Boru Hatları İle Petrol Taşıma A.Ş. temsilcisi,
- k) Belediyelerini ilgilendiren konuları görüşüldüğü toplantılara büyükşehir ilçe ve ilk kademe ve belediye başkanları veya görevlendirecekleri bir üye,
- l) Belediye Altyapı hizmetlerini etkileyecek derecede yatırım yapan ve belediye tarafından belirlenen özel kuruluş temsilcisi,

4.6.2. Büyükşehir Belediyesinin Ulaşım Hizmetleri (UKOME)

Büyükşehir içindeki kara, deniz, su, göl ve demiryolu üzerinde her türlü taşımacılık hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla, büyükşehir belediye başkanı ya da görevlendirdiği kişinin başkanlığında, yönetmelikle belirlenecek kamu kurum ve kuruluş temsilcileri ile Türkiye Şoförler ve Otomobilciler Federasyonu'nun görevlendireceği ilgili odanın temsilcisinin katılacağı Ulaşım Koordinasyon Merkezi (UKOME) kurulur.

Büyükşehir belediyesi ilçe belediye başkanları kendi belediyesini ilgilendiren konuların görüşülmesinde koordinasyon merkezlerine üye olarak katılırlar. Ulaşım koordinasyon merkezi toplantılarına ayrıca gündemdeki konularla ilgili kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarından ihtisas meslek odalarının temsilcileri de davet edilerek görüşleri alınmaktadır. Diğer temsilcilerin belirlenmesi İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelik hükümlerine göre yapılır. Yönetmeliğin 17. maddesi gereğince UKOME aşağıdaki üyelerden oluşur (Şengül 2014: 126-127):

- a) Büyükşehir belediye başkanınca, belediyenin ulaşım ve yatırımlarla ilgili daire ve işletmeleri ile bağlı kuruluşlarında en az şube müdürü seviyesinde görevlendireceği en fazla on kişi,
- b) Milli Savunma Bakanlığı temsilcisi,
- c) Jandarma Genel Komutanlığı temsilcisi,
- d) Emniyet Genel Müdürlüğü temsilcisi

- e) Sınırlar içerisinde deniz bulunan büyükşehirlerden, Sahil Güvenlik Komutanlığı temsilcisi,
- f) Sınırları içerisinde deniz bulunan büyükşehirlerde, Denizcilik müsteşarlığı temsilcisi,
- g) Karayolları Genel Müdürlüğü temsilcisi,
- h) Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü temsilcisi,
- i) Kara Ulaştırma Genel Müdürlüğü temsilcisi,
- j) Demiryolları, Limanlar ve Hava Meydanları İnşaatı Genel Müdürlüğü temsilcisi,
- k) Devlet Hava Meydanları İşletmesi Genel Müdürlüğü temsilcisi,
- l) Kendi belediyelerini ilgilendiren ve belediyelerinin yetki alanı içerisinde oluşan ve o belediyenin sınırları içinde başlayıp biten ulaşım konularında ilçe ve ilk kademe belediye başkanları veya görevlendirecekleri bir üye,

5216 sayılı Kanunla büyükşehir belediyesine verilen trafik hizmetlerini planlama, koordinasyon ve güzergah belirlemesi ile taksi, dolmuş ve servis araçlarının durak ve araç park yerleri ile sayısının tespitine ilişkin yetkiler ile büyükşehir sınırları dahilinde il trafik komisyonunun yetkileri ulaşım koordinasyon merkezi tarafından kullanılır. Ulaşım koordinasyon merkezi kararları, büyükşehir belediye başkanının onayı ile yürürlüğe girer ve UKOME tarafından toplu taşıma ile ilgili alınan kararlar, belediyeler ve bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilgililer için bağlayıcıdır.

Büyükşehir belediyelerine verilen görev ve yetkilerin kullanılmasında 13/10/1983 tarihli 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun bu kanuna aykırı hükümleri uygulanmaz (Ulusoy ve Akdemir, 2013: 317).

4.7. Büyükşehir Belediyesinin Maliyesi

Büyükşehir belediyelerine büyükşehir ölçeğinde nazım planları yapmak, büyük park ve bahçeleri yapmak, çöp ve sanayi atıklarının atılacağı yerleri belirlemek ve bunlar için imha tesisleri kurmak, su, kanalizasyon, havagazı, toplu taşıma gibi hizmetleri yerine getirmek, cadde ve sokak isimleri vermek, toptancı halleri ve mezbahalar kurmak ve işletmek, eğlence ve dinlenme tesisleri kurmak gibi görevler verilirken, bu hizmetleri yerine getirebilmesi için büyükşehir belediyesi kanununu ve diğer kanunlarla çeşitli gelir imkanları sağlanmıştır. Bu gelirlerin

sağlanmasında nüfus ölçütünün önemli bir payı vardır (Türkoğlu, 2013: 123; Yılmaz vd. 2012: 259). Büyükşehir belediyelerinin maliyesine ilişkin gelir ve giderlerine yönelik 5216 sayılı yasanın 23 ve 24. maddelerinde açıklık getirilmiştir.

4.7.1. Büyükşehir Belediyesinin Gelir Kaynakları

Büyükşehir belediyelerinin gelir kaynakları genel ifadeyle; vergi gelirleri, vergi dışı gelirler ile özel yardım ve fon gelirlerinden oluşmaktadır. Vergi gelirleri; genel bütçe vergi gelirleri tahsilatından alınan pay, belediye vergileri ve belediye harçlarından meydana gelir. Vergi dışı gelirler ise harcamalara katılma payları, teşebbüs gelirleri, işletme karları, belediye malları gelirleri, ücretler, ceza gelirleri, borçlanma ve diğer gelirlerden meydana gelmektedir (Özer ve Akçakaya, 2015: 111-112).

5216 sayılı yasanın 23. Maddesine göre büyükşehir belediyelerinin gelirleri özetle şunlardır (İpek, 2016: 129; Karakılıç, 2015: 181; Ulusoy ve Akdemir, 2013: 323-324):

- 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda belirtilen oran ve esaslara göre büyükşehir belediyesi tarafından tahsil edilecek at yarışları dahil müşterek bahislerden elde edilen Eğlence Vergi'sinin yüzde yirmisi müşterek bahislere konu olan yarışların yapıldığı yerin belediyesine, yüzde otuzu nüfus oranlarına göre diğer ilçe belediyelerine ayrıldıktan sonra kalan yüzde elli,
- Genel bütçeden, ilçe ve ilk kademe belediyelerine ayrılan paylardan Bakanlar Kurulunca belirlenen ve iller bankası tarafından gönderilen pay,
- Maliye Bakanlığı tarafından ayrılan %5 genel bütçe payı,
- Büyükşehir Belediye'sinin yetki alanı içerisinde yer alan sosyal ve kültürel tesisler spor, eğlence ve dinlenme yerleri ve yeşil sahalarda tahsil edeceği vergi, resim ve harçlar,
- Büyükşehir belediyesinin yetki alanı içerisinde yer alan (meydan, bulvar, anayollar, cadde vb.) alanlardaki ilan ve reklam gelirleri,
- Büyükşehir belediyelerindeki araç park yerlerinin işletilmesi gelirlerinin %50'si,
- Hizmetlerin büyükşehir belediyesi tarafından yapılması koşuluyla 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanununda belirtilmiş olan yol, su ve kanalizasyon harcamalarına katılım payları,

- Faiz, kira ve ceza gelirleri,
- Kamu idare ve müessese yardımları, Belediye İktisadi Teşebbüsü, hisse gelirleri,
- Büyükşehir belediyesine ait taşınır ve taşınmaz mal gelirleri,
- Yapılacak hizmet karşılığı alınan ücretler,
- Şartlı veya şartsız bağışlar,
- Diğer gelirler,

2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı yasa ile büyükşehir belediyelerinin gelirlerinin artması ile birlikte giderler kalemlerinde de artış meydana gelmiştir.

4.7.2. Borçlanma

Büyükşehir belediyeleri görev ve hizmetlerini yerine getirmek adına gerekli olan giderleri karşılamak amacıyla aşağıda belirtilen usul ve esaslara göre borçlanma yapabilir ve tahvil ihraç edebilir (Ulusoy ve Akdemir, 2013: 330):

- 4749 sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun hükümleri dahilinde sadece büyükşehir belediyelerinin yatırım programında bulunan projelerin finansmanı maksadıyla dış borçlanma yapılabilir.
- İller Bankasından nakit ve yatırım kredisi kullanan büyükşehir belediyeleri, ödeme planlarını bu bankaya sunmak zorundadır. İller Bankası hazırlanan geri ödeme planını yeterli görmezse büyükşehir belediyelerinin kredi taleplerini reddeder.
- Tahvil ihracı, yatırım programında bulunan projelerin finansmanı amacıyla ilgili mevzuat hükümleri gereğince yapılır. Buna göre, büyükşehir belediyeleri ile bağlı kuruluşları ve iktisadi teşebbüslerinin yurtiçi piyasalarda yapacakları tahvil ihraçları Hazine Müsteşarlığı'nın iznine tabidir. Fakat bu iznin verilmiş olması hazine garantisi sağlandığı anlamına gelmemektedir.
- Büyükşehir belediyeleri ile bağlı kuruluşları ve bunların sermayesinin %50'den fazlasına sahip oldukları şirketlerin, faiz dahil iç ve dış borç stok tutarı, en son kesinleşmiş bütçe gelirleri toplamının 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre belirlenecek yeniden değerlendirme oranı ile artırılan miktarının 1,5 katını aşamaz.
- Büyükşehir belediyeleri ile bağlı kuruluşları ve bunların sermayesinin

%50'den fazlasına sahip olduğu şirketler, en son kesinleşmiş bütçe gelirlerinin, 213 sayılı Vergi Usul Kanununa göre belirlenecek yeniden değerlendirme oranıyla arttırılan miktarının yılı içinde toplam %10'unu geçmeyen iç borçlanmayı büyükşehir belediye meclisinin kararı; %10'unu geçen iç borçlanmayı ise büyükşehir belediye meclis üye tam sayısının salt çoğunluğunun kararı ve İçişleri Bakanlığı'nın onayı ile yapılır.

Yukarıda belirtilen usul ve esaslara aykırı olarak borçlanma yapan büyükşehir belediye yetkilileri hakkında, fiilleri daha ağır bir cezayı gerektirmeyen durumlarda 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun görevi kötüye kullanmaya dair 257. maddesi hükümleri uygulanır.

4.7.3. Büyükşehir Belediyesinin Giderleri

5216 sayılı yasanın 24. Maddesine göre büyükşehir belediyelerinin gelirleri özetle şunlardır (Özer, Akçakaya, 2015: 114-115; İpek, 2016: 130-131; Karakılıç, 2015: 181-182):

- Belediye hizmet binaları ve tesislerinin temin edilmesi, bakım ve onarımına ilişkin yapılan giderler.
- Belediye çalışanlarına ve belediyenin seçilmiş organlarının üyelerine ödenen maaş, ödenek, ücret, huzur hakkı, yolluk, hizmete dair eğitim ve diğer giderler.
- İlçe belediyeleri ve bağlı kuruluşlara yapacakları yardımlar ve ortak proje için yapılan giderler.
- Her türlü alt yapı, yapım, bakım ve onarım giderleri.
- Belediye zabıta, itfaiye ve diğer görev ile hizmetlerinin yerine getirilmesinde yapılacak giderler.
- Yatırım ve proje giderleri,
- Vergi, resim, harç, hizmet karşılığı alınacak ücretler, katılma payı ve diğer gelirlerin takip ve tahsil edilmesine yönelik yapılacak giderler.
- Belediyenin kuruluşuna katıldığı şirket, kuruluş ve birliklerle ilgili ortaklık payı ile üyelik aidatına ilişkin giderler.
- Mezarlıkların tesis edilmesi, bakım, onarım ve korunmasına ilişkin giderler.
- Faiz ve borçlanmaya ilişkin diğer giderler,
- Sigorta ödemeleri,

- Yardıma muhtaç, engelli, yoksul ve kimsesizlere yapılacak sosyal hizmet ve yardım giderleri.
- Dava takip, avukatlık, danışmanlık ve icra giderleri.
- Temsil, tören, tanıtım ve ağırlama giderleri.
- Kamu yararına yapılacak olan ortak hizmet ve proje giderleri
- Sportif, bilimsel faaliyet, sosyal ve kültürel etkinliklere ilişkin yapılan giderler.
- Büyükşehir belediye hizmetlerine ilişkin yapılan kamuoyu yoklaması ve araştırma giderleridir.

4.7.4. Büyükşehir Belediye Bütçeleri

Büyükşehir belediyesinin bütçesi ile ilgili hükümler 5216 sayılı büyükşehir belediye yasasının 25. maddesinde yer almaktadır. Bu maddeye göre; büyükşehir belediye bütçesi ile ilçe belediyelerinden gelen bütçeler büyükşehir belediye meclisine sunulur ve büyükşehir belediye meclisince yatırım ve hizmetler arasında bütünlük sağlayacak biçimde olduğu gibi ya da değiştirilerek kabul edilir. Büyükşehir belediyesi ve ilçe belediye bütçeleri, büyükşehir belediye meclisinde aynı toplantı döneminde ve birlikte görüşülerek karara bağlanır ve tek bütçe halinde bastırılır.

Büyükşehir belediye meclisi, ilçe belediyelerinin bütçelerini kabul ederken; bütçe metnindeki kanun, tüzük ve yönetmeliklere aykırı madde ve ibareleri çıkarmaya veya değiştirmeye, belediyenin tahsile yetkili olmadığı gelirleri çıkarmaya, kanuni sınırlar üzerinde veya altında belirlenmiş olan vergi ve harçların oran ve miktarlarına kanunda öngörülen sınırlarına çekmeye, kesinleşmiş belediye borçları için bütçeye konulması gerekip de konulmamış ödeneği eklemeye, ortak yatırım programına alınan yatırımlar için gerekli ödeneği eklemeye yetkilidir.

Büyükşehir belediye meclisinde ilçe belediye bütçelerinde yapılan değişikliklere karşı on gün içinde Danıştay'a itiraz edilebilir. Danıştay, itirazı otuz gün içinde karara bağlar. Bütçenin hazırlanması ve uygulanmasına ilişkin diğer hususlarda belediye kanunu hükümleri uygulanır.

4.8. Büyükşehir Belediye Şirketleri

Büyükşehir belediye şirketlerine yönelik hükümler 5216 sayılı yasanın 26. Maddesinde yer almaktadır. Bu maddeye göre; büyükşehir belediyesi kendisine verilen görev ve hizmet alanlarında, ilgili mevzuatta belirtilen usullere göre sermaye şirketleri kurabilir. Genel sekreter ile belediye ve bağlı kuruluşlarında yöneticilik sıfatını haiz personel bu şirketlerin yönetim ve denetim kurullarında görev alabilirler.

Büyükşehir belediyesi, mülkiyeti veya tasarrufundaki hafriyat sahalarını, toplu ulaşım hizmetlerini, sosyal tesisler, büfe, otopark ve çay bahçelerini işletebilir ya da bu yerlerin belediye veya bağlı kuruluşlarının % 50'sinden fazlasına ortak olduğu şirketler ile bu şirketlerin % 50'sinden fazlasına ortak olduğu şirketlere, 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu hükümlerine tabi olmaksızın belediye meclisince belirlenecek süre ve bedelle işletilmesini devredebilir. Ancak, bu yerlerin belediye şirketlerince üçüncü kişilere devri 2886 sayılı Kanun hükümlerine tabidir.

4.9. Büyükşehir Belediyesi Sınırlarının Genişletilmesine İlişkin 5019 Sayılı

Yasa Değişikliği Girişimi ve 5025-5026 Sayılı Yasa Değişikliği Girişimleri

Büyükşehir belediyesinin sınırlarının genişletilmesine yönelik ilk tartışmalar 2003 Aralık ayında başlamıştır (TBMM, Genel Kurul Tutanağı, 22. Dönem 2. Yasama Yılı 27. Birleşim, 11/12/2003) 22. Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde 5216 sayılı Büyükşehir Belediyeleri Yasası'ndan önce 3030 sayılı yasa da değişikliği öngören 5019 sayılı yasa ile (Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun, 11/12/2003) alan genişletilmesi ve bütünleştirmesi konusu gündeme gelmiştir. İlgili yasa, büyükşehir sınırları içerisinde yer alan belediyelerin isimlendirilmesine ve merkez ilçe bağlamında belediyelerin birleştirilmesine ilişkin değişiklikler öngörmektedir. Büyükşehir belediyelerinin yetki alanlarının genişlemesine ilişkin olan bu yasanın 28 Mart 2004 yerel seçimlerinden önce gündeme gelmiş olması, yasaı daha da önemli hale getirmektedir (Çınar vd. 2009: 55).

5019 sayılı Meclis'den geçen yasanın (yasa tasarısının) 2. maddesi, 3030 sayılı yasanın beşinci maddesini aşağıdaki şekilde değiştirmeyi öngörmüştü: Nüfusu 5 binden fazla ya da valilik binası merkez kabul edilerek il merkezinin en

uzak ilçelerin belediye sınırına kuş uçuşu 50 kilometreden az mesafesi olan büyükşehirlerde il mülki sınırı; valilik binası merkez kabul edilmek üzere, nüfusu 2 milyondan 5 milyona kadar olan büyükşehirlerde 50 kilometre yarıçaplı, nüfusu 1 milyondan 2 milyona kadar olan büyükşehirlerde 30 kilometre yarıçaplı, nüfusu 1 milyondan aşağı olan büyükşehirlerde 25 kilometre yarıçaplı dairesel alan içinde kalan ve il sınırları içinde bulunan alanlar büyük şehir belediye sınırlarıdır. Bu sınırlar içerisinde kalan tüm ilçeler ‘büyükşehir ilçe belediyeleri’, tüm beldeler ‘büyükşehir ilk kademe belediyeleri’ sayılırlar. İlçelerin mülki sınırları ve mücavir alan sınırları ile beldelerin belediye ve mücavir alan sınırları büyükşehirlerin belediye sınırlarıdır. Bu sınırlar içindeki köyler, ilgili ilçe ve ilk kademe belediyelerine bağlı mahalle statüsüne dönüşürler. (Özgür. 2010: 349-350). Tüzel kişiliği kalkarak mahalleye dönüşen köylerin mal varlıkları hak, alacak ve borçları da katılacakları belediyeye devredilecektir (Çınar vd. 2009: 57).

5019 sayılı ve kısaca pergel düzenlemesi olarak da anılan “Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanunda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun” TBMM’den geçerek Cumhurbaşkanı’na gönderilmiştir. Cumhurbaşkanı Kanun’un 2. ve geçici 2. maddelerinin bir kez daha görüşülmesi için Kanun’u 26 Aralık 2003’de Meclis’e geri göndermiştir (Özgür, 2010: 349). Cumhurbaşkanı tarafından Meclis’e gönderilen 5019 sayılı yasa Meclis tarafından yeniden görüşülüp bir karar alınmadığından yürürlüğe girmemiştir.

Dönemin iktidarı AKP (Adalet ve Kalkınma Partisi), 2003 Aralık ayında 5019 sayılı yasa dışında yerel yönetimlere yönelik olarak iki önemli yasa olan 5025 sayılı “Bazı Belediyelerin Kaldırılması Hakkında Kanun” (21/12/2003) ve 5026 sayılı “Bazı Belediye ve Köylerin Denizli Belediyesine Katılmasına İlişkin Kanun” (21/12/2003), 5019 sayılı yasada olduğu gibi bu iki yasa da Meclis tarafından Cumhurbaşkanı’na gönderilmiş, yine Cumhurbaşkanı ilgili yasaları yeniden görüşülmek üzere Meclis’e göndermiştir. Meclise gönderilen yasalar üzerinde ısrar edilmediğinden yürürlüğe girmemiştir. Bu iki yasadan ilki olan 5025 sayılı yasa ile nüfusu 2 binin altında olan belediyelerin köye dönüştürülmesini öngörmüş ve ikincisi olan 5026 sayılı yasa ise Denizli Belediyesi’nin sınırlarının genişletilmesine ilişkindir. Bu yasa, bazı belediye ve

köylerin, mahalle olarak Denizli Belediyesi'ne katılması ile belediyenin yetki ve görev alanının genişlemesini öngörmekteydi. Ardışık bu iki yasanın (5025-5026) 5019 sayılı yasadaki farkı doğrudan büyükşehir belediyesi sınırlarının genişlemesiyle ilgili değildir. Fakat ilgili iki yasa yerel yönetim reform süreci içinde bütünleştirme ve dolaylı olarak da büyükşehir belediyelerini içeren genişleme sürecinde önemli girişimlerdir (Çınar vd. 2009: 65-66).

5019 sayılı yasa değişikliği girişimi Cumhurbaşkanı tarafından veto edilmesi üzerine, pergel düzenlemesi 2004 tarih ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nda çok benzer biçimde yeniden düzenlenmiştir. 2004 yılındaki 5216 sayılı büyükşehir belediyesi Kanunundan önce 2003 yılı sonunda veto edilen ve birbirini tamamlayan üç kanun taslağından birisi büyükşehir belediyelerinin alanlarını yeniden düzenlemeyi öngörmekteydi. Bunu veto edilmeksizin, yasalaşan 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve 2005 yılındaki 5390 sayılı mini yasa takip etmiştir (Özgür, 2010: 350).

4.10. 5390 Sayılı Yasa ile Büyükşehir Yönetiminde Yapılan Değişiklikler

5216 sayılı Kanun'da yer almayan hükümler arasında kalan ve 02/07/2005 tarihli ve 5390 sayılı Kanun ile 5216 sayılı Kanun'a eklenen bir hükümle, büyükşehir belediyesi sınırlarına dahil edilen ilçelerin mülki sınırları ile merkezleri büyükşehir belediyesi sınırları dışında kalan ilçelerin, büyükşehir belediye sınırlarına dahil olan belediye ve köylerinin statülerinin yeniden düzenlenmesine olanak tanınmıştır (Özgür, 2010: 351).

2004 yılında yürürlüğe giren 5216 sayılı yasa, 750.000 nüfus şartını getirdiği gibi 2005 yılında 5216 sayılı yasada yapılan 5390 sayılı yasa değişikliği ile de, yönetsel statü ölçütünün yanı sıra, büyükşehir alanını da genişletmiştir. "Pergel Yasası" olarak bilinen düzenleme, merkezden 50 kilometre uzaktaki yerleşim birimlerinin de büyükşehir sınırları içine dahil edilmesine olanak tanımıştır. Yerleşim alanının büyüklüğü ile nüfus arasında bir ilişki kurularak, nüfusu 1.000.000'u geçmeyen büyükşehirlerde yarıçapı 20 kilometre, 1.000.000 ile 2.000.000 arası nüfusa sahip olan yerleşim alanlarında 30 kilometre, 2.000.000'dan fazla nüfusa sahip olan belediyelerde ise 50 kilometre uzaklıktaki yerleşim yerleri büyükşehir belediyesine dahil edilerek (Keleş, 2012: 8), büyükşehir belediyelerinin sınırlarında değişiklik yapılmıştır.

02/07/2005 tarihli ve 5390 sayılı yasayla 5216 sayılı yasaya eklenen “işlenmeyen hükümler” şöyledir: 5216 sayılı kanunun geçici 2. maddesinin 1.fıkrası gereğince büyükşehir belediyesi kapsamına dahil edilen ilçelerin mülki sınırlarında kalan fakat aynı fıkra da belirtilen sınırlar dışında olan belediye ve köyler bu yasanın yayımı tarihinden itibaren iki yıl içerisinde belediye meclisi veya köy ihtiyar heyetinin talebi üzerine büyükşehir belediye meclisinin kararı ve İçişleri Bakanlığı’nın onayı ile başka bir işleme gerek kalmaksızın büyükşehir belediye sınırları içine alınabilir. Bu köylerin mahalle olarak hangi ilçe veya ilk kademe belediyesine katılacakları aynı meclis kararında gösterilir. Benzer biçimde, 5216 sayılı yasanın geçici ikinci maddesinin birinci fıkrası gereğince merkezleri büyükşehir belediyesi dışında kalan ilçelerin, büyükşehir belediye sınırları içine giren belediye ve köyleri, eski statüleriyle, büyükşehir belediye sınırları dışına çıkarılabilir. 5390 sayılı yasa ile yapılan bu ek düzenleme ile on altı büyükşehir belediyesinde yirmi, otuz ve elli kilometre yarıçap formülleri uygulanarak elde edilecek sınırların daha gerçekçi olmasına olanak tanınmaktadır. Böylece, ilçe merkezi büyükşehir belediyesine giren ancak kendileri büyükşehir belediyesinin yeni sınırları dışında kalan belde ve köyler de büyükşehir belediyesine katılabilir. Tersine ilçe merkezi büyükşehir sınırlarına girmediği halde kendileri büyükşehir belediyesi sınırlarında kalan belde belediyeleri ve köylerin ise büyükşehir belediyesi sınırları dışına, eski statüleri ile çıkartılmasına da olanak tanınmaktadır (Özgür, 2010: 351-352).

Büyükşehir belediyelerinin kendilerine has özel durumları ve içinde bulunduğu bölgenin fiziksel, coğrafi, sosyal ve ekonomik özellikleri hesaba katılmadan tek bir düzen ile sınırlarının belirlenmek istenmesi, çağdaş kamu yönetiminin ilkeleriyle bağdaştırıldığı söylenemez (Keleş, 2012: 8).

4.11. 5747 Sayılı Yasa ile Büyükşehir Yönetiminde Yapılan Düzenlemeler

İl sınırlarına yönelik uygulanan büyükşehir modelinin diğer bir aşaması olan (Bingöl vd. 2013: 47) 5747 sayılı “Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun” 06/03/2008 tarihinde kabul edilmiş ve 22/03/2008 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

Nüfusu 2000’in altında olan belediyelerin kapatılmasını öngören ve 5747

sayılı yasa “Ölçek Reformu Yasası” olarak da adlandırılmıştır (Arıkboğa, 2008: 32). İlgili yasa ile 12 büyükşehirin (Adana, Ankara, Antalya, Diyarbakır, Erzurum, Eskişehir, Kocaeli, Mersin, İstanbul, İzmir, Sakarya, Samsun) yönetim, çevresindeki 283 belde belediyesi ve birçok sayıda köyler birleştirilmiş ve 43 yeni büyükşehir ilçe belediyesi oluşturularak sınırları genişletilmiştir (Gül vd. 2014: 177). 5747 sayılı yasa ile büyükşehir-ilçe belediyesi, ilk kademe belediyesi biçimindeki kademelenmeden, 3030 sayılı yasanın ilk halinde mevcut olan büyükşehir-ilçe belediyesi biçimindeki iki kademelenmeye dönüş yapılmıştır (Zengin, 2014: 101). 16 büyükşehir belediyesini ilçeli büyükşehir belediyesi haline getiren yasa, tüzel kişilikleri kaldırılan belediyelerin mahallelerini ilçe belediyeleri altında birleştirmiştir (Kavruk, 2008: 57).

5747 sayılı yasa, temel olarak büyükşehir belediyesi kapsamında yer alan ilk kademe belediyesi uygulamasına sonlandırmakta, büyükşehir belediyesi modelini yalnızca ilçe belediyelerine dayandırmakta, bu doğrultuda yeni ilçeler oluşturmakta ve yeni ilçeler kurulurken de ilk kademe belediyeleri kaldırılarak mahalleye dönüştürülmektedir. Nüfuslarına göre küçük belediyelerin kaldırılmasının arkasındaki amaç; ilçe düzeyinde büyük belediyelerden oluşan büyükşehir belediyelerinin daha etkin, etkili, verimli ve işbirliği içinde hizmet sunularak kaynak israfının önüne geçilmesidir (Çınar vd. 2009: 113- 114).

Sonuç olarak yukarıda verilen bilgiler ışığında 5747 sayılı yasa ile büyükşehir belediyelerindeki ilk kademe belediyeleri kaldırılmış, 43 yeni ilçe kurulmuş, 862 belde belediyesinin köye dönüştürülmesi öngörülmüş, 16 büyükşehir belediyesini ilçeli büyükşehir haline dönüştürmüş, tüzel kişilikleri sona erdirilen belediyelerin mahallelerini ilçe belediyeleri altında birleştirmiş ve nüfusu 2000’den aşağı olan belediyeleri köye dönüştürmeyi öngörmüştür diyebiliriz.

İKİNCİ BÖLÜM

1. 6360 SAYILI YASAYA GÖRE BÜYÜKŞEHİR MODELİ

Bu bölümde; 6360 sayılı yasanın çıkarılma amacı, kapsamı, 6360 sayılı yasa ile ortaya çıkan büyükşehir belediye sistemi ve bu yasa ile yerel yönetimler alanında yapılan yapısal değişiklikler hakkında bilgiler verilmesinin yanında yasa ile ilgili değerlendirmeler yapılacaktır.

Türkiye’de yerel yönetimlerin güçlendirilmesi uzun zamandır gündemde olan bir konudur. Ancak bu gündeme yönelik yapılan tartışmalarda, yerel yönetimlere yönelik bakış açısının temsili demokrasi ile sınırlandırılmış olduğu görülmektedir. Yapılan tartışmalarda yerel yönetim denildiğinde; yerel bir topluluktaki bireylerin ihtiyaçlarını karşılayan, kamu hizmeti sağlayan, yerel halk tarafından seçilen organlardan oluşan kurumlar akla gelir (Tekeli, 2002: 17) . Coğrafi açıdan yerel yönetimler, il özel idare, belediye ve köyler olmak üçe ayrılmaktadır. Belirtilen yerel yönetimleri güçlendirmek adına zaman zaman yeni düzenlemeler yapılmıştır. Yapılan düzenlemelerden biriside 6360 sayılı yasadır.

12/11/2012 tarihinde kabul edilen ve 06/12/2012 tarihinde 28489 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 6360 sayılı “*On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*” ile özellikle 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Yasası, 5393 sayılı Belediye Yasası, 5302 sayılı İl Özel İdare Yasası ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Yasasında önemli düzenlemeler getirmiştir. 14/03/2013 tarihinde 6447 sayılı yasa ile 6360 sayılı yasada yapılan değişiklikle Ordu ili büyükşehir belediye statüsüne kavuşturulmuş ve yasanın adı “*On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*” olarak değiştirilmiştir. Yasa ile ilgili detaylı bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

1.1. 6360 Sayılı Yasanın Çıkarılma Amacı ve Kapsamı

Büyükşehir alanlarında yaşanan sorunları çözüme kavuşturma amacıyla zaman zaman yasal düzenlemeler yapılmıştır. Yine bu amaçla en son yapılan düzenleme 5216 sayılı büyükşehir belediye yasasında yapılan 6360 sayılı yasa değişikliğidir. Bu düzenleme ile büyükşehirlerde sunulan hizmetlerin tek bir

merkezde toplanarak, hizmette bütünlüğün sağlanması, daha demokratik ve adil hizmet dağılımının gerçekleşmesi, hizmetlerde bütünlüğün sağlanarak daha iyi bir planlama, daha iyi bir koordinasyon, etkinlik ve verimliliğin üst düzeye çıkarılmasının yanında kıt kaynaklarla daha fazla kaliteli hizmet sunumunun gerçekleştirilmesi amaçlanmıştır.

6360 sayılı yasanın çıkarılma gerekçesi özetle (Çelikyay, 2014: 11): Planlama ve koordinasyondan kaynaklı sorunların artması, ölçek ekonomisinden yeterli düzeyde yararlanılmaması, küçük ölçekli alanlardaki sanayileşme, ulaşım ve çevre kaynaklı artan sorunlara yönelik yerel yönetimlerce çözüm getirilemeyişi, kaynak israfının önüne geçilerek maksimum faydanın elde edilmesi, kamu hizmetlerinde kalitenin ve verimliliğin artırılması isteği, optimal ölçekte hizmet sunabilecek güçlü yerel yönetim yapılarına ihtiyaç duyulması yasanın çıkarılma gerekçeleri olarak söylenebilir. Çıkarılan bu yasa ile büyükşehirler ülke topraklarının %51'ini ülke nüfusunun ise %77'sini kapsamaktadır (Arıkboğa, 2015: 198).

1.2. 6360 Sayılı Yasa ile Ortaya Çıkan Büyükşehir Belediye Sistemi

6360 sayılı “*On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*” büyükşehir belediye yönetimini daha etkin hale getiren yeni bir sistem ortaya çıkarmıştır. Özellikle yönetsel, siyasi ve idari anlamda önemli düzenlemeler getiren yasa, Türkiye’deki büyükşehir belediye sayılarını artırmış, büyükşehir belediyelerinin bulunduğu il özel idareleri, köyler, belde belediyeleri ve bucakların kapatılması gibi aşağıda detaylı olarak verilen yapısal değişiklikler ile farklı bir uygulamanın kapısını açarak büyükşehir belediye yönetiminde yeni bir modelin uygulamaya konmasını sağlamıştır.

1.3. 6360 Sayılı Yasanın Yerel Yönetimlerde Oluşturduğu Genel Değişiklikler

6360 sayılı yasa ile önemli düzeyde köklü değişiklikler yapılmıştır. Yapılan bu genel değişiklikler (Kaypak ve Yılmaz, 2015: 1333; Parlak, 2015: 355; Genç, 2014: 5; Karaarslan, 2014: 270-271):

- 14 Yeni büyükşehir belediyesi kurulmuştur.
- 750.000 nüfusa sahip olan illerde büyükşehir belediyesi kurulmasının önü açılmıştır.

- Büyükşehirlerdeki il özel idareleri, belde belediyeleri ve köylerin tüzel kişilikleri kaldırılarak kapatılmıştır.
- Tüzel kişiliği kaldırılan köylerde 5 yıl süre ile vergi, katılım payı ve harç alınmayacak, içme suyu kullanım ücreti yine 5 yıl süre ile en düşük tarifenin %25'ni geçmeyecek şekilde belirlenmesi koşulu getirilmiştir.
- Büyükşehirlerde valinin sorumluluğunda Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı kurulmuştur.
- Büyükşehirlerde yeni ilçeler kurulmuştur
- Yeni ve daha önceki bütün büyükşehir belediyelerinin sınırları il mülki sınırları olarak değiştirilmiştir.
- Büyükşehirlerde bulunan köyler mahalle statüsüne dönüştürülmüştür.
- Büyükşehir belediyesi olmayan 51 ilde, nüfusu 2000'in altındaki belde belediyeleri kapatılarak köye dönüştürülmüştür. Bu hüküm ile 552 belediyenin tüzel kişiliği sonlanmıştır.
- Yeni bir mahalle kurulmasında 500 nüfus koşulu getirilmiştir.
- Büyükşehirlerde bulunan bucak ve bucak teşkilatları kapatılmıştır.
- Büyükşehirlerde nüfusu 100 bini geçen ilçelerde kadın ve çocukların barınmaları için konukevi açma zorunluluğu getirilmiştir.
- Büyükşehir belediyelerindeki mahalli idare birlikleri kaldırılmıştır.
- Belediyelere, ticari amaç taşımayan yapılar için mahalleye dönüşen köylerde tip mimari projeler ve mühendislik projesi yapma ve yaptırma hakkı tanınmıştır.
- Belediyelere sporu teşvik etmek maksadıyla spor kulüplerine yardım edebilme imkanı sağlanmıştır.
- Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden il özel idarelere ve belediyelere verilen paylarda değişiklikler olmuştur.
- Genel bütçeye ait vergi gelir tahsilatlarında büyükşehir belediyelerine aktarılan paylarda yeni düzenlemeler yapılmıştır.

1.4. 6360 Sayılı Yasanın Yerel Yönetimlerde Oluşturduğu Değişikliklerin Genel Olarak İncelenmesi

6360 sayılı yasa ile getirilen bu köklü düzenlemelere ilişkin genel bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

1.4.1. 14 Yeni Büyükşehir Belediyesi Kurulması

5216 sayılı yasada yapılan 6360 sayılı yasa değişikliği ile daha önce büyükşehir olan Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa, Adana, Kocaeli, Antalya, Mersin, Konya, Eskişehir, Samsun, Kayseri, Gaziantep, Diyarbakır, Erzurum, Sakarya ile birlikte 16 olan büyükşehir belediye sayısı 6360 sayılı yasa sonrası; Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Kahramanmaraş, Malatya, Manisa, Mardin, Muğla, Ordu (2013 tarih ve 6360 sayılı yasada yapılan 6447 sayılı yasa değişikliği ile), Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Van illerinin de büyükşehir belediyesi olması ile birlikte Türkiye'deki büyükşehir belediye sayısı 30'a yükselmiştir. Yeni büyükşehir belediyesi statüsü kazanmış olan iller 30 Mart 2014 yerel seçimler sonrası büyükşehir belediyesi olarak halka hizmet vermeye başlamıştır.

1.4.2. Büyükşehir Belediyesi Kurulmasında Nüfus Koşulu

6360 sayılı yasa bir yerde büyükşehir belediyesi kurula bilinmesi için 750.000 nüfus koşulu getirmiştir. Nüfusu 750.000 ve üzerinde olan illerin daha sonradan bu koşulu sağlaması halinde büyükşehir belediyesi olmasının önü açıktır. Nitekim 6360 sayılı yasa 2012 yılında çıktığında 13 olan yeni büyükşehir belediye sayısı Ordu ilinin de nüfus koşulunu sağlaması ile 6360 sayılı yasada yapılan 6447 sayılı değişiklikle 14'e yükselmiştir. Büyükşehir belediyelerinin oluşumundaki nüfus koşulunun sağlanmasının yanında bir yasa değişikliğinin de yapılması gerekmektedir.

Ancak yasa çıkarılırken nüfusu 750.000'i geçerek büyükşehir belediyesi olmayı hak etmiş olan il belediyesi, büyükşehir belediyesi statüsünü kazandıktan sonra ilgili büyükşehir belediyesinin büyükşehir belediyesi olmadaki nüfus kriteri olan 750 binden aşağı düşmesi ile büyükşehir statüsünün düşeceğine dair bir bilgi bulunmamaktadır. Bu durumu bir örnek ile açıklayacak olursak, Ordu ilinin nüfusu 2014 (724.268) ve 2015 (728.949) yıllarında gerekli olan nüfus koşulunun altına düşmüş, 2016 yılında (750.588) ise yeniden gerekli olan nüfus koşulu sayısına ulaşmıştır (<http://www.nufusu.com>, 2017). Sonuç olarak bir yerde büyükşehir

belediyesi kurulabilmesi için o dönemde 750 bin nüfusuna ulaşılmış olması yeterlidir. Daha sonraki nüfus değişikliklerine yönelik yasada bir belirleyici düzenleme yer almamaktadır.

6360 sayılı yasada yer alan bir il belediyesinin büyükşehir belediyesine dönüşebilmesi için gerekli olan 750 bin nüfus koşulu il merkezi ile sınırlı olmayıp, il mülki sınırları içerisinde yaşayan tüm halkı kapsamaktadır. Aksi halde sadece il merkezi nüfusunun 750 bin olması koşulu aranmış olsaydı yeni büyükşehir belediyesi olan iller arasında sadece Şanlıurfa ve Manisa belediyesi, büyükşehir belediyesi olabilirdi (Özgür ve Yavuzçehre, 2016: 919; Keser ve Gökmen, 2012: 34).

Son zamanlarda büyükşehir belediyesi olabilmede il mülki sınırları içerisinde 750 bin nüfusa sahip olma koşulu 300 bin ile 500 bin arasına düşürüleceği ve kurulacak büyükşehirlerin isminin bütün şehir olarak adlandırılacağı siyasi iktidar tarafından zaman zaman dile getirilmektedir.

1.4.3. Büyükşehir Belediyelerinde İl Özel İdarelerinin Kaldırılması

6360 sayılı yasa ile büyükşehir belediyesi olan 30 ildeki il özel idareleri kaldırılmıştır. Türkiye'nin yönetim yapısının merkez yerel ekseninde değerlendirildiğinde merkeziyetçi bir yapıya sahip olması il özel yönetimlerinin diğer yerel yönetimlere göre daima ayrı bir yeri ve gündemde olduğu söylenebilir. İl özel yönetimlerinin tarihine bakıldığında, 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesi' ne kadar uzanan bir geçmişe sahip olduğu görülür. İlk kez tüzel kişiliği 1913 tarihli İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanunun-u Muvakkati ile kazanmış olan il özel idareleri 1950 ve 1960'lı yıllarda büyük öneme sahip birimler arasında yer almıştır. Fakat değişen ihtiyaç ve koşullara zamanla uyum sağlayamadığı düşüncesi ile tartışıldığı dönemlerde olmuştur. Kendine has yasal bir düzenleme 1987 yılında yapılmış olmasına rağmen halkın istek ve taleplerini karşılanması noktasında yetersiz kalması dillenenince; il özel idarelerinin görev ve yetkilerini artıran, etkin bir birim olarak düzenleyen ve kısmen reform denilecek düzenlemeler içeren 2005 tarih ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu çıkarılmıştır (Bulut ve Yılmaz, 2014: 76). Çıkarılan bu yasa ile il özel idarelerinin görev, yetki, teşkilatı, organları, insan kaynakları yönetimi, mali yapısının yanında borçlanması ve yerel halkın yönetime katılması gibi birçok alanda önemli denilebilecek yeni düzenlemeler yapılmıştır (Eryılmaz, 2013: 181). 5302 sayılı yasa il özel idarelerini yeniden önem arz eden bir yerel yönetim

birimi olarak gündeme getirmiştir. Ancak bu gündem 2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı yasa ile otuz büyükşehirde bulunan il özel idarelerinin kaldırılması ile önemini kaybetmiştir. Tüzel kişiliği sonlanmış olan il özel idarelerinin varlıkları, yetki ve sorumlulukları; bakanlıklar, valilikler, bağlı ve ilgili kuruluşlar, büyükşehir belediyeleri ve büyükşehir belediyelerine bağlı ilgili kuruluşlarla beraber ilçe belediyeleri arasında paylaştırılmıştır. Büyükşehir belediyesi olmayan illerde ise il özel idareleri faaliyetlerine devam etmektedir.

Temel bir yerel yönetim birimi olarak bir buçuk asrı geçen bir tarihi geçmişe sahip olan (Bozlağan ve Can, 2009: 217) il özel idarelerinin gelecekte daha etkin bir yönetim gücüne sahip olacağı beklenirken 6360 sayılı yasa ile yeni büyükşehir belediyesi ve daha önce büyükşehir belediyesi olarak halka hizmet veren illerdeki il özel idarelerinin kaldırılması sonucunda, il özel idarelerinin geleceğine yönelik olumlu düşüncelerde, yerini yarını belli olmayan bir yerel yönetim birimi olarak olumsuz yönde düşüncelerin artmasına bırakmıştır. Nüfusu 750 bin ve üzerinde olan illerin büyükşehir belediyesi olabileceği ve hızla nüfusu artan bir Türkiye olduğu düşünüldüğünde il özel idarelerin geleceğine yönelik olumsuz bu düşüncelerin de yersiz olmadığı söylenebilir.

6360 sayılı yasa büyükşehir belediyelerinin yönetim yapısında önemli düzenlemeler yaparak, büyükşehir belediyelerinin görev ve yetkilerini artırmış; ancak il özel idarelerinin de eski ve yeni büyükşehir olan toplamda otuz ilde kaldırılmış olması il özel idarelerinin geleceğini sorgular hale getirmiştir.

Gelecekte tamamen ortadan kalkan bir yerel yönetim birimi olabilir mi? Bunu zaman gösterecektir; ama büyükşehir belediyesi olan illerdeki il özel idarelerinin tüzel kişiliklerinin kaldırılmış olması, bu idarelerin geleceğini olumsuz yönde etkilediği de açıktır (Bulut ve Yılmaz, 2014: 81).

6360 sayılı yasa ile büyükşehir belediyelerinde bulunan il özel idarelerinin kapatılmış olması 1982 Anayasası'na, Avrupa Yerel Özerklik Şartına (AYÖŞ) ve 5302 Sayılı İl Özel İdare Yasası'na uygun olmadığını söyleyebiliriz (Kızılboğa ve Özaslan, 2013: 791).

1.4.4. Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığının Oluşturulması

Yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığının kurulmasına ilişkin düzenlemeye 6360 sayılı yasanın 34. Maddesinde yer verilmiştir. Bu madde ile

büyükşehir belediyesi olan illerde kamu kurum ve kuruluşlarına ait yatırım ve hizmetlerinin etkin bir şekilde yerine getirilmesi, izlenmesi ve koordinasyonun sağlanması, acil çağrı, afet ve acil yardım hizmetlerinde koordinasyon ve yürütülmesi, ilin tanıtımının yapılması, gerektiğinde merkezi yönetimin taşrada yapacağı yatırımların yapılması ve koordinesinin sağlanması, temsil, tören, ödüllendirme ve protokol hizmetlerinin yürütülmesi, ildeki kamu kurum ve kuruluşlarının bilgilendirilmesi ve denetlenmesini gerçekleştirmek amacıyla valinin başkanı ve himayesinde olan Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı oluşturulmuştur. Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı; 1 Eylül 2016 tarihli Resmi Gazetede yayımlanan 674 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile tüzel kişiliğe sahip olmuştur.

Yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığınca, her yıl adli ve askeri kurumlar hariç olmak üzere ilde bulunan tüm kamu kurum ve kuruluşların hizmet ve faaliyetleri hakkında rapor hazırlanır ve valinin görüşünün alınmasının ardından hazırlanan rapor, başbakanlığa ve ilgili birimlerin bağlı olduğu kurumlara ya da bakanlığa gönderilir. Vali gerek görmesi durumunda ihtiyaç duyulan uzman, memur veya sözleşmeli çalışanı geçici olarak Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı hizmetinde görevlendirebilir.

Yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı tarafından, afet yardım, acil çağrı, yatırım izleme, denetim ve rehberlik, strateji ve koordinasyon ile idari müdürlüklerinin yanında ihtiyaca göre geçici birimler kurabilir. Büyükşehir belediyesi olan illerde yer alan yatırım izleme ve koordinasyon Başkanlıklarının çalışma usul ve esasları içişleri bakanlığı tarafından çıkarılan yönetmelikle belirlenir. Yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığının sevk ve idaresi vali tarafından ya da valinin görevlendireceği bir yardımcısı tarafından yapılır.

Yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığının kurulması ile merkezi yönetimi taşrada temsil eden valilerin yetkileri ve konumları artırılarak, merkezi yönetimin yerel yönetimler üzerindeki vesayet yetkisinin de daha da güçlendirilmek istendiği yönünde bir izlenim oluşturulmuştur (Çimen, 2012:21; Baharçipek, 2014: 223). Yatırım izleme ve koordinasyon başkanlıkları, merkezi idarenin taşra teşkilatındaki olası boşlukları dolduracak ve taşra teşkilatındaki üstlenilmesi gereken görevleri icra edecektir (Bozan, 2013: 93).

Yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı büyükşehir olan illerde kapatılan il özel idareleri tarafından yürütülen hizmetlerdeki eksiklikleri gidermek amacıyla kurulmuştur. Bu başkanlığın merkezi yönetime bağlı bir birim olması, hizmetlerin sunumundaki esneklikleri azaltacağı yönünde bir kanaat oluşturmuştur (Güneş, 2013: 64). İlgili başkanlığın oluşturulması ile merkezi yönetimin yereldeki hakimiyeti artacak ve bu durum da yerelleşmeye verilen önemi azaltacaktır (Kızılboğa ve Özasan, 2013: 789).

İl Özel İdarelerinin üzerinde bulunan merkezi yönetimin vesayet yetkisi tartışılırken bu yerel yönetim birimlerinin büyükşehir olan illerde tamamen kapatılarak yerine valinin başkanı olduğu Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın kurulmuş olması yerelleşme açısından bir tartışma konusu olmuştur (Belli ve Aydın, 2017: 410).

1.4.5. Yeni İlçelerin Kurulması

6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 2. Maddesinde ilçe kurulması ve sınırlarının belirlenmesine yönelik açıklık getirilmiştir. Buna göre; Aydın ilinde Efeler, Balıkesir ilinde Karesi, Altieylül, Denizli ilinde Merkezefendi, Pamukkale (Akçay ilçesinin ismi değiştirilerek Pamukkale olmuştur), Hatay ilinde Antakya, Defne, Arsuz, Payas, Manisa ilinde Şehzadeler, Yunusemre, Köprübaşı, Kahramanmaraş ilinde Dulkadiroğlu, Onikişubat, Mardin ilinde Artuklu, Muğla ilinde Menteşe, Seydikemer, Ordu ilinde (ek.14/03/20013 6447/1 md.) Altınordu, Tekirdağ ilinde Süleymanpaşa, kapaklı, Ergene, Trabzon ilinde Ortahisar, Şanlıurfa ilinde Eyyübiye, Haliliye ve Karaköprü, Van ilinde Tuşba ve İpekyolu ilçeleri ve aynı isimlerle belediyeler kurulmuştur. Aynı madde de büyükşehir olmayan Zonguldak ilinde Kilimli ismiyle ilçe ve belediye kurulmasının yanında ilçelerin sınırlarında değişiklikler yapılmıştır.

6360 sayılı yasa ile büyükşehir belediyesi olan illerde ilçe kurulabilmesi için gerekli olan 50 bin nüfus şartı 20 bine düşürülmüştür. Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyesi veya ilçe belediyelerinin kendi aralarında anlaşmazlığı söz konusu olması halinde anlaşmazlıkların giderilerek çözülmesine yönelik karar alma yetkisi Büyükşehir Belediye Meclisi'ne verilmiştir. Büyükşehir belediyeleri kendisine ait

terminal ve otopark, mezbaha, mezarlık, adres, numaralandırma ve temizlik hizmetleri gibi bazı görev ve yetkileri meclis kararı ile ilçe belediyelerine devredebilir ya da birlikte yapabilir. Büyükşehir belediyelerinin ilçe belediyeleri üzerindeki vesayet yetkilerinin artmış olması yerelin kendi içerisinde bir merkezileşme sürecine girdiği söylenebilir.

1.4.6. Köy Belde Belediyeleri ile Bucak Yönetimlerinin Kapatılması

6360 sayılı yasa ile büyükşehir belediyesi olan illerdeki belde belediyeleri kapatılarak bağlı bulundukları ilçenin mahallesi haline getirilmiştir. Büyükşehir belediyesi olmayan illerde bulunan belde belediyeleri kapatılmamış ancak nüfusu 2000'in altında olan belde belediyeleri köye dönüştürülmüştür. Orman köyleri ve orman köylüsüne tanınan hak, sorumluluk ve imtiyazlar ile mera ve yayla gibi alanlarda mahalle sakinlerinin var olan hakları devam ettirilmiştir.

İlgili yasa ile büyükşehir belediyesi olan ve olmayan illerde bulunan belde belediyesi ve köylerin tüzel kişilikleri kaldırılarak köy ve belde belediyesi uygulamaları sonlandırılmıştır. Beldeler büyükşehir belediyesi olan illerde mahalleye diğer büyükşehir olmayan illerde ise köye dönüştürülmüştür. Bu bağlamda büyükşehir olan illerde 1032, büyükşehir olmayan illerde ise 559 belde belediyesi ile 16.000'den fazla köyün tüzel kişiliği sonlandırılarak mahalleye dönüştürülmüştür. Kapatılan belde belediyeleri ve köylerin görevleri, yetkileri ve sorumlulukları ile hak, borç, alacak ve benzeri tüm varlıkları ilgili ilçe veya büyükşehir belediyelerine devredilmiştir (Kaypak ve Yılmaz, 2016: 34-35). Mahalleye dönüştürülen köyler, komşu oldukları il, ilçe ve nüfusu 2000'den fazla olan belde belediyelerine belediye meclis kararı ile mahalle olarak bağlanmıştır. Büyükşehir belediyesi olmayan 51 ilde bulunan belde belediyelerinin nüfusu 2000'in üzerinde olan belde belediyelerine dokunulmamış ancak nüfusu 2000'in altında olan belde belediyeleri köye dönüştürülmüştür.

Yasa ile belde belediyeleri ve içerisinde yer alan mahalleler kaldırılarak, belde tek mahalle olarak en yakın ilçe merkezinin mahallesi olmuştur. Köylere göre nüfus yoğunluğu daha fazla olan belde belediyelerinin köyler gibi tek mahalle olarak değerlendirilmesi sonucu büyük nüfuslara sahip mahalleler oluşmuştur. Bu mahallerlerde ikamet eden sakinlerin gayri ihtiyari olarak Muhtarlık ve Belediye kurumlarından uzaklaşması söz konusu olmuştur. Yaşanan bu gelişmeler

“subsidiarite ilkesi” bağlamında olumsuz olarak değerlendirilebilir (Bulut vd, 2013: 154). Bununla birlikte büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yer alan köylerin mahalleye dönüşmesi ile ilgili alanlarda imar ve yapılanmaya yönelik sorunlar baş göstermiştir. Köy yasası ile muhtar ve ihtiyar heyetine ait görevlerin kim veya kimler tarafından yerine getirileceği belirsiz olmasına ilaveten köye ait gelenek ve kültürel değerlerin zamanla gerileyeceği veya kaybedileceği riski ortaya çıkmıştır (Belli ve Aydın, 2017: 410).

Yerel yönetimler arasında yer alan il özel idareleri ve belediyeler Fransa kökenli ithal yerel birimlerdir. Köy yönetimleri ise geleneksel yönetim birimlerimizdir. Bu doğrultuda köylerin tüzel kişiliğinin kaldırılarak mahalleye dönüştürülmesi tarihsel süreçten gelen bir kısım geleneksel değerlerden de vazgeçilmiş olacaktır. Ayrıca eskiden köy olan mahalle muhtarının yetkilerinin kısıtlanmış olması ve ilçe belediyelerinin bu yeni mahalleler (eski köyler) üzerinde bir takım tasarruf haklarına sahip olmaları da yeni problemlerin ortaya çıkmasına neden olabilecektir (Koçak, 2015: 1317).

İnsanların bir arada yaşamaya başlaması ile ortaya çıkan ve oluşumu kentlerin öncesine dayanan bir yerleşim alanı olan (Mumford, 2013: 15) köylerin kaldırılması ile tarımsal üretimin olumsuz yönde etkileneceği ve üretim miktarının düşeceği kuvvetli olasılık gibi görünüyor. Zorla kentli gömleği giydirilen köylü, idari, hukuki ve mali kayıpları neticesinde kırsal yaşamını devam ettirmede zorluklar yaşayacaktır. Tarımsal üretimde geleneksel ve doğal üretimin yerine ticarileşmiş üretim boy gösterecektir (Zengin, 2014: 113). Halka en yakın ve belli ölçüde halkın yönetime katılımına olanak tanıyan köylerin büyükşehirlerde kaldırılması ile demokrasi bakımından, bir geriye dönüş söz konusu olmuştur (Baharççek, 2014: 227). Köylerde ve belde belediyelerinde yaşayan halkın görüşü alınmadan kapatılmaları yasanın gerekçesinde yer alan daha demokratik bir yönetim anlayışının benimsenmesi ile bağdaşmamaktadır. 6360 sayılı yasa ile büyükşehirlerde bulunan köylülere danışılmadan kentli edilmiştir.

Türkiye’deki ortalama köy nüfusu, üç yüz elli kişi civarındadır. Köylerin nüfusunun yaklaşık %78’i beş yüz kişinin altındadır. Nüfusu binin altında olan köylerin oranı ise yaklaşık %95’e denk gelmektedir. Köylerimizin büyük çoğunluğu, dağ etekleri ve yamaçlarında yer almaktadır (Eryılmaz, 2016:218). Böylesi bir coğrafik alana sahip olan köylerimize büyükşehir belediyesi olan illerde mahalleye

dönüştürülmüş hali ile büyükşehir belediyeleri tarafından, diğer büyükşehir olmayan illerde ise daha önce tüm illerde olduğu gibi il özel idareleri tarafından hizmet götürülmeye devam edilmiştir.

Köyde yaşayan yerel halkın daha önce il özel idareleri tarafından yerel hizmet alırken bir kısmının büyükşehir belediyesi tarafından bir kısmının da ilçe belediyesi tarafından yerine getirileceği ve bu durumda da hizmet bütünlüğü açısından olumsuz yansımaları olacağı muhtemeldir. Ayrıca kent merkezlerine verilecek hizmetlerin öncelikli olduğu düşünüldüğünde köylere verilecek hizmetler geri planda olacaktır. Bu durumda doğal bir durum olduğunu da ifade etmek gerekir. Çünkü nüfusun büyük bir kısmı il veya ilçe merkezlerinde yaşamaktadır (Koyuncu ve Köroğlu, 2012: 7). Şunu da belirtmek gerekir ki bu durumun köylere hizmet götürme noktasında aksaklıklar meydana getirmesini meşru kılamaz. İyi bir büyükşehir belediyesi yönetimi sayesinde hem anakent merkezlerine hem de kırsal alanlara yeterli düzeyde hizmet götürülebilir. Fakat büyükşehir belediyesi ile yeni tanışmış olan illerde bu hizmetin kısa bir sürede yapılacağı beklenemez. Çünkü köylere bu hizmetleri daha önce götüren il özel idarelerinin köklü bir geçmişi ve nerde hangi işin ne zaman nasıl yapılacağına hakim donanımlı personele sahip iken şimdi bu donanım sahibi personeli ayırt etmesi bu personellere yeniden görev verilmesi veya yeni donanımlı personelin işe alınması, köylerdeki ihtiyaç taleplerinin yeniden belirlenmesi ve ona göre planların yapılması kısa sürede olacak bir iş gibi görünmüyor. Bu anlamda büyükşehir belediyesi yöneticilerine önemli sorumluluklar düşmektedir.

Bucak yönetimlerine gelince, büyükşehir belediyesi olan 30 ildeki bucak yönetimleri kaldırılmıştır. Ancak diğer 51 ilde var olmaya devam etmektedir. Pasif bir durum sergileyen bucak yönetimlerinin ya tüm illerde kaldırılması ya da yeniden bir düzenleme ile aktif hale getirilmesi daha uygun olurdu (Kaypak ve Yılmaz, 2016: 34).

1.4.7. Büyükşehir Belediyesinin Sorumluluk Alanının İl Mülki Sınırlarına Kadar Genişletilmesi

6360 sayılı yasa, daha önce sadece İstanbul ve Kocaeli illeri için geçerli olan büyükşehir belediyesi sınırlarının il mülki sınırları olarak düzenlenmesini 30 büyükşehir belediyesi geneline yaymıştır. İlgili yasa ile büyükşehir belediyelerinin

sorumluluk alanları da il mülki sınırlarına kadar genişletilmiştir. Büyükşehir belediyeleri hem kente hem de kırsala hizmet götüren önemli ve güçlü bir yerel yönetim birimleri halini almıştır.

Tablo 3: 2015 Yılı Büyükşehir Belediyeleri Nüfus ve Yüzölçümlerine İlişkin İstatistiki Bilgiler

Sıra No	Büyükşehir Adı	Nüfusu	Yüzölçümü Km^2
1.	İstanbul	14.657.434	5.196
2.	Ankara	5.270.575	25.706
3.	İzmir	4.168.415	11.973
4.	Bursa	2.842.547	11.043
5.	Antalya	2.288.456	20.723
6.	Adana	2.183.167	14.030
7.	Konya	2.130.544	38.257
8.	Gaziantep	1.931.836	6.000
9.	Şanlıurfa	1.892.320	18.584
10.	Kocaeli	1.780.055	3.626
11.	Mersin	1.745.221	15.853
12.	Diyarbakır	1.654.196	15.853
13.	Hatay	1.533.507	5.403
14.	Manisa	1.380.366	13.810
15.	Kayseri	1.341.056	16.917
16.	Samsun	1.279.884	9.579
17.	Balıkesir	1.186.688	14.292
18.	Kahramanmaraş	1.096.610	14.327
19.	Van	1.096.397	19.069
20.	Aydın	1.053.506	8.007
21.	Denizli	993.442	11.868
22.	Sakarya	953.181	4.817
23.	Tekirdağ	937.910	6.218
24.	Muğla	908.877	13.338
25.	Eskişehir	826.716	13.652
26.	Mardin	796.591	8.891
27.	Malatya	772.904	12.313
28.	Trabzon	768.417	6.685
29.	Erzurum	762.321	25.066
30.	Ordu	728.949	6.001

(www.yerelnet.org, 2017).

Tablo 3 incelendiğinde; en büyük yüzölçümüne sahip büyükşehir belediyesinin Konya Büyükşehir Belediyesi olduğu, en küçük yüzölçümüne sahip büyükşehir belediyesinin ise Kocaeli Büyükşehir Belediyesi olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, yüzölçümü daha geniş olan büyükşehir belediyelerinin halka hizmet götürme noktasında, daha küçük yüzölçümüne sahip büyükşehirlere göre işlerinin daha zor olduğunu söyleyebiliriz. Özellikle daha önce büyükşehir belediyesi olmayan, 6360 sayılı yasa ile büyükşehir belediyesi olarak yerel halka hizmet vermeye başlayan büyükşehir belediyelerinin kırsal kesime hizmet götürmede daha fazla sorunlar yaşayabileceğini söyleyebiliriz. 14/03/2013 tarihinde 6360 sayılı yasada yapılan 6447 sayılı değişiklikle büyükşehir belediyesi olan Ordu İli yasa çıkarıldığında 750 binden fazla nüfusa sahip iken 2015 yılına gelindiğinde nüfusunun 728.949'a gerilediği tabloda öne çıkan bilgiler arasında yer almaktadır.

6360 sayılı yasa ile getirilen bu modelde İstanbul ve Kocaeli illeri gibi diğer 28 ilin de yaygın ve yoğun kentleşmiş yerleşim alanları olarak varsayılarak, büyükşehir belediyesi, merkeze yakın veya uzak, kır veya kent demeden ilin tamamına hizmet götürmede sorumlu kılınmıştır. Ancak Ankara, Konya, Şanlıurfa, Eskişehir ve Balıkesir gibi hem alan olarak çok geniş hem de çok fazla kırsal yerleşim alanlarına sahip olması ile birlikte bu kırsal alanların birbirinden oldukça uzak olduğu illerde büyükşehir modelinin uygulanmasında güçlük yaşanacaktır. Zaten kaynak ve kapasite sorunu yaşayan büyükşehir belediyelerin sorumluluk alanlarının il mülki sınırlarına kadar genişletilmesi ile bu alanlara etkin, ekonomik ve zamanlı hizmet sunması da güç olacaktır (Gül ve Batman, 2013: 36). Bununla birlikte yerel demokrasi açısından hizmette halka yakınlık ilkesi de zedelenmiş olacaktır.

6360 sayılı yasa ile büyükşehir belediyelerinin sınırlarının il mülki sınırlarına kadar genişletilmiş olması ile bazı akademisyenler tarafından eyalet ya da bölge yönetimine dönüşeceği düşünülürken bazı akademisyenler tarafından da böyle bir durumun söz konusu olmadığı düşüncesi vardır (Karasu, 2013: 4). Büyükşehir belediyelerinin yetki ve sınırlarının il mülki sınırlarına kadar genişletilmiş olmasının yerel halk açısından avantajı veya dezavantajı zamanla kendisini daha açık gösterecektir.

1.4.8. Yeni Bir Mahalle Kurulmasındaki Nüfus Koşulu

6360 sayılı yasa yeni bir mahalle kurulmasında 500 nüfus koşulunu getirerek, nüfusu 500'ün altında olan yerleşim alanlarında mahalle kurulamayacağını hükme bağlamıştır.

1.4.9. Kadın ve Çocuklar İçin Konukevi Açma Zorunluluğu

6360 sayılı yasa, Kadın ve çocukların barınmalarına yönelik kadın ve çocuklar için konukevleri açma zorunluluğu getirmiştir. 30 büyükşehir belediyesinin tamamı ile nüfusu 100.000'in üzerinde olan belediyeler kadın ve çocuklara yönelik konukevleri açmak zorundadır. Nüfusu 100.000'in altında olan belediyeler için ise yasa herhangi bir zorunluluk getirmemekle beraber mali durum ve hizmet önceliklerine göre kadınlar ve çocuklar için konukevi açmalarını belediyelerin koşul ve isteklerine bırakmıştır.

1.4.10. Mahalli İdare Birliklerinin Kapatılması

Mahalli idare birliği; Birden fazla yerel yönetimin (İl Özel İdaresi, Belediye, Köy), yürütmekte olduğu hizmetlerin bir kısmını birlikte yerine getirmek üzere kendi aralarında kurulmuş, tüzel kişiliğe sahip, yerel yönetim niteliğindeki kamu idareleridir (www.tbb.gov.tr, 2017). 6360 sayılı yasa ile büyükşehir belediyelerinde bulunan mahalli idare birlikleri kapatılmıştır. Büyükşehir belediyesi olmayan 51 ilde ise varlığına devam ettirilmiştir.

1.5. 6360 Sayılı Yasanın Getirdiği Genel Düzenlemelerin Değerlendirilmesi

Genel olarak bakıldığında 6360 sayılı yasa düzenlemesi ile Türkiye'de, 1982 Anayasası'nda öngörülenin ilerisinde büyükşehir yoğunluklu yeni bir yerel yönetim modeli ve ikili bir il ve yerel yönetim yapısı oluşturmuştur. Bu model ile İstanbul ve Kocaeli büyükşehir belediyeleri için uygulanan il mülki sınırlarına kadar olan sorumluluk yetkileri tüm büyükşehir olan illere yayılmış ve bu illerde bulunan il özel idareleri ile diğer birçok küçük yerel yönetim birimlerini kaldırmıştır. Bir taraftan büyükşehir belediyelerini merkezileştirerek tekli bir yapı oluşturan bu yasa, diğer taraftan 30 büyükşehir belediyesi olan il ve geriye kalan 51 ilden oluşan, mali ve idari bakımdan ikili bir yapı ortaya çıkarmıştır. Merkezi yönetim tarafından aktarılan kaynakları artmış olan büyükşehir belediyelerinin çekiciliği artarak kazananlar grubunu, geriye kalan diğer 51 ilin kaynakları ise düştüğü için kaybedenler grubunu oluşturmuştur (Gül vd. 2014: 198).

6360 sayılı yasa ile kamu hizmetlerine yerelde yaşayanların katılımının artırılması amaç edinilmiş olsa da, büyükşehir belediye sınırlarının il mülki sınırlarına kadar genişletilmiş olması ile güçlü ve bütüncül bir anlayışın yerleştirilmeye çalışıldığı düşüncesi daha fazla ön plana çıkmaktadır. Yerel hizmetlerin tek bir merkezde toplanarak yerel halka verilen hizmette etkinlik ve verimliliğin artacağı düşünülmüştür (Biricikoğlu ve Duyar, 2015: 372).

6360 sayılı yasa ile gündeme gelen düzenlemeleri Anayasaya, yerel özerkliğe ve temsiliyete göre değerlendirmek mümkündür.

1.5.1. 6360 Sayılı Yasanın Anayasaya Göre Değerlendirilmesi

Belirtildiği gibi 6360 sayılı yasa ile 30 büyükşehirde bulunan il özel idareleri, belde belediyeleri ve köylerin tüzel kişiliği sonlandırılarak kapatılmıştır. Belirtilen yerel birimlerin kapatılması anayasaya göre sorunludur. Anayasa'nın 127. Maddesi “*mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir*”. Maddesi ile anlaşılan nerede bir belde varsa orada bir belediye yönetiminin olması, Anayasa'nın bir emridir. Anayasa belde sakinlerinin mahalli müşterek ihtiyaçlarının seçmiş olduğu kamu tüzel kişiliğine sahip karar organları tarafından yerine getirilmesini öngörmüştür. 6360 sayılı yasa ise belde belediyelerinin tüzel kişiliğini kaldırarak ilçe belediyesinin bir mahalli konumuna dönüştürmüştür. Bu durumda anayasamıza aykırıdır (Gözler, 2013: 44). İlgili yasa demokrasinin gelişim dinamikleri açısından özgün bir yapıya sahip olan köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırması ile köylerde yaşayan 10.243.502 kişinin anayasal güvencelerini de sona erdirmiştir (Dik, 2014: 94). Köy ve belde belediyelerinin kaldırılması anayasaya aykırı olduğu gibi bu yerleşim alanlarında yaşayanların yerel ihtiyaçlarına yönelik kararların kendilerinden çok uzakta bulunan belediye meclisleri tarafından alınması subsidiarite ilkesine de aykırıdır (Adıgüzel, 2012: 172).

Yerel yönetimler ülke sınırları içerisinde yer alan farklı büyüklükteki yerleşim alanlarında yaşayan halkın ortak ve yerel ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla oluşturulmuş anayasal kuruluşlardır (Kaypak, 2012: 40). Tüzel kişiliğe sahip olan yerel yönetimlerin kapatılması hem anayasal hem de demokrasi açısından sorun oluşturmaktadır (Gezgüç vd. 2015: 476).

Anayasa, illerde, il, belediye ve köy halkının yerel ortak ihtiyaçlarının sadece bir yerel yönetim birimi tarafından karşılanması değil, “yerel yönetimler” tarafından karşılanmasını belirttiğinden; il özel idaresi, belediye ve köylerden oluşan bir yerel yönetim yapısı oluşturmuştur. Dolayısıyla, şunu belirtmek gerekir ki bir il tamamen ortadan kalkmadıkça, o ildeki yerel yönetim birimlerinin kaldırılması anayasaya uygun değildir (Genç, 2014: 4).

Bir beldenin tüzel kişiliğinin kaldırılıp bir kentin mahallesi haline getirilmesi yalnız şu durumda anayasaya aykırı olamaz; kent merkezine yakın olup, aşırı kentleşme sonucunda zamanla kentle bütünleşmiş ve fiilen bu kentin bir parçası haline dönüşmüş bir beldenin tüzel kişiliğinin kaldırılarak o kentin mahallesine dönüştürülmesi anayasaya aykırı olmaz (Gözler, 2013: 44).

1.5.2. 6360 Sayılı Yasanın Temsiliyete Göre Değerlendirilmesi

Temsilci ve temsil edilen konumundaki bir topluluk arasındaki ilişkiyi ifade eden Temsil (Rao, 1998: 20) diğer bir anlamda halkın Sivil Toplum Örgütleri (STK: Dernek, Vakıf, Oda...) aracılığıyla yönetimlerde söz sahibi olunmasıdır (Bulut ve Tanıyıcı, 2008: 172).

Tablo 4: İlçe Belediyelerinin Büyükşehir Belediye Meclislerine Göndereceği Üye Sayıları ve Ortalama Temsil Durumu

İlçe Belediye Nüfusu	İlçe Belediye Meclisi Üye Sayısı	Büyükşehir Belediye Meclisine Gönderilen Üye Sayısı (Başkan ve Üyeler Toplamı)	Ortalama Temsil Durumu (Nüfus/Temsilci Sayısı)	
0- 10.000	9	2	10.000/2	5000
10.001-20.000	11	3	20.000/3	6.666
20.001-50.000	15	4	50.000/4	12.500
50.001-100.000	25	6	100.000/6	16.666
100.001-250.000	31	7	250.000/7	35.714
250.001-500.000	37	8	500.000/8	62.500
500.001-1.000.000	45	10	1.000.000/10	100.000

Tablo 4 incelendiğinde; 10.000 nüfuslu bir ilçe belediyesi, meclisin doğal üyesi olan ilçe belediye başkanı ile beraber büyükşehir belediye meclisinde iki üye ile temsil edilmekte ve ortalama 5.000 kişi için bir temsilci bulunmasına karşın, 500.000 nüfuslu bir ilçe belediyesi ise sekiz üye ile büyükşehir belediyesinde temsil

edilmekte ve ortalama 62.500 kişi için bir temsilci bulunmaktadır. Görüldüğü gibi ilçe belediyelerindeki nüfus arttıkça, mecliste de oransal olarak daha az üye ile temsil edilmektedirler. Büyükşehir belediye meclisinin oluşumunda benimsenmiş olan bu yöntem ile küçük nüfuslu ilçe belediyelerinin kayrıldığı ve bu tür belediyelerin büyükşehir belediye meclislerinde nüfus oranlarına göre daha yüksek sayıda temsil edilmesine yol açmıştır. 6360 sayılı yasa ile büyükşehir belediyelerinin sınırlarının il mülki sınırları olarak düzenlenmesi ile bu sınırlar içerisinde yer alan birçok ilçenin küçük nüfusa sahip olması sebebiyle, ilçe belediyeleri arasında görülen temsil sorunu yeniden artmıştır. Yapılan bu düzenleme ile merkezde bulunan iki, üç ilçenin nüfusu aşırı fazla, diğer ilçelerin nüfusu ise azdır. Bu durumda ilin etrafındaki ilçelerin büyükşehir belediye meclisinde temsil edilmeleri merkezde bulunan illere göre daha yüksek oranda temsil edilmesine yol açmıştır (Arıkboğa, 2014: 39-40). Belediye meclisleri yerelde yaşayanlar adına karar alan, denetleyen aynı zamanda izleyen bir mekanizma olduğu düşünüldüğünde, büyükşehir belediye meclisinin bu şekilde oluşması, uygulamada temsilin yetersizliği sebebiyle adaletli bir temsil ve istenilen demokratik ilişki oluşamamaktadır (Serteser, 2011: 2). 6360 sayılı yasa büyükşehir belediye meclislerindeki temsil sorununa yönelik yeni bir düzenleme getirmemiştir.

Mevcut sistemde büyükşehir olmayan illerde bulunan il genel meclislerinde olduğu gibi büyükşehir belediye meclislerinde de nüfusu az olan ilçelerin temsil oranı daha fazladır. Bu durum meclis üyelerin temsil ettikleri nüfus büyüklüklerinden farklılaşmalarına sebep olmuştur. Ölçeğin genişlemesiyle beraber nüfusu az olan çok sayıda ilçelerin büyükşehir belediyesi meclisine üye göndereceği düşünüldüğünde temsil açısından sorun oluşacağı açıktır (Bulut vd, 2013: 154; Arıkboğa, 2007: 37).

Büyükşehir belediye meclisinin oluşum sürecinde, büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde bulunan ilçelerin nüfusu, büyükşehir belediyesi meclis üyelerinin profilleri, ölçek genişledikçe meclis üyelerinin ve belediye başkanlarının etkisinin ve nüfuz alanlarının ne olacağının, meclis üye sayısının artışı ve nitelik durumu ile beraber il sınırı hesaba katılarak hangi temsilcinin, kentin hangi alanını ve ne kadarını temsil edeceği, temsilde adaleti sağlayıp sağlanmayacağı gibi konuların olası etkilerini de dikkate almak gereklidir (Bulut vd. 2014: 151).

Uygulanan yeni büyükşehir belediye modelinde, iki kademeli metropoliten yönetim sistemi korunmaktadır. Bu yeni uygulamada üst kademe olan büyükşehir belediyesinin alt düzey ilçe belediyeleri üzerindeki yetkilerini artırmış olup, ilçelerin

göreceli özek olarak hizmet sunumlarına ve büyükşehir belediye meclis üyelerini oluşturmak üzere üye gönderimlerine devam ettirilmiştir. Fakat büyükşehir ilçe belediye sayılarının artmış olması ile gittikçe büyüyen büyükşehirlerde büyükşehir belediye meclisleri tarafından kararların alınması daha da güçleşmiştir (Gül vd. 2014: 199).

Yerel yönetimlerde, demokrasinin temel ilkeleri arasında yer alan, yerel yönetim süreçlerine halkın katılımı, yerel karar alma organlarının bağımsız karar alabilme yetkilerine sahip olması ve yerel yönetimlerin idari ve mali özerkliğe sahip olmaları gerekir (Sakınç, 2015: 230). 6360 sayılı yasa ile belde belediyeleri ve köylerin kapatılması sonucu bu yerleşim alanlarında yaşayan halkın kendileri hakkında alınacak kararların bulundukları alandan çok uzak mesafede olan meclislerde alınması ile kendi sorunları ile ilgili alınacak veya alınan kararlara katılımları güçleşmiştir. Halkın yerel karar alma süreçlerine aktif olarak katılımı yereli temsiliyet açısından önemlidir. Katılım, yerelde yaşayanları yakından ilgilendiren konularda, kendilerini özgür bir biçimde, demokratik yol ve yöntemlerle yönetmelerini öngörür (Sakınç, 2015: 230). Gerçekten de, kentsel alanların ve gelişmesinin yönetiminde, rantın ve ekonomik endişelerin ötesine, kentlerin gerçek ve daimi sahipleri olan yerel halk hesaba katılmalıdır. Yerelde yaşayanların katılımı olmaksızın kentsel yaşam standartlarının artırılmasına yönelik herhangi bir düzenlemenin uzun vadede başarılı olması beklenemez (Gül vd. 2014: 201).

1.5.3. 6360 Sayılı Yasanın Yerindelik ve Özerklik Açısından Değerlendirilmesi

Özerklik; sosyal, yönetsel, hukuksal ve siyasal boyutlara sahip olan niteliği ile farklı disiplinler arasında araştırılan ve tanımlanan bir olgudur (Eren vd. 2012: 3). Yerel yönetimlerde özerklik denildiğinde ise kendi kararlarını kendi alabilen organlarının olduğu, karar organlarının seçimle iş başına geldiği, kendine has mali kaynaklara ve personele sahip olan yönetimler akla gelmektedir. Yerel yönetimlerin halka en yakın yönetim birimleri olmalarından dolayı var olan veya oluşabilecek sorun, yerinde tespit edilerek görülen sorunlar çözüme kavuşturulur ya da çıkması muhtemel sorunlar ortaya çıkmadan önce gerekli önlemler zamanında alınır. 6360 sayılı yasa ile yerel yönetim birimi olan il özel idareler, belde belediyeleri ve köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılması ile bu birimlerin özerklikleri de elinden alınmış olundu. Artık büyükşehir veya büyükşehir ilçe belediyesine uzak olan köyleri yeni adıyla mahallerde karşılan sorunların çözümü için kendilerinden uzak olan

organlar tarafından kararlar alınacaktır. Yasanın görüntüsü yerelde merkezileşmeye dönük olduğundan büyükşehir ilçe belediyelerinin yeteri düzeyde özerk olmadığını söyleyebiliriz.

Yerel yönetimler arasında yer alan köyler, halka en yakın yönetim birimi olarak katılımcı yönetimin ve yerelliğin en iyi uygulanabileceği alanlardır. Tüzel kişiliğe sahip olan köyler, 6360 sayılı yasa ile büyükşehir belediye sınırları içinde yer alan 16.082 köyün tüzel kişiliği kaldırılarak ilçe belediyesine bağlı mahallelere dönüştürülmüş olması yerindelik ve özerklik kavramlarına ters düşmekle beraber Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı ile de uyuşmamaktadır (Günel vd. 2014: 62).

1.5.4. 6360 Sayılı Yasanın Büyükşehir İlçeleri Açısından Değerlendirilmesi

2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı yasa ile ilçe belediyelerinin yönetimlerinde de önemli düzenlemeler yapılmıştır. Yasa ile büyükşehir belediye sınırlarının il mülki sınırlarına kadar genişletilmiş olması ile birlikte ilçe belediyelerinin sınırlarıda ilçe mülki sınırları olarak değiştirilmiştir. Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki görev ve yetki paylaşımında yeni düzenlemeler getirilmiştir. Büyükşehir belediyesine, il mülki sınırları içerisinde su ve kanalizasyon hizmetleri, meydan ve anayolların yapım hizmeti, mezarlık hizmetleri, karla mücadele edilmesi gibi hizmetlerin yerine getirilmesinde yetki ve sorumluluk verilmiştir (Tekin, 2016: 1246). Buradaki amaç tek elden yerine getirilmesi gereken hizmetlerin bir bütün olarak tek elden planlamasının yapılarak, kaynakların etkin ve verimli bir şekilde kullanılması ve yerel halka optimal düzeyde hizmetin genele yayılmasını sağlamaktır. Büyükşehir belediyesine bağlı bir ilçe belediyesinin aldığı hizmetin aynısını diğer ilçe belediyesine de verilmesi amaçlanmıştır. Ancak aynı planlamanın farklı ihtiyaç ve talebi olan ilçe belediyelerine uygulanması da doğru değildir. İlçe belediyelerini temsilen yer alan büyükşehir belediye meclis üyelerinin ilçelerine dair sorun, talep ve ihtiyaçların neler olduğuna dair yeteri bilgilendirmeyi meclise yapmaları gerekir. Çünkü yasa, büyükşehir ve ilçe belediyeleri arasında herhangi bir itilaf olması durumunda büyükşehir belediye meclisini yönlendirici ve karar kılıcı olarak tayin etmiştir.

İl mülki sınırlarına kadar büyükşehir belediyelerinin sorumluluk alanının

genişlemesi neticesinde, ilçe belediyeleri gelişmiş teknolojiler ve nitelikli personellerle donatılarak, kaynakların etkin kullanılmasının yanında yerel halkın müşterek ihtiyaçlarında karşılanması noktasında olumlu yansımaları olacağı düşünülmüştür (Sezik, 2017: 120-121).

6360 sayılı yasa ile yapılan düzenlemeler sonrası ilçe belediyelerinin yetki ve sorumlulukları 5216 sayılı yasaya oranla kısmi olarak artırılmıştır. Büyükşehir belediyesi, ilçeler arası uyum ve koordinasyonu sağlamakla beraber merkeziyetçi bir yapının sağlanması rolünü üstlenmiştir. 5393 sayılı yasa gereğince daha fazla görev ve yetkiye sahip olan ilçe belediyeleri 6360 sayılı yasa ile yapılan düzenlemeler sonrası kısmi görev ve yetkilerinden yoksun kalmıştır (İzci ve Turan, 2013: 134). Yasa sonrası büyükşehir belediyelerine; planlama, koordinasyon, ulaşım hizmetleri, su ve kanalizasyon, toplu taşıma hizmetleri, çevre sağlığı, sosyal ve kültürel hizmetler, alt yapılarının yapılması gibi önemli yetki ve görevlerin verilmesinin yanı sıra ilçe belediyelerine; tali yol ve meydanları yapma, sokak temizliği, mesleki eğitim ve beceri kursları, defin işlemleri, inşaatlara ruhsat verme gibi klasik görev ve yetkiler verilmiştir (Eryılmaz, 2016: 206).

6360 sayılı yasa ile belde belediye ve köylerin tüzel kişiliği kaldırılması sonucu bu yerleşim alanları mahalle olarak en yakın ilçe belediyelerine bağlanarak ilçe nüfusları artmıştır. Büyükşehir ilçe belediyesine, büyükşehir belediyesine devredilen verilen (su, kanalizasyon, anayol yapımı, mezarlık hizmetleri gibi) hizmetler haricindeki bütün belediye hizmetlerini ilçe mülki sınırlarına kadar ulaştırma sorumluluğu ve yetkisi verilmiştir (Tekin, 2016: 1254).

Farklı özelliklere sahip büyükşehir ilçe belediyelerinin, coğrafik yapı ve merkeze uzak yerleşim alanlarına sahip olması büyükşehir belediyelerinin ve ilçe belediyelerinin bu yerleşim alanlarına hizmet götürmede sorunlar yaşaması kaçınılmazdır. Standart bir inşaa ve peyzaj düzenlemesinin bütün ilçelere uygulanması ilçeleri birbirinden ayıran özelliklere gölge düşürmüştür. Hizmette etkinlik ve verimliliğin artırılması gerekçesi olan bu düzenlemenin büyükşehir merkezi ile 120 kilometre hatta daha fazla uzaklıkta olan büyükşehir ilçe belediyelerine hizmet götürmesi ile birlikte ilçeye dair planlama ve düzenlemede ne kadar etkin olunabileceği düşündürücüdür (Sadioğlu vd. 2017: 104-105). Sonuç olarak büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki görev ve yetki dağılımında ortaya çıkan mesafe sorunu hizmetlerin etkin ve verimli bir şekilde yerine

getirilmesine engel olabilecektir (Koyuncu ve Köroğlu, 2012: 7).

6360 sayılı yasa ile getirilen büyükşehir modeli ile fiziki olarak yakın ama siyasi açıdan farklı görüşlere sahip olan belde belediyelerin ve köylerin mahalleye dönüştürülerek büyükşehir ilçe belediyelerine bağlanmış olması, büyükşehir ilçe belediyelerinde farklı siyasi dönüşümlere neden olmuştur (Sadioğlu vd. 2017: 107). Diğer bir ifade ile bu durumu açıklarsak; büyükşehir ilçe sınırları ilçe mülki sınırları olarak değiştirilmesi ile seçimlerde ilçe mülki sınırları içerisinde yaşayan yerel halk; büyükşehir belediye başkanı, büyükşehir ilçe belediye başkanı ve meclis üyelerinin seçiminde oy kullanması bazı büyükşehirlerde olduğu gibi büyükşehir ilçe belediyelerinde de daha önde olan siyasi partinin değişmesine neden olduğunu söyleyebiliriz.

1.5.5. 6360 Sayılı Yasanın Siyasal Açıdan Değerlendirilmesi

6360 sayılı yasanın en çok tartışılan bir yönü ise siyasal yapıya ilişkindir. Yapılan değişiklikler ile bölge yönetimlerinin oluşturulmak istendiği, başkanlık sisteminin bir alt yapısının oluşturulmaya çalışıldığını, yerelde güçlü bir merkezileşmeye neden olacağını, demokratik katılımın düşeceği ve sonuçta iktidar partisi olan Adalet ve Kalkınma Partisinin (AKP) yerel seçimlerde birinci parti olarak çıkma düşüncesi gibi birden fazla farklı bakış açısı ile yorumlanmıştır (İzci ve Turan, 2013: 135).

Büyükşehir belediye sınırlarının il mülki sınırları olarak değiştirilmesi ile bölgesel yönetimler kurulacağı yönünde bir algı oluşmuştur. Yasada böyle bir yönetim yapısı yer almamakta, ancak halk bu yanlış algı hakkında yeteri düzeyde bilgilendirilmelidir. Bu uygulamada bölgesel yönetimle ilgili herhangi bir oluşumun söz konusu olmadığına dair açık ve net bir bilgi kamuoyu ile paylaşılmalıdır (Parlak ve Ökmen, 2015: 322).

Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yer alan ilçeler coğrafik ve nüfus olarak birbirinden farklıdır. İlçelerin seçtikleri meclis üyelerinin beş de biri büyükşehir belediye meclisinde de üye olarak görev almaktadır. İlçeler arasında coğrafi adaletsizliğin olması büyükşehir belediye meclislerinde hem siyasi hem de temsil açısından sorunlu olabilir. Coğrafi temsil adaletsizliğine bağlı olarak bir ilçede bir parti varlığını ortaya koyup, büyükşehir belediye meclisine girebilirken aynı ilde farklı bir parti belirli bir oranda oy almasına karşılık büyükşehir belediye meclisine

üye göndermeyebilir. Bundan daha fazla sorunlu olan bir durumda, az nüfuslu çevre ilçelerinden üyelik kazanan bir parti, büyük nüfuslu bir ilçede başarı sağlamış bir partiden daha fazla meclis üyesini BŞB meclis üyesi olarak gönderebilmesidir. Böylesi bir durumda ise oy oranı ile BŞB meclis üye sayıları adaletsiz ve çelişkili olacaktır. 6360 sayılı yasa ile büyükşehir belediye sınırlarının il mülki sınırları olarak düzenlenmesi siyasal açıdan görülen temsil sorununa yeni bir yaklaşım getirmeyerek daha da sorunlu hale gelmesine katkı sağlamıştır (Arıkboğa, 2014: 40-41). Büyükşehir belediyelerindeki seçim çevrelerinin oldukça geniş olması, seçmen ile seçilmiş olan büyükşehir belediyesi meclis üyeleri arasındaki ilişkiyi azaltmaktadır (Serteser, 2011: 5).

Ayrıca Türkiye'nin tarafı olduğu Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı (AYYÖŞ) gereğince yerel yönetimlerin sınırlarının değiştirilmesine, ihtiyaç duyulması halinde referandum yapılması gerektiğine dair hüküm olmasına karşın, 6360 sayılı yasa ile büyükşehir ilçe belediye sınırlarında yapılan değişikliklerde, herhangi bir referandum yoluna gidilmemiştir. Yapılan bu değişiklik, siyasal anlamda seçim sonuçlarını etkileme amacı güdülerek hazırlandığı yönünde tartışmalara yol açmıştır (Çolak, 2017: 321). Yine yasa gereği, büyükşehir belediyelerinin sınırlarının il sınırlarına kadar genişlemesi ile büyükşehir belediye başkanlığı seçimlerinde ildeki seçmenlerin tamamının oy kullanacak olması, yereldeki siyasal dengenin değişmesine sebep olması muhtemeldir (Bozatay ve Kızılkaya, 2016: 629). Ancak demokrasiye katkı bakımından değerlendirildiğinde ise çağdaş yönetim anlayışı gereği yönetimde herkesin söz hakkı vardır. Bu yasa ile büyükşehir sınırlarına mahalle olarak dahil edilen köy ve belde belediyelerinde yaşayan halk yapılan seçimlere katılarak, büyükşehirin yapılanmasında, düzenlenmesi ve planlanmasında söz hakkı olacağını söyleyebiliriz (TBB, 2014: 774-775).

1.6. 6360 Sayılı Yasa ile Mali Yapıdaki Değişiklikler

Yerel yönetimler kendilerinden beklenen kamu hizmetlerini sunabilmeleri için kamu gelirlerinden pay almaktadır. Bahsedilen yerel yönetimlerin kamu gelirleri, kendi öz kaynakları ve merkezi yönetimden ayrılan paylardan oluşmaktadır (Çetin vd. 2016: 168).

6360 sayılı yasa ile beraber büyükşehir belediyelerine ayrılan payların matrahına büyükşehir belediye sınırlarına yeni dahil olan alanlarda toplanan Genel Bütçe Vergi Geliri (GBVG)'nin ilave edilmesi ve ayrılan pay oranının %5'ten %6'ya yükseltilmesi ile büyükşehir belediyeleri ek kaynak elde etmişlerdir. Bu duruma ilaveten 5779 sayılı yasanın 5. maddesinde yer alan *“Dağıtılan büyükşehir belediye paylarındaki artış, bir önceki yılın aynı ayında tahakkuk eden tutarların yüzde 20'sinden fazla olamaz. Fazla olan tutarlar, artış oranı yüzde 20'den az olan büyükşehir belediyelerine bu oranı aşmamak üzere, nüfus esasına göre dağıtılır.”* hükmünün kaldırılması ile nüfusu fazla olan büyükşehir belediyeleri için avantajlı bir durum ortaya çıkmıştır (Çetin vd. 2016: 192).

6360 sayılı yasa ile %6 ya çıkarılan GBVG tahsilatının %60'ı doğrudan ilgili olan büyükşehir belediyesinin hesabına yatırılır. Geriye kalan %40'ının %70'i nüfuslarına ve %30'u ise yüzölçümlerine göre büyükşehir belediyeleri arasında paylaştırılır. Buna ilaveten GBVG tahsilatının, toplamının %4,5'u büyükşehirlerde bulunan ilçe belediyelerine ayrılır. Ayrılmış olan bu payın da %30'u büyükşehir belediye payı olarak ayrılır. Maliye Bakanlığı ayrılan payları aylık olarak hesaplar ve belirlenen esaslara göre paylaştırarak doğrudan, ilgili belediyelere aktarır (Özer ve Akçakaya, 2015: 113).

Yukarıda belirtilen paylara ilaveten, 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu (BGK)'nda belirlenen ve belediyelerin öz gelirlerini oluşturmuş olan çevre temizlik vergisi, büyükşehir belediyelerinin bulunduğu yerlerde ilçe belediyelerince tahsil edilmekte ve tahsil edilen gelirden büyükşehir belediyelerine pay verilmektedir. Büyükşehir belediyelerinin bulunduğu yerlerde büyükşehir belediye sınırları içerisinde yer alan ilçe belediyelerince tahsil edilen katı atıklara ilişkin çevre temizlik vergisinin yüzde 20'si yalnız çöp imha tesislerinin kuruluş ve işletmelerinde kullanılması için büyükşehir belediyelerine aktarılır (Ulusoy ve Akdemir, 2013: 328).

Büyükşehir belediyeleri ve bunların bağlı kuruluşları ile ilçe belediyeleri; tahsil ettikleri vergiler ve benzeri mali yükümlülüklerden birbirlerine ödemeleri gereken payları, doğalgaz, su ve atık gibi hizmet bedellerini zamanında ödemezlerse, ilgili belediyenin veya bağlı kuruluşun talep etmesi halinde söz konusu miktarı, İller Bankası yükümlü olan belediyenin genel bütçe vergi gelirleri payından keserek alacaklı belediyenin hesabına aktarır (Türkoğlu, 2009: 124). Gecikmeden dolayı işlenen faiz ve benzeri her türlü zararın karşılanmasından, ilgili ilçe belediye başkanı ve saymanın şahsen sorumluluğu vardır (Ulusoy ve Akdemir, 2013: 328).

6360 sayılı yasa kırsal kesimin gelişimine olanak sağlamak amacıyla büyükşehir belediyeleri, büyükşehir ilçe belediyeleri ve bağlı idareler, yatırım bütçelerinin en az %10'unu 10 yıl süre ile tüzel kişiliği sonlandırılarak mahalleye dönüştürülen belde belediyeleri ve köylerin alt yapı hizmetleri için ayırma zorunluluğunu getirilmiştir. Yapılan bu düzenlemede daha önce yetki sınırları il mülki sınırları olarak belirlenmiş olan İstanbul ve Kocaeli büyükşehir belediyeleri hariç tutulmuştur.

6360 sayılı yasa, daha fazla küçük belediyeler için merkezi yönetim desteği sağlayan denkleştirme ödeneği ile ilgili de yeni bir değişiklik getirmiştir. Yapılan bu değişikliğe göre; kesinleşmiş olan en son GBVG tahsilatı toplamının 1/1000'i Maliye Bakanlığı bütçesine, nüfusu 10 bine kadar olan belediyelerin kullanmaları için denkleştirme ödeneği olarak ayrılır. Maliye Bakanlığı, bu ödeneği, mart ve temmuz aylarında iki eşit taksit halinde dağıtılmak üzere, İlbank Anonim Şirketi hesabına yatırır. İlbank Anonim Şirketi, hesabına yatırılan ödeneğin %65'i eşit olarak, %35'i ise nüfusa göre dağıtır (Özer ve Akçakaya, 2015: 114).

Büyükşehir belediyeleri arasında mali paylaşım yapılırken nüfus ve yüz ölçümü gibi değişkenler kriter olarak alınmıştır. Buradaki amaç adil bir mali paylaşımın gerçekleştirilmesidir (Arıkboğa, 2015: 223).

6360 sayılı yasa ile mali açıdan büyükşehir belediyelerinin genel bütçe gelirlerinden aldıkları paylar artmıştır. Fakat bu artış hizmet sınırları artan büyükşehir belediyelerinin sunacakları hizmet maliyetlerinin de artışına sebep olacağından gelir ve maliyet artışları birlikte değerlendirilmelidir (Arslaner ve Yavan, 2016: 289). Genel olarak baktığımızda 6360 sayılı yasanın büyükşehir belediyelerinin gelirlerini önemli düzeyde artırdığını ve iyi bir mali yönetim ile

büyükşehir belediyelerinin halka hizmet sunma noktasında başarılı olacağını söyleyebiliriz.

1.7. 6360 Sayılı Yasaya Yönelik Eleştiriler

6360 sayılı yasa, hukuki anlamda anayasaya ve tarafı olduğumuz birçok uluslararası sözleşmelere aykırı olduğu, siyasi anlamda idari ve mali özerklikle beraber yerel demokrasiyi sarstığı, ekonomik anlamda da ölçek ekonomileri ve optimal belediye ölçeğine ilişkin bilgileri dikkate almadığına dair eleştiriler almıştır (Çolak, 2017: 318).

6360 sayılı yasa öncesinde sadece İstanbul ve Kocaeli Büyükşehir Belediyelerinin sınırları il mülki sınırları olarak değiştirilmişken 6360 sayılı yasa ile tüm büyükşehir belediyelerinin sınırları il mülki sınırı olarak değiştirilmiştir. Bu uygulama İstanbul, Kocaeli, Ankara, Bursa, İzmir, gibi daha önce büyükşehir belediyesi tecrübesi olan iller için uygulanabilir ancak yeni büyükşehir belediyesi olan 14 ilin bir anda böyle bir yükün altına girmiş olması ilin uç kısımlarında yaşayan yerel halka hizmet götürme noktasında kısa vadede aksaklıklar yaşanacağı açıktır.

6360 sayılı yasa ile getirilen yeni modelin sorunlarından biri, uygulanan tüm ilin de aynı ölçüde şehirleşmiş ve homojen olarak kabul edilmiş olması ile bu iller arasındaki farklı özellik, yapı ve dinamiklerinin göz ardı edilmiş olmasıdır. Uygulan bu modelin, İstanbul, Kocaeli, Bursa, İzmir, Adana, Eskişehir, Sakarya gibi göreceli şehirleşmiş ve kentsel büyümenin kent sınırları dışına sarkmış olduğu illerde başarılı sonuçlar getireceği düşünülebilir. Bununla birlikte bahsedilen illerde bölgesel kalkınma ajanslarının ve kapatılan il özel idareleri ve köylerin hizmet, sunum ve koordinasyon eksikliklerinin giderilmesine ve yerel halka daha etkin bir hizmet sunulmasına katkı sağlayabilir. Fakat alan olarak çok geniş, kente mesafesi uzak ve dağınık kırsal özelliğe sahip yerleşim alanlarına hizmet sunumunda, maliyetlerin artacağı, halkın temsili ve denetim sorunlarının yaşanacağı muhtemeldir (Gül vd. 2014: 199-200). Yerel yönetimlerin hizmet alanlarının genişletilmesi belirli bir büyüklüğe kadar ekonomik verimlilik açısından olumlu görülse de bu alanlardaki yerel halkın yönetime katılımı noktasındaki demokratik faaliyetleri güçleştireceği için sakıncalıdır (Gündoğan ve Özcan, 2015: 284).

6360 sayılı yasaya yönelik eleştiriler, yasanın taslak çalışmalarında başlanmış

hem komisyon görüşmelerinde hem de TBMM tarafından onaylanıp Resmi Gazetede yayımlanmasının sonrasında da devam etmiştir (Altan ve Karaca, 2016: 560).

6360 sayılı yasa tasarısı, 08/12/2012 tarihinde TBMM'nin gündemine getirilmiş ve İçişleri Komisyonunda görüşülmeye başlanılmasının ardında 12/11/2012 tarihinde TBMM Genel Kurulunda görüşülmesi sonucunda kabul edilmiştir. Yapılan bu yasal düzenleme ile ilgili öncesine dair literatürde, basında ya da kamuoyu önünde herhangi bir çalışmaya rastlanmamaktadır. Nitekim tasarı ile ilgili bilgiler kamuoyu ile paylaşılmamıştır. İlk olarak meclis tutanaklarına bakıldığında, muhalefet milletvekillerinden gelen öncelikli itirazın, yasanın STK'ları, belediyeler ve uygulayıcıların kendilerine tasarının içeriği hakkında önceden bilgi verilmemesi veya görüşlerinin alınmaması yönündeki şikâyetleri oluşturmuştur. Gerçekten de böylesine büyük bir etki oluşturacak olan bir yasa metninin daha katılımcı bir anlayış tarzıyla değerlendirilmesi daha doğru olsa gerek. Çünkü böyle bir değerlendirme ile yasa metni farklı bakış açılarından incelenerek, daha az hata yapılması, demokrasinin katılımcı yönünün işletilmesi ve geliştirilmesini sağlayabilirdi (Bozatay ve Kızılkaya, 2016: 620).

6360 sayılı yasaya yerelleşme açısından bakıldığında ise yasada bir takım eksiklikler görülmektedir. Nitekim yasa, ilgili kurumların, uzman kişilerin, sivil toplum kuruluşlarının düşüncelerine başvurulmaksızın ve yeteri kadar tartışılıp araştırılmadan hızlı bir şekilde yasalaşmıştır. Yerel demokrasi, hizmette halka yakın olma, hesap verebilirlik gibi yerelleşmenin önemli ilkeleri büyük oranda hesaba katılmamıştır (Taş ve Altınbaş, 2013: 584).

6360 sayılı yasada büyükşehir belediyeleri, merkezi idare ile ilçe belediyeleri arasında yeni bir kademe olarak düzenlenmiştir. İlçe belediyelerinin kendi aralarında yaşadıkları problemlerin çözümü noktasında, büyükşehir belediye meclislerinin yönlendirici ve düzenleyici kararlar alabilme yetkisine sahip olması, yerel yönetimlerin birbirinden bağımsızlığına dair temel ilkeye ters düşmektedir. (Bozatay ve Kızılkaya, 2016: 627). Diğer taraftan, yasa ile birçok yerel yönetim birimlerinin tüzel kişiliğinin kaldırılmış olması yerel özerkliği, katılımı ve yerindelik denetimini sekteye uğratmakla beraber büyükşehir belediyelerinin sınırlarının İstanbul ve Kocaeli büyükşehir belediyeleri için uygulanan model gibi olması büyükşehir belediye sisteminin tek tipleştirilmesine, merkeziyetçi bütünlük bir yapıya ve çeşitliliğin olmadığı bir modele dönüşmesine sebep olmuştur (Gül, 2014: 54).

6360 sayılı yasa ile büyükşehir belediyelerinde bulunan il özel idarelerinin kapatılması sonucu il özel idarelerinin yerine getirildiği düşünülen Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı'nın yetkileri ile büyükşehir belediyesinin yetkileri çakışabilir (Gürbüz vd. 2014: 131).

6360 sayılı yasa ile büyükşehir belediyelerinin bulunduğu illerdeki il özel idareleri kapatılmış, diğer illerde ise devam ettirilerek ikili bir yapı oluşturulmuştur (Genç, 2014: 6). Büyükşehir belediyelerinde belde belediyeleri ve köylerin kapatılarak mahalleye dönüştürülmesinde bu yerleşim alanlarında yaşayanlar hiçbir şekilde bilgilendirilmemiş ve bu alanlarda konuya ilişkin referandum yapılmamıştır. Yerel halka sorulmadan yerel yönetim birimlerinin kapatılmış olması Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı (AYYÖŞ)'na da aykırıdır (Çelik ve Altıparmak, 2013: 31). Kamu hizmetlerinde başarılı olunması isteniliyorsa halkın destek ve katkısının alınması gerekir. Ancak böyle bilinmesine rağmen bürokratların kararların alınmasında, halkı katma niyetinde olmadığı da açıktır (Kırışık, 2013: 287).

Yerinden yönetim; halkın mahalli müşterek ihtiyaçlarının yine orada yaşayan halk tarafından seçilen yerel yöneticilerce, yoğun olarak yereldeki kaynaklar ile karşılanmasıdır. Yerinden yönetimin temelinde, halkın kendi yerel ihtiyaçlarının karşılanmasında katılımı esastır. Bu temel ilke yerel yönetimleri demokratikleşme sürecinde öz kuruluşlar haline getirmektedir. Halkın kamusal alanlarda yapılacak olan işlere katılımı hakkı temel demokratik bir ilkedir ve ancak yerel düzeyde en uygun biçimde kullanılabilir (DPT, 1994: 1). Türkiye'de İl özel İdare, belediye ve köyler yerinden yönetim kuruluşlarıdır. 6360 sayılı yasa ile getirilen düzenleme ile büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yaşayan halkın, yerel kendi ihtiyaçlarının karşılanması noktasındaki katılım hakkının engellenmiş olduğunu söyleyebiliriz.

1.8. 6360 Sayılı Yasaya Yöneltilen Olumlu Düşünceler

6360 Sayılı Yasa ile büyükşehir belediye sınırlarının genişletilmesi sonucuna hem olumlu hem de olumsuz yönde yaklaşanlar olmuştur. Olumlu yönde yaklaşım sergileyenlere göre, yeteri düzeyde hizmet alamayan yerleşim alanlarının daha iyi ve kaliteli hizmet almalarının önü açılmıştır (Bozatay ve Kızılkaya, 2016: 629-630). Belde belediyeleri kapatılarak hizmetlerin tek bir elden yürütülmesi ile kaynak tasarrufu sağlanmış ve öncelikli hizmet gereği olan yaşam alanlarına, hizmet götürülmeye başlanılmıştır. Ancak burada dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta

yöneticilerin herhangi bir rant gözetmeksizin gerçekten öncelikli hizmete ihtiyacı olan yaşam alanlarına hizmet götürmede hassasiyet göstermeleridir.

6360 sayılı yasanın yürürlüğe girmesi ile köyleri mahalleye dönüşen köylülerin kullanmış oldukları mera ve yaylak gibi alanları eskiden olduğu gibi kullanım hakları vardır. Bu yerleşim alanlarında yaşayanlardan vergi, harç ve katılım payları beş yıl süreliğine alınmayacak ve yine beş süreliğine içme ve kullanma suları için en düşük tarifenin %25'ini geçmeyecek şekilde düzenlenecektir (Parlak ve Ökmen, 2015: 316-317). Yasa ile il mülki sınırlarına kadar büyükşehir belediyelerinin sınırlarının genişletilmiş olması ile köy statüsünü kaybedip mahalleye dönüşen yerleşim alanlarının merkeze en uzak ve en yakın mahalleye kadar, hizmet sunumunda eşitlik sağlanabilecektir (Taş ve Altınbaş, 2013: 581).

6360 sayılı yasa gereği, genel bütçe gelirlerinden belediyelere ayrılan payların sadece nüfusa göre değil, aynı zamanda yüzölçümlerine göre verilmesi olumlu bir yenilik olarak karşılanmaktadır (Bozatay ve Kızılkaya, 2016: 629-630). Yasanın yürürlüğe girmesiyle birlikte illerdeki imar bütünlüğünün sağlanmış olması verimlilik ve etkinlik açısından olumlu bir gelişmedir (Genç, 2014: 6). Yasa ile mahalli idarelerde görülen parçalanmışlık ve çok başlılıktan kaynaklanan sorunların çözümü için bir alternative getirilmiştir (Bozan, 2013: 85). Büyükşehir belediye sınırları içinde bulunan her bir ilçe yerel özerkliğini muhafaza ederek, yerel gelişmişliğini ve büyükşehir olmanın avantajlarını kullanarak yaşanan zorlukları fırsatlara dönüştürebilir (Özsalmanlı ve Pank, 2013: 565).

6360 sayılı yasa, “optimal ölçek” bakımından çağdaş dünyadaki uygulamalara uyum sağlamaktadır. Yönetim kademeleri ve birim sayılarının düşürülmesi ile optimal alan genişliğine ulaşılmış olunması idari alanda yapılan önemli bir reformdur. Ayrıca yasa ile yapılan düzenlemeler şu ana kadar yeteri düzeyde hizmet alamayan yerleşim alanlarına daha iyi hizmet götürebilme konusunda daha fazla olanak sağlamaktadır (Parlak ve Ökmen, 2015: 319). İl mülki sınırlarına kadar büyükşehir belediyelerinin sorumluluk alanının genişlemesi neticesinde, ilçe belediyeleri gelişmiş teknolojiler ve nitelikli personellerle donatılarak, kaynakların etkin kullanılmasının yanında yerel halkın müşterek ihtiyaçlarında karşılanması sağlanmış olacaktır (Sezik, 2017: 120-121).

6360 sayılı yasa ile büyükşehir belediye başkanının seçim alanı genişletilerek

il mülki sınırları olarak belirlenmiş olup, ilgili il sınırlarında yaşayan yerel halka büyükşehir belediye başkanlığı seçimlerinde oy kullanmasının önü açılmıştır. Bu da demokratik anlamda önemli bir gelişmedir diyebiliriz. Yine yasa gereği büyükşehir belediyelerinin genel bütçe gelirlerinden aldıkları payların artması ile mali açıdan büyükşehirlerin elini güçlendirmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

1. 6360 SAYILI YASA İLE OLUŞTURULAN YENİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE MODELİNİN UYGULAMADAKİ YANSIMALARINA YÖNELİK HATAY, MALATYA, MANİSA VE VAN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNDE YAPILAN ALAN ARAŞTIRMASI VE ELDE EDİLEN BULGULAR

Bu bölümde; çalışmamızda örneklem olarak alınan Hatay, Malatya, Manisa ve Van illeri hakkında genel bilgilerin verilmesinin yanında; araştırmanın amacı, önemi, evren ve örneklem, araştırmanın varsayımları ve hipotezleri, sınırlılıkları ve araştırma soruları açıklanmış, daha sonra veri toplama tekniğinden bahsedilerek verilerin analizinde kullanılan yöntemler üzerinde durulmuştur.

1.1. ALAN ARAŞTIRMASI KAPSAMINDA YER ALAN BÜYÜKŞEHİRLERİN SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİKLERİ

Çalışmamızda, örneklem olarak 6360 sayılı yasa ile büyükşehir belediyesi olarak 30 Mart 2014 tarihinden itibaren yerel halka hizmet vermeye başlayan on dört il arasında yer alan Hatay, Malatya, Manisa ve Van illerine yönelik genel özelliklere aşağıda yer verilmiştir.

1.1.1. HATAY İLİNİN SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİKLERİ

Hatay denilince akla hem tarihi hem de mekânsal anlamda Hatay'da önemli bir yeri olan muazzam güzelliğe sahip Antakya kenti gelir. Antakya tarihte önemli bir yere sahip özellikli bir kentir. Kentin en önemli özelliği tarihte ilk olarak kurulmuş olmasıdır. Dünyanın en eski yerleşim alanlarından biridir. Bakımlı, planlı ve doğa güzelliğiyle 'Doğunun Kraliçesi' unvanına sahip olan Hatay ili, kültürel birikimi bakımından önemli bir geçmişe sahip Anadolu uygarlıklar şehridir. Uzun tarihine baktığımızda; Perslerin, Arapların, Haçlıların, Selçukluların, Osmanlıların ve Fransızların hüküm sürdüğü tarihi bir kenttir. Batı ve Doğu Uygarlıklarının bulunduğu karma bir özelliğe sahiptir. İldeki toplumsal yapıya baktığımızda, heterojen bir özelliğe sahip olduğu görülür. Farklı din, kültür ve etnik kökene sahip topluluklar bir arada yaşamaktadır. Hatay ili dini bakımdan, üç farklı dinin

(Müslüman, Yahudi ve Hristiyanların) ve farklı mezheplerin birlikte uyumlu bir şekilde yaşadığı şehirdir. Ayrıca insanların ibadetlerini yerine getirdiği cami, kilise ve havranın aynı mahalde, bir arada yer aldığı nadir şehirlerden birisidir. (www.hatay.gov.tr, 2015). Hatay kenti çoklu bir kültürel özelliğe, farklı kimlikli bir yapıya ve çağdaş yaşam anlayışına sahip, farklılıklara saygılı, hoşgörünün ön planda olduğu bir kentidir.

Hatay ili nüfus bakımından, 2015 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine 1.533.507'dir. En kalabalık il bazında nüfusu ile 13. sırada yer almaktadır. Yüzölçümü 5.867 km² ve nüfus yoğunluğu km²'ye 261 kişi düşmektedir. Nüfus yoğunluğu bakımından 4. sırada yer alır (www.nufusu.com, 2015). İlin ekonomisine baktığımızda; tarım, ticaret ve sanayinin ön plana çıktığı görülmektedir. Tarımsal ürün olarak çok çeşitli ve bol ürünün alındığı verimli topraklara sahip olduğundan tahıl, sebze ve meyve ambarı olarak adlandırılır. Sanayi alanında demir-çelik fabrikasının bulunduğu, tarım araç ve gereçlerinin üretiminin yapıldığı ticari anlamda Türkiye'de önemli bir yeri olan ildir (www.cografya.gen.tr, 2016).

2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı yasa ile büyükşehir olan Hatay, 30 Mart 2014 yerel seçimlerinden sonra büyükşehir belediyesi olarak halka hizmet vermeye başlamıştır. Hatay Büyükşehir Belediyesine bağlı 15 ilçe belediyesi bulunmaktadır. Büyükşehir ilçe belediyelerine ait istatistiki bilgilere aşağıda yer alan tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5: Hatay Büyükşehir İlçe Belediyelerine İlişkin 2015 Yılı İstatistiki Bilgiler

İlçe Adı	Nüfusu	Toplam Nüfus %'si	BŞB'den Uzaklığı KM
Altınözü	60.743	3,96	11.9
Antakya	360.652	23,52	0,7
Arsuz	82.498	5,38	34.0
Belen	30.842	2,01	34.6
Defne	140.097	9,14	4.1
Dört Yol	118.761	7,74	70.9
Erzin	41.290	2,69	83.9
Hassa	54.130	3,53	73.7
İskenderun	246.207	16,06	43.0
Kırıkhan	108.918	7,10	37.6
Kumlu	13.060	0,85	31.6
Payas	40.434	2,64	61.6
Reyhanlı	90.758	5,92	37.3
Samandağ	117.770	7,68	21.5
Yayladağı	27.347	1,78	34.3

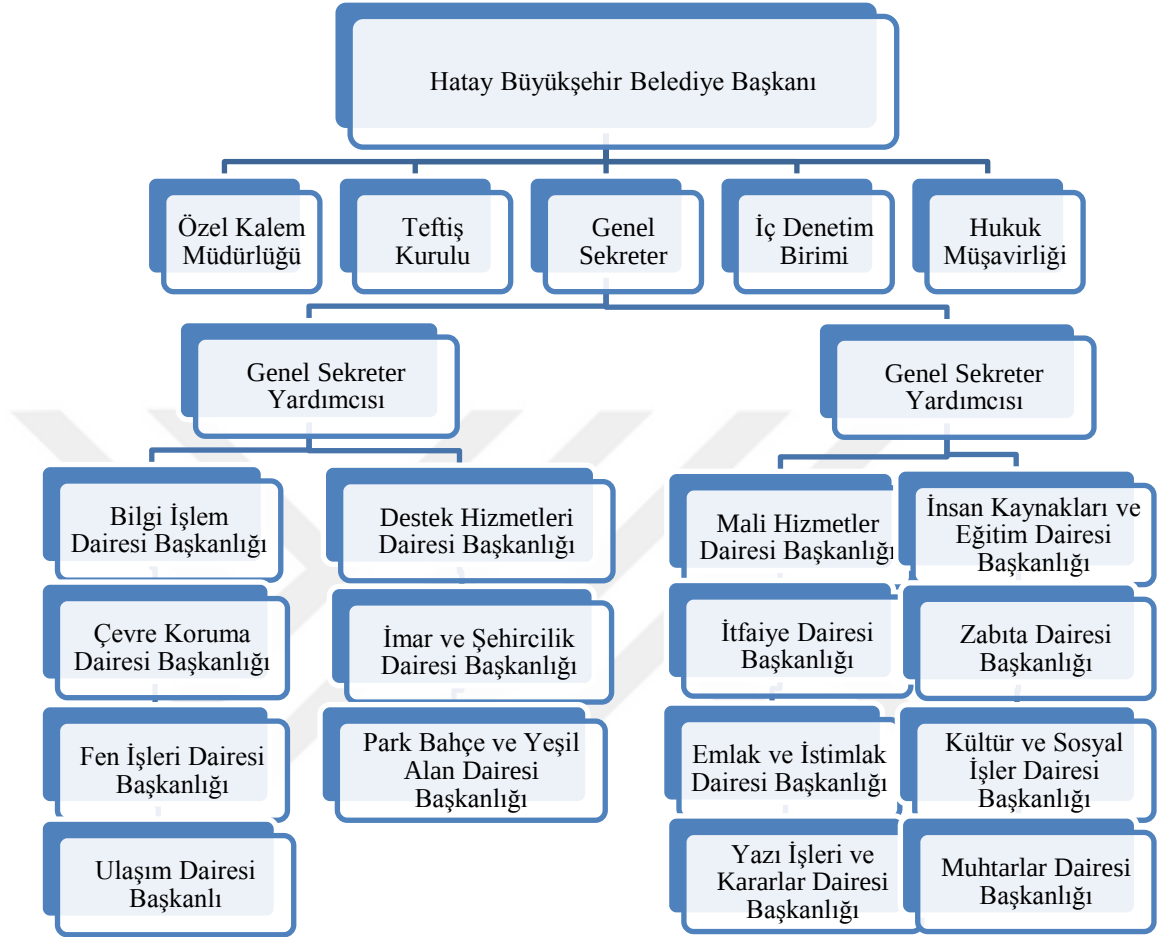
(www.nufusu.com, 2016); (www.haritamap.com, 2016)

Tablo 5 incelendiğinde; Hatay ilinin 15 ilçeye sahip olduğu ilçeler arasında en yüksek nüfusa sahip olan ilçenin Antakya ilçesi (360.652) olduğu, ilin toplam nüfusa oranının %23,52'sini oluşturduğu, en düşük nüfusa sahip ilçesinin ise Kumlu ilçesi (13.060) olduğu, ilin toplam nüfusuna oranının ise %0,85 olduğu görülmektedir. Yine tabloda büyükşehir belediye ilçelerinin büyükşehir belediyesinden uzaklık mesafelerine göre incelediğimizde, en uzak mesafede olan ilçenin Erzin ilçesi (83.9 km) olduğu görülmektedir. Hatay Büyükşehir Belediyesinin, 6360 sayılı yasa gereği en uzak mesafede olan ilçe ve onun eskiden köy olan mahallelerine kadar hizmet götürme sorumluluğu vardır.

6360 sayılı yasa ile 27 yeni ilçe kurulmuş olup, yeni kurulan ilçelerin il dağılımına baktığımızda en fazla ilçe Hatay ilinde kurulmuştur. Hatay ilinde yeni kurulan bu ilçeler; Antakya, Arsuz, Defne ve Payas ilçeleridir. Yasa ile yeni kurulan

Antakya ve Defne ilçeleri Hatay büyükşehir Belediyesi'nin merkez ilçelerini oluşturmaktadır.

Şekil 2: Hatay Büyükşehir Belediyesi Teşkilat Şeması

(www.hatay.bel.tr, 2017).

Şekil 2’de görüldüğü gibi Hatay Büyükşehir Belediyesinin teşkilat yapısında başta Büyükşehir Belediye Başkanı, Özel kalem müdürlüğü, teftiş kurulu, iç denetim birimi, hukuk müşavirliği, genel sekreterlik ve genel sekretere bağlı iki genel sekreter yardımcısı bulunmaktadır. Genel sekreter yardımcılarının sorumluluğunda ise bilgi işlem, çevre koruma, fen işleri, ulaşım, destek hizmetleri, imar ve şehircilik, park bahçe ve yeşil alan, mali hizmetler, itfaiye, emlak ve istimlak, yazı işleri, insan kaynakları ve eğitim, zabıta, kültür ve sosyal İşler ve muhtarlar dairesi başkanlıkları bulunmaktadır. Şu anki Hatay Büyükşehir Belediye Başkanı Doç.Dr. Lütfü SAVAŞ olup, Cumhuriyet Halk Partisi mensubudur.

1.1.2. MALATYA İLİNİN SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİKLERİ

Türkiye'nin Doğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan Malatya kenti, geçmişte ve günümüzde önemli uygarlıkları buluşturan kesişme noktalarından biridir. Bu özelliği ile kent tarihin her safhasında önemini korumuştur (www.malatya.gov.tr, 2015). Malatya kentinin geçmiş tarihi yapılan kazılar neticesinde M.Ö. 7000 yıllarına kadar ilk yerleşimin uzandığı ve halen Karakaya Barajı suları altında bulunan Caferhöyük yerleşkesinde ilk yerleşimin başlamış olduğu düşünülmektedir. Aslantepe, İmamoğlu, Değirmentepe, Köşkerbaba ve Pirot Höyükleri'nde yapılmış olan kazı çalışmaları neticesinde ise, bu bölgede M.Ö. 5000 ve 3000 yıllarına ait yerleşimlerin olduğuna dair bilgilere ulaşılmakla beraber, Kalkolitik ve Eski Tunç çağlarında da yerleşimin olduğu bilgilerine ulaşılmıştır (Çetiner, 2005: 11). Malatya kenti Hititler, Asurlar, Persler, Romalılar, Bizanslılar, Araplar, Selçuklular ve Osmalılar'ın egemenliklerini görmüştür (www.cografya.gen.tr, 2016). Günümüzdeki Malatya ili eski Malatya'nın (Battalgazi) bulunduğu alandan 9 km uzaklıktadır. 20 Nisan 1924 Anayasası'nın 89. maddesi ile il olan Malatya, yabancı işgaline uğramamış, nadir kentlerden birisidir (fka.gov.tr, 2016).

Malatya ili nüfus bakımından, 2015 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi verilerine 772.904'tür. En kalabalık il bazında nüfusu ile 27. sırada yer almaktadır. Yüzölçümü 12.146 km² ve nüfus yoğunluğu km²'ye 64 kişi düşmektedir (www.nufusu.com, 2015). İlin ekonomisine baktığımızda ön planda tarım ve tarıma dayalı sanayi faaliyetleri yer akmakla beraber tekstil ve hayvancılıkla uğraşmaktadır (www.cografya.gen.tr, 2016). Doğu Anadolu'nun kayısı ile 'sarı yüzünü' oluşturan Malatya kenti, zengin kültürel mirası ve geniş tarımsal alanlara sahip olmasıyla, büyük bir gelişim potansiyeli taşımaktadır (Kaypak ve Yılmaz, 2015: 1345). Kuru kayısı üretim ve ihracatında dünyada önemli bir yeri olan Malatya ili, üç organize sanayi bölgesine sahip olup, sanayi üretiminde Türkiye ortalamasının üzerindedir (Demiral ve Evin, 2014: 84). Kayısı üretiminde bir marka şehir olan Malatya 2017 yılında Avrupa Birliği tarafından coğrafi işaret olarak tescil edilmiştir. Malatya'da her yıl düzenli olarak kayısı festivali düzenlenmektedir.

2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı yasa ile büyükşehir belediyesi olmaya hak kazanan Malatya, 30 Mart 2014 yerel seçimlerinden sonra büyükşehir belediyesi olarak yerel halka hizmet vermeye başlamıştır. Malatya Büyükşehir Belediyesine bağlı 13 ilçe belediyesi bulunmaktadır. Büyükşehir ilçe belediyelerine ait istatistiki

bilgiler aşağıda yer almaktadır.

Tablo 6: Malatya Büyükşehir İlçe Belediyelerine İlişkin 2015 Yılı İstatistiki Bilgiler

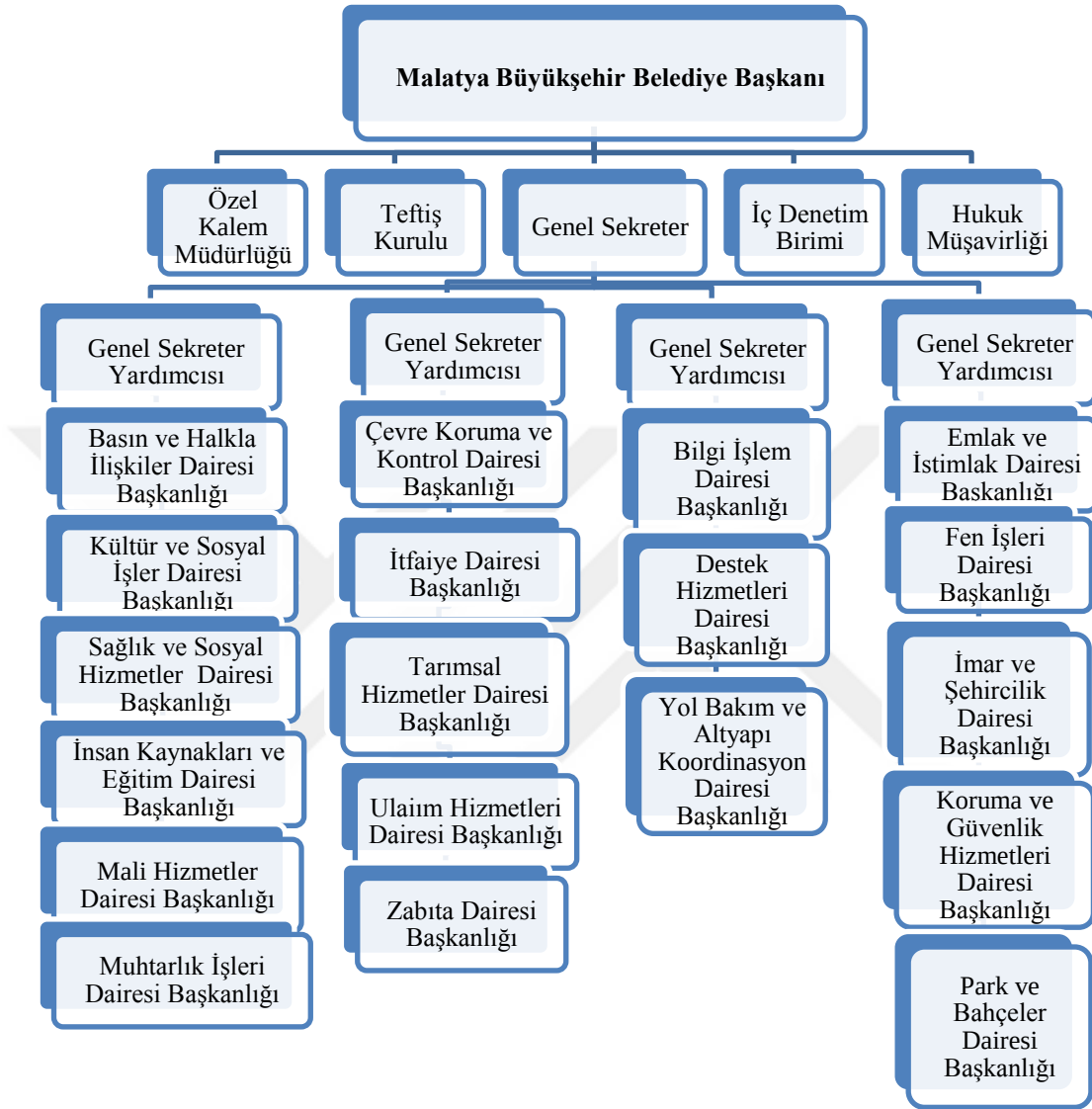
İlçe Adı	Nüfusu	Toplam Nüfus %'si	BŞB'den Uzaklığı KM
Akçadağ	27.437	3,55	29.8
Arapgir	10.623	1,37	77.7
Arguvan	7.757	1,00	47.7
Battalgazi	301.483	39,01	8.7
Darende	26.656	3,45	74.5
Doğanşehir	39.391	5,10	46.5
Doğanyol	4.196	0,54	63.7
Hekimhan	18.616	2,41	60.9
Kale	5.384	0,70	40.5
Kuluncak	7.748	1,00	81.0
Pütürge	26.656	3,45	52.2
Yazıhan	13.452	1,74	28.9
Yeşilyurt	294.452	38,10	0.0

(www.haritamap.com, 2016; www.nufusu.com, 2016)

Tablo 6 incelendiğinde; Malatya Büyükşehir Belediyesine bağlı 13 ilçe olduğu büyükşehirin en büyük nüfusa sahip olan ilçesi büyükşehir merkez ilçelerinden biri olan Battalgazi ilçesi (301.483) olup, ilin toplam nüfusuna oranı ise %39,01'dir. En az nüfusa sahip olan ilçe ise Doğanyol ilçesi (4.196) olup, ilin toplam nüfusunun %0,54'ünü oluşturmaktadır. Malatya Büyükşehir Belediyesine en uzak olan ilçe 81 kilometre mesafede ve iki saat süreyle ulaşımı sağlanan Kuluncak ilçesidir.

Malatya Büyükşehir Belediyesinin Battalgazi ve Yeşilyurt olmak üzere iki büyükşehir belediyesine bağlı merkez ilçesi bulunmaktadır.

Şekil 3: Malatya Büyükşehir Belediyesi Teşkilat Şeması

(www.malatya.bel.tr/organization, 2017).

Şekil 3’te görüldüğü gibi Malatya büyükşehir belediyesinin teşkilat yapısında başta Büyükşehir Belediye Başkanı, Özel kalem müdürlüğü, teftiş kurulu, iç denetim birimi, hukuk müşavirliği, genel sekreterlik ve genel sekretere bağlı dört genel sekreter yardımcısı bulunmaktadır. Genel sekreter yardımcılarının sorumluluğunda ise; basın ve halkla ilişkiler, kültür ve sosyal işler, sağlık ve sosyal hizmetler, insan kaynakları ve eğitim, mali hizmetler, muhtarlık işleri, çevre koruma ve kontrol,

itfaiye, tarımsal hizmetler, ulaşım hizmetleri, zabıta, bilgi işlem, destek hizmetleri, yol bakım ve altyapı koordinasyon, emlak ve istimlak, fen işleri, imar ve şehircilik, koruma ve güvenlik hizmetleri, park ve bahçeler dairesi başkanlıkları olmak üzere 19 adet daire başkanlığı bulunmaktadır. Şu anki Malatya Büyükşehir Belediye Başkanı Ahmet ÇAKIR olup Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) mensubudur.

1.1.3. MANİSA İLİNİN SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİKLERİ

Manisa; 13.269 kilometre kareye sahip Ege Bölgesinde yer alan bir ilimiz olup; ulaşım, ticari, zirai ve sanayi açıdan bölgede önemli bir yere sahiptir. Batı Anadolu'da Spil Dağı ile Gediz Nehri arasında yer alan Manisa ilinin tarihine baktığımızda; M.Ö. 3000 yıllarına dayanmaktadır. Hititler, Frigler, Lidyalılar, Makedonlar, Romalılar, Bizanslılar, Beylikler ve Osmanlı uygarlıklarına dair izler bulunmaktadır. Tarih boyunca kültür ve sanat eserlerinin yoğun olduğu, ticaret yollarının üzerinde bulunduğu Manisa ili, kültürel ve doğal kaynakları açısından oldukça zengin bir tatil kentidir (<http://www.manisakulturturizm.gov.tr>, 2016). Manisa'nın Salihli ilçesinin Sindel köyünde 26 bin yıl öncesi yani Paleolitik Çağ'a (Yontma Taş Devri) ait insan topluluklarının yaşadığına dair fosil ayak izlerine rastlanmıştır. İlin Kırkağaç ilçesi Yortan Köyünde de Tunç Devri'ne ait mezarlar bulunmaktadır. Bölgede bilinen ilk yerleşim alanları, Gediz ve Bakırçay (Hermessos ve Kaikos) vadilerinde kurulmuş olan Manisa (Tantalıs) ve Akhisar' (Thyateira) dır (www.manisa.gov.tr, 2016).

Manisa ilinin 2015 yılı itibariyle nüfusu 1.380.366'dır. Nüfus bakımından en kalabalık iller arasında 14. sırada yer almaktadır. Yüzölçümü 13.269 km² olup, nüfus yoğunluğu bakımından km²'ye 104 kişi düşmektedir (www.nufusu.com, 2015). İlin ekonomisine baktığımızda tarım ve sanayiye dayandığı görülmektedir il topraklarının yaklaşık %92'si tarıma uygun olup; zeytin, üzüm, pamuk ve tütün çoğunlukla yetiştirilmektedir (www.cografya.gen.tr, 2016). Ayrıca Manisa ilinin coğrafik alanın büyük olması, toprak yapısı, iklim ve bitki örtüsünün uygun olmasından dolayı çok çeşitli yabani hayvan yaşamını sürdürmektedir (www.manisa.gov.tr, 2016).

Manisa ili 2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı yasa ile büyükşehir belediyesi statüsü kazanan 14 ilden biridir. Yasa ile beraberinde önemli düzenlemeler yapılmıştır. 6360 sayılı yasa öncesi 16 ilçe, 68 belde belediyesi, 648 orman köyleri ile beraber 780 köye sahip olan Manisa kentinde en fazla köye Akhisar (95) ve

Demirci (92) ilçeleri sahipti (Çelik ve Altıparmak, 2013: 220; Koday vd. 2016: 546). 6360 sayılı yasa sonrası belde belediyeleri ve köylerin mahalleye dönüştürülmesi ile belde ve köy kavramı sonlanmış ve ilin ilçe sayısı 17'ye yükselmiştir. Manisa Büyükşehir Belediyesine bağlı büyükşehir ilçe belediyelerine ait bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 7: Manisa Büyükşehir İlçe Belediyelerine İlişkin 2015 Yılı İstatistiki Bilgiler

İlçe Adı	Nüfusu	Toplam Nüfus %'si	BŞB'den Uzaklığı KM
Ahmetli	16.460	1,19	45.5
Akhisar	164.777	11,92	49.0
Alaşehir	100.254	7,26	99.1
Demirci	42.278	3,06	115.7
Gölmarmara	15.224	1,10	43.5
Gördes	29.044	2,10	82.4
Kırkağaç	43.274	3,13	57.8
Köprübaşı	13.586	0,98	85.9
Kula	45.357	3,29	106.2
Salihli	158.568	11,49	62.9
Sarıgöl	35.966	2,61	120.0
Saruhanlı	53.692	3,89	17.5
Selendi	20.976	1,52	125.7
Soma	107.075	7,76	65.2
Turgutlu	153.687	11,13	27.1
Şehzadeler	168.695	12,22	2.4
Yunusemre	211.673	15,33	0.0

(www.haritamap.com/sehir/manisa, 2015; www.nufusu.com, 2015).

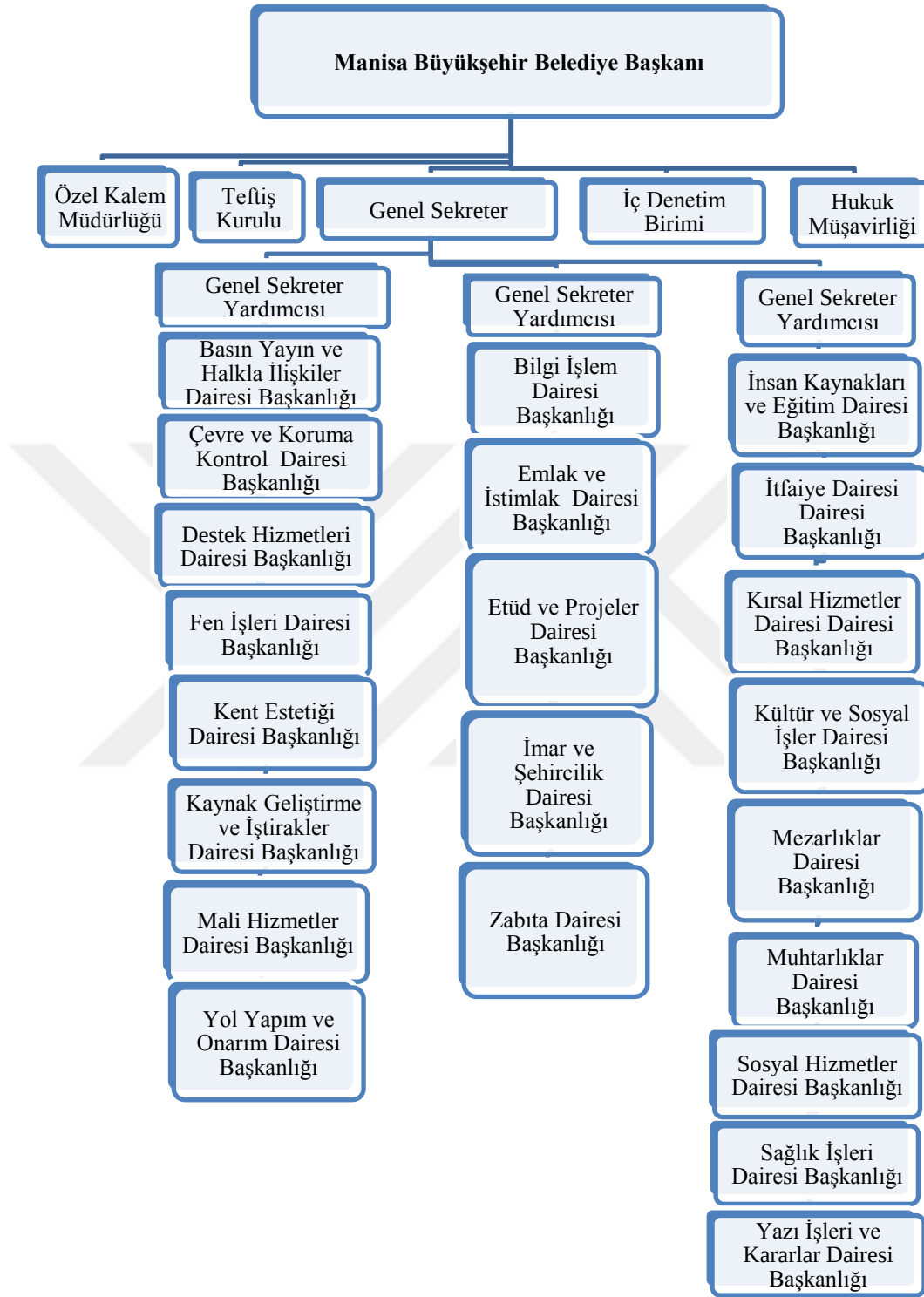
Tablo 7 incelendiğinde; Manisa Büyükşehir Belediyesine bağlı 17 ilçe olduğu, büyükşehirin en büyük nüfusa sahip olan ilçesi büyükşehir merkez ilçesinden biri olan Yunusemre ilçesi (211.673) olup, ilin toplam nüfusuna oranı ise %15,33'dür. En az nüfusa sahip olan ilçesi ise Köprübaşı ilçesi (13.586) olup, ilin

toplam nüfusunun %0,98'ini oluşturmaktadır. Manisa Büyükşehir Belediyesine en uzak olan ilçe 125.7 kilometre mesafede olan Selendi ilçesidir.

Manisa Büyükşehir Belediyesinin Yunusemre ve Şehzadeler olmak üzere büyükşehir belediyesine bağlı merkez ilçesi bulunmaktadır.

6360 sayılı yasa sonrası, hukuki, mali ve yönetsel anlamda birçok yetki ye sahip olan Manisa Büyükşehir Belediyesi statüsü gereği ilin tüm sınırlarına kadar bir takım mahalli müşterek ihtiyaçların üretilmesi, sunulması ve organizasyonu gibi konularda önemli yetki ve sorumluluk üstlenmiştir (Ökmen, 2015: 323). Bu bakımdan Manisa Büyükşehir Belediyesi Yönetimi'nin en uzak olan ilçesi Selendi ve bu ilçeye bağlı eskiden köy olan en uzaktaki mahallesine kadar yasa gereği hizmet sunması gerektiği düşünüldüğünde bir hayli işinin zor olduğunu söyleyebiliriz.

Şekil 4: Manisa Büyükşehir Belediyesi Teşkilat Şeması

(www.manisa.bel.tr, 2017).

Şekil 4’te görüldüğü gibi Manisa büyükşehir belediyesinin teşkilat yapısında başta Büyükşehir Belediye Başkanı, Özel kalem müdürlüğü, teftiş kurulu, iç denetim birimi, hukuk müşavirliği, genel sekreter ve genel sekretere bağlı üç genel sekreter

yardımcısı bulunmaktadır. Genel sekreter yardımcılarının sorumluluğunda ise; basın ve hakla ilişkiler, çevre ve koruma kontrol, destek hizmetleri, fen işleri, kent estetiği, kaynak geliştirme ve iştiraker, mali hizmetler, yol yapım ve onarım, bilgi işlem, emlak ve istimlak, etüd ve projeler, imar ve şehircilik, zabıta, insan kaynakları ve eğitim, itfaiye, kırsal hizmetler, kültür ve sosyal işler, mezarlıklar, muhtarlıklar, sosyal hizmetler, sağlık işleri, yazı işleri ve kararlar dairesi başkanlıkları olmak üzere 22 adet daire başkanlığı bulunmaktadır. Şu anki Manisa Büyükşehir Belediye Başkanı Cengiz ERGÜN olup, Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) mensubudur.

1.1.4. VAN İLİNİN SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİKLERİ

Doğu Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Murat-Van Bölümünde kapalı Van Gölü havzasında yer alan Van ili, dünya üzerinde 42° 43 dk. ve 39° 26 dk. ve 44° 30 dk. Doğu meridyenleri ile 37° 26 dk. Kuzey enlemleri arasında yer almaktadır. Yüzölçümü 19.069 kilometre kare olan Van ili ülke topraklarının %2,5'ini oluşturmaktadır. Van ili Doğu Anadolu Bölgesinin volkanik dağlarla çevrili çukur kesiminde yer alan Van Gölünün doğu kıyısına 5 kilometre mesafede çok az meyilli bir arazi üzerinde bulunmaktadır. 1725 metre rakım yüksekliği olan Van ili, Türkiye'nin en büyük gölü olan Van Gölü'ne sahiptir (www.vankulturturizm.gov.tr, 2016). Yöresel adı ile Van Denizi olarak adlandırılan Van Gölü, Bitlis ilinin Tatvan ilçesi sınırları içerisinde yer alan Nemrut volkanik dağının patlaması sonrası oluşan kraterde toplanan suların meydana getirdiği varsayılan volkanik bir göldür. Yüzölçümü 3713 kilometre kare olan gölde çok sayıda koy vardır. Van Gölü'nün suyu tuzlu ve sodalı olup, derinliği ortalama 171 metre, en derin yerinin uzunluğu ise 451 metredir. Van Gölünde tarihi ve turistik öneme sahip Akdamar, Çarpanak, Adır ve Kuş adası olmak üzere dört ada bulunmaktadır. Bitlis ilinin ilçesi olan Tatvan-Van demiryolu bağlantısı göl üzerinde feribotlarla sağlanmaktadır. Bu demiryolu bağlantısı aynı zamanda İstanbul-Tahran demiryolu hatlarını birleştirmektedir (www.turkcebilgi.com/van, 2016).

Van ilinin tarihçesine baktığımızda; arkeolojik araştırma verileri doğrultusunda M.Ö. 5000-3000 yılları yazılı tarih öncesi Kalkolitik dönemin başlarına kadar uzandığı bilgilerine ulaşılmıştır. Bu bölgede M.Ö. 2000 yıllarında Huriler tarafından ilk devlet kurulmuştur. Ardından Urartular, Medler, Persler, Makedonyalılar, Partlar, Sasaniler, Bizanslılar, Emeviler, Abbasiler, kısa bir dönem Ermeniler, Büyük Selçuklular, Eyyübler, Karakoyunlular egemenliği altına giren il

son olarak Kanuni Sultan Süleyman döneminde Osmanlı Devleti'nin egemenliğine girmiştir (www.van.gov.tr, 2016).

Van ilinin 2015 yılı itibariyle nüfusu 1.096.397'dir. Nüfus bakımından en kalabalık iller arasında 19. sırada yer almaktadır. Yüzölçümü 21.334 km² olup, nüfus yoğunluğu bakımından km²'ye 52 kişi düşmektedir (www.nufusu.com, 2015). İlin ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayalı olmakla beraber hayvan ürünlerini işleyen sanayiye dayanmaktadır. Nüfusun %77'si tarım işlerinde çalışmaktadır. İl topraklarının engebeli olması ve kış şartlarının sert ve uzun geçmesinden dolayı bitki çeşitliliği bakımından sınırlıdır (www.cografya.gen.tr, 2016).

Van ili 2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı yasa ile büyükşehir belediyesi statüsü kazanmış olan 14 ilden biridir. Van Büyükşehir Belediyesine bağlı ilçeler hakkında bilgiler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 8: Van Büyükşehir İlçe Belediyelerine İlişkin 2015 Yılı İstatistiki Bilgiler

İlçe Adı	Nüfusu	Toplam Nüfus %'si	BŞB'den Uzaklığı KM
İpekyolu	285.272	26,02	6.3
Erciş	173.795	15,85	60.1
Tuşba	149.944	13,68	3.9
Edremit	118.786	10,83	15.8
Özalp	70.057	6,39	53.6
Çaldıran	65.986	6,02	84.1
Başkale	56.368	5,14	73.0
Muradiye	50.981	4,65	64.3
Gürpınar	36.858	3,36	18.8
Gevaş	28.801	2,63	33.6
Saray	22.150	2,02	68.6
Çatak	21.780	1,99	61.7
Bahçesaray	15.619	1,42	66.3

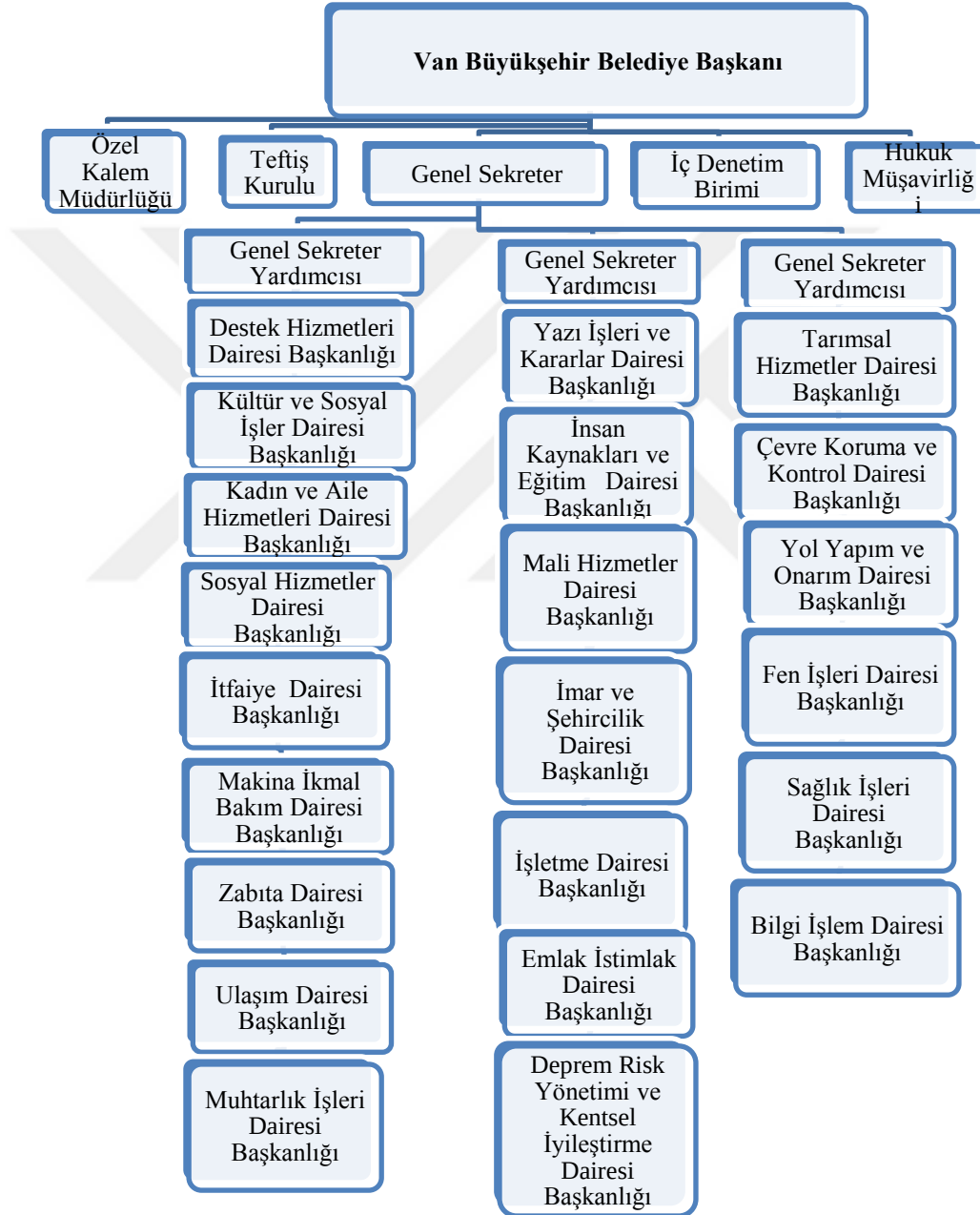
(www.nufusu.com, 2015; www.haritamap.com, 2016).

Tablo 8 incelendiğinde; Van Büyükşehir Belediyesine bağlı 13 ilçe olduğu, büyükşehirin en büyük nüfusa sahip olan ilçesi büyükşehir merkez ilçesinden biri olan İpekyolu ilçesi (285.272) olup, ilin toplam nüfusuna oranı ise %26,02'dir. En az

nüfusa sahip olan ilçesi ise Bahçesaray ilçesi (15.619) olup, ilin toplam nüfusunun %1,42'sini oluşturmaktadır. Van Büyükşehir Belediyesine en uzak olan ilçe 84.1 kilometre mesafede olan Çaldıran ilçesidir.

Van Büyükşehir Belediyesi'nin İpekyolu ve Tuşba olmak üzere büyükşehir belediyesine bağlı iki merkez ilçesi bulunmaktadır.

Şekil 5: Van Büyükşehir Belediyesi Teşkilat Şeması

(www.van.bel.tr/birimler, 2017).

Şekil 5'te görüldüğü gibi Van Büyükşehir Belediyesinin teşkilat yapısında

başta Büyükşehir Belediye Başkanı, Özel kalem müdürlüğü, teftiş kurulu, iç denetim birimi, hukuk müşavirliği, genel sekreter ve genel sekretere bağlı üç genel sekreter yardımcısı bulunmaktadır. Genel sekreter yardımcılarının sorumluluğunda ise destek hizmetleri, kültür ve sosyal işler, kadın ve aile hizmetleri, sosyal hizmetler, itfaiye, makine ikmal bakım, zabıta, ulaşım, muhtarlık işleri, yazı işleri ve kararlar, insan kaynakları ve eğitim, mali hizmetler, imar ve şehircilik, işletme, emlak ve istimlak, deprem risk yönetimi ve kentsel iyileştirme, tarımsal hizmetler, çevre koruma ve kontrol, yol yapım ve onarım, fen işleri, sağlık işleri ve bilgi işlem dairesi başkanlıkları olmak üzere 22 adet daire başkanlığı bulunmaktadır. Van Büyükşehir Belediye Başkanı Halkların Demokrasi Partisi (HDP) mensubu Bekir KAYA iken büyükşehir belediyesine kayyum atanması sonucu şu anki Van Valisi ve büyükşehir belediye başkan vekili Murat ZORLUOĞLU'dur.

1.2. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ VE AMACI

Türkiye’de uygulamaya konulan büyükşehir belediye modelleri hakkında bilgi verilmesi, özellikle 2012 yılında kabul edilerek 30 Mart 2014 yerel seçimlerden sonra yürürlüğe giren 6360 sayılı “*14 ilde büyükşehir belediyesi ve 27 ilçe kurulmasına dair kanun hükmünde kararnamelerde bazı değişiklikler yapılmasına dair kanun*” ile uygulamaya konulan yeni büyükşehir belediye modelinin ayrıntılı olarak incelenmesi ile ilgili yasanın (6360 Sayılı Yasa) çıkarılış amacı ile uygulama noktasındaki halka yansımalarının ortaya çıkarılması eksik ve aksayan yönleri yönelik öneriler getirilmesi, ayrıca yasa ile ilgili şu ana kadar yapılan çalışmalarda sadece bir yeni büyükşehir belediyesi olan il örneklem olarak alınmış olup çalışmamızda ise dört farklı siyasi partinin temsilinde bulunan yeni büyükşehir belediyesi olan illerin alınmış olması (Hatay: Cumhuriyet Halk Partisi, Malatya: Adalet ve Kalkınma Partisi, Manisa: Milliyetçi Hareket Partisi, Van: Halkların Demokrasi Partisi) ve Türkiye’nin doğrusal düzlemde en doğusu (Van) ve en batısında (Manisa) yaşayan yerel halka, yasanın yansımalarına yönelik karşılaştırmalar yapılarak sorunun yasada mı yoksa uygulanış biçiminden mi kaynaklanmış olduğunu ortaya çıkarmak ve yasanın uygulamadaki karşılaştırmalarının yapılması düşüncesi bir ilk olduğundan çalışma önemlidir. Çalışmamızın gelecekte bu bağlamda yapılacak olan çalışmalara ışık tutacağı düşüncesindeyiz.

Araştırmanın temel amacı: 6360 sayılı yasa sonrası oluşturulan yeni büyükşehir belediye modelinin uygulamadaki yansımalarını ortaya çıkarmaktır. Bu

bağlamda; 6360 sayılı yasa ile önemli düzeyde düzenlemeler yapılmış, yapılan düzenlemelerin yerel halka geniş anlamda yansımalarının ölçülmesi noktasında eksikler bulunduğu görülmektedir. Çalışmada; 6360 sayılı yasa ile yeni büyükşehir belediyesi olan Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Ordu, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Van büyükşehirleri arasından, Hatay, Malatya, Manisa ve Van Büyükşehir Belediyeleri örneklem olarak alınarak ilgili yasa ile uygulamaya konulan büyükşehir modelinin yerel halka sosyal, ekonomik, yönetsel, çevresel ve siyasal anlamda olumlu ve olumsuz yönde yansımalarının gündeme taşınması amaçlanmıştır.

1.3. ARAŞTIRMANIN HİPOTEZLERİ VARSAYIMLARI VE SINIRLILIKLARI

Araştırmanın Hipotezleri;

H1- Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yaşayan yerel halkın cinsiyetlerine göre 6360 sayılı yasa sonrası düşüncelerinde anlamlı bir farklılık vardır.

H2- Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yaşayan yerel halkın medeni durumlarına göre 6360 sayılı yasa sonrası düşüncelerinde anlamlı bir farklılık vardır.

H3- Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yaşayan yerel halkın ikamet ettiği ile göre 6360 sayılı yasa sonrası düşüncelerinde anlamlı bir farklılık vardır.

H4- Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yaşayan yerel halkın doğum yerlerine göre 6360 sayılı yasa sonrası düşüncelerinde anlamlı bir farklılık vardır.

H5- Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yaşayan yerel halkın yaşlarına göre 6360 sayılı yasa sonrası düşüncelerinde anlamlı bir farklılık vardır.

H6- Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yaşayan yerel halkın mesleklerine göre 6360 sayılı yasa sonrası düşüncelerinde anlamlı bir farklılık vardır.

H7- Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yaşayan yerel halkın öğrenim durumlarına göre 6360 sayılı yasa sonrası düşüncelerinde anlamlı bir farklılık vardır.

H8- Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yaşayan yerel halkın ikamet sürelerine göre 6360 sayılı yasa sonrası düşüncelerinde anlamlı bir farklılık vardır.

H9- Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yaşayan yerel halkın ikamet yerlerine göre 6360 sayılı yasa sonrası düşüncelerinde anlamlı bir farklılık vardır.

H10- Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yaşayan yerel halkın yaşamlarında herhangi bir farklılık olup olmadığına göre 6360 sayılı yasa sonrası düşüncelerinde anlamlı bir farklılık vardır.

H11- Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yaşayan yerel halkın büyükşehir belediyesinde ilgili birimlere kolaylıkla ulaşım ulaşmadıkları durumuna göre 6360 sayılı yasa sonrası düşüncelerinde anlamlı bir farklılık vardır.

H12- Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yaşayan yerel halkın büyükşehir belediyesinde çalışan görevlilerin yaklaşımlarından memnun olup olmadıkları durumuna göre 6360 sayılı yasa sonrası düşüncelerinde anlamlı bir farklılık vardır.

Bu çalışmada; ulaşım, zaman ve maliyet unsurları dikkate alınarak konuya ilişkin, sınırlı sayıda katılımcı ile anket çalışması yapılmıştır. Anket çalışması örneklem alınan ilgili illerin büyükşehir belediyesinin bulunduğu işlek alanlarda yapılmıştır. Anket çalışmasının hangi ilde hangi sayıda, hangi yollarla, nasıl hesaplanarak anket sayılarının belirlendiği araştırmanın yöntem kısmında açıklanmış olup, çalışmaya ilişkin varsayımlar ve sınırlılıklar şunlardır:

- Veri toplama aracı olarak kullanılan ankette yer alan soruların her birindeki değerler arasındaki farklılık katılımcılar tarafından ayırt edilebileceği varsayılmıştır.
- Araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılan anketin konuya dair bütün detayları kapsadığı varsayılmıştır.
- Anket uygulamasında katılımcıların ankette yer alan sorulara verdiği cevapların gerçek durumu yansıttığı varsayılmıştır.
- Araştırmada anket katılımcılarının mantıklı cevaplar verebilmeleri için büyükşehir belediyesinin görev ve sorumluluklarına dair yeterli düzeyde bilgi sahibi oldukları varsayılmıştır.
- Araştırmada katılımcılara uygulanan anketlerin katılımcılar tarafından ölçekteki ifadelerle içtenlikle doğru ve samimi olarak cevapladıkları ve bu cevapların geçerli ve güvenilir olduğu, verilerin analizinde kullanılan istatistiksel yöntemlerin amacına uygun olduğu varsayılmaktadır.

Yukarıda belirtilen varsayımların yanında araştırmanın bir alan araştırması olması sebebiyle ulaşım, zaman ve maliyet unsuru göz önüne alınarak 6360 sayılı

yasa ile büyükşehir belediyesi olan 14 yeni büyükşehir belediyesinden 4 yeni büyükşehir belediyesi olan iller tercih edilerek araştırma 4 ilin büyükşehir belediyesi ile sınırlandırılmıştır.

1.4. ARAŞTIRMA ANALİZİNDE KULLANILAN TERİM VE KISALTMA TANIMLAMALARI

BŞB : Büyükşehir Belediyesi

BŞBY: Büyükşehir Belediyesi Yönetimi

P: Evrende bir olayın gözlenme oranı

f: Frekans

p: Anlamlılık testine ilişkin olasılık değeri

s.s: Standart sapma

t: t değeri

$\bar{x}$: Aritmetik ortalama

%: Yüzde

vb: ve benzeri

vd: ve diğerleri

dn: Dönem

1.5. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırma verilerinin toplanması ve verilerin analizine ilişkin bilgiler başlıklar halinde aşağıda sunulmuştur.

1.5.1. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEM

Evren; araştırma sonuçlarının genel olarak değerlendirilmesi istendiğinde araştırma kapsamında yer alan ortak özelliklere sahip birimler bütünüdür. Evren; aynı zamanda ana kütle, yığın ve toplum olarak da adlandırılır (Ural ve Kılıç, 2006: 33). Evren, geniş bir coğrafi alandan oluşabileceği gibi istenildiği kadar da daraltılabilir (Altunışık ve vd. 2010: 131). Örneklem ise; herhangi bir araştırma için seçilen evreni (büyük grup) temsil edebilecek şekilde, grup içerisinden belli sayıda denekten oluşan, alt bir denekler grubu oluşturulmasıdır (Altunışık ve vd. 2010: 131). Örneklem sayesinde, araştırmacı evrenin tamamını tek tek araştırmak zorunda

kalmaz. (Altunışık ve vd. 2010: 131).

Araştırmamızın evrenini, 6360 sayılı yasa sonrası büyükşehir belediyesi olan 14 il (Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa Ordu ve Van) oluşturmakta olup, çalışma örnekleme olarak, Hatay, Malatya, Manisa ve Van Büyükşehir Belediyeleri seçilmiştir. Belirtilen illerin örneklem olarak seçilmesindeki amaç, farklı siyasi partiye mensup büyükşehir belediye başkanlarının olması (Hatay: Cumhuriyet Halk Partisi, Malatya: Adalet ve Kalkınma Partisi, Manisa: Milliyetçi Hareket Partisi, Van: Halkların Demokrasi Partisi) ve Türkiye'nin doğrusal düzlemde en doğusu (Van) ve en batısında (Manisa) yaşayan yerel halka yasanın yansımalarına yönelik karşılaştırmalar yaparak sorunun yasada mı yoksa uygulanış biçiminden mi kaynaklanmış olduğunu ortaya çıkarmak için seçilmiştir.

Örneklemede yer alan katılımcı sayısı illerin 2015 yılı nüfuslarına orantılı olarak belirlenmiş olup, katılımcıları belirlemede basit tesadüfi örnekleme yöntemi uygulanmıştır. Tanımlanan evrendeki her elemanın, eşit ve bağımsız seçilme şansının olmasının yanında birisinin diğerinin seçilme olasılığını engellemediği yöntem basit tesadüfi örnekleme denir (Altunışık ve vd. 2010: 197). Örneklem alınan yeni büyükşehir belediyesi illerine dair 2015 yılı nüfusları aşağıda verilmiştir.

Tablo 9: Örneklem Alınan Büyükşehir Belediyelerinin 2015 Yılı Nüfusları

Büyükşehir Belediyesi Adı	2015 Yılı Nüfusu
Hatay	1.533.507
Malatya	772.904
Manisa	1.380.366
Van	1.096.397
Toplam	4.783.174

(www.nufusu.com/il/malatya-nufusu 2016).

Evreni temsil edebilme gücüne sahip sınırlı sayıda birey, olay ya da olgunun araştırma kapsamına alınmasına örneklem seçimi denir. Sayıca daha fazla birey olay ya da olguyu içeren evren, belirli yöntemler kullanılarak örneklem denilen küçük ve çalışılabilir bir seviyeye düşürülür. Elde edilen bulgular ise yine tersi bir süreçle evrene genelleşir (Yıldırım ve Şimşek, 2011:101). Araştırma evreninin geniş olması, zaman ve maliyet unsuru dikkate alındığında evrenin tamamına ulaşılması mümkün

görünmemektedir (Karasar, 2012:113-115). Bu doğrultuda çalışmada, Türkiye’de 6360 sayılı yasa ile büyükşehir belediyesi olan 14 yeni büyükşehir belediyesinden 4’ü olan Hatay, Malatya, Manisa ve Van büyükşehir belediyeleri örneklem olarak alınmıştır. Örneklem alınan illerin nüfuslarına orantılı olarak katılımcı sayıları belirlenmiştir.

Büyüklüğü bilinen bir evrenin örneklem büyüklüğünü yani en az katılımcı sayısını aşağıdaki formül ile bulabiliriz (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2014:86-87):

Araştırma örnekleminde $p=0.5$, $q=0.5$, $d=0.05$ ve $t=1.96$ olarak ele alınarak hesaplanmıştır.

$$n = \frac{N \cdot t^2 \cdot p \cdot q}{d^2(N - 1) + t^2 \cdot p \cdot q}$$

N= Hedef kitledeki birey sayısını (Evrendeki birey sayısını)

n= Örneklem alınacak birey sayısını

p= İncelenecek olayın gerçekleşme olasılığını

q= İncelenecek olayın gerçekleşmeme olasılığını

t= Belirli bir anlamlılık seviyesinde, t tablosuna göre bulunan teorik değeri

d= Olayın görülme sıklığına göre kabul edilebilecek maksimum hata yüzdesi.

$$n = \frac{4783174 \cdot 1.96^2 \cdot 0.5 \cdot 0.5}{0.05^2(4783174 - 1) + 1.96^2 \cdot 0.5 \cdot 0.5}$$

n = 384 olarak hesaplanmıştır.

Anlamlılık düzeyi (α), 0,01 (%1) veya 0,05 (%5) olarak belirlenebilir. Belirtilen anlamlılık düzeylerine karşılık gelen güven düzeyleri ($1 - \alpha$) ise sırasıyla %99 ve %95’dir. Sosyal bilimlerde yapılan araştırmalar genelde %99 ya da %95 güven düzeyinde yapılmaktadır (Karasar, 1999: 128, Ural ve Kılıç, 2006: 48). Çalışmamız %95 güven düzeyinde yapılmıştır. Yukarıda yapılan hesaplamalar neticesinde en az 384 katılımcı ile anket çalışmasının yapılması gerektiği belirtilmiş olup, çalışmamızdaki anket dağılımı ile ilgili detaylı bilgi, veri toplama yöntemi başlığı altında tablo 10’da sunulmuştur.

1.5.2. VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ

Araştırmada; literatür taraması, yerel ve ulusal basın ile beraber yazınsal ve görsel kaynaklar, gözlem, yüz yüze görüşme ve betimleyici bir yöntem kullanılmasının yanında veri toplama yönetimi olarak anket tekniğinden yararlanılmıştır.

Veri toplama aracı olarak seçilen anket iki bölümden oluşmaktadır: Birinci bölümde; büyükşehir belediyesinde yaşayan yerel halka yönelik tanımlayıcı özellikleri belirlemek için cinsiyet, medeni durum, yaş, mesleği, ikametgah yeri ve süresi sorulmasının yanında yerel halkın illerinin büyükşehir olmalarındaki memnuniyetlerine yönelik toplamda 14 soru yer almaktadır. İkinci bölümde ise; 5216 sayılı BŞBY ve 5216 sayılı yasada yapılan 6360 sayılı yasa değişikliğinin toplumsal alanda meydana getirdiği değişimlere dair yerel halkın düşüncelerini tespit etmek amacıyla oluşturulan ölçek yer almaktadır. Söz konusu ölçek sosyal, ekonomik, yönetsel, siyasal ve çevresel olmak üzere 5 boyut ve 31 ifadeden oluşmaktadır. Sosyal boyut 15, ekonomik boyut 7, yönetsel boyut 3, çevresel boyut 3, siyasal boyut 3 ifadeden oluşmaktadır. Ayrıca söz konusu ölçek oluşturulurken, 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu, 5393 Sayılı Belediye Kanunu ve büyükşehir belediye kanununda yapılan 6360 sayılı yasa değişikliği sonrasında yapılan düzenlemeler dikkate alınarak hazırlanmıştır. İfadelerin puanlanmasında likert ölçeğinden yararlanılmıştır. Likert ölçeği; birden çok sorudan oluşan ve anket katılımcılarına sorulan sorulara, sorularda ifade edilen düşünce, görüş, öneri ve bilgiye katılıp katılmadıklarını derecelendirme ile cevaplandırılmasıdır. Uygulamada en çok beşli seçeneklere yer verilir (Güriş ve Astar, 2014: 16). Bu bağlamda likert ölçeğinde, katılımcıların illerinin büyükşehir olması ile sosyal, ekonomik, çevresel, siyasal ve yönetsel anlamda yansımalarına yönelik görüşlerini ölçmek üzere “ 5: Kesinlikle Katılıyorum”. “ 4: Katılıyorum”. “ 3: Orta Düzeyde Katılıyorum”. “ 2: Katılmıyorum”. “ 1: Kesinlikle Katılmıyorum” aralığında puanlandırılmıştır.

Tablo 10: Büyükşehir Belediyesi Olan İllere Göre Anketlerin Dağılımı

Anket Çalışması Yapılan İller	Dağıtılan Anket Sayısı	Toplanan Anket Sayısı	Değerlendirmeye Alınan Anket	Değerlendirmeye Alınan Anketlerin Dağılımı
Hatay	360	332	330	% 31,9
Malatya	190	166	165	% 16,5
Manisa	340	278	275	% 28,6
Van	310	235	230	% 23,0
Toplam	1200	1011	1000	% 100

Araştırmamızda örneklem hesaplamasında belirtilen en az 384 katılımcı ile yapılması gereken anket çalışmamız daha güvenilir olması açısından toplamda 1000 katılımcı ile yapılmıştır. Söz konusu anket illerin 2015 yılı nüfuslarına orantılı olarak istatistiki hesaplamalar yapılarak, tablo 10'da görüldüğü gibi Hatay ilinde 330 katılımcı, Malatya ilinde 165 katılımcı, Manisa ilinde 275 katılımcı ve Van ilinde 230 katılımcı ile beraber toplamda 1000 katılımcıya uygulanmıştır. Toplam olarak 1200 anket katılımcılara dağıtılmış olup, 1011 anketin geri dönüşü olmuştur. Bu anketler içinde toplamda 9 adeti eksik bilgi ve aşırı yıpranmadan dolayı değerlendirmeye alınmamış olup, Hatay ilinden rasgele 2 adet anket ise yüzdesel hesaplamaların net olması açısından değerlendirmeye alınmamıştır. İlgili anket 16 Şubat 2016 ile 10 Mayıs 2016 tarihleri arasında geneli yansıtmaları adına, özellikle büyükşehir belediyesi civarındaki yerel halkın yoğun olduğu caddelerde, parklarda oturan, eskiden köy olan mahalle terminallerinde bulunan katılımcılara uygulanmıştır.

1.5.3. VERİ ANALİZ YÖNTEMLERİ

Araştırmada elde edilen verilerin analizi için SPSS 22 paket programı kullanılarak analizler yapılmıştır. Yapılan analizler; normal dağılım testi, tanımlayıcı istatistikler (yüzde, frekans), faktör analizi, T testi, Tek yönlü varyans analizi (ANOVA), Tukey testi, Tamhane's T2 ve Ki kare bağımsızlık testlerinden oluşmaktadır. Ankette yer alan ölçeğe ilişkin geçerlilik ve güvenirlik analizi için Alfa (Cronbach Alpha) değeri hesaplanmıştır. Araştırmada katılımcıların illerinin büyükşehir olmalarındaki memnuniyetlerine yönelik görüşlerini belirlemek amacıyla her bir ifadeye ilişkin frekans ve yüzde dağılımları hesaplanmıştır. Veri testinin faktör analizi için uygun olup olmadığını değerlendirmek amacıyla Barlett ve Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) testleri yapılmıştır.

1.6. KULLANILAN ÖLÇEĞE İLİŞKİN NORMAL DAĞILIM TESTİ

Tablo 11’de katılımcıların ölçeklerdeki ifadelerle verdiği yanıtlara ilişkin normallik testi sonuçları yer almaktadır. Analizlerde parametrik testlerden yararlanabilmek için verilerin normal dağılıma sahip olması gerekmektedir (Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2014: 246; Tekin, 2014: 20; Alpar, 2011: 101; Karasar, 2012: 216) Normal dağılım; sürekli değişkenlere ait dağılımların en önemlisi ve parametrik testlerin bir varsayımı olarak bilinmektedir (Ural ve Kılıç, 2006: 291). Skewness (çarpıklık) ve Kurtosis (basıklık) değerlerinin hesaplanması, verilerin normal dağılıma sahip olup olmadığını test etmek amacıyla kullanılan yaygın yöntemlerdendir (Kalaycı, 2010: 6; Yazıcıoğlu ve Erdoğan, 2014: 246). Bu değerler pozitif veya negatif olabilir. Ancak ± 2 arasında bir değer alması durumunda verilerin normal dağılıma sahip olduğu kabul edilir (Kalaycı, 2010; George ve Mallery, 2010). Ölçeğe ilişkin normallik varsayımında söz konusu istatistiki ölçütler göz önüne alınmıştır.

Tablo 11: Verilerin Normal Dağılımına İlişkin İstatistiki Bilgiler

Ölçek	Skewness		Kurtosis	
	İstatistik	Standart Hata	İstatistik	Standart Hata
Ölçek (Genel)	-0,059	0,077	-0,132	0,155
Sosyal Boyut	0,303	0,077	-0,684	0,155
Ekonomik Boyut	-1,007	0,077	0,260	0,155
Yönetmel Boyut	-0,268	0,077	-0,910	0,155
Çevresel Boyut	-0,070	0,077	-1,129	0,155
Siyasal Boyut	-0,876	0,077	-0,142	0,155

Tablo 11’de yer alan ölçeğe ilişkin normallik testine baktığımızda; ölçek geneli -0,059, sosyal boyutun 0,303, ekonomik boyutun -1,007, yönetmel boyutun -0,268, çevresel boyutun -0,070, siyasi boyutun ise -0,876 **Skewness** (çarpıklık) değerlerine sahip olduğu görülmektedir. **Kurtosis** (basıklık) değerleri incelendiğinde; ölçek geneli -0,132, sosyal boyutun -0,684, ekonomik boyutun 0,260, yönetmel boyutun -0,910, çevresel boyutun -1,129, siyasi boyutun ise -0,142 değerlerine sahip olduğu görülmektedir.

Tüm değerler göz önüne alındığında elde edilen bütün değerlerin kabul

edilebilir sınırlar (± 2) içerisinde yer aldığı görülmüştür. Bu durum ölçek verilerinin normal dağılıma sahip olduğunu göstermektedir.

1.7. ÖLÇEĞE İLİŞKİN GÜVENİRLİK ANALİZİ

Herhangi bir konuda örnekleme oluşturan birimler üzerinden veri toplamak amacı ile geliştirilen ölçme aracını oluşturan ifadelerin (yargı, önerme, soru vb), kendi aralarında tutarlılık gösterip göstermediğini test etmek amacı ile kullanılan güvenilirlik analizine (Ural ve Kılıç, 2006: 286) bu çalışmada da başvurulmuştur.

Güvenirlik analizinde kullanılan Alfa Modeli (Cronbach Alpha Coefficient); ölçekte bulunan x problemin, homojen bir yapı gösteren bir bütünü açıklayıp açıklamadığını inceleyen modeldir. Bir ölçekteki x problemin varyansları toplamının genel varyansa oranlamasıyla bulunur. 0 (sıfır) ile 1 (bir) arasında değer alan bu katsayıya Alfa (Cronbach) katsayısı denir (Kayış, 2010: 404).

Tablo 12: Alfa Katsayısına Bağlı Olarak Ölçeğin Güvenirliği

ALFA (CRONBACH) KATSAYISI	YORUM
0.00 – 0,40	Ölçek Güvenilir Değildir
0,40 – 0,60	Ölçeğin Güvenirliği Düşük
0,60 – 0,80	Ölçek Oldukça Güvenilir
0,80 – 1.00	Ölçek Yüksek Derecede Güvenilir

(Kayış, 2010: 403).

Verilen bilgiler ışığında; araştırma ölçeğine ilişkin yapılan güvenilirlik analizi sonucu elde edilen cronbach alpha değerinin 0,795 olarak tespit edilmiş olması ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir.

1.8. FAKTÖR ANALİZİ

Faktör analizi; çok sayıdaki değişkenler arasındaki görünmeyen ilişkileri gün yüzüne çıkartıp, değişken sayısını minimuma indiren, ilişkili olmayan değişkenleri ise ayıklayan açıklayıcı bir çözümleme setidir (Tekin, 2014: 241). Diğer bir ifade ile faktör analizi; katılımcıların herhangi bir konuda verdiği yanıtlara göre değişkenler arasındaki korelasyonun belirlenmesi sonucu, birbirleri ile ilişkisi ve aynı boyutu ölçen değişkenlerin gruplandırılması ile faktör elde edilmesi sürecidir (Ural ve Kılıç, 2006: 281). Faktör analizi ile birbiri ile ilişkili olan yapılar ortak faktörler altında toplanmaktadır (Güriş ve Astar, 2014: 367). Faktörler, gözlemlenen karakterler arasındaki tüm ilişkileri açıklamak için yeterli düzeyde tespit edildikten sonra,

yorumlanması ve anlaşılması oldukça kolaylaşır (Rasch vd. 2011: 483).

Tablo 13: KMO ve Bartlett Testi Sonuçları

Kaiser-Meyer-Olkin	0,850
Bartlett Testi	0,000

KMO testi; veri setinin faktör analizi yapılmasına uygunluğunu incelemektedir. Faktör analizi uygunluğu için KMO testi sonucu elde edilen değerin 0,50'den büyük olması gerekmektedir. Bu değer 0,50'den küçük olduğunda faktör analizi uygulanamaz. Bartlett testi ise kısmi korelasyona bağlı olarak değişkenler arasında ilişki olup olmadığını, başka bir ifade ile veri setinin uygunluğunu belirlemektedir. Bartlett testi sonucu 0.05'ten küçük olması durumunda veri seti analiz için uygun, büyük olması durumunda ise veri seti analiz için uygun değildir (Güriş ve Astar, 2014: 368)

Çalışmamızda Bartlett testi sonucu anlamlılık değeri 0,000 olarak tespit edilmiştir. Bu durum veri setinin, faktör analizi yapılmasına uygun olduğunu göstermektedir. Örneklem yeterliliği ölçütü olarak adlandırılan KMO değerinin analiz sonucu 0,5 üzerinde olması beklenmektedir ve tablo 14 de gösterilmekte olan değer aralıkları ile veri setinin faktör analizi için ne düzeyde iyi olduğu tespit edilebilir (Sharma 1996: 116):

Tablo 14: Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) Değer Aralıkları ve Yorumu

KMO DEĞERİ	YORUM
0,00 - 0,50	Kabul edilmez
0,50 – 0,60	Zayıf
0,60 – 0,70	Orta
0,70 – 0,80	İyi
0,80 – 0,90	Çok İyi
0,90 – 1,00	Mükemmel

Analiz sonucu 0,850 olan KMO değeri, bu çalışmanın veri setinin faktör analizi için çok iyi düzeyde olduğunu göstermektedir (Tablo 14).

Veri setinin faktör analizine uygunluğu KMO ve Bartlett testleri ile tespit edilmiş olup, sonrasında yapılan faktör analizi sonucu elde edilen bulgular aşağıda yer alan tablo 15' de sunulmuştur.

1.9. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Bu bölümde elde edilen bulguların analiz edilmesiyle elde edilen sonuçlar yorumlanarak konuyla ilgili öneriler geliştirilmiştir.

Tablo 15: 6360 Sayılı Yasanın Yansımaları Ölçeğine Ait Faktör ve Güvenirlilik Analizi Sonuçları

İfadeler	Faktörler				
	Sosyal	Ekonomik	Yönetsel	Çevresel	Siyasal
6360 sayılı yasa sonrası İl Özel İdarelerinin kapatılmasından memnunum.	,792				
6360 sayılı yasa sonrası Belde Belediyelerinin kapatılmasından memnunum.	,633				
6360 sayılı yasa sonrası köylerin tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüştürülmesinden memnunum.	,835				
6360 sayılı yasa sonrası Büyükşehir Belediyesi il mülki sınırlarına kadar yeterli düzeyde hizmet götürmektedir.	,797				
BŞBY'e geçiş sonrası yaşadığım kentin kırsal kesimlerinde yol, Su ve Kanalizasyon faaliyetlerine yönelik yatırım, bakım ve onarım hizmetleri arttı.	,733				
BŞBY'e geçiş sonrası yaşadığım kentin kırsal kesimlerinde yaşayan insanların yaşam kalitesinde artış olduğunu düşünüyorum.	,677				
BŞBY'e geçiş sonrası Otopark ücretleri arttı.	,770				
BŞBY'e geçiş sonrası toplu taşıma ücretlerinde artış yaşandı.	,836				
BŞBY'e geçiş sonrası Konut satış ve kira fiyatları arttı.	,875				
BŞBY'e geçiş sonrası Çevre temizlik ve emlak vergileri arttı.	,831				
BBY'e sonrası su faturalarında artış yaşandı.	,605				
6360 sayılı yasa sonrası kentimde katılımcı, şeffaf bir yönetim anlayışı benimsenmiştir.			,537		
BŞBY'e geçiş sonrası yaşadığım kentteki ulaşım hizmetlerinde iyileşme olduğunu düşünüyorum.			,696		
Genel olarak büyükşehir belediyesinin yönetiminden memnunum.			,728		
BŞBY'e geçiş sonrası sanayi ve tıbbi atıkları bertaraf etmek üzere yeni atık istasyonları yapıldı				,834	

BŞBY'e geçiş sonrası çevre ve hava kirliliğine yönelik yeteri kadar önlemler alınmaktadır.	,829
Büyükşehir Belediye Başkanı seçiminde mensubu olduğu siyasi partiyi göz önünde bulundurarak oyumu kullanırım.	,687
Büyükşehir Belediye Başkanı seçiminde yeteri kadar bilgi ve donanım sahibi olan adayı tercih ederim.	,811
Varyans Açıklama Oranı	20,045 18,248 9,651 9,323 6,624
Toplam Varyans Açıklama Oranı	63,892
Cronbach's Alpha (Genel)	0,799

Yapılan faktör analizi testinde ölçeğin öz değeri 1'den büyük toplam varyansın %63,892'sini açıklayan beş faktör altında toplandığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda 1. Faktör (Sosyal Değişimler) toplam varyansın %20,045'ini, 2. Faktör %18,248'ini, 3. Faktör %9,651'ini, 4. Faktör %9,323'ünü ve 5. Faktör ise %6,624'ünü açıklamaktadır. Faktör analizi sonunda ilk hali 31 ifadeden oluşan ölçekte, 13 ifadenin birden fazla faktöre yüklendiği tespit edilmiş ve ölçekten çıkartılmıştır. Daha sonraki analizlerde ölçek 18 ifade üzerinden ele alınmıştır. Boyutlarda yer alan ifadelerin son hali ise; sosyal 6, ekonomik 5, yönetsel 3, çevresel 2 ve siyasal boyutun ise 2 ifadeden oluştuğu faktör analizi sonucu elde edilen bulgular arasındadır.

Tablo 16: Katılımcıların İkamet Ettikleri İllere İlişkin Tanımlayıcı İstatistikî Bilgiler

	Değişkenler	F	%
İkamet Edilen İl	Hatay	330	33,0
	Malatya	165	16,5
	Manisa	275	27,5
	Van	230	23,0
	Toplam	1000	100,0

Tablo 16 incelendiğinde, nüfuslarına orantılı olarak belirlenen toplam 1000 kişinin araştırmaya katıldığı ve katılımcıların dağılımına baktığımızda; Hatay ilinden 330 (%33) katılımcı, Malatya ilinden 165 (%16,5) katılımcı, Manisa ilinden 275 (%27,5) katılımcı, Van ilinden ise 230 (%23) katılımcının yer aldığı görülmektedir.

Tablo 17: Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler

	Değişkenler	F	%
Cinsiyet	Erkek	536	53,6
	Kadın	464	46,4
Doğum Yeri	İl merkezi	385	38,5
	İlçe	346	34,6
	Kasaba	96	9,6
	Köy	158	15,8
	Yurt dışı	15	1,5
Yaş	18-25	216	21,6
	26-30	236	23,6
	31-35	171	17,1
	36-40	121	12,1
	41-45	125	12,5
	46 ve yukarısı	131	13,1
Medeni Durum	Evli	602	60,2
	Bekar	398	39,8
Meslek	Memur	229	22,9
	İşçi	212	21,2
	Esnaf	188	18,8
	Çiftçi	113	11,3
	Diğer	258	25,8
Öğrenim Durumu	Okuryazar değil	37	3,7
	Okuryazar	113	11,3
	İlköğretim	199	19,9
	Lise	259	25,9
	Yüksekokul 2 yıllık	144	14,4
	Yüksekokul 4 yıllık	191	19,1
	Yüksek lisans	47	4,7
	Doktora	10	1,0

Tablo 17 incelendiğinde; araştırmaya katılanların 536'sı (%53,6) erkek katılımcı, 464'ü (%46,4) ise kadın katılımcıdan oluşmuştur. Erkek katılımcı sayısı kadın katılımcı sayısından 72 (%7,2) katılımcı fazla olduğu görülmektedir. Katılımcıların doğum yerlerine bakıldığında; 385 katılımcı (%38,5) il merkezinde doğmuş iken, 346 katılımcı (%36,6) ilçe merkezinde, 96 katılımcı (%9,6) kasabada (eskiden belde belediyesi olan yerleşim alanı), 158 katılımcı (%15,8) köyde (Eskiden köy olan mahallede) ve 15 katılımcı (%1,5) ise yurt dışında doğduğu görülmektedir.

Katılımcıların yaş grup dağılımlarını incelediğimizde; araştırmaya katılanların 216'sı (%21,6) 18 ile 25 yaş arasında yer alırken, 236'sı (%23,6) 26 ile 30 yaş arasında, 171'i (%17,1) 31 ile 35 yaş arasında, 121'i (%12,1) 36 ile 40 yaş arasında, 125'i (%12,5) 41 ile 45 yaş arasında ve 131'i (%13,1) 46 ve üzeri yaş arasındadır. Katılımcıların çoğunluğu olan 623'ü (62,3) 18 ile 35 yaş arasında olduğu görülmektedir.

Katılımcıların medeni durumlarına baktığımızda; 602 katılımcı (%60,2) evli iken 398 katılımcı (%39,8) bekdir. Katılımcıların çoğunluğunun evli olduğu görülmektedir. Katılımcıların meslek grupları incelendiğinde; katılımcıların 229'u (%22,9) memur iken, 212'si (%21,2) işçi, 188'i (%18,8) esnaf, 113'ü (%11,3) çiftçi ve 258'i (%25,8) diğer meslek gruplarını oluşturmaktadır. Meslek gruplarında diğer meslek gruplarından sonra en fazla memur olan katılımcı sayısının olduğu görülmektedir. Katılımcıların öğrenim durumlarına baktığımızda; 37 (%3,7) katılımcı okuryazar değil iken, 113'ü (%11,3) okuryazar, 199'u (%19,9) ilköğretim, 259'u (%25,9) lise, 144'ü (%14,4) yüksekokul 2 yıllık (Ön lisans), 191'i (%19,1) yüksekokul 4 yıllık (Lisans), 47'si (%4,7) yüksek lisans ve 10'u (%1,0) doktora mezundur. Katılımcıların çoğunluğu (651 katılımcı) lise ve üzerinde öğrenim durumuna sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 18: Katılımcıların Büyükşehir Belediyesindeki İkamet Yerlerine İlişkin İstatistiki Bilgiler

Değişkenler		F	%
İkamet Ettiğiniz Yer	Büyükşehir belediyesi merkez ilçesinden	495	49,5
	Büyükşehir belediye ilçesinden	224	22,4
	Büyükşehir ilçesine bağlı eskiden köy olan mahallede	281	28,1
	Toplam	1000	100,0

Tablo 18 incelendiğinde; büyükşehir belediyesi merkez ilçesinde ikamet eden katılımcı sayısı 495 (%49,5) iken, büyükşehir belediye ilçesinde 224 (%22,4) katılımcı ve büyükşehir ilçesine bağlı eskiden köy olan mahallede ise ikamet eden 281 (%28,1) katılımcı yer almaktadır. Katılımcıların büyükşehir belediyesindeki ikamet yerlerine baktığımızda yaklaşık yarısının büyükşehir belediyesi merkez ilçesinde yaşadığı görülmektedir.

Tablo 19: Katılımcıların Büyükşehir Belediyesindeki İkamet Sürelerine İlişkin İstatistikî Bilgiler

	Değişkenler	F	%
Büyükşehir Belediyesindeki İkamet Süresi	0-5	148	14,8
	6-10	106	10,6
	11-15	128	12,8
	16-20	180	18,0
	21 ve yukarı	438	43,8
	Toplam	1000	100,0

Tablo 19’da katılımcıların büyükşehir belediyesindeki ikamet süreleri incelendiğinde; 0 ile 5 yıl arasında ikamet eden katılımcı sayısı 148 (%14,8) iken, 106’sı 6 ile 10 yıl arasında, 128’i (%12,8) 11 ile 15 yıl arasında, 180’i (%18,0) 16 ile 20 yıl arasında ve 438’i (%43,8) 21 yıl ve üzerinde ikamet etmektedir. Katılımcıların büyükşehir belediyesindeki ikamet sürelerine baktığımızda 16 yıl ve üzerinde (618 Katılımcı) ikamet eden katılımcı sayısının çoğunlukta olduğu görülmektedir.

Tablo 20: Katılımcıların İllerinin Büyükşehir Belediyesi Olmasından Memnuniyetlerine İlişkin İstatistikî Bilgiler

	Değişkenler	F	%
İlinizin Büyükşehir Belediyesi Olmasından Mutlu musunuz?	Evet	660	66,0
	Hayır	340	34,0
	Toplam	1000	100,0

Tablo 20 incelendiğinde; katılımcıların 660’ı (%66,0) illerinin büyükşehir belediyesi olmasından memnun iken, 340’ı (%34,0) illerinin büyükşehir belediyesi olmasından memnun değildir. Bu durumda çoğunlukta olan katılımcının illerinin büyükşehir belediyesi olmasından memnuniyet duyduğu görülmektedir. Katılımcıların illerinin büyükşehir belediyesi olmasından memnun olmalarının nedenleri arasında büyükşehirde yaşama isteği ile sosyal ve kültürel olanaklarının artacağı düşüncelerine sahip olmalarıdır.

Tablo 21: Katılımcıların İllerinin Büyükşehir Belediyesi Olması ile Yaşamlarında Farklılık Olup Olmadığına İlişkin İstatistikî Bilgiler

Değişkenler		F	%
İlinizin Büyükşehir Belediyesi olması ile yaşamınızda herhangi bir farklılık oldu mu?	Evet-Olumlu	448	44,8
	Evet-Olumsuz	279	27,9
	Hayır	273	27,3
	Toplam	1000	100,0

Tablo 21 incelendiğinde; katılımcıların 448'i (%44,8) illerinin büyükşehir belediyesi olması ile yaşamlarında olumlu bir farklılık olduğunu belirtirken, 279'u (%27,9) olumsuz yönde yaşamlarında bir farklılık olduğu ve 273'ü (%27,3) ise illerinin büyükşehir belediyesi olması ile yaşamlarında herhangi bir farklılık olmadığı görüşündedir. Katılımcılar arasında illerinin büyükşehir belediyesi olması ile yaşamlarında olumsuz bir farklılık olduğu düşüncesi olan katılımcı sayısının daha az (279 katılımcı) olduğu görülmektedir.

Tablo 22: Katılımcıların Büyükşehir Belediye Yönetimine Seslerini Duyurmalarına İlişkin İstatistikî Bilgiler

Değişkenler		F	%
Büyükşehir Belediye Yönetimine Sesimi Duyurmakta Sorun Yaşamam.	Evet	356	35,6
	Kısmen	411	41,1
	Hayır	233	23,3
	Toplam	1000	100,0

Tablo 22 incelendiğinde katılımcıların 356'sı (%35,6) büyükşehir belediyesi yönetimine seslerini duyurmada sorun yaşamadığını belirtirken, 411'i (%41,1) kısmen, 233'ü (%23,3) ise büyükşehir belediyesi yönetimine seslerini duyurmada sorun yaşadığını belirtmiştir. Bu bağlamda çoğunlukta olan katılımcının kısmi ve olumlu yönden büyükşehir belediye yönetimine seslerini duyurmada sorun yaşamadığı görülmektedir.

Tablo 23: Katılımcıların Büyükşehir Belediyesindeki İlgili Birimlere Ulaşılmasındaki Memnuniyetine İlişkin İstatistikî Bilgiler

Değişkenler		F	%
Büyükşehir Belediyesindeki İlgili Birimlere Kolaylıkla Ulaşabilmekteyim.	Evet	396	39,6
	Kısmen	359	35,9
	Hayır	245	24,5
	Toplam	1000	100,0

Tablo 23 incelendiğinde; katılımcıların 396'sı (%39,6) büyükşehir belediyesindeki ilgili birimlere kolaylıkla ulaşabildiğini belirtirken, 359'u (%35,9) kısmen, 245'i (%24,5) ise büyükşehir belediyesindeki ilgili birime kolaylıkla ulaşamadığını belirtmiştir. Bu bağlamda çoğunlukta olan katılımcının kısmi ve olumlu yönden büyükşehir belediyesindeki ilgili birime kolaylıkla ulaşabildiği görülmektedir.

Tablo 24: Büyükşehir Belediyesi Görevlilerinin Genel Anlamda Yaklaşımlarına İlişkin İstatistikî Bilgiler

Değişkenler		F	%
Büyükşehir Belediyesi görevlilerinin dostça ve samimi yaklaşımları vardır.	Evet	411	41,1
	Kısmen	326	32,6
	Hayır	263	26,3
	Toplam	1000	100,0

Tablo 24 incelendiğinde; katılımcıların 411'i (%41,1) büyükşehir belediyesi görevlilerinin dostça ve samimi yaklaşımları olduğunu belirtirken, 326'sı (%32,6) kısmen, 263'ü (%26,3) ise büyükşehir belediyesi çalışanlarının dostça ve samimi yaklaşımları olmadığı yönündeki düşünceleri yer almaktadır. Genel anlamda tabloyu incelediğimizde büyükşehir belediyesi çalışanlarının dostça ve samimi yaklaşımları vardır diyebiliriz.

Tablo 25: Büyükşehir Belediyesi Yönetiminin Herkese Eşit Mesafede Yaklaşımlarına İlişkin İstatistikî Bilgiler

Değişkenler		F	%
Büyükşehir Belediyesi Yönetiminin herkese eşit mesafede olduğuna inanıyor musunuz?	Evet	307	30,7
	Kısmen	238	23,8
	Hayır	455	45,5
	Toplam	1000	100,0

Tablo 25'i incelediğimizde; katılımcıların 307'si (%30,7) büyükşehir belediyesinin herkese eşit mesafede olduğunu belirtirken, 238'i (%23,8) kısmen, 455'i (%45,5) ise büyükşehir belediyesi yönetiminin herkese eşit mesafede olmadığı düşüncesindedir. Genel olarak tabloyu yorumladığımızda büyükşehir belediye yönetiminin herkese eşit mesafede olmadığı katılımcılar arasında hakim olan düşüncedir.

Tablo 26: Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Sosyal Değişimlere Yönelik Düşüncelerine İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler

İfadeler		Katılım Düzeyi						X̄	S.S.
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum			
6360 Sayılı Yasa Sonrasında İl Özel İdarelerinin Kapatılmasından memnunum.	F	240	197	250	116	197	2,83	1,43	
	%	24	19,7	25	11,6	19,7			
6360 Sayılı Yasa Sonrasında Belde Belediyelerinin Kapatılmasından memnunum.	F	177	142	251	178	252	3,19	1,42	
	%	17,7	14,2	25,1	17,8	25,2			
6360 sayılı yasa sonrası köylerin tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüştürülmesinden memnunum.	F	321	193	185	115	186	2,65	1,49	
	%	32,1	19,3	18,5	11,5	18,6			
6360 sayılı yasa sonrası Büyükşehir Belediyesi il mülki sınırlarına kadar yeterli düzeyde hizmet götürmektedir.	F	335	218	168	102	177	2,57	1,48	
	%	33,5	21,8	16,8	10,2	17,7			
BŞBY’e geçiş sonrası yaşadığım kentin kırsal kesimlerinde yol, su ve kanalizasyon faaliyetlerine yönelik yatırım, bakım ve onarım hizmetleri arttı.	F	242	232	220	123	183	2,77	1,42	
	%	24,2	23,2	22	12,3	18,3			
BŞBY’e geçiş sonrası yaşadığım kentin kırsal kesimlerinde yaşayan insanların yaşam kalitesinde artış olduğunu düşünüyorum.	F	266	223	217	112	182	2,72	1,43	
	%	26,6	22,3	21,7	11,2	18,2			
Boyut genel ortalama/Standart Sapma							2,79	1,11	

Tablo 26'da katılımcıların büyükşehir belediye yönetimine geçiş sonrası sosyal değişimlere yönelik düşüncelerine ilişkin tanımlayıcı bilgilerin aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri belirtilmiştir. Aritmetik Ortalama; serinin toplam miktarının, serinin birim sayısına bölünmesi sonucunda ulaşılan ölçüye denir. Aritmetik ortalama; $\bar{X}$ sembolü ile gösterilir.

$$\bar{X} = \frac{X_1 + X_2 + X_3 + \dots + X_n}{n}$$
 Olarak hesaplanır (Güriş ve Astar, 2014: 44). Çalışmamız beş birimden (Kesinlikle Katılmıyorum, Katılmıyorum, Orta Düzeyde Katılıyorum, Katılıyorum, Kesinlikle Katılıyorum) oluşmaktadır. Yukarıdaki formüle göre aritmetik ortalamayı bulacak olursak:

$\bar{X} = \frac{5+4+3+2+1}{5} = 3$ olarak aritmetik ortalama bulunur. Bu da bize 3'ün üzerinde olan bir aritmetik ortalama sonucunun olumlu, aksi durumunda ise olumsuz yönde yorumlanacağı anlamına gelmektedir. Bu ifade ile birlikte katılımcıların BŞBY'e geçiş sonrası sosyal değişimlere yönelik düşüncelerine baktığımızda; “ 6360 Sayılı yasa sonrasında İl Özel İdarelerinin kapatılmasından memnunum.” Düşüncesine katılımcıların 240'ı (%24) kesinlikle katılmadığını, 197'si (%19,7) katılmadığını, 250'si (%25) orta düzeyde katıldığını, 116'sı (%11,6) katıldığını belirtirken 197'si (%19,7) ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Katılımcıların illerinin büyükşehir belediyesi olması ile il özel idarelerinin kapatılmasından memnun olup olmadıklarının aritmetik ortalamasına baktığımızda, aritmetik ortalamanın 2,83 olduğu ve katılımcıların çoğunluğunun il özel idarelerinin kapatılmasından memnun olmadığı sonucunu bize vermektedir.

“6360 Sayılı Yasa Sonrasında Belde Belediyelerinin Kapatılmasından memnunum”. Düşüncesine katılımcıların 177'si (%17,7) kesinlikle katılmadığını, 142'si (%14,2) katılmadığını, 251'i (%25,1) orta düzeyde katıldığını, 178'i (%17,8) katıldığını belirtirken 252'si (%25,2) ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Katılımcıların illerinin büyükşehir belediyesi olması ile belde belediyelerinin kapatılmasından memnun olup olmadıklarının aritmetik ortalamasına baktığımızda, aritmetik ortalamanın 3,19 olduğu ve katılımcıların çoğunluğunun belde belediyelerinin kapatılmasından memnun olduğu sonucunu bize vermektedir.

“6360 sayılı yasa sonrası köylerin tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüştürülmesinden memnunum”. Düşüncesine katılımcıların 321'i (%32,1) kesinlikle katılmadığını, 193'ü (%19,3) katılmadığını, 185'i (%18,5) orta düzeyde katıldığını, 115'i (%11,5) katıldığını belirtirken 186'sı (%18,6) ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Katılımcıların illerinin büyükşehir belediyesi olması ile köylerin tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüştürülmesindeki memnuniyetlerine yönelik aritmetik ortalamasına baktığımızda, aritmetik ortalamanın 2,65 olduğu ve katılımcıların çoğunluğunun köylerin tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüştürülmesinden memnun olmadığı sonucunu bize vermektedir.

“6360 sayılı yasa sonrası Büyükşehir Belediyesi il mülki sınırlarına kadar yeterli düzeyde hizmet götürmektedir”. Düşüncesine katılımcıların 335'i (%33,5) kesinlikle katılmadığını, 218'i (%21,8) katılmadığını, 168'i (%16,8) orta düzeyde

katıldığını, 102'si (%10,2) katıldığını belirtirken 177'si (%17,7) ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Katılımcıların illerinin büyükşehir belediyesi olması ile büyükşehir belediyesinin il mülki sınırlarına kadar hizmet götürme noktasındaki düşüncelerinin aritmetik ortalamasına baktığımızda, aritmetik ortalamanın 2,57 olduğu ve katılımcıların çoğunluğunun büyükşehir belediyesinin il mülki sınırlarına kadar yeterli düzeyde hizmet götüremediği sonucunu bize vermektedir. Bu durumun muhtemel sebebinin ise şehir merkezi ile il mülki sınırlarının arasındaki mesafenin uzun olması ve bazı yerleşim alanlarındaki arazi şartlarından dolayı ulaşımın uzun süre almasından kaynaklandığını söyleyebiliriz.

“BŞBY’e geçiş sonrası yaşadığım kentin kırsal kesimlerinde yol, su ve kanalizasyon faaliyetlerine yönelik yatırım, bakım ve onarım hizmetleri arttı”. Düşüncesine katılımcıların 242'si (%24,2) kesinlikle katılmadığını, 232'si (%23,2) katılmadığını, 220'si (%22,0) orta düzeyde katıldığını, 123'ü (%12,3) katıldığını belirtirken 183'ü (%18,3) ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Katılımcıların illerinin büyükşehir belediyesi olması ile yaşadığı kentin kırsal kesimlerindeki yol, su ve kanalizasyon faaliyetlerine yönelik yatırım, bakım ve onarım hizmetleri artıp artmadığına yönelik düşüncelerinin aritmetik ortalamasına baktığımızda, aritmetik ortalamanın 2,77 olduğu ve katılımcıların çoğunluğunun yaşadığı kentin kırsal kesimlerindeki yol, su ve kanalizasyon faaliyetlerine yönelik yatırım, bakım ve onarım hizmetlerinin yeterli düzeyde yerine getirilmediği düşüncesinin fazla olduğu sonucunu bize vermektedir.

“BŞBY’e geçiş sonrası yaşadığım kentin kırsal kesimlerinde yaşayan insanların yaşam kalitesinde artış olduğunu düşünüyorum”. Düşüncesine katılımcıların 266'sı (%26,6) kesinlikle katılmadığını, 223'ü (%22,3) katılmadığını, 217'si (%21,7) orta düzeyde katıldığını, 112'si (%11,2) katıldığını belirtirken 182'si (%18,2) ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Katılımcıların illerinin büyükşehir belediyesi olması ile yaşadığı kentin kırsal kesimlerinde yaşayan insanların yaşam kalitesinde artış olup olmadığı düşüncelerinin aritmetik ortalamasına baktığımızda, aritmetik ortalamanın 2,72 olduğu ve katılımcıların çoğunluğunun yaşadığı kentin kırsal kesimlerinde yaşayan insanların yaşam kalitesinde artış olmadığı yönündeki düşüncelerinin daha fazla olduğu görülmektedir.

Katılımcıların illerinin büyükşehir belediyesi olmasının sosyal anlamda yansımalarının aritmetik ortalamasına baktığımızda, aritmetik ortalamanın 2,79

olduğu ve illerinin büyükşehir olmasının sosyal anlamda yansımalarının genel anlamda olumsuz yönde olduğu düşünceleri daha fazladır.

Kentsel yenilenmenin uygulama aşamasında, birçok kez ekonomik veya yasal sorunların da önünde yer alan sosyal boyutun göz ardı edilmiş olması, uygulamanın başarısızlıkla sonuçlanmasına neden olmuştur. Batılı ülkelere baktığımızda da geçmiş deneyimler durumun böyle olduğunu kanıtlamıştır. Sosyal boyutun önemli bir sorun olarak incelenmesi, yenilenme uygulamaları içerisinde bir dizi sosyal programın hayata konulması ile mümkün olacağını belirtebiliriz. Sosyal programların yer almadığı, desteklenmeyen kentsel yenilenme uygulamalarının ise ileriye dönük ve kalıcı bir kentsel yenilenme bakışı ile bakıldığında başarılı olma şansının bulunmadığını söyleyebiliriz (Özden, 2007: 197).

Tablo 27: Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Ekonomik Değişimlere Yönelik Düşüncelerine İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler

İfadeler		Katılım Düzeyi						X̄	S.S.
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum			
BŞBY’e geçiş sonrası otopark ücretleri arttı.	F	113	67	181	221	418	3,76	1,35	
	%	11,3	6,7	18,1	22,1	41,8			
BŞBY’e geçiş sonrası toplu taşıma ücretlerinde artış yaşandı.	F	106	71	128	189	506	3,92	1,37	
	%	10,6	7,1	12,8	18,9	50,6			
BŞBY’e geçiş sonrası konut satış ve kira fiyatları arttı.	F	82	60	130	172	556	4,06	1,29	
	%	8,2	6	13	17,2	55,6			
BŞBY’e geçiş sonrası Çevre temizlik ve emlak vergileri arttı.	F	68	55	135	191	551	4,10	1,23	
	%	6,8	5,5	13,5	19,1	55,1			
BŞBY’e sonrası su faturalarında artış yaşandı.	F	86	74	188	225	427	3,83	1,29	
	%	8,6	7,4	18,8	22,5	42,7			
Boyut genel ortalama/Standart Sapma								3,94	1,03

“BŞBY'e geçiş sonrası Otopark ücretleri arttı”. Düşüncesine katılımcıların 113'ü (%11,3) kesinlikle katılmadığını, 67'si (%6,7) katılmadığını, 181'i (%18,1) orta düzeyde katıldığını, 221'i (%22,1) katıldığını belirtirken 418'i (%41,8) ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Katılımcıların illerinin büyükşehir belediyesi olması ile yaşadığı kentteki otopark ücretlerinde artış olup olmadığı düşüncelerinin

aritmetik ortalamasına baktığımızda aritmetik ortalamanın 3,76 olduğu ve katılımcıların çoğunluğunun yaşadığı kentte otopark ücretlerinin arttığı düşüncesindedir.

“BŞBY’e geçiş sonrası toplu taşıma ücretlerinde artış yaşandı”. Düşüncesine katılımcıların 106’sı (%10,6) kesinlikle katılmadığını, 71’i (%7,1) katılmadığını, 128’i (%12,8) orta düzeyde katıldığını, 189’u (%18,9) katıldığını belirtirken 506’sı (%50,6) ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Katılımcıların illerinin büyükşehir belediyesi olması ile yaşadığı kentteki toplu taşıma ücretlerinde artış olup olmadığı düşüncelerinin aritmetik ortalamasına baktığımızda, aritmetik ortalamanın 3,92 olduğu ve katılımcıların çoğunluğunun yaşadığı kentte toplu taşıma ücretlerinin arttığı düşüncelerinin daha fazla olduğu görülmektedir.

“BŞBY’e geçiş sonrası konut satış ve kira fiyatları arttı”. Düşüncesine katılımcıların 82’si (%8,2) kesinlikle katılmadığını, 60’ı (%6,0) katılmadığını, 130’u (%13,0) orta düzeyde katıldığını, 172’si (%17,2) katıldığını belirtirken 556’sı (%55,6) ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Katılımcıların illerinin büyükşehir belediyesi olması ile yaşadığı kentteki konut satış ve kira ücretlerinde artış olup olmadığı düşüncelerinin aritmetik ortalamasına baktığımızda, aritmetik ortalamanın 4,06 olduğu ve katılımcıların çoğunluğunun yaşadığı kentte konut satış ve kira fiyatlarının arttığı düşüncesinde olduğu görülmektedir.

“BŞBY’e geçiş sonrası çevre temizlik ve emlak vergileri arttı”. Düşüncesine katılımcıların 68’i (%6,8) kesinlikle katılmadığını, 55’i (%5,5) katılmadığını, 135’i (%13,5) orta düzeyde katıldığını, 191’i (%19,1) katıldığını belirtirken 551’i (%55,1) kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Katılımcıların illerinin büyükşehir belediyesi olması ile yaşadığı kentteki çevre temizlik ve emlak vergilerinde artış olup olmadığı düşüncelerinin aritmetik ortalamasına baktığımızda, aritmetik ortalamanın 4,10 olduğu ve katılımcıların çoğunluğunun yaşadığı kentte çevre temizlik ve emlak vergilerinde artış olduğu düşüncesinin hakim olduğu görülmektedir.

“BŞBY’e geçiş sonrası su faturalarında artış yaşandı”. Düşüncesine katılımcıların 86’sı (%8,6) kesinlikle katılmadığını, 74’ı (%7,4) katılmadığını, 188’i (%18,8) orta düzeyde katıldığını, 225’i (%22,5) katıldığını belirtirken 427’si (%42,7) ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Katılımcıların illerinin büyükşehir belediyesi olması ile yaşadığı kentteki su faturalarında artış olup olmadığı düşüncelerinin

aritmetik ortalamasına baktığımızda, aritmetik ortalamanın 3,83 olduğu ve katılımcıların çoğunluğunun yaşadığı kentte, su faturalarında artış olduğu düşüncesinin hakim olduğu görülmektedir.

6360 sayılı yasa sonrası belediye hizmetlerinin ücretlerinde artış meydana gelip gelmediğini halkın gözünde tespit etmek amacıyla oluşturulan bu boyutta genel ortalamanın 3,94 çıkması halkın düşüncelerinin ücretlerin arttığı yönde olduğunu göstermektedir. Ortalamanın yüksek olması her ne kadar olumlu gibi görünse de ücretlerin arttığını göstermekte ve ekonomik anlamda olumsuz bir duruma işaret etmektedir. Bu bağlamda bu boyutta ortalamanın yüksek olması halkın ücretlere dair olumsuz düşüncelerini yansıtmaktadır. Genel anlamda 5216 sayılı büyükşehir belediye yasasında yapılan 6360 sayılı değişiklik neticesinde büyükşehir belediyesi olan illerde yaşayan yerel halkın ekonomik anlamda yansımalarına baktığımızda, olumsuz yönde yansıdığı, bu olumsuz yansımanın gelecek günlerde devam edip etmeyeceğini zaman gösterecektir. Aşağıda illerinin büyükşehir belediyesi olması ile ekonomik anlamda olumsuz yansımaları destekleyici Malatya ili Yeşilyurt Belediyesi vergi tahsilat tablosu verilerek yorumlanmıştır.

Tablo 28: Malatya İli Yeşilyurt Belediyesi Arsa Vergisi Tahsilat Tablosu

Açıklama	Yıl	Dn	Tahakkuk Tarihi	Tahsilat Tarihi	Vezne-Makbuz No	Ödeme	G.Zammı	Toplam
Arsa Vergisi	2013	1	2016-05-31	31-05-2016	1338-60551	24,00	12,10	36,10
Arsa Vergisi	2013	2	2016-05-31	31-05-2016	1338-60551	24,00	10,08	34,08
Arsa Kültür Payı	2013	3	2016-05-31	31-05-2016	1338-60551	2,40	1,21	3,61
Arsa Kültür Payı	2013	4	2016-05-31	31-05-2016	1338-60551	2,40	1,01	3,41
Arsa Vergisi	2014	1	2016-05-31	31-05-2016	1338-60551	39,00	13,10	52,10
Arsa Vergisi	2014	2	2016-05-31	31-05-2016	1338-60551	39,00	9,83	48,83
Arsa Kültür Payı	2014	3	2016-05-31	31-05-2016	1338-60551	3,90	1,31	5,21
Arsa Kültür Payı	2014	4	2016-05-31	31-05-2016	1338-60551	3,90	1,00	4,90
Arsa Vergisi	2015	1	2016-05-31	31-05-2016	1338-60551	81,00	13,61	94,61

Arsa Vergisi	2015	2	2016-05-31	31-05-2016	1338-60551	81,00	6,80	87,80
Arsa Kültür Payı	2015	3	2016-05-31	31-05-2016	1338-60551	8,10	1,36	9,46
Arsa Kültür Payı	2015	4	2016-05-31	31-05-2016	1338-60551	8,10	1,00	9,10
Vezne 1338-60551 Makbuzu Toplamı :						316,80	72,41	389,21
Arsa Vergisi	2016	1	2016-05-31	31-05-2016	1338-60552	84,00	0,00	84,00
Arsa Vergisi	2016	2	2016-05-31	31-05-2016	1338-60552	84,00	0,00	84,00
Arsa Kültür Payı	2016	3	2016-05-31	31-05-2016	1338-60552	8,40	0,00	8,40
Arsa Kültür Payı	2016	4	2016-05-31	31-05-2016	1338-60552	8,40	0,00	8,40
2. Derece Usulsüzlük	2012	1	2016-05-31	31-05-2016	1338-60552	10,67	0,00	10,67
Vergi Ziyai (Geç Beyan)	2013	1	2016-05-31	31-05-2016	1338-60552	12,00	0,00	12,00
Vergi Ziyai (Geç Beyan)	2014	1	2016-05-31	31-05-2016	1338-60552	19,50	0,00	19,50
Vergi Ziyai (Geç Beyan)	2015	1	2016-05-31	31-05-2016	1338-60552	40,50	0,00	40,50
Vergi Ziyai (Geç Beyan)	2016	1	2016-05-31	31-05-2016	1338-60552	42,00	0,00	42,00
Vezne 1338-60552 Makbuzu Toplamı :						309,47	0,00	309,47
GENEL ÖDEME TOPLAMI :						626,27	72,41	698,68

(www.ebelediye.yesilyurt.bel.tr, 2016).

Çalışmaya katılan katılımcıların ekonomik değışimlere ilişkin düşüncelerini destekleyici Malatya Yeşilyurt Belediyesi'nin internet sitesinden temin edilen arsa vergisi tahsilat tablosu incelendiğinde; 2013 yılının ilk dönemi için gecikme zammı olmaksızın arsa vergisi için ödenen miktar 24,00 TL, arsa kültür payı 2,40 TL iken 2014 yılının ilk döneminde arsa vergisi yaklaşık %65 artış ile 39,00 TL, arsa kültür payı ise yine aynı oranda artışla 3,90 TL olarak dendiğı, 2015 yılının ilk dönemi için gecikme zammı olmaksızın arsa vergisi için ödenen miktarın 81,00 TL, arsa kültür payının 8,10 TL olarak dendiğı ve 2014 yılının ilk dönemi ile karşılaştırıldığında yaklaşık % 108 oranda arttığı, 2016 yılının ilk dönemi için

gecikme zammı olmaksızın arsa vergisi için ödenen miktarın 84,00 TL, arsa kültür payı 8,40 olarak ödendiği ve bir önceki yıl olan 2015 yılı ilk dönemi arsa vergisi ve arsa kültür payı ödemeleri ile karşılaştırdığımızda yaklaşık olarak %4 oranında artış olduğu görülmektedir.

Tablodaki 2013 yılı arsa vergisi ve arsa kültür payı ile 2015 yılını karşılaştırdığımızda yaklaşık %238 arttığı görülmektedir. Tabloyu genel olarak yorumladığımızda 30 Mart 2014 yerel seçimler sonrası 5216 sayılı büyükşehir belediye yasasında yapılan 6360 sayılı yasa değişikliği ile büyükşehir belediyesi olarak halka hizmet vermeye başlayan Malatya Büyükşehir Belediyesinde arsa vergi oranlarının ciddi oranda arttığını söyleyebiliriz. Bu durum, yerel halkın illerinin büyükşehir belediyesi olmasının ekonomik yönden yansımalarının anket veri sonuçlarında olduğu gibi olumsuz yönde yansıdığını desteklemektedir.

Tablo 29: Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Yönetmelik Değişimlere Yönelik Düşüncelerine İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler

İfadeler		Katılım Düzeyi						X̄	S.S
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum			
6360 sayılı yasa sonrası kentimde katılımcı, şeffaf bir yönetim anlayışı benimsenmiştir.	F	243	123	114	21	499	3,41	1,72	
	%	24,3	12,3	11,4	2,1	49,9			
BŞBY'e geçiş sonrası yaşadığım kentteki ulaşım hizmetlerinde iyileşme olduğunu düşünüyorum.	F	116	104	203	229	348	3,59	1,36	
	%	11,6	10,4	20,3	22,9	34,8			
Genel olarak büyükşehir belediyesinin yönetiminden memnunum.	F	228	166	232	158	216	2,97	1,45	
	%	22,8	16,6	23,2	15,8	21,6			
Boyut genel ortalama/Standart Sapma								3,32	1,14

Tablo 29'da "6360 sayılı yasa sonrası kentimde katılımcı, şeffaf bir yönetim anlayışı benimsenmiştir." Düşüncesine katılımcıların 243'ü (%24,3) kesinlikle katılmadığını, 123'ü (%12,3) katılmadığını, 114'ü (%11,4) orta düzeyde katıldığını, 21'i (%2,1) katıldığını belirtirken 499'u (%49,9) ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Katılımcıların illerinin büyükşehir belediyesi olması ile yaşadığı kentte katılımcı, şeffaf bir yönetim anlayışı benimsenip benimsenmediğine dair katılımcıların düşüncelerinin aritmetik ortalamasına baktığımızda, aritmetik

Tablo 30’da “BŞBY’e geçiş sonrası sanayi ve tıbbi atıkları bertaraf etmek üzere yeni atık istasyonları yapıldı.” Düşüncesine katılımcıların 228’i (%22,8) kesinlikle katılmadığını, 145’i (%14,5) katılmadığını, 233’ü (%23,3) orta düzeyde katıldığını, 169’u (%16,9) katıldığını belirtirken 225’i (%22,5) ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Katılımcıların illerinin büyükşehir belediyesi olması ile yaşadığı kentteki sanayi ve tıbbi atıkları bertaraf etmek üzere yeni atık istasyonları yapılıp yapılmadığına dair katılımcıların düşüncelerinin aritmetik ortalamasına baktığımızda, aritmetik ortalamanın 3,02 olduğu ve katılımcıların çoğunluğunun yaşadığı kentteki sanayi ve tıbbi atıkları bertaraf etmek üzere yeni atık istasyonlarının yapıldığı görüşünün hakim olduğu görülmektedir.

“BŞBY’e geçiş sonrası çevre ve hava kirliliğine yönelik yeteri kadar önlemler alınmaktadır.” Düşüncesine katılımcıların 219’u (%21,9) kesinlikle katılmadığını, 158’i (%15,8) katılmadığını, 238’i (%23,8) orta düzeyde katıldığını, 166’sı (%16,6) katıldığını belirtirken 219’u (%21,9) ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Katılımcıların illerinin büyükşehir belediyesi olması ile yaşadığı kentteki çevre ve hava kirliliğine yönelik yeteri kadar önlemlerin alınıp alınmadığına yönelik katılımcıların düşüncelerinin aritmetik ortalamasına baktığımızda, aritmetik ortalamanın 3,01 olduğu ve katılımcıların çoğunluğunun yaşadığı kentteki çevre ve hava kirliliğine yönelik yeteri kadar önlemlerin alındığı görüşü vardır.

Tablo 31: Katılımcıların BŞBY’e Geçiş Sonrası Siyasal Değişimlere Yönelik Düşüncelerine İlişkin Tanımlayıcı Bilgiler

İfadeler		Katılım Düzeyi					$\bar{X}$	S.S.
		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum		
Büyükşehir Belediye Başkanı seçiminde mensubu olduğu siyasi partiyi göz önünde bulundurarak oyumu kullanırım.	F	157	59	43	72	669	4,04	1,54
	%	15,7	5,9	4,3	7,2	66,9		
Büyükşehir Belediye Başkanı seçiminde yeteri kadar bilgi ve donanım sahibi olan adayı tercih ederim.	F	197	60	57	122	564	3,80	1,61
	%	19,7	6	5,7	12,2	56,4		
Boyut genel ortalama/Standart Sapma							3,92	1,20

Tablo 31’de “Büyükşehir Belediye Başkanı seçiminde mensubu olduğu siyasi

partiyi göz önünde bulundurarak oyumu kullanırım.” Düşüncesine katılımcıların 157’si (%15,7) kesinlikle katılmadığını, 59’u (%5,9) katılmadığını, 43’ü (%4,3) orta düzeyde katıldığını, 72’si (%7,2) katıldığını belirtirken 669’u (%66,9) ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Katılımcıların Büyükşehir Belediye Başkanı seçiminde mensubu olduğu siyasi partiyi göz önünde bulundurarak oyunu kullanıp kullanmadığına dair düşüncelerinin aritmetik ortalamasına baktığımızda, aritmetik ortalamanın 4,04 olduğu ve katılımcıların çoğunluğunun Büyükşehir Belediye Başkanı seçiminde mensubu olduğu siyasi partiyi göz önünde bulundurarak oyunu kullandığı görüşünün hakim olduğu görülmektedir.

“Büyükşehir Belediye Başkanı seçiminde yeteri kadar bilgi ve donanım sahibi olan adayı tercih ederim.” Düşüncesine katılımcıların 197’si (%19,7) kesinlikle katılmadığını, 60’u (%6) katılmadığını, 57’si (%5,7) orta düzeyde katıldığını, 122’si (%12,2) katıldığını belirtirken 564’ü (%56,4) ise kesinlikle katıldığını belirtmiştir. Katılımcıların Büyükşehir Belediye Başkanı seçiminde yeteri kadar bilgi ve donanım sahibi olan adayı tercih edip etmediklerine dair düşüncelerinin aritmetik ortalamasına baktığımızda, aritmetik ortalamanın 3,80 olduğu ve katılımcıların çoğunluğunun büyükşehir belediye başkanı seçiminde yeteri kadar bilgi ve donanım sahibi olan adayı tercih ettiği görülmektedir.

Tablo 32: Cinsiyet Değişkenine Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin T-Testi Sonuçları

Değişken	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S.S.	t	p
Ölçek (genel)	Erkek	536	3,2710	,72112	-2,106	,035*
	Kadın	464	3,3626	,64347		
Sosyal	Erkek	536	2,7802	1,15529	-,266	,790
	Kadın	464	2,7989	1,05022		
Ekonomik	Erkek	536	3,8996	1,07241	-1,176	,240
	Kadın	464	3,9767	,98847		
Yönetmel	Erkek	536	3,2525	1,19122	-2,081	,038*
	Kadın	464	3,4030	1,07981		
Çevresel	Erkek	536	2,9207	1,33422	-2,426	,015*
	Kadın	464	3,1196	1,24409		
Siyasal	Erkek	536	3,8386	1,22229	-2,207	,028*
	Kadın	464	4,0065	1,17201		

*p<0,05

Tablo 32'yi yorumlamaya geçmeden öce T testi ile ilgili bilgi vermek gerekirse; T Testi; İki örneklem grubu arasında ortalamalar açısından fark olup olmadığını araştırmak için kullanılan testtir. T testi; her zaman iki farklı ortalamayı ya da değeri karşılaştırır (Kalaycı, 2010: 74). T testinde anlamlılık değeri 0,05'ten küçük ise iki grup arasında anlamlı bir fark söz konusudur. Eğer aksi bir durum ortaya çıkarsa anlamlı bir fark olmadığı şeklinde yorumlanır (Altunışık ve vd. 2010: 197). Anlamlılık değeri büyük ya da küçük “P”, “p” harfi ile gösterilir ve p değeri ne kadar küçük ise araştırmanın bulgularının o kadar rastlantısal olarak ortaya çıkmadığını gösterir (Alpar, 2014: 194). T testinde anlamlı bir fark olması durumunda farkın nereden kaynaklandığına ilişkin bilgiye ulaşılamaz (Bayram, 2015: 99)

Tablo 32'de katılımcıların BŞBY'e geçiş sonrası düşünceleri ile cinsiyetlerinin karşılaştırılmasına ilişkin T-Testi sonuçlarına baktığımızda; Ölçek genelinde p değerinin 0,035 olduğu yani $p < 0,05$ olduğundan anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda bu durum göstermektedir ki; H1 hipotezi (Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yaşayan yerel halkın cinsiyetlerine göre 6360 sayılı yasa sonrası düşüncelerinde anlamlı bir farklılık vardır.) kabul edilmiştir. Ölçek genelinin aritmetik ortalamalarına baktığımızda; erkek katılımcının 3,2710 kadın katılımcının ise 3,3626 olduğu görülmektedir. Bu verilere göre de ölçek genelinde kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre illerinin büyükşehir belediyesi olması sonucunda genel anlamda daha çok olumlu düşündüğünü söyleyebiliriz. Ayrıca konu boyutlar bakımından değerlendirildiğinde; sosyal boyutta, p değerinin 0,790 olduğu ve $p > 0,05$ olduğundan anlamlı bir farklılık olmadığı, ekonomik boyutta, p değerinin 0,240 olduğu ve $p > 0,05$ olduğundan anlamlı bir farklılık olmadığı, yönetsel boyutta, p değerinin 0,038 olduğu ve $p < 0,05$ olduğundan anlamlı bir farklılık olduğu, aritmetik ortalamalarına baktığımızda; erkek katılımcının 3,2525 kadın katılımcının ise 3,4030 olduğu ve kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre illerinin büyükşehir olması sonrasında yönetsel alanda gelişmelerin daha olumlu yönde olduğu düşüncesi vardır. Çevresel boyutta p değerinin 0,015 olduğu ve $p < 0,05$ olduğundan anlamlı bir farklılık olduğu, aritmetik ortalamalarına baktığımızda; erkek katılımcının 2,9207, kadın katılımcının ise 3,1196 olduğu ve erkek katılımcıların illerinin büyükşehir olması sonrasında yönetsel alanda gelişmelerin olumsuz yakın düzeyde olduğunu düşünürken, kadın katılımcılar, yönetsel alandaki gelişmelerin

olumlu yönde seyrettiği düşüncesi daha fazladır. Siyasal boyutta ise p değerinin 0,028 olduğu ve $p < 0,05$ olduğundan anlamlı bir farklılık olduğu, aritmetik ortalamalarına baktığımızda; erkek katılımcının 3,8336, kadın katılımcının ise 4,0065 olduğu ve kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre illerinin büyükşehir olması sonrasında siyasal anlamdaki düşüncelerinin daha olumlu yönde olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 33: Medeni Durumlarına Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin T-Testi Sonuçları

Değişken	Medeni durum	N	$\bar{X}$	S.S.	t	P
Ölçek (genel)	Evli	602	3,3284	,69600	,840	,401
	Bekar	398	3,2911	,67435		
Sosyal	Evli	602	2,7763	1,10155	-,440	,660
	Bekar	398	2,8078	1,11699		
Ekonomik	Evli	602	3,9701	,99109	1,305	,192
	Bekar	398	3,8829	1,09612		
Yönetmel	Evli	602	3,3322	1,11694	,337	,737
	Bekar	398	3,3074	1,18208		
Çevresel	Evli	602	3,0963	1,30525	2,507	,012*
	Bekar	398	2,8869	1,27405		
Siyasal	Evli	602	3,9551	1,21437	1,251	,211
	Bekar	398	3,8580	1,18101		

* $p < 0,05$

Tablo 33 incelendiğinde; katılımcıların BŞBY'e geçiş sonrası düşünceleri ile medeni durumlarının karşılaştırılmasına ilişkin T-Testi sonuçlarının “p” değerlerine baktığımızda ölçek genelinde $p = 0,401$, olduğundan sosyal boyutta $p = 0,660$, ekonomik boyutta $p = 0,192$, yönetmel boyutta $p = 0,737$, çevresel boyutta $p = 0,12$, siyasal boyutta $p = 0,211$ olduğu ve sadece çevresel boyutta $p < 0,5$ olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda edinilen verilere göre; H2 hipotezi (Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yaşayan yerel halkın medeni durumlarına göre 6360 sayılı yasa sonrası düşüncelerinde anlamlı bir farklılık vardır.) red edilmiştir. Katılımcıların büyükşehir belediye yönetime geçiş sonrası düşünceleri ile medeni durumlarının karşılaştırılmasına ilişkin T testi sonucunda sadece çevresel boyutta anlamlı bir ilişki söz konusudur. Katılımcıların büyükşehir belediye yönetime geçiş

sonrası düşüncelerinin medeni durumlarının karşılaştırılmasına ilişkin T testi sonucunda çevresel boyutta evli olanların 602, bekar olan katılımcı sayısının 398 olduğu ve aritmetik ortalamalarına bakıldığında; evli katılımcının 3,0963, bekar katılımcının ise 2,8869 olduğu görülmektedir. Bu verilere göre ilerin büyükşehir olması ile çevresel anlamda evli olan katılımcıların gelişmelerden memnun olduğu, bekar katılımcıların çoğunluğunun ise çevresel boyuttaki gelişmelerden yeteri düzeyde memnun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 34: İkamet İllerine Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Değişken	İkamet İliniz?	N	$\bar{X}$	S.S.	F	P
Ölçek (genel)	Malatya	165	3,5793	,93398	27,338	,000*
	Van	230	3,0673	,53527		
	Hatay	330	3,2171	,61752		
	Manisa	275	3,4758	,61002		
Sosyal	Malatya	165	3,4434	1,36043	35,357	,000*
	Van	230	2,7558	,73133		
	Hatay	330	2,4187	1,06376		
	Manisa	275	2,8679	1,06134		
Ekonomik	Malatya	165	4,0400	1,20814	55,356	,000*
	Van	230	3,3687	,87910		
	Hatay	330	4,4000	,62841		
	Manisa	275	3,7891	1,16219		
Yönetmel	Malatya	165	3,3131	1,19829	61,575	,000*
	Van	230	2,8667	,90746		
	Hatay	330	3,0626	1,21239		
	Manisa	275	4,0206	,83902		
Çevresel	Malatya	165	3,2424	1,51276	25,107	,000*
	Van	230	2,7152	1,17859		
	Hatay	330	2,7167	1,27908		
	Manisa	275	3,4800	1,09601		
Siyasal	Malatya	165	3,7061	1,57920	3,300	,020**
	Van	230	4,0804	1,39988		
	Hatay	330	3,9424	,98377		
	Manisa	275	3,8745	,95887		

*p<0,01 - **p<0,05

Tablo 34'ü yorumlamaya geçmeden önce ANOVA testinin tanımını ve T

testinden farkını belirtmek gerekir. ANOVA testi; Ural ve Kılıç'a göre "İkiden fazla bağımsız grubun bağımlı bir değişkene göre ortalamalarının karşılaştırıldığı testtir" (2006: 215). T testi ile ANOVA testini karşılaştıracak olursak; T testinde iki grup arasındaki farklılıklar incelenirken, ANOVA testinde ikiden fazla grubun karşılaştırılması incelenir (Altunışık ve vd. 2010: 197). ANOVA testinin sonuçlarını yorumlarken "p" değerinin 0,05'in altında olması yani $p < 0,05$ olması durumunda karşılaştırmalarda anlamlı bir farklılığın olduğu aksi durumda ise anlamlı bir farklılığın olmadığı sonucuna ulaşılır (Antalyalı, 2010: 138). Anova testi anlamlı farklılığın neden kaynaklandığına dair herhangi bir bilgi vermez (Altunışık ve vd. 2010: 198). Anlamlı farklılığın kaynağını tespit etmek için farklı testler yapmak gerekir. Bu bağlamda grupların varyanslarının homojen (birbirine eşit) olması durumunda genelde çoklu karşılaştırma testlerinde yer alan LSD (Least Significance difference) ve Tukey (Tukey's Honestley Significant Differance –HSD) testleri uygulanır. Grupların varyanslarının birbirine eşit olmadığı durumlarda ise genelde kullanılan Tamhane's T2 ve Dunnett C testleridir (Bayram, 2015: 142). Varyansların homojen olup olmadığını belirlemek için homojenlik testi yapılır ve tablodaki p değerinin 0,05'ten büyük olması durumunda varyanslar homojen, aksi durumda ise varyansların homojen olmadığı sonucuna ulaşılır (Antalyalı, 2010:138).

Çalışmada varyansların homojen olup olmadığını belirlemek için homojenlik testi yapılmış ve değişkenlerin ortalamaları arasındaki anlamlı farklılığın neden kaynaklandığını tespit etmek için varyansların homojen olması durumunda Tukey testi, varyansların homojen olmaması durumunda ise Tamhane's T2 testi yapılmıştır.

SPSS paket programında anlamlı farklılığa sebep olan değişkenlere ait değerlerin yanında * sembolü bulunmaktadır (Bayram, 2015: 143-149).

Verilen bilgiler ışığında; katılımcıların BŞBY'e geçiş sonrası düşünceleri ile ikamet illerinin karşılaştırılmasına ilişkin tablo 34'deki ANOVA testi sonuçlarına baktığımızda; ölçek genelinde p değerinin 0,000 olduğu yani $p < 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak değişkenlerin ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda bu durum göstermektedir ki; H3 hipotezi (Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yaşayan yerel halkın ikamet ettiği ile göre 6360 sayılı yasa sonrası düşüncelerinde anlamlı bir farklılık vardır.) kabul edilmiştir. Ölçek genelinin aritmetik ortalamalarına baktığımızda; ikamet ili Malatya olan katılımcıların 3,5793, Van ili olan katılımcıların 3,0673, Hatay ili olan katılımcıların

3,2171 ve Manisa ili olan katılımcıların ölçek genelindeki aritmetik ortalamasının 3,4758 olduğu görülmektedir. Ayrıca konu boyutlar bakımından değerlendirildiğinde; sosyal boyutta p değerinin 0,000 olduğu ve $p < 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; ikamet ili Malatya olan katılımcıların 3,4434, Van ili olan katılımcıların 2,7558, Hatay ili olan katılımcıların 2,4187 ve Manisa ili olan katılımcıların sosyal boyuttaki aritmetik ortalamasının 2,8679 olduğu görülmektedir.

Ekonomik boyutta p değerinin 0,000 olduğu ve $p < 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; ikamet ili Malatya olan katılımcıların 4,0400, Van ili olan katılımcıların 3,3687, Hatay ili olan katılımcıların 4,4000 ve Manisa ili olan katılımcıların ekonomik boyuttaki aritmetik ortalamasının 3,7891 olduğu görülmektedir. Yönetmel boyutta p değerinin 0,000 olduğu ve $p < 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; ikamet ili Malatya olan katılımcıların 3,3131, Van ili olan katılımcıların 2,8667, Hatay ili olan katılımcıların 3,0626 ve Manisa ili olan katılımcıların yönetmel boyuttaki aritmetik ortalamasının 4,0206 olduğu görülmektedir.

Çevresel boyutta p değerinin 0,000 olduğu ve $p < 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; ikamet ili Malatya olan katılımcıların 3,2424, Van ili olan katılımcıların 2,7152, Hatay ili olan katılımcıların 2,7167 ve Manisa ili olan katılımcıların aritmetik ortalamasının ise 3,4800 olduğu görülmektedir. Siyasal boyutta p değerinin 0,020 olduğu ve $p < 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; ikamet ili Malatya olan katılımcıların 3,7061, Van ili olan katılımcıların 4,0804, Hatay ili olan katılımcıların 3,9424 ve Manisa ili olan katılımcıların aritmetik ortalamasının ise 3,8745 olduğu görülmektedir. Tüm anket illerinde ikamet eden katılımcıların illerinin büyükşehir olmasından memnuniyet duyduğu görülmektedir. ikamet ettiği iller bazında katılımcıların aritmetik ortalamalarına göre memnuniyet düzeylerinin sıralamasını yaptığımızda ise Malatya ilindeki katılımcıların birinci sırada yer aldığı, ikinci sırada Manisa ilindeki katılımcılar, üçüncü sırada Hatay ilinde ikamet eden katılımcılar ve dördüncü sırada ise Van ilinde ikamet eden katılımcılar gelmektedir.

Anova testi sonucu tespit edilen ortalamalar arasındaki anlamlı farklılığın hangi değişkenlerden (anket illeri) kaynaklandığını belirlemek amacıyla; varyansların homojen olması durumunda Tukey testi, varyansların homojen olmaması durumunda ise Tamhane's T2 testi yapılmıştır.

Tablo 35: İkamet İllerine Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin Ölçek Geneli Homojenlik Testi Sonuçları

Levene Statistic	df1	df2	P
33,403	3	996	,000

Tabloda ölçek geneli p değerinin 0,000 olduğu ve $p < 0,05$ olduğundan varyansların homojen olmadığı görüldüğünden, katılımcıların BŞBY'e geçiş sonrası düşünceleri ile ikamet illerinin karşılaştırılmasına ilişkin görülen anlamlı farklılığın neden kaynaklandığını tespit etmek için Tamhane's T2 testi yapılmıştır. Yapılan Tamhane's T2 testinin sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 36: Ölçek Geneline Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin Tamhane's T2 Testi Sonuçları

Bağımlı Değişken	Anket İli	Anket İli	Ortalama Farklılıkları	Standart Hata	P
Ölçek (Genel)	Malatya	Van	,51199*	,08082	,000
		Hatay	,36220*	,08026	,000
		Manisa	,10348	,08149	,748
	Van	Malatya	-,51199*	,08082	,000
		Hatay	-,14979*	,04900	,014
		Manisa	-,40851*	,05098	,000
	Hatay	Malatya	-,36220*	,08026	,000
		Van	,14979*	,04900	,014
		Manisa	-,25872*	,05009	,000
	Manisa	Malatya	-,10348	,08149	,748
		Van	,40851*	,05098	,000
		Hatay	,25872*	,05009	,000

Tablo 36'da belirtilen Tamhane T2 testi sonuçlarına göre; Malatya ilindeki katılımcıların yanıtlarından elde edilen ortalamalar ile Van ve Hatay illerinin ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilirken, Malatya ile Manisa

illeri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda Malatya ilinden elde edilen ortalama, Van ilinden 0,511, Hatay ilinden ise 0,362 puan daha yüksektir. Bu durum Malatya ilindeki katılımcıların ölçek geneline daha olumlu yanıt verdiğini göstermektedir. Benzer şekilde Manisa ili ile Van ve Hatay illeri arasında da anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir. Manisa ilinden elde edilen ortalama, Van ilinden 0,408, Hatay ilinden 0,258 puan daha yüksektir. Ek olarak Hatay ile Van ilinin ortalamalarının karşılaştırılması incelendiğinde, yine anlamlı farklılığın var olduğu ve Hatay ilinin ortalamasının Van ilinden 0,149 puan daha yüksek olduğu görülmektedir.

Boyutlara baktığımızda, sosyal boyutta p değerinin 0,000 olduğu yani $p<0,05$ olduğundan katılımcıların ikamet ettikleri illere göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; ikamet ili Malatya olan katılımcıların 3,4434, Van ili olan katılımcıların 2,7558, Hatay ili olan katılımcıların 2,4187 ve Manisa ili olan katılımcıların sosyal boyutta aritmetik ortalamasının 2,8679 olduğu görülmektedir. Sosyal boyutta katılımcıların ikamet ettikleri illerine göre memnuniyet düzeylerine baktığımızda; Malatya ilinde ikamet eden katılımcıların memnun olduğu, Manisa, Hatay ve Van illerinde ikamet eden katılımcıların ise yeteri düzeyde memnun olmadığını söyleyebiliriz.

Ekonomik boyutta p değerinin 0,000 olduğu yani $p<0,05$ olduğundan katılımcıların ikamet ettikleri illere göre ekonomik boyutta istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; ikamet ili Malatya olan katılımcıların 4,0400, Van ili olan katılımcıların 3,3687, Hatay ili olan katılımcının 4,4000 ve Manisa ili olan katılımcıların ekonomik boyutta aritmetik ortalamasının 3,7891 olduğu görülmektedir. Anketteki ekonomik boyutta katılımcılara yöneltilen sorular ters yönlü olduğundan yorumlamalarda 3 değerinin üzerinde olan aritmetik ortalamalarda olumsuz, altında olan değerlerde ise olumlu yönde yorumlamalar yapılacaktır. Verilen bilgiler ışığında katılımcıların ikamet ettikleri illerine göre illerinin büyükşehir olmasının ekonomik boyutta yansımalarının dört ilde de olumsuz yönde olduğu görülmektedir. En fazla olumsuz yönde düşünen katılımcıların ikamet ettikleri illerine göre sıralayacak olursak; birinci sırada Hatay ili, ikinci sırada Malatya ili, üçüncü sırada Manisa ili ve dördüncü sırada ise Van ili gelmektedir.

Yönetmel boyutta p değerinin 0,000 olduğu yani $p<0,05$ olduğundan

katılımcıların ikamet ettikleri illere göre yönetsel boyutta istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; ikamet ili Malatya olan katılımcıların 3,3131, Van ili olan katılımcıların 2,8667, Hatay ili olan katılımcıların 3,0626 ve Manisa ili olan katılımcıların yönetsel boyutta aritmetik ortalamasının 4,0206 olduğu görülmektedir. Verilere göre illerinin büyükşehir olmasının yönetsel boyutta yansımaya yönelik katılımcıların düşüncelerine baktığımızda; Manisa ilinde ikamet eden katılımcılar daha olumlu düşündüğü ardından Malatya ve Hatay ilinde ikamet eden katılımcıların olumlu düşünceleri yer alırken, Van ilinde ikamet eden katılımcıların yönetsel anlamda illerinin büyükşehir olmasındaki yansımalarının olumlu yönde olmadığı düşüncesi ağır basmaktadır.

Çevresel boyutta p değerinin 0,020 olduğu yani $p < 0,05$ olduğundan katılımcıların ikamet ettikleri illere göre yönetsel boyutta istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda ikamet ili Malatya olan katılımcıların 3,2424, Van ili olan katılımcıların 2,7152, Hatay ili olan katılımcıların 2,7167 ve Manisa ili olan katılımcıların çevresel boyutta aritmetik ortalamasının 3,4800 olduğu görülmektedir. Verilere göre illerinin büyükşehir olmasının çevresel boyutta yansımaya yönelik katılımcıların düşüncelerine baktığımızda; Manisa ve Malatya ilinde ikamet eden katılımcılar olumlu yönde yansımalarının olduğu düşüncesinde iken Hatay ve Van ilinde ikamet eden katılımcılar olumsuz yönde yansımalarının olduğu düşüncesindedir.

Siyasal boyutta p değerinin 0,000 olduğu yani $p < 0,05$ olduğundan katılımcıların ikamet ettikleri illere göre siyasal boyutta istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda ikamet ili Malatya olan katılımcıların 3,7061, Van ili olan katılımcıların 4,0804, Hatay ili olan katılımcıların 3,9424 ve Manisa ili olan katılımcıların siyasal boyutta aritmetik ortalamasının 3,8745 olduğu görülmektedir. Verilen bilgiler ışığında katılımcıların ikamet ettikleri illerine göre illerinin büyükşehir olmasının siyasal boyuttaki düşünceleri dört ilde de birbirlerine yakın olumlu yönde olduğu görülmektedir.

Tablo 37: Doğum Yerlerine Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Değişken	Doğum Yeriniz?	N	$\bar{X}$	S.S.	F	p
Ölçek (genel)	İl merkezi	385	3,3766	,69701	2,080	,081
	İlçe	346	3,3059	,65205		
	Kasaba	96	3,2906	,67918		
	Köy	158	3,1929	,71806		
	Yurt dışı	15	3,2877	,84839		
Sosyal	İl merkezi	385	2,8268	1,14078	1,274	,278
	İlçe	346	2,8261	1,05700		
	Kasaba	96	2,8108	1,02843		
	Köy	158	2,6108	1,15311		
	Yurt dışı	15	2,6889	1,31364		
Ekonomik	İl merkezi	385	4,0286	1,03295	2,518	,040*
	İlçe	346	3,9191	1,03746		
	Kasaba	96	3,6813	1,08447		
	Köy	158	3,8797	,98212		
	Yurt dışı	15	4,1333	1,00759		
Yönetmel	İl merkezi	385	3,4286	1,21652	1,715	,144
	İlçe	346	3,2948	1,09034		
	Kasaba	96	3,2153	1,04291		
	Köy	158	3,1814	1,09854		
	Yurt dışı	15	3,4000	1,32258		
Çevresel	İl merkezi	385	3,0247	1,30904	,967	,424
	İlçe	346	2,9538	1,31464		
	Kasaba	96	3,2344	1,27104		
	Köy	158	2,9684	1,23727		
	Yurt dışı	15	3,1333	1,31566		
Siyasal	İl merkezi	385	3,9766	1,20631	3,022	,017*
	İlçe	346	3,8353	1,22251		
	Kasaba	96	4,1875	1,07911		
	Köy	158	3,8418	1,16898		
	Yurt dışı	15	3,3000	1,34695		

*p<0,05

Tablo 37’de katılımcıların BŞBY'e geçiş sonrası düşünceleri ile doğum yerlerinin karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA testi sonuçlarına baktığımızda; Ölçek

genelinde p değerinin 0,081 olduğu yani $p > 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Bu doğrultuda bu durum göstermektedir ki; H4 Hipotezi (Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yaşayan yerel halkın doğum yerlerine göre 6360 sayılı yasa sonrası düşüncelerinde anlamlı bir farklılık vardır.) red edilmiştir. Ayrıca konu boyutlar bakımından değerlendirildiğinde; sosyal boyutta p değerinin 0,278 olduğu yani $p > 0,05$ olduğundan anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Ekonomik boyutta p değerinin 0,040 olduğu yani $p < 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; doğum yeri il merkezi olan katılımcıların 4,0286, İlçe olan katılımcıların 3,9191, kasaba olan katılımcıların 3,6813, köy olan katılımcıların 3,8797 ve yurt dışı olan katılımcıların ekonomik boyuttaki aritmetik ortalamasının 4,1333 olduğu görülmektedir. Anketimizde ekonomik boyuttaki sorularımızın ters yönlü olarak sorulduğundan aritmetik ortalamanın 3 değerinin altında olması durumunda olumlu, üzerinde olması durumunda ise olumsuz anlamda yorumlamamız gerekmektedir. Bu veriler ışığında ekonomik boyutta illerinin büyükşehir olması ile katılımcıların doğum yerlerinin yurt dışı ve il merkezi olan katılımcıların ilçe, kasaba ve köy olan katılımcılara göre daha çok olumsuz yansımalarının olduğunu söyleyebiliriz.

Yönetmel boyutta p değerin 0,144 olduğu yani $p > 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Çevresel boyutta p değerin 0,424 olduğu yani $p > 0,05$ olduğundan anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Siyasal boyutta, p değerinin 0,017 olduğu yani $p < 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; doğum yeri il merkezi olan katılımcıların 3,9766, İlçe olan katılımcıların 3,8353, kasaba olan katılımcıların 4,1875, köy olan katılımcıların 3,8418 ve yurt dışı olan katılımcıların ekonomik boyuttaki aritmetik ortalamasının 3,3000 olduğu görülmektedir. Buna göre en yüksek ortalamaya kasabada ikamet eden katılımcılar, ardından il merkezinde ikamet eden katılımcıların ortalaması olduğu görülmektedir. Katılımcıların doğum yerlerine göre illerinin büyükşehir olmasının siyasal boyuttaki düşüncelerinde; kasaba ve il merkezinde doğanların ilçe, köy ve yurt dışı olanlara göre daha çok olumlu yansımalarının olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 38: Yaşlarına Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Değişken	Yaşınız?	N	$\bar{X}$	S.S	F	P
Ölçek (genel)	18-25	216	3,2902	,68399	,673	,644
	26-30	236	3,2739	,66390		
	31-35	171	3,3244	,61904		
	36-40	121	3,3841	,72144		
	41-45	125	3,3705	,75275		
	46 ve yukarısı	131	3,2897	,72525		
Sosyal	18-25	216	2,9174	,99741	3,520	,004**
	26-30	236	2,8997	1,04534		
	31-35	171	2,5848	1,09326		
	36-40	121	2,8760	1,23238		
	41-45	125	2,7907	1,15449		
	46 ve yukarısı	131	2,5611	1,18361		
Ekonomik	18-25	216	3,7130	1,12685	6,107	,000*
	26-30	236	3,7695	1,09455		
	31-35	171	4,1333	,87689		
	36-40	121	4,0347	,95313		
	41-45	125	4,1184	,97653		
	46 ve yukarısı	131	4,0763	,97963		
Yönetmel	18-25	216	3,4460	1,06684	1,678	,137
	26-30	236	3,1751	1,06232		
	31-35	171	3,2437	1,22278		
	36-40	121	3,3664	1,10000		
	41-45	125	3,3573	1,28136		
	46 ve yukarısı	131	3,4122	1,17948		
Çevresel	18-25	216	2,8264	1,24963	1,636	,148
	26-30	236	2,9979	1,23383		
	31-35	171	3,1930	1,29281		
	36-40	121	3,0207	1,32821		
	41-45	125	3,0640	1,40273		
	46 ve yukarısı	131	3,0573	1,33538		
Siyasal	18-25	216	3,7083	1,21354	3,367	,005
	26-30	236	3,8136	1,27295		
	31-35	171	4,1579	,98440		
	36-40	121	4,0165	1,19884		
	41-45	125	3,9760	1,20291		
	46 ve yukarısı	131	3,9809	1,25331		

*p<0,01 - **p<0,05

Tablo 38'de katılımcıların BŞBY'e geçiş sonrası düşünceleri ile yaşlarının karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA testi sonuçlarına baktığımızda; ölçek genelinde 18-25 yaş aralığında 216 katılımcı, 26-30 yaş aralığında 236 katılımcı, 31-35 yaş aralığında 171 katılımcı, 36-40 yaş aralığında 121 katılımcı, 41-45 yaş aralığında 125 katılımcı, 46 ve yukarısında 131 katılımcının bulunduğu ve p değerinin 0,644 olduğu yani $p>0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Bu durumda, H5 Hipotezi (Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yaşayan yerel halkın yaşlarına göre 6360 sayılı yasa sonrası düşüncelerinde anlamlı bir farklılık vardır.) red edilmiştir.

Konu, ayrıca boyutlar bakımından incelendiğinde; sosyal boyutta p değerinin 0,004 olduğu ve $p<0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; 18-25 yaş aralığında olan katılımcıların 2,9174, 25-30 yaş aralığında olan katılımcıların 2,8997, 31-35 yaş aralığında olan katılımcıların 2,5848, 36-40 yaş aralığında olan katılımcıların 2,8760, 41-45 yaş aralığında olan katılımcıların 2,7907, 46 ve yukarısında yaşı olan katılımcıların sosyal boyuttaki aritmetik ortalamasının 2,5611 olduğu görülmektedir. Bu verilere göre 46 ve yukarı yaş grubunda yer alan katılımcıların illerinin büyükşehir olması sonrasında sosyal anlamda daha fazla olumsuz düşüncelerinin olduğunu söyleyebiliriz.

Ekonomik boyutta, p değerinin 0,000 olduğu ve $p<0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; 18-25 yaş aralığında olan katılımcıların 3,7130, 25-30 yaş aralığında olan katılımcıların 3,7695, 31-35 yaş aralığında olan katılımcıların 4,1333, 36-40 yaş aralığında olan katılımcıların 4,0347, 41-45 yaş aralığında olan katılımcıların 4,1184, 46 ve yukarısında yaşı olan katılımcıların ekonomik boyuttaki aritmetik ortalamasının 4,0763 olduğu görülmektedir. Bu verilere göre yine anketimizde yöneltilen soruların ters yönlü olduğunu düşünürsek, 31-35 yaş grubunda yer alan katılımcıların illerinin büyükşehir olması sonrasındaki düşüncelerinin ekonomik anlamda daha fazla olumsuz yansımaları olduğu yönündedir.

Yönetmel boyutta, p değerinin 0,137 olduğu yani $p>0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Çevresel boyutta p değerinin 0,148 olduğu yani $p>0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Siyasal boyutta, p değerinin 0,005 olduğu ve $p < 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; 18-25 yaş aralığında olan katılımcıların 3,7083, 25-30 yaş aralığında olan katılımcıların 3,8136, 31-35 yaş aralığında olan katılımcıların 4,1579, 36-40 yaş aralığında olan katılımcıların 4,0165, 41-45 yaş aralığında olan katılımcıların 3,9760, 46 ve yukarısında yaşı olan katılımcıların siyasal boyuttaki aritmetik ortalamasının 3,9809 olduğu görülmektedir. Katılımcıların yaş gruplarına göre illerinin büyükşehir olmasının siyasal boyuttaki düşüncelerinde 31-35 yaş grubunda olan katılımcıların diğer yaş gruplarına göre daha çok olumlu yönde düşüncelerinin olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 39: Mesleklerine Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Değişken	Mesleğiniz?	N	$\bar{X}$	S.S	F	P
Ölçek (genel)	Memur	229	3,3696	,69744	3,887	,004**
	İşçi	212	3,2599	,68151		
	Esnaf	188	3,3382	,61333		
	Çiftçi	113	3,1095	,67830		
	Diğer	258	3,3792	,72198		
Sosyal	Memur	229	2,7606	1,12544	5,711	,000*
	İşçi	212	2,7099	1,05401		
	Esnaf	188	2,7021	,91429		
	Çiftçi	113	2,5413	1,25664		
	Diğer	258	3,0504	1,15181		
Ekonomik	Memur	229	4,0515	,96680	4,219	,002**
	İşçi	212	3,9075	1,09533		
	Esnaf	188	4,1096	,93952		
	Çiftçi	113	3,7062	1,01808		
	Diğer	258	3,8287	1,08744		
Yönetmel	Memur	229	3,3785	1,18033	2,810	,025**
	İşçi	212	3,2327	1,19475		
	Esnaf	188	3,4096	1,13685		
	Çiftçi	113	3,0413	1,03905		
	Diğer	258	3,4057	1,09589		

Çevresel	Memur	229	3,1703	1,32513	1,706	,146
	İşçi	212	2,9080	1,30521		
	Esnaf	188	3,0824	1,31623		
	Çiftçi	113	2,8805	1,19013		
	Diğer	258	2,9671	1,28592		
Siyasal	Memur	229	4,0459	1,25441	1,968	,097
	İşçi	212	3,9953	1,16728		
	Esnaf	188	3,8511	1,27256		
	Çiftçi	113	3,9425	1,09942		
	Diğer	258	3,7733	1,16112		

*p<0,01 - **p<0,05

Tablo 39’da katılımcıların BŞBY’e geçiş sonrası düşünceleri ile mesleklerinin karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA testi sonuçlarına baktığımızda; ölçek genelinde mesleği memur olan 229 katılımcı, işçi olan 212 katılımcı, esnaf olan 188 katılımcı, çiftçi olan 113 katılımcı, diğer meslek gruplarında yer alan 258 katılımcının bulunduğu, p değerinin 0,004 olduğu ve $p<0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu durumda, H6 hipotezi (Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yaşayan yerel halkın mesleklerine göre 6360 sayılı yasa sonrası düşüncelerinde anlamlı bir farklılık vardır.) kabul edilmiştir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; mesleği memur olan katılımcıların 3,3696, mesleği işçi olan katılımcıların 3,2599, mesleği esnaf olan katılımcıların 3,3382, mesleği çiftçi olan katılımcıların 3,1095, diğer meslek grubunda olan katılımcıların 3,3792 olduğu görülmektedir.

Boyutlara baktığımızda; sosyal boyutta p değerinin 0,000 olduğu ve $p<0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; mesleği memur olan katılımcıların 2,7606, mesleği işçi olan katılımcıların 2,7099, mesleği esnaf olan katılımcıların 3,7021, mesleği çiftçi olan katılımcıların 2,5413, diğer meslek grubunda olan katılımcıların 3,0504 olduğu görülmektedir.

Ekonomik boyutta, p değerinin 0,002 olduğu ve $p<0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; mesleği memur olan katılımcıların 4,0515, mesleği işçi olan katılımcıların 3,9075, mesleği esnaf olan katılımcıların 4,1096, mesleği çiftçi olan katılımcıların 3,7062, diğer meslek grubunda olan katılımcıların 3,8287 olduğu

görülmektedir.

Yönetmelik boyutta, p değerinin 0,025 olduğu ve $p < 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; mesleği memur olan katılımcıların 3,3785, mesleği işçi olan katılımcıların 3,2327, mesleği esnaf olan katılımcıların 3,4096, mesleği çiftçi olan katılımcıların 3,0413, diğer meslek grubunda olan katılımcıların 3,4057 olduğu görülmektedir.

Çevresel boyutta, p değerinin 0,146 olduğu ve $p > 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Siyasal boyutta, p değerinin 0,097 olduğu ve $p > 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Varyansların homojen olup olmadığını belirlemek amacıyla homojenlik testi yapılarak sonuçları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 40: Mesleklerine Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin Ölçek Geneli Homojenlik Testi Sonuçları

Levene Statistic	df1	df2	P
1,762	4	995	,134

Tabloda ölçek geneli p değerinin 0,134 olduğu ve $p > 0,05$ olduğundan varyansların homojen olduğu görüldüğünden, katılımcıların BŞBY'e geçiş sonrası düşünceleri ile ikamet illerinin karşılaştırılmasına ilişkin görülen anlamlı farklılığın hangi mesleklerden kaynaklandığını tespit etmek için Tukey testi yapılmıştır. Yapılan Tukey testinin sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

**Tablo 41: Mesleklerine Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası
Düşüncelerine İlişkin Tukey Testi Sonuçları**

Mesleğiniz?	Mesleğiniz?	Ortalama Farklılıkları	Standart Hata	P
Memur	İşçi	,10964	,06514	,445
	Esnaf	,03138	,06726	,990
	Çiftçi	,26012*	,07857	,009*
	Diğer	-,00966	,06205	1,000
İşçi	Memur	-,10964	,06514	,445
	Esnaf	-,07826	,06847	,784
	Çiftçi	,15048	,07960	,323
	Diğer	-,11930	,06335	,327
Esnaf	Memur	-,03138	,06726	,990
	İşçi	,07826	,06847	,784
	Çiftçi	,22873*	,08135	,040**
	Diğer	-,04105	,06553	,971
Çiftçi	Memur	-,26012*	,07857	,009*
	İşçi	-,15048	,07960	,323
	Esnaf	-,22873*	,08135	,040**
	Diğer	-,26978*	,07710	,004*
Diğer	Memur	,00966	,06205	1,000
	İşçi	,11930	,06335	,327
	Esnaf	,04105	,06553	,971
	Çiftçi	,26978*	,07710	,004*

*p<0,01 - **p<0,05

Tablo 41’de görülen Tukey testi sonuçları incelendiğinde memurların ortalamaları ile çiftçilerin ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve memurların ortalamasının çiftçilerden 0,260 puan daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğer taraftan esnaf ile çiftçi ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve esnafların çiftçilere göre 0,228 puan daha fazla ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Tespit edilen bir başka anlamlı farklılık ise diğer meslek grupları ile çiftçiler arasındadır. Diğer meslek grupları çiftçilerden 0,269 puan daha fazla ortalamaya sahiptir. Bu bağlamda memur mesleğinde olan katılımcıların çiftçi mesleğinde olanlara göre daha olumlu düşünceleri vardır.

Boyutlara baktığımızda, sosyal boyutta p değerinin 0,000 olduğu ve p<0,05

olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; mesleği memur olan katılımcıların 2,7606, mesleği işçi olan katılımcıların 2,7099, mesleği esnaf olan katılımcıların 2,7021, mesleği çiftçi olan katılımcıların 2,5413, diğer meslek grubunda olan katılımcıların 3,0504 olduğu görülmektedir. Verilen bilgiler ışığında diğer meslek gruplarına mensup katılımcıların, memur, işçi, esnaf ve çiftçilere göre illerinin büyükşehir olmasından sosyal boyutta daha fazla memnun olduğunu söyleyebiliriz.

Ekonomik boyutta, p değerinin 0,002 olduğu ve $p < 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; mesleği memur olan katılımcıların 4,0515, mesleği işçi olan katılımcıların 3,9075, mesleği esnaf olan katılımcıların 4,1096, mesleği çiftçi olan katılımcıların 3,7062, diğer meslek grubunda olan katılımcıların 3,8287 olduğu görülmektedir. Verilen bilgiler ışığında ankette ekonomik boyutta sorulan soruların ters orantılı olmasından dolayı mesleği esnaf ve memur olan katılımcıların, işçi, çiftçi ve diğer meslek gruplarına mensup katılımcılara göre illerinin büyükşehir olmasının ekonomik boyuttaki yansımalarının daha fazla olumsuz yönde olduğu görülmektedir.

Çevresel boyutta, p değerinin 0,146 olduğu ve $p > 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak katılımcıların illerinin büyükşehir olması düşünceleri ile mesleklerinin karşılaştırılmasında çevresel boyutta anlamlı bir farklılık yoktur.

Siyasal boyutta, p değerinin 0,097 olduğu ve $p > 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak katılımcıların illerinin büyükşehir olması düşünceleri ile mesleklerinin karşılaştırılmasında siyasi boyutta anlamlı bir farklılık yoktur.

Tablo 42: Öğrenim Durumlarına Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Değişken	Öğrenim Durumu	N	$\bar{X}$	S.S.	F	P
Ölçek (genel)	Okuryazar değil	37	2,8407	,80764	5,488	,000*
	Okuryazar	113	3,2180	,69610		
	İlköğretim	199	3,2867	,68573		
	Lise	259	3,2867	,63521		
	Yüksekokul 2 yıllık	144	3,5113	,61733		

	Yüksekokul 4 yıllık	191	3,4018	,71168		
	Yüksek lisans	47	3,1892	,66589		
	Doktora	10	3,4211	,96156		
Sosyal	Okuryazar değil	37	2,7748	1,06590	2,403	,019**
	Okuryazar	113	2,7920	1,05797		
	İlköğretim	199	2,8568	1,14200		
	Lise	259	2,6725	1,00551		
	Yüksekokul 2 yıllık	144	2,9097	1,06507		
	Yüksekokul 4 yıllık	191	2,9040	1,16658		
	Yüksek lisans	47	2,2979	1,28346		
	Doktora	10	2,8333	1,58114		
Ekonomik	Okuryazar değil	37	2,9676	1,04935	8,159	,000*
	Okuryazar	113	3,7664	1,01345		
	İlköğretim	199	3,8573	,99175		
	Lise	259	3,9205	1,06006		
	Yüksekokul 2 yıllık	144	4,2042	,90669		
	Yüksekokul 4 yıllık	191	4,0272	1,06113		
	Yüksek lisans	47	4,1830	,91540		
	Doktora	10	4,5800	,41580		
Yönetmel	Okuryazar değil	37	2,8829	1,16592	3,528	,001**
	Okuryazar	113	2,9971	1,10149		
	İlköğretim	199	3,3183	1,04086		
	Lise	259	3,3565	1,14698		
	Yüksekokul 2 yıllık	144	3,5787	1,04817		
	Yüksekokul 4 yıllık	191	3,4031	1,19051		
	Yüksek lisans	47	3,2411	1,34362		
	Doktora	10	2,9667	1,65887		
Çevresel	Okuryazar değil	37	2,3919	1,28092	2,342	,022**

	Okuryazar	113	2,8850	1,34631		
	İlköğretim	199	2,9246	1,24391		
	Lise	259	3,0135	1,25322		
	Yüksekokul 2 yıllık	144	3,2257	1,35851		
	Yüksekokul 4 yıllık	191	3,1387	1,24726		
	Yüksek lisans	47	3,0000	1,41037		
	Doktora	10	3,1000	1,72884		
Siyasal	Okuryazar değil	37	3,2297	1,56167	3,042	,004
	Okuryazar	113	4,0088	1,15724		
	İlköğretim	199	3,7688	1,28583		
	Lise	259	4,0193	1,10391		
	Yüksekokul 2 yıllık	144	4,0694	1,07517		
	Yüksekokul 4 yıllık	191	3,8822	1,20109		
	Yüksek lisans	47	4,0213	1,28941		
	Doktora	10	3,6500	1,35503		

*p<0,01 - **p<0,05

Tablo 42’de katılımcıların BŞBY’e geçiş sonrası düşünceleri ile öğrenim durumlarının karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA testi sonuçlarına baktığımızda; Ölçek genelinde öğrenim durumu okur yazar olmayan 37 katılımcı, okuryazar olan 113 katılımcı, ilköğretim mezunu olan 199 katılımcı, lise mezunu olan 259 katılımcı, 2 yıllık yüksekokul mezunu olan 144 katılımcı, 4 yıllık yüksekokul mezunu olan 191 katılımcı, yüksek lisans mezunu olan 47 katılımcı, doktora mezunu olan 10 katılımcının bulunduğu, p değerinin 0,000 olduğu ve p<0,05 olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Verilen bilgiler ışığında, H7 hipotezi (Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yaşayan yerel halkın öğrenim durumlarına göre 6360 sayılı yasa sonrası düşüncelerinde anlamlı bir farklılık vardır.) kabul edilmiştir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; okur-yazar olmayan katılımcıların 2,8407, okur-yazar olan katılımcıların 3,2180, ilköğretim mezunu olan katılımcıların 3,2867, lise mezunu olan katılımcıların 3,2867, 2 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcıların 3,5113, 4 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcıların 3,4018, yüksek lisans mezunu olan katılımcıların 3,1892, doktora mezunu olan

katılımcıların 3,4211 olduğu görülmektedir.

Boyutlara baktığımızda; sosyal boyutta p değerinin 0,019 olduğu ve $p < 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; okur-yazar olmayan katılımcıların 2,7748, okur-yazar olan katılımcıların 2,7920, ilköğretim mezunu olan katılımcıların 2,8568, lise mezunu olan katılımcıların 2,6725, 2 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcıların 2,9097, 4 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcıların 2,9040, yüksek lisans mezunu olan katılımcıların 2,2979, doktora mezunu olan katılımcıların 2,8333 olduğu görülmektedir.

Ekonomik boyutta p değerinin 0,000 olduğu ve $p < 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; okur-yazar olmayan katılımcıların 2,9676, okur-yazar olan katılımcıların 3,7664, ilköğretim mezunu olan katılımcıların 3,8573, lise mezunu olan katılımcıların 3,9205, 2 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcıların 4,2042, 4 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcıların 4,0272, yüksek lisans mezunu olan katılımcıların 4,1830, doktora mezunu olan katılımcıların 4,5800 olduğu görülmektedir.

Yönetisel boyutta p değerinin 0,001 olduğu ve $p < 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; okur-yazar olmayan katılımcıların 2,8829, okur-yazar olan katılımcıların 2,9971, ilköğretim mezunu olan katılımcıların 3,3183, lise mezunu olan katılımcıların 3,3565, 2 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcıların 3,5787, 4 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcıların 3,4031, yüksek lisans mezunu olan katılımcıların 3,2411, doktora mezunu olan katılımcıların 2,9667 olduğu görülmektedir.

Çevresel boyutta p değerinin 0,022 olduğu ve $p < 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; okur-yazar olmayan katılımcıların 2,3919, okur-yazar olan katılımcıların 2,8850, ilköğretim mezunu olan katılımcıların 2,9246, lise mezunu olan katılımcıların 3,0135, 2 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcıların 3,2257, 4 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcıların 3,1387, yüksek lisans mezunu olan katılımcıların 3,0000, doktora mezunu olan katılımcıların 3,1000 olduğu

görülmektedir.

Siyasal boyutta p değerinin 0,004 olduğu ve $p < 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; okur-yazar olmayan katılımcıların 3,2297, okur-yazar olan katılımcıların 4,0088, ilköğretim mezunu olan katılımcıların 3,7688, lise mezunu olan katılımcıların 4,0193, 2 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcıların 4,0694, 4 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcıların 3,8822, yüksek lisans mezunu olan katılımcıların 4,0213, doktora mezunu olan katılımcıların 3,6500 olduğu görülmektedir. Okur yazar olmayan katılımcıların illerinin büyükşehir olmasından genel anlamda memnun olmadığı, okuryazar, ilköğretim, lise, 2 yıllık yüksekokul, 4 yıllık yüksekokul, yüksek lisans ve doktora mezunu olan katılımcıların memnun olduğu ve 4 yıllık yüksekokul mezunu katılımcıların diğer düzeyde mezun olan katılımcılara göre daha fazla genel anlamda illerinin büyükşehir olmasından memnun olduğu görülmektedir.

Varyansların homojen olup olmadığını belirlemek amacıyla homojenlik testi yapılarak sonuçları aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 43: Öğrenim Durumlarına Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin Homojenlik Testi Sonuçları

Levene Statistic	df1	df2	P
1,383	7	992	,209

Tablo 43'de ölçek geneli p değerinin 0,209 olduğu ve $p > 0,05$ olduğundan varyansların homojen olduğu görüldüğünden, katılımcıların BŞBY'e geçiş sonrası düşünceleri ile ikamet illerinin karşılaştırılmasına ilişkin görülen anlamlı farklılığın hangi mesleklerden kaynaklandığını tespit etmek için Tukey testi yapılmıştır. Yapılan Tukey testinin sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 44: Öğrenim Durumlarına Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Öğrenim durumunuz?	Öğrenim durumunuz?	Ortalama Farklılıkları	Standart Hata	P
Okuryazar değil	Okuryazar	-,37730	,12820	,065
	İlköğretim	-,44601*	,12117	,006
	Lise	-,44605*	,11895	,005
	Yüksekokul 2 yıllık	-,67065*	,12475	,000
	Yüksekokul 4 yıllık	-,56108*	,12157	,000
	Yüksek lisans	-,34857	,14875	,271
	Doktora	-,58037	,24122	,239
Okuryazar	Okuryazar değil	,37730	,12820	,065
	İlköğretim	-,06872	,07972	,989
	Lise	-,06875	,07630	,986
	Yüksekokul 2 yıllık	-,29335*	,08506	,014
	Yüksekokul 4 yıllık	-,18378	,08032	,301
	Yüksek lisans	,02873	,11747	1,000
	Doktora	-,20307	,22330	,985
İlköğretim	Okuryazar değil	,44601*	,12117	,006
	Okuryazar	,06872	,07972	,989
	Lise	-,00003	,06380	1,000
	Yüksekokul 2 yıllık	-,22463	,07405	,051
	Yüksekokul 4 yıllık	-,11507	,06856	,701
	Yüksek lisans	,09745	,10976	,987
	Doktora	-,13436	,21934	,999
Lise	Okuryazar değil	,44605*	,11895	,005
	Okuryazar	,06875	,07630	,986
	İlköğretim	,00003	,06380	1,000
	Yüksekokul 2 yıllık	-,22460*	,07035	,031
	Yüksekokul 4 yıllık	-,11503	,06455	,633
	Yüksek lisans	,09748	,10731	,985
	Doktora	-,13432	,21812	,999
Yüksekokul 2 yıllık	Okuryazar değil	,67065*	,12475	,000
	Okuryazar	,29335*	,08506	,014
	İlköğretim	,22463	,07405	,051
	Lise	,22460*	,07035	,031
	Yüksekokul 4 yıllık	,10957	,07469	,825
	Yüksek lisans	,32208	,11370	,088

	Doktora	,09028	,22133	1,000
Yüksekokul 4 yıllık	Okuryazar değil	,56108*	,12157	,000
	Okuryazar	,18378	,08032	,301
	İlköğretim	,11507	,06856	,701
	Lise	,11503	,06455	,633
	Yüksekokul 2 yıllık	-,10957	,07469	,825
	Yüksek lisans	,21251	,11020	,532
	Doktora	-,01929	,21956	1,000
Yüksek lisans	Okuryazar değil	,34857	,14875	,271
	Okuryazar	-,02873	,11747	1,000
	İlköğretim	-,09745	,10976	,987
	Lise	-,09748	,10731	,985
	Yüksekokul 2 yıllık	-,32208	,11370	,088
	Yüksekokul 4 yıllık	-,21251	,11020	,532
	Doktora	-,23180	,23570	,977
Doktora	Okuryazar değil	,58037	,24122	,239
	Okuryazar	,20307	,22330	,985
	İlköğretim	,13436	,21934	,999
	Lise	,13432	,21812	,999
	Yüksekokul 2 yıllık	-,09028	,22133	1,000
	Yüksekokul 4 yıllık	,01929	,21956	1,000
	Yüksek lisans	,23180	,23570	,977

Tablo üzerinde Tukey testi sonuçları incelendiğinde; 2 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcıların ortalamaları ile okuryazar olmayan katılımcıların ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve 2 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcıların ortalamasının okuryazar olmayan katılımcıların ortalamalarından 0,670 puan daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğer taraftan 4 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcıların ortalamaları ile okur-yazar olmayan katılımcıların ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve 4 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcıların ortalamasının okuryazar olmayan katılımcıların ortalamalarından 0,561 puan daha yüksek olduğu görülmektedir. Tespit edilen bir başka anlamlı farklılık ise 2 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcılar ile lise mezunu katılımcılar arasındadır. 2 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcılar lise mezunu katılımcılardan 0,224 puan daha fazla ortalamaya sahiptir. Son olarak tespit edilen bir başka anlamlı farklılık ise 2 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcılar ile okur-yazar olan katılımcılar arasındadır. 2 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcılar okur-yazar olan

katılımcılardan 0,293 puan daha fazla ortalamaya sahiptir. Bu bağlamda 2 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcılar, 4 yıllık yüksekokulu mezunu, okur-yazar ve okur-yazar olmayan katılımcılara göre daha olumlu düşünceleri vardır.

Tablo 42’de belirtilen boyutlara baktığımızda; sosyal boyutta p değerinin 0,019 olduğu ve $p < 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; okur-yazar olmayan katılımcıların 2,7748, okur-yazar olan katılımcıların 2,7920, ilköğretim mezunu olan katılımcıların 2,8568, lise mezunu olan katılımcıların 2,6725, 2 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcıların 2,9097, 4 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcıların 2,9040, yüksek lisans mezunu olan katılımcıların 2,2979, doktora mezunu olan katılımcıların 2,8333 olduğu görülmektedir. Verilen bilgiler ışığında her düzeydeki öğrenime sahip olan katılımcıların illerinin büyükşehir olmasından sosyal boyutta memnun olmadığı ve öğrenim durumu yüksek lisans olan katılımcıların diğer öğrenim durumlarındaki katılımcılara göre memnun olmadıkları görülmektedir.

Ekonomik boyutta; p değerinin 0,000 olduğu ve $p < 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; okur-yazar olmayan katılımcıların 2,9676, okur-yazar olan katılımcıların 3,7664, ilköğretim mezunu olan katılımcıların 3,8573, lise mezunu olan katılımcıların 3,9205, 2 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcıların 4,2042, 4 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcıların 4,0272, yüksek lisans mezunu olan katılımcıların 4,1830, doktora mezunu olan katılımcıların 4,5800 olduğu görülmektedir. Verilen bilgiler ışığında illerinin büyükşehir olmasında ekonomik anlamda okuryazar olmayanların memnun olduğu diğer öğrenime (Okur-yazar, ilköğretim, lise, yüksekokul 2 yıllık, yüksekokul 4 yıllık, yüksek lisans, doktora) sahip katılımcıların ise memnun olmadığı ve doktora mezunu olan katılımcıların diğer öğrenim durumu olan katılımcılara göre memnun olmadıkları görülmektedir.

Yönetmel boyutta; p değerinin 0,001 olduğu ve $p < 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; okur-yazar olmayan katılımcıların 2,8829, okur-yazar olan katılımcıların 2,9971, ilköğretim mezunu olan katılımcıların 3,3183, lise mezunu olan katılımcıların 3,3565, 2 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcıların 3,5787, 4 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcıların 3,4031, yüksek lisans

mezunu olan katılımcıların 3,2411, doktora mezunu olan katılımcıların 2,9667 olduğu görülmektedir. Verilen bilgiler ışığında illerinin büyükşehir olmasında yönetsel boyutta okur-yazar olmayanların en fazla memnun olmadığı, 2 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcıların ise en fazla memnun oldukları görülmektedir.

Çevresel boyutta p değerinin 0,022 olduğu ve $p < 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; okur-yazar olmayan katılımcıların 2,3919, okur-yazar olan katılımcıların 2,8850, ilköğretim mezunu olan katılımcıların 2,9246, lise mezunu olan katılımcıların 3,0135, 2 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcıların 3,2257, 4 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcıların 3,1387, yüksek lisans mezunu olan katılımcıların 3,0000, doktora mezunu olan katılımcıların 3,1000 olduğu görülmektedir. Verilen bilgiler ışığında illerinin büyükşehir olmasında çevresel boyutta okur-yazar olmayanların en fazla memnun olmadığı, 2 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcıların ise en fazla memnun oldukları görülmektedir.

Siyasal boyutta p değerinin 0,004 olduğu ve $p < 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; okur-yazar olmayan katılımcıların 3,2297, okur-yazar olan katılımcıların 4,0088, ilköğretim mezunu olan katılımcıların 3,7688, lise mezunu olan katılımcıların 4,0193, 2 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcıların 4,0694, 4 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcıların 3,8822, yüksek lisans mezunu olan katılımcıların 4,0213, doktora mezunu olan katılımcıların 3,6500 olduğu görülmektedir. Verilen bilgiler ışığında illerinin büyükşehir olmasında siyasi boyutta katılımcıların tüm öğrenim durumlarında olanların memnun olduğu ve 2 yıllık yüksekokul mezunu olan katılımcıların ise diğer öğrenim durumu olan katılımcılara göre daha fazla memnun olduğu görülmektedir.

Tablo 45: İkamet Sürelerine Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Değişken	Büyükşehir Belediyesi olan ilinizde ne kadar zamandan beri ikamet etmektesiniz?	N	$\bar{X}$	S.S.	F	P
Ölçek (genel)	0-5	148	3,2507	,68396	3,656	,006**
	6-10	106	3,2726	,64582		
	11-15	128	3,1419	,66353		
	16-20	180	3,4026	,62941		
	21 ve yukarı	438	3,3582	,71879		
Sosyal	0-5	148	2,9662	,97182	1,494	,202
	6-10	106	2,8475	,96146		
	11-15	128	2,6706	1,12271		
	16-20	180	2,7528	1,14274		
	21 ve yukarı	438	2,7641	1,15976		
Ekonomik	0-5	148	3,5635	1,17503	9,707	,000*
	6-10	106	3,8302	1,08454		
	11-15	128	3,7562	,98905		
	16-20	180	4,1578	,91395		
	21 ve yukarı	438	4,0475	,99054		
Yönetmel	0-5	148	3,3491	1,02452	3,532	,007**
	6-10	106	3,2107	1,11775		
	11-15	128	3,0078	1,11732		
	16-20	180	3,3593	1,14794		
	21 ve yukarı	438	3,4170	1,17807		
Çevresel	0-5	148	2,7838	1,27930	5,218	,000*
	6-10	106	3,0377	1,35348		
	11-15	128	2,6758	1,16137		
	16-20	180	3,2444	1,27337		
	21 ve yukarı	438	3,0879	1,30994		
Siyasal	0-5	148	3,8311	1,21296	1,079	,365
	6-10	106	3,7406	1,23294		
	11-15	128	3,9297	1,24978		
	16-20	180	4,0056	1,12114		
	21 ve yukarı	438	3,9475	1,20714		

*p<0,01 - **p<0,05

Tabloda katılımcıların BŞBY'e geçiş sonrası düşünceleri ile illerindeki ikamet

sürelerinin karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA testi sonuçlarına baktığımızda; Ölçek genelinde 0-5 yıl arası ikamet eden 148 katılımcı, 6-10 yıl arası ikamet eden 106 katılımcı, 11-15 yıl arası ikamet eden 128 katılımcı, 16-20 yıl arası ikamet eden 180 katılımcı, 21 yıl ve yukarı ikamet eden 438 katılımcının bulunduğu, p değerinin 0,006 olduğu ve $p < 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda bu durum göstermektedir ki; H8 hipotezi (Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yaşayan yerel halkın ikamet sürelerine göre 6360 sayılı yasa sonrası düşüncelerinde anlamlı bir farklılık vardır.) kabul edilmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; 0-5 yıl arası ikamet eden katılımcıların 3,2507, 6-10 yıl arası ikamet eden katılımcıların 3,2726, 11-15 yıl arası ikamet eden katılımcıların 3,1419, 16-20 yıl arası ikamet eden katılımcıların 3,4026, 21 yıl ve yukarı süre ikamet eden katılımcıların 3,3582 olduğu görülmektedir.

Boyutlara baktığımızda; sosyal boyutta p değerinin 0,202 olduğu ve $p > 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur. Ekonomik boyutta p değerinin 0,000 olduğu ve $p < 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; 0-5 yıl arası ikamet eden katılımcıların 3,5635, 6-10 yıl arası ikamet eden katılımcıların 3,8302, 11-15 yıl arası ikamet eden katılımcıların 3,7562, 16-20 yıl arası ikamet eden katılımcıların 4,1578, 21 yıl ve yukarı süre ikamet eden katılımcıların 4,0475 olduğu görülmektedir. Yönetmel boyutta p değerinin 0,007 olduğu ve $p < 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; 0-5 yıl arası ikamet eden katılımcıların 3,3491, 6-10 yıl arası ikamet eden katılımcıların 3,2107, 11-15 yıl arası ikamet eden katılımcıların 3,0078, 16-20 yıl arası ikamet eden katılımcıların 3,3593, 21 yıl ve yukarı süre ikamet eden katılımcıların 3,4170 olduğu görülmektedir. Çevresel boyutta p değerinin 0,000 olduğu ve $p < 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; 0-5 yıl arası ikamet eden katılımcıların 2,7838, 6-10 yıl arası ikamet eden katılımcıların 3,0377, 11-15 yıl arası ikamet eden katılımcıların 2,6758, 16-20 yıl arası ikamet eden katılımcıların 3,2444, 21 yıl ve yukarı süre ikamet eden katılımcıların 3,0879 olduğu görülmektedir. Siyasal boyutta p değerinin 0,365 olduğu ve $p > 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Verilen bilgiler ışığında, İllerinin büyükşehir olması ile 16-20 yıl arası ikamet eden katılımcıların

diğer sürelerde ikamet eden katılımcılara göre daha fazla memnun olduklarını söyleyebiliriz.

Tablo 46: İkamet Sürelerine Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin Homojenlik Testi Sonuçları

Levene Statistic	df1	df2	P
2,484	4	995	,042

Tabloda, ölçek geneli p değerinin 0,042 olduğu ve $p < 0,05$ olduğundan varyansların homojen olmadığı görüldüğünden, katılımcıların BŞBY'e geçiş sonrası düşünceleri ile ikamet illerinin karşılaştırılmasına ilişkin görülen anlamlı farklılığın hangi ikamet süreleri arasında kaynaklandığını tespit etmek üzere Tamhane's T2 testi yapılmıştır. Yapılan Tamhane's T2 testinin sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 47: İkamet Sürelerine Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin Tamhane's T2 Testi Sonuçları

Büyükşehir belediyesi olan ilinizde ne kadar zamandan beri ikamet etmektesiniz?	Büyükşehir belediyesi olan ilinizde ne kadar zamandan beri ikamet etmektesiniz?	Ortalama Farklılıkları	Standart Hata	P
0-5	6-10	-,02188	,08424	1,000
	11-15	,10885	,08124	,865
	16-20	-,15192	,07322	,327
	21 ve yukarı	-,10750	,06588	,666
6-10	0-5	,02188	,08424	1,000
	11-15	,13073	,08587	,750
	16-20	-,13004	,07833	,645
	21 ve yukarı	-,08562	,07151	,929
11-15	0-5	-,10885	,08124	,865
	6-10	-,13073	,08587	,750
	16-20	-,26077*	,07510	,006
	21 ve yukarı	-,21635*	,06796	,017
16-20	0-5	,15192	,07322	,327
	6-10	,13004	,07833	,645
	11-15	,26077*	,07510	,006
	21 ve yukarı	,04442	,05814	,997
21 ve yukarı	0-5	,10750	,06588	,666
	6-10	,08562	,07151	,929
	11-15	,21635*	,06796	,017
	16-20	-,04442	,05814	,997

Tablo 47’de Tamhane’s T2 testi sonuçları incelendiğinde, 16-20 yıl arasında BŞB’de ikamet eden katılımcıların ortalamaları ile 11-15 yıl arasında BŞB’de ikamet eden katılımcıların ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve 16-20 yıl arasında BŞB’de ikamet eden katılımcıların ortalamasının 11-15 yıl arasında BŞB’de ikamet eden katılımcıların ortalamalarından 0,260 puan daha yüksek olduğu görülmektedir. Tespit edilen bir başka anlamlı farklılık ise 21 yıl ve yukarı sürede ikamet eden katılımcıların ortalamaları ile 11-15 yıl arasında BŞB’de ikamet eden katılımcıların ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu 0,216 puan daha fazla ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Bu bağlamda 16 yıl ve üzerinde ikamet eden katılımcıların 11-15 yıl ikamet eden katılımcılara göre illerinin büyükşehir olmasına daha olumlu baktığını söyleyebiliriz.

Boyutlara baktığımızda, sosyal boyutta p değerinin 0,202 olduğu ve $p>0,05$ olduğundan istatistiksel olarak katılımcıların illerinin büyükşehir olması ile ikamet sürelerinin karşılaştırılmasında sosyal boyutta anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Ekonomik boyutta, p değerinin 0,019 olduğu ve $p<0,00$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; 0-5 yıl arası ikamet eden katılımcıların 3,5635, 6-10 yıl arası ikamet eden katılımcıların 3,8302, 11-15 yıl arası ikamet eden katılımcıların 3,7562, 16-20 yıl arası ikamet eden katılımcıların 4,1578, 21 yıl ve yukarı süre ikamet eden katılımcıların 4,0475 olduğu görülmektedir. Verilen bilgiler ışığında illerinin büyükşehir olması ile tüm sürelerde ikamet eden katılımcıların ekonomik anlamda yansımalarının olumsuz yönde olduğuna dair aynı fikirde oldukları ve 16-20 yıl arası ikamet eden katılımcıların diğer sürelerde ikamet eden katılımcılara göre yansımalarının daha fazla olumsuz yönde olduğunu söyleyebiliriz.

Yönetmel boyutta, p değerinin 0,007 olduğu ve $p<0,00$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; 0-5 yıl arası ikamet eden katılımcıların 3,3491, 6-10 yıl arası ikamet eden katılımcıların 3,2107, 11-15 yıl arası ikamet eden katılımcıların 3,0078, 16-20 yıl arası ikamet eden katılımcıların 3,3593, 21 yıl ve yukarı süre ikamet eden katılımcıların 3,4170 olduğu görülmektedir. Verilen bilgiler ışığında illerinin büyükşehir olması ile tüm sürelerde ikamet eden katılımcıların yönetmel boyutta yansımalarının olumlu yönde olduğuna dair aynı fikirde oldukları ve 21 yıl ve

yukarı sürede ikamet eden katılımcıların diğer sürelerde ikamet eden katılımcılara göre yansımalarının daha fazla olumlu yönde olduğunu söyleyebiliriz.

Çevresel boyutta, p değerinin 0,000 olduğu ve $p < 0,00$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; 0-5 yıl arası ikamet eden katılımcıların 2,7838, 6-10 yıl arası ikamet eden katılımcıların 3,0377, 11-15 yıl arası ikamet eden katılımcıların 2,6758, 16-20 yıl arası ikamet eden katılımcıların 3,2444, 21 yıl ve yukarı süre ikamet eden katılımcıların 3,0879 olduğu görülmektedir. Verilen bilgiler ışığında illerinin büyükşehir olması ile çevresel boyutta 0-5 ve 11-15 yıl süre aralığında ikamet eden katılımcıların memnun olmadığı, diğer sürelerde ikamet eden (6-10 yıl, 16-20 yıl, 21 yıl ve yukarı) katılımcıların ise memnun olduğu görülmektedir.

Siyasal boyutta, p değerinin 0,365 olduğu ve $p > 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak katılımcıların illerinin büyükşehir olması ile ikamet sürelerinin karşılaştırılmasında siyasi boyutta anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 48: İkamet Yerlerine Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Değişken	İkamet ettiğiniz yer hakkında bilgi verirsiniz?	N	$\bar{X}$	S.S.	F	P
Ölçek (genel)	Büyükşehir belediyesi merkez ilçesinden	495	3,3766	,69593	4,508	,011**
	Büyükşehir belediye ilçesinden	224	3,2803	,63522		
	Büyükşehir ilçesine bağlı eskiden köy olan mahallede	281	3,2289	,70340		
Sosyal	Büyükşehir belediyesi merkez ilçesinden	495	2,8650	1,13585	2,642	,072
	Büyükşehir belediye ilçesinden	224	2,6704	1,05580		
	Büyükşehir ilçesine bağlı eskiden köy olan mahallede	281	2,7491	1,08964		
Ekonomik	Büyükşehir belediyesi merkez ilçesinden	495	3,9903	1,04439	7,762	,000*
	Büyükşehir belediye ilçesinden	224	4,0643	1,00446		
	Büyükşehir ilçesine bağlı eskiden köy olan mahallede	281	3,7359	1,01582		
Yönetmel	Büyükşehir belediyesi merkez ilçesinden	495	3,4566	1,18407	6,857	,001**
	Büyükşehir belediye ilçesinden	224	3,2009	1,12401		
	Büyükşehir ilçesine bağlı eskiden köy olan mahallede	281	3,1827	1,05665		
Çevresel	Büyükşehir belediyesi merkez ilçesinden	495	3,0313	1,27794	,108	,897
	Büyükşehir belediye ilçesinden	224	3,0045	1,35345		
	Büyükşehir ilçesine bağlı eskiden köy olan mahallede	281	2,9875	1,28620		
Siyasal	Büyükşehir belediyesi merkez ilçesinden	495	3,8707	1,19651	,955	,385
	Büyükşehir belediye ilçesinden	224	3,9196	1,16672		
	Büyükşehir ilçesine bağlı eskiden köy olan mahallede	281	3,9947	1,23743		

*p<0,01 - **p<0,05

Tablo 48’de katılımcıların BŞBY’e geçiş sonrası düşünceleri ile illerindeki ikamet ettikleri yerlerin karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA testi sonuçlarına baktığımızda; ölçek genelinde büyükşehir belediyesi merkez ilçesinden 495 katılımcı, büyükşehir belediye ilçesinden 224 katılımcı, büyükşehir ilçesine bağlı eskiden köy olan mahallede ikamet eden 281 katılımcının bulunduğu, p değerinin 0,011 olduğu ve p<0,05 olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda bu durum göstermektedir ki; H9 hipotezi (Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yaşayan yerel halkın ikamet yerlerine göre 6360 sayılı

yasa sonrası düşüncelerinde anlamlı bir farklılık vardır.) kabul edilmiştir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; büyükşehir belediyesi merkez ilçesi katılımcıların 3,3766, büyükşehir belediye ilçesi katılımcıların 3,2803, büyükşehir ilçesine bağlı eskiden köy olan mahallede ikamet eden katılımcıların 3, 2289 olduğu görülmektedir. Verilen bilgiler ışığında illerinin büyükşehir olmasından tüm alanlarda ikamet eden katılımcıların memnun olduğu görülmektedir. Farklılığın hangi ikamet yerleri arasında kaynaklandığını ortaya çıkarmak amacıyla homojenlik testi ve homojenlik testi sonucuna göre de ilgili testler yapılmıştır. Varyansların homojen olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan homojenlik testi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 49: İkamet Yerlerine Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin Homojenlik Testi Sonuçları

Levene Statistic	df1	df2	P
,963	2	997	,382

Tabloda ölçek geneli p değerinin 0,382 olduğu ve $p > 0,05$ olduğundan varyansların homojen olduğu görüldüğünden, katılımcıların BŞBY'e geçiş sonrası düşünceleri ile ikamet yerlerinin karşılaştırılmasına ilişkin görülen anlamlı farklılığın hangi ikamet yerinden kaynaklandığını tespit etmek için Tukey testi yapılmıştır. Yapılan Tukey testinin sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 50: İkamet Yerlerine Göre Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşüncelerine İlişkin Tukey Testi Sonuçları

İkamet ettiğiniz yer hakkında bilgi verirsiniz?	İkamet ettiğiniz yer hakkında bilgi verirsiniz?	Ortalama Farklılıkları	Standart Hata	P
Büyükşehir belediyesi merkez ilçesinden	Büyükşehir belediye ilçesinden	,09630	,05516	,189
	Büyükşehir ilçesine bağlı eskiden köy olan mahallede	,14773*	,05116	,011
Büyükşehir belediye ilçesinden	Büyükşehir belediyesi merkez ilçesinden	-,09630	,05516	,189
	Büyükşehir ilçesine bağlı eskiden köy olan mahallede	,05143	,06135	,679
Büyükşehir ilçesine bağlı eskiden köy olan mahallede	Büyükşehir belediyesi merkez ilçesinden	-,14773*	,05116	,011
	Büyükşehir belediye ilçesinden	-,05143	,06135	,679

Tabloda Tukey testi sonuçları incelendiğinde; büyükşehir belediyesi merkez ilçesinde ikamet eden katılımcıların ortalamaları ile büyükşehir ilçesine bağlı eskiden köy olan mahallede ikamet eden katılımcıların ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve büyükşehir belediyesi merkez ilçesinde ikamet eden katılımcıların ortalamasının büyükşehir ilçesine bağlı eskiden köy olan mahallede ikamet eden katılımcıların ortalamalarından 0,147 puan daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bağlamda büyükşehir merkez ilçesinde ikamet eden katılımcıların illerinin büyükşehir belediyesi olmasından büyükşehir ilçesine bağlı eskiden köy olan mahallede yaşayan katılımcılara göre daha fazla olumlu düşüncelerinin olduğunu söyleyebiliriz.

Boyutlara baktığımızda, sosyal boyutta p değerinin 0,072 olduğu ve $p > 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak katılımcıların illerinin büyükşehir olması düşünceleri ile ikamet ettiği yerlerin karşılaştırılmasında sosyal boyutta anlamlı bir farklılık yoktur. Ekonomik boyutta, p değerinin 0,000 olduğu ve $p < 0,00$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; büyükşehir belediyesi merkez ilçesi katılımcıların

3,9903, büyükşehir belediye ilçesi katılımcıların 4,0643, büyükşehir ilçesine bağlı eskiden köy olan mahallede ikamet eden katılımcıların, 3,7359 olduğu görülmektedir. Verilen bilgiler ışığında ekonomik boyuttaki oranların ters yönlü olduğunu hatırlarsak, illerinin büyükşehir olmasının ekonomik boyutta tüm alanlarda ikamet eden katılımcıların memnun olmadığı ve büyükşehir belediye ilçesinde ikamet eden katılımcıların diğer yerlerde ikamet eden katılımcılara göre daha fazla memnun olmadığını söyleyebiliriz. Yönetmel boyutta, p değerinin 0,001 olduğu ve $p < 0,00$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; büyükşehir belediyesi merkez ilçesi katılımcıların 3,4566, büyükşehir belediye ilçesi katılımcıların 3,2009, büyükşehir ilçesine bağlı eskiden köy olan mahallede ikamet eden katılımcıların, 3,1827 olduğu görülmektedir. Verilen bilgiler ışığında illerinin büyükşehir olmasının yönetmel boyutta tüm alanlarda ikamet eden katılımcıların memnun olduğu ve büyükşehir belediye ilçesinde ikamet eden katılımcıların diğer yerlerde ikamet eden katılımcılara göre daha fazla memnun olduğunu söyleyebiliriz. Çevresel boyutta, p değerinin 0,897 olduğu ve $p > 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak katılımcıların illerinin büyükşehir olması düşünceleri ile ikamet ettiği yerlerin karşılaştırılmasında çevresel boyutta anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Siyasal boyutta, p değerinin 0,385 olduğu ve $p > 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak katılımcıların illerinin büyükşehir olması düşünceleri ile ikamet ettiği yerlerin karşılaştırılmasında siyasal boyutta anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Tablo 51: Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşünceleri ile Yaşamlarında Herhangi Bir Farklılık Olup Olmadığının Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Değişken	İlinizin Büyükşehir Belediyesi olması ile yaşamınızda herhangi bir farklılık oldu mu?	N	$\bar{X}$	S.S.	F	P
Ölçek (genel)	Evet-Olumlu	448	3,5727	,68158	75,132	,000*
	Evet-Olumsuz	279	2,9894	,56006		
	Hayır	273	3,2194	,65116		
Sosyal	Evet-Olumlu	448	3,2013	1,05656	68,462	,000*
	Evet-Olumsuz	279	2,3220	,96345		
	Hayır	273	2,5891	1,08446		
Ekonomik	Evet-Olumlu	448	3,9219	1,03835	1,030	,358
	Evet-Olumsuz	279	3,8860	1,05601		
	Hayır	273	4,0081	1,00547		
Yönetsel	Evet-Olumlu	448	3,7649	1,03639	87,887	,000*
	Evet-Olumsuz	279	2,7085	1,01912		
	Hayır	273	3,2234	1,11846		
Çevresel	Evet-Olumlu	448	3,3482	1,24349	30,770	,000*
	Evet-Olumsuz	279	2,6344	1,25048		
	Hayır	273	2,8498	1,29385		
Siyasal	Evet-Olumlu	448	3,9308	1,19923	,359	,699
	Evet-Olumsuz	279	3,8656	1,23820		
	Hayır	273	3,9451	1,16974		

*p<0,01 - **p<0,05

Tablo 51’de katılımcıların BŞBY'e geçiş sonrası düşünceleri ile yaşamlarında herhangi bir farklılık olup olmadığının karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA testi sonuçlarına baktığımızda; ölçek genelinde, illerinin büyükşehir olması ile evet-olumlu yönde farklılık olduğunu belirten 448 katılımcı, evet-olumsuz yönde farklılık olduğunu belirten 279 katılımcı, herhangi bir farklılık olmadığını yani hayır yanıtını veren 273 katılımcı bulunduğu ve p değerinin 0,000 olduğu ve p<0,05 olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu durumda, H10 hipotezi (Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yaşayan yerel halkın yaşamlarında herhangi bir farklılık olup olmadığına göre 6360 sayılı yasa sonrası düşüncelerinde anlamlı bir farklılık vardır.) kabul edilmiştir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda, illerinin büyükşehir olması ile evet-olumlu yönde farklılık olduğunu belirten katılımcıların 3,5727, evet-olumsuz yönde farklılık olduğunu belirten katılımcıların 2,9894, herhangi bir farklılık olmadığını belirten

katılımcıların 3,2194 olduğu görülmektedir. Verilen bilgiler neticesinde illerinin büyükşehir olması ile yaşamlarında olumlu bir farklılık olduğunu düşünen katılımcıların diğer katılımcılara göre daha fazla memnun olduğunu söyleyebiliriz.

Boyutlara baktığımızda; sosyal boyutta, p değerinin 0,000 olduğu ve $p < 0,00$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; illerinin büyükşehir olması ile yaşamlarında olumlu yönde bir değişiklik olduğunu belirten katılımcıların (evet-olumlu) 3,2013, illerinin büyükşehir olması ile yaşamlarında olumsuz yönde bir değişiklik olduğunu belirten katılımcıların (Evet-Olumsuz) 2,3220, illerinin büyükşehir olması ile yaşamlarında herhangi bir değişiklik olmadığını belirten katılımcıların ise (Hayır) 2,5891 olduğu görülmektedir. Verilen bilgiler ışığında illerinin büyükşehir olması ile yaşamlarında herhangi bir değişiklik olup olmadığının sosyal boyutta incelenmesine baktığımızda illerinin büyükşehir olması ile yaşamlarında olumlu yönde değişiklik olduğu düşüncesin hakim olduğunu söyleyebiliriz.

Ekonomik boyutta, p değerinin 0,358 olduğu ve $p > 0,05$ olduğundan istatistiksel olarak katılımcıların illerinin büyükşehir olması düşüncesi ile yaşamlarında herhangi bir farklılık olup olmadığının karşılaştırılmasında ekonomik boyutta anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir.

Yönetmel boyutta, p değerinin 0,000 olduğu ve $p < 0,00$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; illerinin büyükşehir olması ile yaşamlarında olumlu yönde bir değişiklik olduğunu belirten katılımcıların (evet-olumlu) 3,7649, illerinin büyükşehir olması ile yaşamlarında olumsuz yönde bir değişiklik olduğunu belirten katılımcıların (Evet-Olumsuz) 2,7085, illerinin büyükşehir olması ile yaşamlarında herhangi bir değişiklik olmadığını belirten katılımcıların ise (Hayır) 3,2234 olduğu görülmektedir. Verilen bilgiler ışığında illerinin büyükşehir olması ile yaşamlarında herhangi bir değişiklik olup olmadığının yönetmel boyutta incelenmesine baktığımızda illerinin büyükşehir olması ile yaşamlarında olumlu yönde değişiklik olduğu düşüncesi ve yaşamlarında herhangi bir değişiklik olmadığını belirten katılımcıların yoğunlukta olduğu görülmektedir.

Çevresel boyutta, p değerinin 0,000 olduğu ve $p < 0,00$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına

baktığımızda; illerinin büyükşehir olması ile yaşamlarında olumlu yönde bir değişiklik olduğunu belirten katılımcıların (evet-olumlu) 3,3482, illerinin büyükşehir olması ile yaşamlarında olumsuz yönde bir değişiklik olduğunu belirten katılımcıların (Evet-Olumsuz) 2,6344, illerinin büyükşehir olması ile yaşamlarında herhangi bir değişiklik olmadığını belirten katılımcıların ise (Hayır) 2,8498 olduğu görülmektedir. Verilen bilgiler ışığında illerinin büyükşehir olması ile yaşamlarında herhangi bir değişiklik olup olmadığının çevresel boyutta incelenmesine baktığımızda illerinin büyükşehir olması ile yaşamlarında olumsuz yönde ve herhangi bir farklılık olmadığını belirten katılımcıların yoğunlukta olduğunu söyleyebiliriz.

Siyasal boyutta, p değerinin 0,699 olduğu ve $p>0,05$ olduğundan istatistiksel olarak katılımcıların illerinin büyükşehir olması düşüncesi ile yaşamlarında herhangi bir farklılık olup olmadığının karşılaştırılmasında siyasi boyutta anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir. Farklılığın hangi seçenekler arasında kaynaklandığını ortaya çıkarmak amacıyla homojenlik testi ve homojenlik testi sonucuna göre de ilgili testler yapılmıştır. Varyansların homojen olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan homojenlik testi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 52: Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşünceleri ile Yaşamlarında Herhangi Bir Farklılık Olup Olmadığının Karşılaştırılmasına İlişkin Homojenlik Testi Sonuçları

Levene Statistic	df1	df2	P
6,344	2	997	,002

Tablo 52’de ölçek geneli p değerinin 0,002 olduğu ve $p<0,05$ olduğun varyansların homojen olmadığı görüldüğünden, katılımcıların BŞBY’e geçiş sonrası düşünceleri ile yaşamlarında herhangi bir farklılık olup olmadığının karşılaştırılmasına ilişkin görülen anlamlı farklılığın hangi seçenekler arasında kaynaklandığını tespit etmek üzere Tamhane’s T2 testi yapılmıştır. Yapılan Tamhane’s T2 testinin sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 53: Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşünceleri ile Yaşamlarında Herhangi Bir Farklılık Olup Olmadığının Karşılaştırılmasına İlişkin Tamhane's T2 Testi Sonuçları

İlinizin Büyükşehir Belediyesi olması ile yaşamınızda herhangi bir farklılık oldu mu?	İlinizin Büyükşehir Belediyesi olması ile yaşamınızda herhangi bir farklılık oldu mu?	Ortalama Farklılıkları	Standart Hata	P
Evet-Olumlu	Evet-Olumsuz	,58328*	,04649	,000
	Hayır	,35333*	,05089	,000
Evet-Olumsuz	Evet-Olumlu	-,58328*	,04649	,000
	Hayır	-,22996*	,05174	,000
Hayır	Evet-Olumlu	-,35333*	,05089	,000
	Evet-Olumsuz	,22996*	,05174	,000

Tablo 53’de Tamhane’s T2 testi sonuçları incelendiğinde; illerinin büyükşehir olması ile yaşamlarında olumlu yönde bir değişiklik olduğunu belirten katılımcıların ortalamaları ile olumsuz yönde değişiklik olduğunu belirten katılımcıların ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve illerinin büyükşehir olması ile yaşamlarında olumlu yönde bir değişiklik olduğunu belirten katılımcıların ortalamasının olumsuz yönde değişiklik olduğunu belirten katılımcıların ortalamalarından 0,583 puan daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğer bir farklılık illerinin büyükşehir olması ile yaşamlarında olumlu yönde bir değişiklik olduğunu belirten katılımcıların ortalamaları ile yaşamlarında herhangi bir değişiklik olmadığını belirten katılımcıların ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve illerinin büyükşehir olması ile yaşamlarında olumlu yönde bir değişiklik olduğunu belirten katılımcıların ortalamalarının yaşamlarında herhangi bir değişiklik olmadığını belirten katılımcıların ortalamalarından 0,353 puan daha yüksek olduğu görülmektedir. Bir başka farklılık ise illerinin büyükşehir olması ile yaşamlarında herhangi bir değişiklik olmadığını belirten katılımcıların ortalamaları ile yaşamlarında olumsuz yönde değişiklik olduğunu belirten katılımcıların ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve illerinin büyükşehir olması ile yaşamlarında herhangi bir değişiklik olmadığını belirten katılımcıların ortalamalarının yaşamlarında olumsuz yönde bir değişiklik olduğunu belirten katılımcıların ortalamalarından 0,229 puan daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bağlamda katılımcıların illerinin büyükşehir olması ile yaşamlarında olumlu yönde değişiklik olduğu düşüncesinin hakim olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 54: Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşünceleri ile Büyükşehir Belediyesinde İlgili Birimlere Kolaylıkla Ulaşıp Ulaşmadıklarının Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Sonuçları

Değişken	Büyükşehir Belediyesinde İlgili Birimlere Kolaylıkla Ulaşabilmekteyim.	N	$\bar{X}$	S.S.	F	P
Ölçek (genel)	Evet	396	3,5809	,68819	81,358	,000*
	Kısmen	359	3,2860	,59317		
	Hayır	245	2,9216	,61651		
Sosyal	Evet	396	3,1195	1,15848	47,933	,000*
	Kısmen	359	2,7730	,95957		
	Hayır	245	2,2776	1,02754		
Ekonomik	Evet	396	4,0434	,97416	3,646	,026**
	Kısmen	359	3,8758	1,05526		
	Hayır	245	3,8482	1,08619		
Yönetmel	Evet	396	3,7618	1,09349	96,616	,000*
	Kısmen	359	3,3445	,98964		
	Hayır	245	2,5796	1,05177		
Çevresel	Evet	396	3,3460	1,29322	24,599	,000*
	Kısmen	359	2,8788	1,19236		
	Hayır	245	2,6714	1,32798		
Siyasal	Evet	396	4,0240	1,20287	6,456	,002**
	Kısmen	359	3,9568	1,12125		
	Hayır	245	3,6837	1,28394		

*p<0,01 - **p<0,05

Tablo 54’de katılımcıların BŞBY’e geçiş sonrası düşünceleri ile büyükşehir belediyesinde ilgili birimlere kolaylıkla ulaşip ulaşmadıklarının karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA testi sonuçlarına baktığımızda; ölçek genelinde, katılımcıların illerinin büyükşehir olması ile büyükşehir belediyesindeki ilgili birimlere genel anlamda sorunlarını dile getirmede kolaylıkla ulaşabildiği belirten (evet) 396 katılımcı, kısmen ulaşabildiğini belirten 359 katılımcı, ulaşamadığını belirten katılımcı sayısının ise 245 olduğu ve p değerinin 0,000 olduğu ve p<0,05 olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu durumda, H11 hipotezi (Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yaşayan yerel halkın büyükşehir belediyesinde ilgili birimlere kolaylıkla ulaşip ulaşmadıkları durumuna göre 6360 sayılı yasa sonrası düşüncelerinde anlamlı bir farklılık vardır.) kabul edilmiştir.

Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; illerinin büyükşehir olması ile büyükşehir belediyesindeki ilgili birimlere genel anlamda sorunlarını dile getirmede kolaylıkla ulaşabildiği belirten (evet) 396 katılımcıların 3,5809, kısmen ulaşabildiğini belirten katılımcıların 3,2860 ve ulaşamadığını belirten katılımcıların ise 2,9216 olduğu görülmektedir.

Boyutlara baktığımızda, sosyal boyutta p değerinin 0,000 olduğu ve $p < 0,00$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; illerinin büyükşehir olması ile ilgili birimlere kolaylıkla ulaştığını yani evet yanıtını veren katılımcıların (evet) 3,1195, kısmen yanıtını veren katılımcıların 2,7730, hayır yanıtını veren katılımcıların ise 2,2776 olduğu görülmektedir. Verilen bilgiler ışığında illerinin büyükşehir olması ile katılımcıların ilgili birimlere kolaylıkla ulaşp ulaşmadıklarının sosyal boyutta incelenmesine baktığımızda evet yanıtını veren katılımcıların ortalamasının üzerinde kısmen ve hayır yanıtını veren katılımcıların ise ortalamasının altında yanıtları olduğu görülmektedir. Ekonomik boyutta, p değerinin 0,026 olduğu ve $p < 0,00$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; illerinin büyükşehir olması ile ilgili birimlere kolaylıkla ulaştığını yani evet yanıtını veren katılımcıların (evet) 4,0434, kısmen yanıtını veren katılımcıların 3,8758, hayır yanıtını veren katılımcıların ise 3,8482 olduğu görülmektedir. Verilen bilgiler ışığında ekonomik anlamdaki sorulan anket sorularının ters yönlü olduğunu hatırladığımızda illerinin büyükşehir olması ile katılımcıların ilgili birimlere kolaylıkla ulaşp ulaşmadıklarının ekonomik incelenmesine baktığımızda, katılımcıların ekonomik anlamda sorunlarını dile getirmede ilgili birimlere ulaşmada veya netice almada sorun yaşadıklarını ulaştığını söyleyebiliriz. Yönetmel boyutta, p değerinin 0,000 olduğu ve $p < 0,00$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; illerinin büyükşehir olması ile ilgili birimlere kolaylıkla ulaştığını yani evet yanıtını veren katılımcıların (evet) 3,7618, kısmen yanıtını veren katılımcıların 3,3445, hayır yanıtını veren katılımcıların ise 2,5796 olduğu görülmektedir. Verilen bilgiler ışığında illerinin büyükşehir olması ile katılımcıların ilgili birimlere ulaşmada yönetmel boyutta memnun olduğunu söyleyebiliriz. Çevresel boyutta, p değerinin 0,000 olduğu ve $p < 0,00$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; illerinin büyükşehir olması ile ilgili birimlere

kolaylıkla ulaştığını yani evet yanıtını veren katılımcıların (evet) 3,3460, kısmen yanıtını veren katılımcıların 2,8788, hayır yanıtını veren katılımcıların ise 2,6714 olduğu görülmektedir. Verilen bilgiler ışığında illerinin büyükşehir olması ile katılımcıların ilgili birimlere ulaşmada, çevresel boyutta pek memnun olmadığını söyleyebiliriz. Siyasal boyutta, p değerinin 0,002 olduğu ve $p < 0,00$ olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; illerinin büyükşehir olması ile ilgili birimlere kolaylıkla ulaştığını yani evet yanıtını veren katılımcıların (evet) 4,0240, kısmen yanıtını veren katılımcıların 3,9568, hayır yanıtını veren katılımcıların ise 3,6837 olduğu görülmektedir. Verilen bilgiler ışığında illerinin büyükşehir olması ile katılımcıların ilgili birimlere ulaşmada siyasal boyutta memnun olduğunu söyleyebiliriz. Farklılığın hangi seçenekler arasında kaynaklandığını ortaya çıkarmak amacıyla homojenlik testi ve homojenlik testi sonucuna göre de ilgili testler yapılmıştır.

Varyansların homojen olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan homojenlik testi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 55: Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşünceleri ile Büyükşehir Belediyesinde İlgili Birimlere Kolaylıkla Ulaşıp Ulaşmadıklarının Karşılaştırılmasına İlişkin Homojenlik Testi Sonuçları

Levene Statistic	df1	df2	P
3,879	2	997	,021

Tabloda, ölçek geneli p değerinin 0,021 olduğu ve $p < 0,05$ olduğundan varyansların homojen olmadığı, katılımcıların BŞBY'e geçiş sonrası düşünceleri ile büyükşehir belediyesindeki ilgili birimlere kolaylıkla ulaşip ulaşmadıklarının karşılaştırılmasına ilişkin görülen anlamlı farklılığın hangi seçenekler arasında kaynaklandığını tespit etmek üzere Tamhane's T2 testi yapılmıştır. Yapılan Tamhane's T2 testinin sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 56: Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşünceleri ile Büyükşehir Belediyesinde İlgili Birimlere Kolaylıkla Ulaşıp Ulaşmadıklarının Karşılaştırılmasına İlişkin Tamhane's T2 Testi Sonuçları

Büyükşehir Belediyesinde ilgili birimlere kolaylıkla ulaşabilmekteyim.	Büyükşehir Belediyesinde ilgili birimlere kolaylıkla ulaşabilmekteyim.	Ortalama Farklılıkları	Standart Hata	P
Evet	Kısmen	,29491*	,04665	,000
	Hayır	,65935*	,05242	,000
Kısmen	Evet	-,29491*	,04665	,000
	Hayır	,36444*	,05031	,000
Hayır	Evet	-,65935*	,05242	,000
	Kısmen	-,36444*	,05031	,000

Tablo 56'da Tamhane's T2 testi sonuçları incelendiğinde; illerinin büyükşehir olması ile büyükşehir belediyesinde ilgili birimlere kolaylıkla ulaştığını yani evet yanıtını veren katılımcıların ortalamaları ile kısmen yanıtını veren katılımcıların ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve illerinin büyükşehir olması ile ilgili birimlere kolaylıkla ulaştığını belirten katılımcıların ortalamalarının kısmen ulaşabildiğini belirten katılımcıların ortalamalarından 0,294 puan daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğer bir farklılık illerinin büyükşehir olması ile ilgili birimlere kolaylıkla ulaştığını belirten yani evet yanıtı veren katılımcıların ortalamaları ile hayır yanıtı veren katılımcıların ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve ilgili birimlere kolaylıkla ulaştığını belirten yani evet yanıtını veren katılımcıların ortalamalarının hayır yanıtı veren katılımcıların ortalamalarından 0,659 puan daha yüksek olduğu görülmektedir. Bir diğer farklılık ise büyükşehir belediyesinde ilgili birimlere kısmen ulaştığını belirten katılımcılar ile hayır yanıtını veren katılımcıların ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve illerinin büyükşehir olması ile ilgili birimlere kısmen ulaştığını belirten katılımcıların ortalamalarının hayır yanıtını veren katılımcıların ortalamalarından 0,364 puan daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bağlamda genel anlamda katılımcıların illerinin büyükşehir olması ile sorunlarını dile getirmede ilgili birimlere kolaylıkla ulaştığını söyleyebiliriz.

Tablo 57: Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşünceleri ile Genel Anlamda Büyükşehir Belediyesi Görevlilerinin Yaklaşımlarından Memnun Olup Olmadıklarının Karşılaştırılmasına İlişkin ANOVA Testi Sonuçları

Değişkenler	Genel anlamda Büyükşehir Belediyesi görevlilerinin dostça ve samimi yaklaşımları vardır.	N	$\bar{X}$	S.S.	F	P
Ölçek (genel)	Evet	411	3,5837	,64652	75,258	,000*
	Kısmen	326	3,2477	,60705		
	Hayır	263	2,9730	,67381		
Sosyal	Evet	411	3,1111	1,11121	39,582	,000*
	Kısmen	326	2,7193	1,01966		
	Hayır	263	2,3714	1,05310		
Ekonomik	Evet	411	4,0389	,99386	3,531	,030*
	Kısmen	326	3,8706	,99342		
	Hayır	263	3,8540	1,13230		
Yönetmel	Evet	411	3,8216	1,04327	100,036	,000*
	Kısmen	326	3,2198	,98765		
	Hayır	263	2,6692	1,11090		
Çevresel	Evet	411	3,3224	1,28550	27,851	,000*
	Kısmen	326	2,9709	1,18772		
	Hayır	263	2,5817	1,31636		
Siyasal	Evet	411	4,0012	1,20542	2,388	,092
	Kısmen	326	3,9080	1,11939		
	Hayır	263	3,7947	1,28469		

*p<0,01 - **p<0,05

Tablo 57’de katılımcıların BŞBY’e geçiş sonrası düşünceleri ile genel olarak büyükşehir belediyesi görevlilerinin yaklaşımlarından memnun olup olmadıklarının karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA testi sonuçlarına baktığımızda; ölçek genelinde illerinin büyükşehir olması ile genel olarak büyükşehir belediyesinde çalışan görevlilerin yaklaşımlarının dostça ve samimi olduğunu belirten yani evet yanıtını veren 411 katılımcı, kısmen dostça ve samimi yaklaşımları olduğunu belirten 326 katılımcı, dostça ve samimi yaklaşımları olmadığını belirten 263 katılımcının bulunduğu, p değerinin 0,000 olduğu ve p<0,05 olduğundan istatistiksel olarak

anlamli bir farklılık olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda bu durum göstermektedir ki; H12 hipotezi (Büyükşehir belediyesi sınırları içerisinde yaşayan yerel halkın büyükşehir belediyesinde çalışan görevlilerin yaklaşımlarından memnun olup olmadıkları durumuna göre 6360 sayılı yasa sonrası düşüncelerinde anlamli bir farklılık vardır.) kabul edilmiştir. Aritmetik ortalamalarına baktığımızda; illerinin büyükşehir olması ile genel anlamda büyükşehir belediyesi görevlilerinin yaklaşımlarının dostça ve samimi olduğunu belirten yani evet yanıtını veren katılımcıların 3,5837, kısmen dostça ve samimi yaklaşımları olduğunu belirten katılımcıların 3,2477, dostça ve samimi yaklaşımları olmadığını belirten yani hayır cevabını veren katılımcıların 2,9730 olduğu görülmektedir. Verilen bilgiler ışığında; illerinin büyükşehir olması ile büyükşehir belediyesi görevlilerinden genel olarak katılımcıların memnun olduğunu söyleyebiliriz.

Varyansların homojen olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan homojenlik testi sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 58: Katılımcıların B  BY'e Geçiş Sonrası Düşünceleri ile Genel Anlamda Büyükşehir Belediyesi Görevlilerinin Yakla ımlarından Memnun Olup Olmadıklarının Kar ıla tırılmasına İlişkin Homojenlik Testi Sonuçları

Levene Statistic	df1	df2	P
,506	2	997	,603

Tabloda  l ek geneli p değerinin 0,603 olduğu ve $p > 0,05$ olduğundan varyansların homojen olduğu görüldüğünden, katılımcıların B  BY'e geçiş sonrası düşünceleri ile genel olarak büyükşehir belediyesi görevlilerinin yaklaşımlarından memnun olup olmadıklarının kar ıla tırılmasına ilişkin görülen anlamli farklılığın hangi seçenekten kaynaklandığını tespit etmek için Tukey testi yapılmıştır. Yapılan Tukey testinin sonuçları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 59: Katılımcıların BŞBY'e Geçiş Sonrası Düşünceleri ile Genel Olarak Büyükşehir Belediyesi Yönetiminden Memnun Olup Olmadıklarının Karşılaştırılmasına İlişkin Tukey Testi Sonuçları

Genel anlamda Büyükşehir Belediyesi görevlilerinin dostça ve samimi yaklaşımları vardır.	Genel anlamda Büyükşehir Belediyesi görevlilerinin dostça ve samimi yaklaşımları vardır.	Ortalama Farklılıkları	Standart Hata	P
Evet	Kısmen	,33603*	,04757	,000
	Hayır	,61070*	,05064	,000
Kısmen	Evet	-,33603*	,04757	,000
	Hayır	,27468*	,05316	,000
Hayır	Evet	-,61070*	,05064	,000
	Kısmen	-,27468*	,05316	,000

Tablo 59’da Tukey testi sonuçları incelendiğinde; illerinin büyükşehir olması ile genel anlamda büyükşehir belediyesi görevlilerinin yaklaşımlarının dostça ve samimi olduğunu belirten yani evet yanıtını veren katılımcılar ile kısmen yaklaşımlarının dostça ve samimi olduğunu belirten katılımcıların ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve genel anlamda büyükşehir belediyesi görevlilerinin yaklaşımlarının dostça ve samimi olduğunu belirten yani evet yanıtını veren katılımcıların kısmen yaklaşımlarının dostça ve samimi olduğunu belirten katılımcıların ortalamalarından 0,336 puan daha yüksek olduğu görülmektedir. Diğer bir farklılık illerinin büyükşehir olması ile genel anlamda büyükşehir belediyesi görevlilerinin yaklaşımlarının dostça ve samimi olduğunu belirten yani evet yanıtını veren katılımcılar ile hayır yanıtını veren katılımcıların ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve genel anlamda büyükşehir belediyesi görevlilerinin yaklaşımlarının dostça ve samimi olduğunu belirten yani evet yanıtını veren katılımcıların hayır yanıtını veren katılımcıların ortalamalarından 0,610 puan daha yüksek olduğu görülmektedir. Bir başka farklılık ise kısmen yaklaşımlarının dostça ve samimi olduğunu belirten katılımcıların ortalamaları ile hayır yanıtını veren katılımcıların ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu ve kısmen yaklaşımlarının dostça ve samimi olduğunu belirten katılımcıların ortalamalarının hayır yanıtını veren katılımcılardan 0,274 puan daha yüksek olduğu görülmektedir. Bu bağlamda; illerinin büyükşehir olması ile genel anlamda büyükşehir belediyesi görevlilerinin yaklaşımlarının dostça ve samimi olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 60: Katılımcıların, Anket İli ile İllerinin Büyükşehir Belediyesi Olmasından Mutlu Olup Olmadığı Durumlarının Karşılaştırılmasına İlişkin Ki-Kare Testi Sonuçları (n=1000)

	İlinizin Büyükşehir Belediye Olmasından Mutlu musunuz?		Evet	Hayır	Toplam
Anket İli	Malatya	F	106	59	165
		%	64,2	35,8	100
	Van	F	138	92	230
		%	60,0	40,0	100
	Hatay	F	195	135	330
		%	59,1	40,9	100
	Manisa	F	221	54	275
		%	80,4%	19,6	100
	$X^2= 36,220$ $P= 0,000^*$				

*p<0,01

Tablo 60'daki Ki-kare testi sonuçlarına geçmeden önce Ki-Kare testinin tanımını yapmak gerekir. Ki-Kare Testi; Nitel (sayısal olmayan) iki değişken arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olup olmadığının tespitine yönelik yapılan teste ki-kare testi adı verilir (Karagöz, 2015: 264). Ki-kare " X^2 " olarak gösterilir. X^2 testi ile hem ilişkilerin tespit edilmesi hem de değişkenler arasındaki anlamlı farklılıkların bulunup bulunmadığı belirlenir (Altunışık ve vd. 2010: 215). Ki kare P (Pearson) değerine ilişkin anlamlılık düzeyi 0,05'ten küçük olması durumunda iki değişken arasında anlamlı bir fark vardır (Altunışık ve vd. 2010: 219). Aksi durumda ise anlamlı bir farklılık yoktur.

Yukarıda verilen bilgiler ışığında tablo 60 yorumlandığında; katılımcıların illerinin büyükşehir belediyesi olmasından mutlu olup olmadığının karşılaştırılmasına ilişkin ki-kare testi sonucunda anket ili Malatya olan katılımcıların 106'sı (%64,2) illerinin büyükşehir belediyesi olmasından mutlu 59'u (%35,8) ise mutlu değildir. Anket ili Van olan katılımcıların 138'i (%60) illerinin büyükşehir belediyesi olmasından mutlu 92'si (%40) ise mutlu değildir. Anket ili Hatay olan katılımcıların 195'i (%59,1) illerinin büyükşehir belediyesi olmasından mutlu 135'i (%40,9) ise mutlu değildir. Anket ili Manisa olan katılımcıların 221'i (%80,4) illerinin büyükşehir belediyesi olmasından mutlu, 54'ü (%19,6) ise mutlu değildir. P değerine baktığımızda 0,000 olduğu ve $p<0,05$ olduğundan aralarında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Manisa ilinde yaşayan katılımcıların diğer

katılımcılara göre illerinin büyükşehir belediyesi olmasından daha fazla mutlu olduğu görülmektedir.

Tablo 61: Katılımcıların, Yaşları ile İllerinin Büyükşehir Belediyesi Olmasından Mutlu Olup Olmadığı Durumlarının İlişkin Ki-kare Testi Sonuçları (n=1000)

Yaşınız?	İlinizin Büyükşehir Belediye Olmasından Mutlu musunuz?		Evet	Hayır	Toplam
	18-25	F	165	51	216
		%	76,4	23,6	100
	26-30	F	147	89	236
		%	62,3	37,7	100
	31-35	F	113	58	171
		%	66,1	33,9	100
	36-40	F	74	47	121
		%	61,2	38,8	100
	41-45	F	75	50	125
		%	60,0	40,0	100
	46 ve yukarısı	F	86	45	131
%		65,6	34,4	100	
X ² = 15,116 P=0,010**					

$^{**}p<0,05$

Tablo 61’de, katılımcıların yaşları ile illerinin büyükşehir belediyesi olmasından mutlu olup olmadığı durumlarının karşılaştırılmasına ilişkin ki-kare testi sonucuna baktığımızda; yaşı 18-25 arası olan katılımcıların 165’i (%76,4) illerinin büyükşehir belediyesi olmasından mutlu olduğunu belirtirken, 51’i (%23,6) mutlu olmadığını belirtmiştir. Yaşı 26-30 arası olan katılımcıların 147’si (%62,3) illerinin büyükşehir belediyesi olmasından mutlu olduğunu belirtirken, 89’u (%37,7) mutlu olmadığını belirtmiştir. Yaşı 31-35 arası olan katılımcıların 113’ü (%66,1) illerinin büyükşehir belediyesi olmasından mutlu olduğunu belirtirken, 58’i (%33,9) mutlu olmadığını belirtmiştir. Yaşı 36-40 arası olan katılımcıların 74’ü (%61,2) illerinin büyükşehir belediyesi olmasından mutlu olduğunu belirtirken, 47’si (%38,8) mutlu olmadığını belirtmiştir. Yaşı 41-45 arası olan katılımcıların 75’i (%60,0) illerinin büyükşehir belediyesi olmasından mutlu olduğunu belirtirken, 50’si (%40,0) mutlu olmadığını belirtmiştir. Yaşı 46 ve yukarı olan katılımcıların 86’sı (%65,6) illerinin büyükşehir belediyesi olmasından mutlu olduğunu belirtirken, 45’i (%34,4) mutlu olmadığını belirtmiştir. P değerine baktığımızda, 0,010 olduğu ve $p<0,05$

olduğundan aralarında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. 18-25 yaş aralığında olan katılımcıların diğer yaş grubundaki katılımcılara göre illerinin büyükşehir belediyesi olmasından daha fazla mutlu olduğu görülmektedir.

Tablo 62: Katılımcıların, Anket İlleri ile İllerinin Büyükşehir Belediyesi Olması ile Yaşamlarında Herhangi Bir Farklılık Olup Olmadığı Durumlarına İlişkin Ki-kare Testi Sonuçları (n=1000)

Anket İli	İlinizin Büyükşehir Belediyesi olması ile yaşamınızda herhangi bir farklılık oldu mu?		Evet Olumlu	Evet Olumsuz	Hayır
	Malatya	F	70	50	45
		%	42,4	30,3	27,3
	Van	F	115	61	54
		%	50,0	26,5	23,5
	Hatay	F	99	113	118
		%	30,0	34,2	35,8
	Manisa	F	164	55	56
		%	59,6	20,0	20,4
	$X^2= 57,374$ $P=0,000^*$				

*p<0,01

Tablo 62’yi incelediğimizde; katılımcıların anket illeri ile illerinin büyükşehir belediyesi olması ile yaşamlarında herhangi bir farklılık olup olmadığı durumlarına ilişkin ki-kare testi sonucuna baktığımızda; anket ili Malatya olan katılımcıların 70’i (%42,4) illerinin büyükşehir belediyesi olması ile yaşamlarında olumlu yönde farklılık olduğunu, katılımcıların 50’si (%30,3) illerinin büyükşehir belediyesi olması ile yaşamlarında olumsuz yönde farklılık olduğunu belirtirken, katılımcıların 45’i (%27,3) ise yaşamlarında herhangi bir farklılık olmadığını belirtmiştir.

Anket ili Van olan katılımcıların 115’i (%50,0) illerinin büyükşehir belediyesi olması ile yaşamlarında olumlu yönde farklılık olduğunu, katılımcıların 61’i (%26,5) illerinin büyükşehir belediyesi olması ile yaşamlarında olumsuz yönde farklılık olduğunu belirtirken, katılımcıların 54’ü (%23,5) yaşamlarında herhangi bir farklılık olmadığını belirtmiştir.

Anket ili Hatay olan katılımcıların 99’u (%30,0) illerinin büyükşehir belediyesi olması ile yaşamlarında olumlu yönde farklılık olduğunu, katılımcıların 113’ü (%34,2) illerinin büyükşehir belediyesi olması ile yaşamlarında olumsuz

yönde farklılık olduğunu belirtirken, katılımcıların 118'i (%35,8) yaşamlarında herhangi bir farklılık olmadığını belirtmiştir.

Anket ili Manisa olan katılımcıların 164'ü (%59,6) illerinin büyükşehir belediyesi olması ile yaşamlarında olumlu yönde farklılık olduğunu, katılımcıların 55'i (%20,0) illerinin büyükşehir belediyesi olması ile yaşamlarında olumsuz yönde farklılık olduğunu belirtirken, katılımcıların 56'sı (%20,4) yaşamlarında herhangi bir farklılık olmadığını belirtmiştir.

P değerine baktığımızda, 0,000 olduğu ve $p < 0,05$ olduğundan aralarında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Manisa ilinde yaşayan katılımcının diğer illere göre illerinin büyükşehir olmasında yaşamlarında olumlu yönde farklılık olduğunu belirtirken, Hatay ilinde yaşayan katılımcıların illerinin büyükşehir belediyesi olması ile olumsuz yönde farklılık olduğu görüşünün diğer illere göre daha fazla olduğunu söyleyebiliriz.

Tablo 63: Katılımcıların, Anket İlleri ile İllerinin Büyükşehir Belediyesi Olması Sonucu Büyükşehir Yönetimlerine Seslerini Duyurmakta Sorun Yaşayıp Yaşamadığı Durumlarına İlişkin Ki-kare Testi Sonuçları (n=1000)

Anket İli	Büyükşehir Belediye yönetimine sesimi duyurmakta sorun yaşamam		Evet	Kısmen	Hayır
	Malatya	F	77	48	40
		%	46,7	29,1	24,2
	Van	F	62	119	49
		%	27,0	51,7	21,3
	Hatay	F	111	132	87
		%	33,6	40,0	26,4
	Manisa	F	106	112	57
		%	38,5	40,7	20,7
	$X^2 = 26,328$ $P = 0,000^*$				

Tablo 63'ü incelediğimizde; katılımcıların anket illeri ile illerinin büyükşehir belediyesi olması sonucu büyükşehir yönetimlerine seslerini duyurmakta sorun yaşayıp yaşamadıklarına ilişkin ki-kare testi sonucuna baktığımızda; anket ili Malatya olan katılımcıların 77'si (%46,7) büyükşehir belediye yönetimine seslerini duyurmakta sorun yaşamadığını, katılımcıların 48'i (%29,1) kısmen sorun yaşamadığını belirtirken, 40'ı (%24,2) ise büyükşehir belediye yönetimine seslerini

duyurmakta sorun yaşadığını belirtmiştir.

Anket ili Van olan katılımcıların 62'si (%27,0) büyükşehir belediye yönetimine seslerini duyurmakta sorun yaşamadığını, katılımcıların 119'u (%51,7) kısmen sorun yaşamadığını belirtirken, 49'u (%21,3) ise büyükşehir belediye yönetimine seslerini duyurmakta sorun yaşadığını belirtmiştir.

Anket ili Hatay olan katılımcıların 111'i (%33,6) büyükşehir belediye yönetimine seslerini duyurmakta sorun yaşamadığını, katılımcıların 132'si (%40,0) kısmen sorun yaşamadığını belirtirken, 87'si (%26,4) ise büyükşehir belediye yönetimine seslerini duyurmakta sorun yaşadığını belirtmiştir.

Anket ili Manisa olan katılımcıların 106'sı (%38,5) büyükşehir belediye yönetimine seslerini duyurmakta sorun yaşamadığını, katılımcıların 112'si (%40,7) kısmen sorun yaşamadığını belirtirken, 57'si (%20,7) ise büyükşehir belediye yönetimine seslerini duyurmakta sorun yaşadığını belirtmiştir. P değerine baktığımızda, 0,000 olduğu ve $p < 0,05$ olduğundan aralarında anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Malatya ilindeki katılımcıların diğer illere göre büyükşehir belediyesine sesini duyurmakta daha fazla sorun yaşamazken, Van ilindeki katılımcıların kısmen sorun yaşamadığı görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Dünyada büyükşehirlerin yönetimine yönelik arayışlar devam ederken Türkiye'deki büyükşehir belediyeleri de etkin ve verimli bir yönetim için yapısal dönüşümler sürekliliğini korumaktadır. 1950'li yıllardan itibaren devam eden yapısal değişim sürecinde büyükşehir alanında yapılan en güncel düzenleme 2012 tarih ve 6360 sayılı yasadır. Yasa ile özellikle 5216 sayılı büyükşehir belediye yasasında önemli revizeler ve değişiklikler gerçekleştirilmiştir. Yapılan düzenlemeler ile yerel halka etkin ve verimli hizmet sunularak halkın müşterek ihtiyaçlarının maksimum düzeyde karşılanması amaçlanmıştır. Ancak her düzenlemenin yapım aşamasındaki düşünsel amaç ile uygulama sonrasındaki sonucu farklılaşabilmektedir. 6360 sayılı yasa ile 14 yeni büyükşehir belediyesi kurulmuş ve Türkiye'de yer alan büyükşehir belediyelerine önemli düzeyde yetki ve sorumluluk yüklemiştir.

Çalışmada; 6360 sayılı yasa ile uygulamaya konulan yeni büyükşehir modelinin yerel halk üzerindeki sosyal, ekonomik, yönetsel, çevresel ve siyasal yansımaları anket yöntemi ile belirtilen beş boyutta ölçülmeye çalışılmıştır. Çalışma sonucu elde edilen bulgular incelendiğinde; sosyal anlamda, halkın il özel idarelerinin ve köylerin kapatılmış olmasından memnun olmamalarının yanında büyükşehir belediyesinin il mülki sınırlarına kadar yeterli düzeyde hizmet götüremediğine dair düşünceleri olduğu saptanmıştır. Bu durumda büyükşehir ölçeklerinin birbirinden farklı olması, önemli bir gerekçe olarak ortaya çıkmaktadır. Örneğin: Kocaeli ile Konya büyükşehir ölçekleri karşılaştırıldığında hizmet üretme hinterlandı ve öz kaynakları bakımından Kocaeli'nin çok daha etkin ve verimli hizmet üretebildiği görülmektedir.

Köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılarak mahalleye dönüştürülmesi konusunda da yerel halkın memnun olmadıkları görülmektedir. Nitekim buna yönelik yapılmış olan çalışmalarda da bunu görmek mümkündür. Bulut ve Kara (2015: 280) tarafından Hatay Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde yer alan köyden mahalleye dönüşen yerleşim alanlarında yaşayan halka yönelik yapılan anket çalışması sonucunda köylerin kapatılmış olmasından, burada yaşayan halkın memnun olmadıkları sonucu, çalışmamızın bu kısmında elde edilen bulguları destekler niteliktedir.

Belde belediyelerinin kapatılmış olması ve ulaşım ağının genişlemiş olmasında ise katılımcıların düşüncelerinin olumlu yönde olduğu öne çıkan bulgular

arasındadır. Sosyal boyutta katılımcıların ikamet ettikleri illere göre memnuniyet düzeylerine baktığımızda; Malatya ilinde ikamet eden katılımcıların memnun olduğu, Manisa, Hatay ve Van illerinde ikamet eden katılımcıların ise yeteri düzeyde memnun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Ekonomik boyut incelendiğinde; katılımcıların çoğunluğunun yaşadığı kentteki otopark ücretlerinin, toplu taşıma ücretlerinin, konut satış ve kira fiyatlarının ve özellikle çevre temizlik ve emlak vergilerinin ciddi bir düzeyde artmış olmasından dolayı olumsuz yönde etkilendiği sonucuna ulaşılmıştır. Fiili durum incelendiğinde tablo 28’de belirtilen Malatya Büyükşehir Belediyesi merkez ilçesi Yeşilyurt Belediyesine ait tahsilat tablosuna göre 2013 yılında arsa vergisinin birinci ve ikinci dönem toplam tutarı 48.00 TL iken, ilinin 2014 yılı yerel seçimler sonrası büyükşehir belediyesi olmasıyla arsa vergisinin birinci ve ikinci dönem toplam ödediği tutar 78.00 TL’ye yükselmiş ve bir önceki yıla göre %65 daha fazla arsa vergisi ödemiştir. 2015 yılına gelindiğinde ise arsa vergisinin birinci ve ikinci dönem toplam tutarı 162.00 TL’ye yükselmesi ile vatandaş bir önceki yıla göre arsa vergisi bu sefer yaklaşık %110 daha fazla ödemiştir. 2016 yılında ise bu yüksek arsa vergisi artışı durdurulmuş gibi görünse de vatandaş 168,00 TL arsa vergisi ödeyerek, bir önceki yıla göre yaklaşık %4 oranda daha fazla vergi ödemiştir. Böylesi bir tablo karşısında da ekonomik anlamda 6360 sayılı yasa ile getirilen yeni modelin yansımalarının olumlu yönde olması beklenemezdi. Nitekim örneklemimizde yer alan dört büyükşehir belediyesinde de aynı bulgulara ulaşılmıştır. Ekonomik boyutta en fazla olumsuz yönde düşünen katılımcıların ikamet ettikleri illerine göre sıralayacak olursak; birinci sırada Hatay, ikinci sırada Malatya, üçüncü sırada Manisa ve dördüncü sırada ise Van ili gelmektedir.

Çevresel boyuttaki bulgulara baktığımızda; katılımcıların çoğunluğunun yaşadığı kentteki çöplerin düzenli olarak toplandığı, sanayi ve tıbbi atıkları bertaraf etmek üzere yeni atık istasyonlarının yapılarak çevre ve hava kirliliğine yönelik yeterli düzeyde önlemlerin alındığı düşüncesi ulaşılan bulgular arasındadır. Genel anlamda katılımcıların çevresel boyutta illerinin büyükşehir olmasında olumlu yansımaların olduğunu söyleyebiliriz.

Siyasal boyutta, kırsal kesimde yaşayanların büyükşehir belediye başkanı seçiminde oy kullanacak olmalarından memnun oldukları gözlemlenmiştir. Büyükşehir Belediye Başkanı seçiminde yeteri kadar bilgi ve donanım sahibi olan

adayı tercih edeceği ve seçimini yaparken adayın mensubu olduğu siyasi partiyi göz önünde bulundurarak oyunu kullanacağı bulgular arasındadır. Verilen bilgiler ışığında katılımcıların ikamet ettikleri illerine göre illerinin büyükşehir olmasının siyasal boyuttaki düşünceleri dört ilde de birbirlerine yakın olumlu yöndedir. Bu doğrultuda siyasal anlamda yeni modelin yansımasının olumlu yönde olduğunu söyleyebiliriz.

Yönetmel boyuta baktığımızda; büyükşehir belediyelerinin şeffaf bir yönetim anlayışını benimseyerek çalıştığı, kentteki ulaşımın koordinasyonlu olarak yapıldığı, hizmetlerin dengeli olarak dağıtılmaya çalışıldığı ve genel olarak büyükşehir belediye yönetiminde halkın memnun olduğu yeni modelin yönetsel anlamda olumlu yansımalarının olduğu bulgularına ulaşılmış olmasının yanında; büyükşehir belediye yönetiminin yerelde yaşayanlar arasında farklı görüş ve düşüncede olanlara karşı eşit mesafede olmadığı, büyükşehir belediye başkanı hangi siyasi partinin mensubu ise o partiyi destekleyenler ile desteklemeyenler arasında eşitliğin sağlanamamış olunması bulgusu yönetsel bakımdan halkın memnuniyetine gölge düşürmektedir.

Sonuç olarak; 6360 sayılı yasa ile getirilen yeni modelin yönetsel, siyasal ve çevresel boyutta yerel halk üzerindeki yansımasının genel olarak olumlu, sosyal ve ekonomik boyutta yansımasının ise olumsuz yönde olduğunu söyleyebiliriz. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki: 6360 sayılı yasa ile getirilen büyükşehir belediyesi modelinin yönetsel alanda memnun edici olması ile gelecek yıllarda STK'ların ve akademisyenlerin yer aldığı kurullar oluşturularak, onların görüşleri doğrultusunda kararlar alınması, yerel halkın ihtiyaç ve taleplerinin karşılanması noktasında bahsedilen olumsuz yansımaların da olumlu yöne dönüşeceği inancındayız. Son olarak, Manisa Büyükşehir Belediyesinde olduğu gibi tüm büyükşehir belediyelerinde kırsal kesimde yaşayan halka daha iyi hizmet sunulabilmek adına kırsal hizmetler dairesi başkanlığının kurulması gerektiği düşüncesindeyiz.

KAYNAKÇA

- Adıgüzel, Şenol (2012), “6360 Sayılı Yasanın Türkiye’nin Yerel Yönetim Dizgesi Üzerine Etkileri: Eleştirel Bir Değerlendirme”, *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, S.13-14, s. 153-176.
- Akarçay, Pınar (2014), *Yerel Yönetimler*, Paradigma Yayınları, Edirne.
- Aktalay, Alptekin (2012), “İdare ve İdari Yargılama Hukuku”, (Editör: Yusuf Tekin). *Kamu Yönetimi*, Orion Kitabevi, Ankara, s.403-632.
- Alada, Adalet Bayramoğlu (1988), “ Bir Erken Büyük Şehir Yönetimi Denemesi”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesi Dergisi*, C. 43, S. 3, s. 135-152.
- Alodalı, M.Fatih Bilal, Usta, Sefa (2013), “Japonya’da Yerel Yönetimler”, (Editörler, Murat Okçu ve Hüseyin Özgür). *Dünyada Yerel Yönetimler Örnekler-Uygulamalar*, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s. 415-447.
- Alpar, Reha (2011), *Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistiksel Yöntemleri*, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Alpar, Reha (2014), *Spor, Sağlık ve Eğitim Bilimlerinden Örneklerle Uygulamalı İstatistik ve Geçerlilik-Güvenirlik-SPSS’de Çözümleme Adımları ile Birlikte*, Yenilenmiş 3. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Altan, Yakup, Karaca, Ferhan (2016), “Türk Metropolen Şehir Yönetim Sistemindeki Değişime 6360 Sayılı Kanun’un Etkileri: Samsun Büyükşehir Belediyesi Örneği”, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, C.14, S.28, s. 553-584.
- Altıntel, Vicdan Burcu (2013), *Büyükşehir Belediyelerinde İnsan Kaynakları Yönetimi Kayseri Büyükşehir Belediyesi Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Altunışık, Remzi, Coşkun, Recai, Bayraktaroğlu, Serkan, Yıldırım, Engin (2010), *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı*, Geliştirilmiş 6. Baskı, Sakarya Yayıncılık, Sakarya.
- Antalyalı, Ömer L. (2010), “Varyans Analizi (Anova-Manova)”, (Ed. Şeref Kalaycı), *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, 5. Baskı 7.Bölüm, s.130-182, Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti, Ankara.
- Arıkboğa, Erbay (2007), “Büyükşehirlerde Kararları Kim Alıyor? Büyükşehir Belediye Meclislerinde Temsil Sorunu ve Çözüm Önerileri”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, C.16,S.1, s. 31-54.

- Arıkboğa, Erbay (2009), “Ölçek Reformunun Büyükşehir Belediye Meclislerindeki Temsil Adaletine Olumlu Etkileri, Ulusal Kalkınma ve Yerel Yönetimler”, 4. *Ulusal Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildirileri*, TODAİE Yayınları, C.2, s. 737-754.
- Arıkboğa, Erbay (2013), “Geçmişten Geleceğe Büyükşehir Modeli”, *Yerel Politikalar Dergisi*, Ocak-Haziran, s. 48-96.
- Arıkboğa, Erbay (2014), “Büyükşehir Belediye Meclislerindeki Temsil Adaletsizliğinin Coğrafi ve Siyasi Görünümleri”, *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, C.2, S.2, s. 35-61.
- Arıkboğa, Erbay (2015), “Büyükşehir Yönetim Sistemi: Büyükşehir ve İlçe Belediyeleri”, (Ed. Kemal Görmez), *Yerel Yönetimler*, Orion Kitabevi, Ankara, s.186-224.
- Arslaner, Hakan, Yavan, Sercan (2016), “6360 Sayılı Kanunun Getirmiş Olduğu Yerel Kamusal Hizmet Sunum Farklılıkları”, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. Kasım özel, s. 277-290.
- Baharççek, Abdulkadir (2013), “6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Yasası ile Yerel Yönetimlerin Yapısında Yapılan Değişikliklerin Türkiye’nin Demokratikleşme Süreci Üzerindeki Etkileri”, (Editörler: Yakup Bulut, Veysel Eren, Sedat Karakaya, Abdullah Aydın), *Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler ve Kentsel Politikalar*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara, s.223-229.
- Bayram, Nuran (2015), *Sosyal Bilimlerde SPSS ile Veri Analizi*, 5. Baskı, Ezgi Kitabevi Yayıncılık, Bursa.
- Bozan, Mahmut (2013), “Mahalli İdarelerin Tevhidine Yönelik Bir Adım: Yeni Büyükşehir Belediyeleri”, (Editörler: Yakup Bulut, Veysel Eren, Sedat Karakaya, Abdullah Aydın), *Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler ve Kentsel Politikalar*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara, s.85-96.
- Bozatay, Şeniz Anbarlı, Kızılkaya, Kemal (2016), “Merkezden Yönetim-Yerinden Yönetim Tartışmalarının Odağında Bir Düzenleme: 6360 Sayılı Yasa Hakkındaki Değerlendirmeler”, *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt. 6, Sayı. 1, s. 609-637.
- Bozlağan, Recep, Can, Aynur (2009), “İl Özel İdaresi İçinde Valinin Yürütme Organı Olması Sorunu ve Bir Çözüm Önerisi”, *Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 32, Cilt:8, S. 217-232.

- Belli, Aziz, Aydın, Abdullah (2017), “6360 Sayılı Kanun ve Yerelde Merkezileşme”, *The Journal of Academic Social Science Studies JASSS International Journal Of Social Science*, N.55, p. 401-413, Spring II.
- Bingöl, Yılmaz, Yazıcı, Ersin, Büyükkakın, Tahir (2013), *İl Sınırında Büyükşehir Belediye Modeli Kocaeli Deneyimi*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi, Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığı Yayınları, Yayın No. 38, 1. Baskı.
- Biricikoğlu, Hale, Demirel Duyar, Duygu (2015), “6360 Sayılı Yasa’nın Genişleyen Büyükşehir Belediyesi Hizmet Sınırının Etkinlik ve Verimliliğe Etkisi Bağlamında Değerlendirmesi: Sakarya Büyükşehir Belediyesi Örneği”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C.20, S. 4, s. 369-393.
- Bulut, Yakup (1995), *Belediyelerin Yapısı ve Yeniden Düzenlenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, İstanbul.
- Bulut, Yakup (1999), *Büyük Şehir Yönetimine Kentsel Alt Örgütlenmelerin (STK ve Mahalle...) Katılımı (Gaziantep Büyük Şehir Belediyesi Örneği)*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Mahalli İdareler ve Yerinden Yönetim Anabilim Dalı, İstanbul.
- Bulut, Yakup (2005), *Gap Bölgesinde Kentleşme Sorunlar ve Çözümlere İlişkin Yaklaşımlar*, Nobel Kitabevi, Ankara.
- Bulut, Yakup, Tanıyıcı, Şaban (2008), “Türkiye’de Belediye Meclis Üyelerinin Temsil Ediciliği: Erzincan Örneği”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.21, s. 171-194.
- Bulut, Yakup, Karakaya, Sedat, Aydın, Abdullah, Tamer, Mehmet (2013), “Büyükşehir Yönetimlerinde Ölçeğin Yerel Temsil Üzerindeki Etkisi: Hatay’da Bir Uygulama”, (Editörler: Yakup Bulut, Veysel Eren, Sedat Karakaya, Abdullah Aydın), *Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler ve Kentsel Politikalar*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara, s.151-164.
- Bulut, Yakup, Yılmaz, Vedat (2014), “Türkiye’de İl Özel Yönetimleri ve Geleceği”, (Ed. Fatma Neval Genç) *Kamu Yönetiminde Değişim KAYFOR 12 Bildiriler Kitabı*, s. 76-83.
- Bulut, Yakup, Kara, Mehmet (2015), “Köylerin Mahalleye Dönüşmesinin Reel Yansımaları: Hatay’da Bir Uygulama”, (Editörler: Selma Karatepe, Ender

- Akyol, Canan Emek İnan, Işıl Arpacı, Ayşe Çolpan Kavuncu, Nazlı Nalci Arıbaşı), *Yerelleşme/Merkezileşme Tartışmaları 9. Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, TODAİE Yayın No: 388, Öncü Basımevi, Ankara, s.237-249.
- Bulut, Yakup, Karakaya, Sedat (2016), “Yerel Yöneticilerin Büyükşehir Algısı”, *Mustafa Kemal Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C. 1, S. 1, s. 1-36.
- Clair (2006), *Local Government in Japan*, Council of Local Authorities for International Relations, Aktaran, Yusuf Karakılçık (2015), *Yeni Yerel Bölgesel Gelişmeler Işığında Yerel Yönetimler*, Gözden geçirilmiş ve güncellenmiş 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Çelik, M.Lamih, Altıparmak, Cüneyd (2013), *Hukuki Açıdan 100 Soruda Yeni Büyükşehir Belediye Modeli*, Seçkin Yayıncılık, 2. Baskı, Ankara.
- Çelikyay, Hicran (2014), “Değişen Kent Yönetimi ve 6360 Sayılı Büyükşehir Yasası, Analiz”, *Siyaset Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı (SETA)*, Temmuz, S.101, s. 1-24.
- Çetin, Zuhale Önez, Yılmaz, Neslihan, Eldem, Hulusi (2016), “Büyükşehir Belediyeleri Mali Sisteminin Gelişimi ve 6360 Sayılı Yasanın Gelişime Etkileri: TR32 İlleri Örneği”, *Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, C.14, S.4, s.168-197.
- Çetiner, Hüseyin (2005), *Malatya*, Çetiner Yayıncılık, Malatya.
- Çınar, Tayfun, Duru, Bülent, Çiner, Can Umut, Zengin, Ozan (2009), *Büyükşehir Yönetimi Bütünleştirme Süreci*, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, Yayın No: 352, 1. Baskı, Ankara.
- Çınar, Tayfun, Duru, Bülent, Çiner, Can Umut, Zengin, Ozan (2013), *Belediyelerin Sınırları*, Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü, Yayın No: 370, Ankara.
- Çimen, Adnan (2012), “Nereye Kadar Mülki İdare?” 2023 Yolunda Bir “Olmak ya da Olmamak” Analizi, *İdarenin Sesi Dergisi*, Sayı: Eylül-Ekim-Kasım, S. 17-22.
- Çolak, D.Çağrı (2017), “6360 Sayılı Kanun’un Büyükşehir İlçe Belediye Başkanlığı Seçimlerine Etkileri: Trabzon Örneği”, *Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi*, S.18, s. 317-338.
- DPT (1994), *Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu*

- Mahalli İdareler ve Büyükşehir Yönetimi*, T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Müsteşarlığı Yayın No.DPT.2364-ÖİK. 431, Ankara.
- Çukurçayır, M.Akif (2015), *Yerel Yönetimler Kuram, Kurum ve Yeni Yaklaşımlar*, 3. Baskı, Çizgi Kitabevi, Konya.
- Demiral, Berkan (2007), “Türkiye’de Anakent Yönetimleri: Uygulama ve Sorunlar”. (Editörler, Hüseyin Özgür ve Muhammet Kösecik). *Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-II*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, s.64-99.
- Demirkaya, Yüksel, Bozlağan, Recep (2005), “Londra Anakent Belediye Sistemi ile Türk Anakent Belediye Sisteminin Karşılaştırılması”. (Editörler, Hüseyin Özgür ve Muhammet Kösecik). *Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-I*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, s.499-511.
- Dik, Esra (2014), “6360 Sayılı Kanun Bağlamında Köylerin Mahalleye Çevrilmesi Sorunu”, *Mülkiye Dergisi*, S.38 (1), s.75-102.
- Eke, Ali Erkan (1982), “Anakent Yönetimi ve Yönetimlerarası İlişkiler”, *Ankara Üniversitesi Siyasal Fakültesi Yayınları*, No.5, Ankara.
- Eke, Ali Erkan (1985), *Anakent Yönetimi ve Yönetimlerarası İlişkiler: Batı Deneyimi ve Türkiye*, Amme İdaresi Dergisi, Cilt:18, Sayı.4 s.41-62.
- Eken, Musa, Tuzcuoğlu, Ferruh, Özcan, Lütfi (2013), “Kanada’da Yerel Yönetimler”. (Editörler, Murat Okçu ve Hüseyin Özgür). *Dünyada Yerel Yönetimler Örnekler- Uygulamalar*, Seçkin Yayıncılık, Ankara, s. 449-479.
- Eken, İhsan (2009), *Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Hükümleri Çerçevesinde 5393 Sayılı Belediye Yasası ve 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Yasası*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı, Diyarbakır.
- Erbay, Yusuf (1999), “Fransa’da İdari Sistem ve Yerel Yönetimler”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, Cilt, 8, Sayı, 2, Nisan 1999, s. 58-74, TODAİE Yayını, Ankara.
- Erder, Sema, İncioğlu Nihal (2013), “Türkiye’de Yerel Politikanın Yükselişi İstanbul Büyükşehir Belediyesi Örneği”, *İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları* 191 Siyaset Bilimi 23, 2. Baskı İstanbul.
- Erdumlu, Güngör (1993), *Büyükşehir Belediyeleri Araştırması*, DPT Yayınları, Aktaran, Tekel, Ayşe (2009), “Türkiye’de Metropolen Alan Yönetiminden Metropolen Yönetişime Geçiş: Ankara Örneğinde Bir Değerlendirme”, *Selçuk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sosyal ve Ekonomik*

Araştırmalar Dergisi. S.18, s. 191-214.

Eren, Veysel, Bulut, Yakup, Tanıyıcı, Şaban (2012), “Türkiye’de Siyasi Partilerin Yerel Özerkliğe Bakışı”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.9, S.19, s.1-14.

Eren, Veysel, Yılmaz, Vedat (2015), “Büyükşehir Belediye Yönetiminde Karar Alma Sürecinde Etkinlik ve Verimlilik Problemi: Hatay Örneği”, (Editörler, M.Akif Çukurçayır, Hacer Tuğba Eroğlu, Hayriye Sağır, Mücahit Navruz) *Kamu Yönetiminde Değişimin Yönü ve Etkileri, KAYFOR 13 Bildiriler Kitabı*, 1488-1507, Konya.

Eryılmaz, Bilal (1994), *Kamu Yönetimi*, Üniversite Kitabevi, İzmir.

Eryılmaz, Bilal (2000), *Kamu Yönetimi*, Erkam Matbaası, İstanbul.

Eryılmaz, Bilal (2013), *Kamu Yönetimi Düşünceler- Yapılar- Fonksiyonlar- Politikalar*, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 6. Baskı, Umuttepe Yayınları, Kocaeli.

Eryılmaz, Bilal (2016), *Kamu Yönetimi Düşünceler- Yapılar- Fonksiyonlar- Politikalar*, Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 9. Baskı, Umuttepe Yayınları, Kocaeli.

Frey, William H. ve Zachary, Zimmer (2001) “Defining the City”, *Handbook of Urban Studies*, Ronan Paddison (editor), *London: Sage Publications*, pp. 14-35.

Genç, Fatma Neval (2014), “6360 Sayılı Kanun ve Aydın’a Etkileri”, *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1.Özel Sayı, s. 1-29.

George, D. Mallery, M. (2010), *SPSS For Windows Step by Step: A simple Guide and Reference*, 17.0 Update (10a ed.), Pearson, Boston.

Gezgüç, Gözde Müşerref, Aldemir, Celal, Uzun, Turgay (2015), “6360 Sayılı Kanun ve Muğla Örneği”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S.18, s. 461-477.

Göküş, Mehmet, Bayrakçı, Erdal, Alptürker, Hakan (2015), “Belediyelerin Sunduğu Sosyal ve Kültürel Hizmetlere Katılım Düzeyinin Değerlendirilmesine Yönelik Nevşehir’de Bir Uygulama”, (Editörler: Selma Karatepe, Ender Akyol, Canan Emek İnan, Işıl Arpacı, Ayşe Çolpan Kavuncu, Nazlı Nalcı Arıbaşı), *Yerelleşme/Merkezileşme Tartışmaları 9. Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, TODAİE Yayın No: 388, Öncü Basımevi, Ankara, s.275-285.

Gözler, Kemal (2013), “6360 Sayılı Kanun Hakkında Eleştiriler Yirmi Dokuz İlde İl

Özel İdareleri ve Köylerin Kaldırılması ve İlçe Belediyelerinin Büyükşehir İlçe Haline Dönüştürülmesi Anayasamıza Uygun mudur?” *Legal Hukuk Dergisi*, C.11, S.122, s. 37-82.

Gözübüyük, A.Şeref (2006), *Türkiye’nin Yönetim Yapısı*, Güncelleştirilmiş 9.Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara.

Gül, Hüseyin, Batman, Seda (2013), “Dünya ve Türkiye Örneklerinde Metropolen Alan Yönetim Modelleri ve 6360 Sayılı Yasa”, *Yerel Politikalar Dergisi*, S.1, s. 7-47.

Gül, Hüseyin (2014), “6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Yasası Üzerine Bir Değerlendirme”, *Mimar ve Mühendis Dergisi*, S.76, s. 50-54.

Güler, Birgül (1987), “Büyük Kentler için Yönetim Arayışları”, *Türk İdare Dergisi*, S.374, s.117-143.

Gültekin, Sadettin (2002), *Kamu Yönetimi*, Akademi Yayınevi, 1. Baskı, Rize.

Günel, Alpay, Atvur, Senem, Dernek, Kadriye Okudan (2014), “ 6360 Sayılı Yasanın Yerelleşme Bağlamında Değerlendirilmesi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, C.19, S.3, s. 55-70.

Gündoğan, Ertuğrul, Özcan, Görgün (2015), “ Yerel Yönetimlerde Optimal Ölçek ve Alan Yönetimi Perspektifinden 6360 Sayılı Yeni Büyükşehir Belediyeleri Kanunu”, (Ed. Mustafa Ökmen), *Yerel Yönetimlerde Güncel Gelişmeler-Kuramdan Uygulamaya*, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa, s.281-311.

Güneş, Ahmet Faruk (2013), “Büyükşehirlerde İl Özel İdaresinin Kaldırılmasının Hukuki Veçhesi ve İşlevsel Sonuçları”, *İdarecinin Sesi*, Ocak-Şubat, s. 60-64.

Gürbüz, Mehmet, Yıldırım, Uğur, Belli, Aziz (2014), “ Büyükşehir Belediye Kanunu’nun Kahramanmaraş İli Ölçeğinde Analizi”, *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.1, Özel Sayı, s. 102-135.

Güriş, Selahattin, Astar, Melek (2014), *Bilimsel Araştırmalarda SPSS ile İstatistik*, Der Yayınları, İstanbul.

Haktankaçmaz, M.İlker (2006), “Japonya’da Yerel Personel Sistemi” *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, cilt 15, S. 2, Nisan s. 61- 74.

Haktankaçmaz, M.İlker (2006), “Örgütsel Yapı İşleyiş ve Organlar Bakımından Japonya’da Yerel Yönetimler” *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, C. 15, S. 4, Ekim, s. 69- 86.

Hout, Jean Louis/ Thalmann, Jean Paul, Valbelle, Dominique (2000), *Kentlerin Doğuşu* (Çev. Ali Bektaş Girgin) İmge Kitabevi, Ankara.

- İnaç, Hüsamettin., Ünal, Feyzullah (2006), “İngiltere’de Yerel Yönetimler”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 16, s.125-140.
- İpek, Selçuk (2016), *Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Mali Yapısı*, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa.
- İspir, Eyüp Günay (1991), *Şehirleşme ve Meseleleri*, 2.B.,Gazi Büro Kitapevi, Ankara.
- İzci, Ferit, Turan, Menaf (2013), “Türkiye’de Büyükşehir Belediyesi Sistemi ve 6360 Sayılı Yasa ile Büyükşehir Belediyesi Sisteminde Meydana Gelen Değişimler: Van Örneği”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt 18, S. 1, s. 117-152.
- Karaarslan, Erkan (2014), *Açıklamalı 6360 Sayılı Kanun 14 İlde Büyükşehir Belediyesi ve 27 İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun*, Bekad Yayınları, Yayın No.11, Antalya.
- Karasar, Niyazi. (1999), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Karasar, Niyazi. (2012), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara
- Karagöz, Murat (2015), *Excel ve SPSS Uygulamalı İstatistik Yöntemleri*, 9. Baskı, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa.
- Karakılçık, Yusuf (2015), *Yeni Yerel Bölgesel Gelişmeler Işığında Yerel Yönetimler*, Gözden geçirilmiş ve güncellenmiş 2. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Karakılçık, Yusuf (2016), *Yeni Yerel Bölgesel Gelişmeler Işığında Yerel Yönetimler*, “İl Ölçekli” Yeni Büyükşehir (Bütünşehir) Düzenlemesine Göre, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Karasu, Mithat Arman (2013), “6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu ve Olası Etkileri-Şanlıurfa Örneği”, *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, S.15-1, s. 1-17.
- Kavruk, Hikmet (2002), *Anakent’e Bakış Türkiye’de Anakent Belediyeciliği ve Kent Hizmetleri Yönetimi*, Hizmet İş Sendikası Yayını Ankara.
- Kayış, Aliye (2010), “Güvenirlilik Analizi”, (Ed. Şeref Kalaycı), *SPSS Uygulamalı Çok Değişkenli İstatistik Teknikleri*, 5. Baskı, 19. Bölüm, s. 401-420, Asil Yayın Dağıtım Ltd. Şti, Ankara.
- Kaypak, Şafak (2012), “Devletten Yerel Yönetime Değişim Sürecinde Sivil Toplumun Yeni Yüzü”, *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C.1, S.1, s. 34-58.

- Kaypak, Şafak, Yılmaz, Vedat (2015), “6360 Sayılı Yeni Büyükşehir Belediye Yasasının Etkililiğinin Ölçülmesi: Malatya Örneği”, (Editörler: M.Akif Çukurçayır, Hacer Tuğba Eroğlu, Hayriye Sağır, Mücahit Navruz), *Kamu Yönetiminde Değişimin Yönü ve Etkileri 13. Kamu Yönetimi Forumu, Bildiri Kitabı*, Konya, s. 1326-1347.
- Kaypak, Şafak, Yılmaz, Vedat (2016), Hatay Büyükşehir Yapılanma Sonrasında Çevre Sorunlarına Yaklaşım ve Çevre Düzenlemeleri, *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Haziran, Cilt. 5, S. 1, s. 25-50.
- Keleş, Ruşen (1984), Japonya’da Yerel Yönetimler, *Amme İdaresi Dergisi*, S.17/3, Eylül 1984 s. 101-122.
- Keleş, Ruşen (2006), *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, 5.Baskı, Cem Yayınevi, İstanbul.
- Keleş, Ruşen (2012), *Yeni Anakent (Büyükşehir) Belediyeleri Oluşturulmalı mı?*, *Yerel Politikalar Dergisi*, Mayıs-Ağustos, s. 7-12.
- Keser, Ahmet, Gökmen, Yunus (2012), Büyükşehir Belediyeleri Kuruluş Sürecinin Analizi, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, C. 21, S.1, s. 17-42.
- Kırışık, Fatih (2013), “Kamu Yönetiminde Küresel Değişimler ve Yeni Sorun Alanları”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.38, s. 285-295.
- Kızılboğa, Rüveyda, Özaslan, Kamil (2013), “İl Özel İdaresi İle Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlığı’nın Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi”, (Editörler : Yakup Bulut, Veysel Eren, Sedat Karakaya, Abdullah Aydın), *Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler ve Kentsel Politikalar*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara, s.789-802.
- Koçak, Yüksel (2015), “Mahalle Yönetiminin Kentsel Sorunların Giderilmesindeki Rolü ve Yeniden Yapılandırılması”, (Editörler: M.Akif Çukurçayır, Hacer Tuğba Eroğlu, Hayriye Sağır, Mücahit Navruz), *Kamu Yönetiminde Değişimin Yönü ve Etkileri 13. Kamu Yönetimi Forumu, Bildiri Kitabı*, Konya, s. 1303-1325.
- Koday, Zeki, Erhan, Kübra, Akbaş, Ferdi (2016), Manisa İlinin İdari Coğrafya Analizi, *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Nisan S. 20 (2), s. 537-558.
- Koyuncu, Emre, Köroğlu, N.Tunga (2012), “Büyükşehirler Tasarısı Üzerine Bir Değerlendirme”, *Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı (TEPAV)*, Kasım, s. 1-8.
- Lefevre, Christian (1998), “Metropolitan Government and Governance in Western

- Countries: A Critical Rewiew” *International Journal of urban and Regional Research*, Vol. 22, Issue , s, 9-25.
- Mumford, Lewis (2013), *Tarih Boyunca Kent Kökenleri, Geçirdiği Dönüşümler ve Geleceği, (The City in History Its Origins, Its Transformations, and Its Prospects)*, Gral Koca, Tamer Tosun (Çeviren), 2.Baskı, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.
- Okday, Tarkan (2016), “Metropol Kent Yönetimi Yaklaşımları ve Uygulama Modelleri”, *Strategic Public Management Journal (SPMJ)*, Issue No: 4, pp. 37-55
- Ökmen, Mustafa, Parlak, Bekir (2010), *Yerel Yönetimler*, Alfa Aktüel Yayınları, Bursa.
- Ökmen, Mustafa, Parlak, Bekir (2013), *Kuram ve Uygulamada Yerel Yönetimler – Kavramlar, Yaklaşımlar, Yapılar ve Mevzuat*, 3. Baskı, Orion Kitapevi, Ankara.
- Ökmen, Mustafa, Arslan, Recep (2015), “Türkiye’de 6360 Sayılı Yasa ile Yeni Kurulan Büyükşehir Belediyeleri: Manisa Büyükşehir Belediyesi Örneği”, (Ed. Mustafa Ökmen), *Yerel Yönetimlerde Güncel Gelişmeler-Kuramdan Uygulamaya*, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa, s.313-327.
- Ökmen, Mustafa, Parlak, Bekir (2015), *Kuram ve Uygulamada Küresel ve Ulusal Konular ve Sorunlar*, Genişletilmiş Gözden Geçirilmiş ve Güncellenmiş 4. Baskı, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa.
- Ökmen, Mustafa, Parlak, Bekir (2015), *Yerel Yönetimlerde Yeni Vizyonlar*, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa.
- Özden, Pınar (2007), “Belediyelerin Sosyal Programları ve Kentsel Yenileme”, (Editörler, Hüseyin Özgür, Muhammet Kösecik), *Yerel Yönetimler zerine Güncel Güncel Yazılar- II*, s. 197-225, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Özer, İnan (2004), *Kentleşme Kentlileşme ve Kentsel Değişme*, Ekin Kitabevi, Bursa
- Özer, M.Akif, Akçakaya, Murat (2014), *Teorik Boyut Yerel Yönetimler*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Özer, M.Akif, Akçakaya, Murat (2015), *Yerel Yönetimler Mali Boyut*, Gazi Kitabevi, Ankara.
- Özgür, Hüseyin (2010), “Metropolitan Alanların Yönetimi Deneyimi: Büyükşehir Belediyesi Modelinin Uygunluğu”, *Yerel Yönetimler Yerel Siyaset ve Kentsel Politikalar* (Editör, Bekir Parlak), s. 333-358, Dora Basım Yayın Dağıtım,

Bursa.

Özgür, Hüseyin, Yavuzçehre, Savaş Pınar (2016), “Türkiye’nin Büyükşehir Belediye Sistemi: 1982-2015”, *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, S.7 (1), s. 903-926.

Özsalmanlı, A.Yıldız, Pank, Çiğdem (2013), “Muğla’da Büyükşehir Belediyesi Yapılanması Sürecine İlişkin Bir Değerlendirme”, (Editörler: Yakup Bulut, Veysel Eren, Sedat Karakaya, Abdullah Aydın), *Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler ve Kentsel Politikalar*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara, s.551-566.

Öztekin, Ali (2010), *Yönetim Bilimi*, Siyasal Kitabevi, Ankara.

Parlak, Bekir, CANER, Cantürk. (2013), *Karşılaştırmalı Siyasal ve Yönetimsel Yapılar*, 3. Baskı, Orion Kitabevi, Ankara.

Parlak, Bekir (2015), “Yeni Büyükşehir Belediye Yapılanmasının İl İdare Sistemine Etkilerinin Yasal ve Kurumsal Perspektifte Analizi”, (Editörler: Selma Karatepe, Ender Akyol, Canan Emek İnan, Işıl Arpacı, Ayşe Çolpan Kavuncu, Nazlı Nalcı Arıbaş), *Yerelleşme/Merkezileşme Tartışmaları 9. Kamu Yönetimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı*, TODAİE Yayın No: 388, Öncü Basımevi, Ankara, s.347-360.

Parlak, Bekir, Ökmen, Mustafa (2016), *Türkiye’de ve Dünya’da Yerel Yönetimler Teori ve Uygulama*, Genişletilmiş, Güncelenmiş, Gözden Geçirilmiş 5. Baskı, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa.

Rasch, Dieter, Kubinger, Klaus D. Yanagida, Takuya (2011), *Statistics in Psychology Using R and SPSS*, Wiley Publication, University of Vienna, Austria.

Sadioğlu, Uğur, Dede, Kadir, Yüceyılmaz, Arda (2017), “Yeni Büyükşehir Belediyesi Modelinde Belde Belediyelerin Sonu: Değirmendere Örneği”, *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C. 35, S. 2, s. 95-119.

Sakınç, Süreyya (2015), “Türkiye’de Merkezi Yönetim ve Yerel Yönetimler Arasındaki Mali İlişkiler”, (Ed. Kemal Görmez), *Yerel Yönetimler*, Orion Kitabevi, Ankara, s. 227-244.

Sertesin, Selçuk (2011), “Yerelde Siyasi Sorumlulukla Hizmet Sorumluluğunun Örtüşmemesi ve Seçim Sisteminden Kaynaklanan Temsil Sorunları”, *Türkiye Ekonomi Politikaları Araştırma Vakfı*, Eylül N201150, TEPAV.

- Sezer, Yasin (2007), “Belediyelerde Birleşme ve Katılma Uygulamaları”, (Editörler, Hüseyin Özgür ve Muhammet Kösecik). *Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-II*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara, s.143-163.
- Sezik, Murat (2017), “Malatya Mahalle Muhtarları Açısından Bütünşehir Uygulamasının Kentsel Hizmet Sunumuna Etkileri”, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, S. 43, s. 116-132.
- Sharma, Subbash (1996), *Applied Multivariate Techniques*, John Wiley & Sons Inc., Newyork.
- Sodan, Ramazan (2009), *Açıklamalı İçtihatlı 5393 Sayılı Belediye Kanunu ve 5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu*, 2. Baskı, Fersa Ofset Baskı Tesisleri, Ankara.
- Soydal, Özge Müberra (2012), *5216 Sayılı Büyükşehir Belediye Yasası Kapsamında Metropolitan Alanlarda Sınır Tespitinin Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Şahin, Yusuf (2014), *Yerel Yönetimler*, 1. Baskı, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa.
- Şahin, Yusuf (2015), *Yerel Yönetimler*, 2. Baskı, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa.
- Şahin, Yusuf (2015), *Yönetim Bilimi ve Türk Kamu Yönetimi*, Yenilenmiş ve Gözden Geçirilmiş 6. Baskı, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa.
- Şengül, Ramazan (2012), *Fransa’da Yerinden Yönetim Politikalarının Belediye Yönetimine Etkieri*, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 9, Sayı: 20, s. 31-44.
- Şengül, Ramazan (2014), *Yerel Yönetimler*, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 4. Baskı, Umuttepe Yayınları, Kocaeli.
- Şengül, Ramazan (2016), *Yerel Yönetimler*, Genişletilmiş ve Gözden Geçirilmiş 7. Baskı, Umuttepe Yayınları, Kocaeli.
- Şinik, Bilal (2009), “ Fransa’da Adem-i Merkezileşme Süreci”. (Editörler, Kemal Görmez, Mustafa Ökmen). *Yerel Yönetimlerin Güncel Sorunları Küresel, Bölgesel ve Yerel Perspektifler*, 1. Basım, Beta Basım Yayın Dağıtım, İstanbul, s. 249-270.
- Taş, İbrahim Ethem, Altınbaş, Selcen (2013), “Büyükşehir Belediyelerine İlişkin Yeni Düzenlemenin Yerelleşmeye Etkileri”, (Editörler: Yakup Bulut, Veysel Eren, Sedat Karakaya, Abdullah Aydın), *Kuramdan Uygulamaya Yerel Yönetimler ve Kentsel Politikalar*, Pegem Akademi Yayınları, Ankara, s.579-

594.

- Tarhan, Erdal (2013), “Büyükşehir Belediyelerinde Başkanın Yetkileri: Fransa (Paris), İngiltere (Londra) ve Türkiye Karşılaştırmalı Analizi, *Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Dergisi*, S.2, s. 101-120.
- Tekeli, İlhan (2002), “Sivil Toplum Kuruluşları Yerel Yönetimler ve Yerelleşmenin İç İçeliği”, (Ed. Ali Çakmak), *Sivil Toplum Kuruluşları, Yerelleşme ve Yerel Yönetimler, Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları*, İstanbul, s.5-28.
- Tekin, Ömer Faruk (2016), “6360 Sayılı Yasanın Büyükşehirlere Bağlı İlçeler Bağlamında Getirdiği Değişim: Bozkır İlçesi Örneği”, (Editörler: Hasan Bahar, Hakan Kuyumcu, Çağatay Benhür, Hatice Gül Küçükbezci, Murat Turgut, Fatih Numan Küçükballı), *Uluslararası Sempozyum: Geçmişten Günümüze Bozkır*, Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Yayınları: 9, Konya, s. 1245- 1262.
- Tekin, Vasfi Nadir (2014), *SPSS Uygulamalı İstatistik Teknikleri Klasik ve Bilgisayarlı Çözümler*, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Travers, Tony (2007), *GLC Leaders, 1965 to 1986, Lse London Development Workshops*.
- Toprak, Zerrin (2014), *Yerel Yönetimler*, 9.Baskı, Siyasal Kitabevi, İzmir.
- Toksöz, Fikret, Özgür, Ali Ercan, Öykü, Uluçay, Koç, Levent, Atar, Gülay, Akalın, Nilüfer (2009), *Yerel Yerel Yönetim Sistemleri Türkiye ve Fransa İspanya İtalya Polonya Çek Cumhuriyeti*, Tesev Yayınları, İstanbul.
- Tortop, Nuri (1993), *Londra Büyükşehir Yönetimi, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi, Sayı. 2, Ocak 1993*.
- Topçu, Dilek (2015), *Türkiye’de Yeni Büyükşehir Belediye Sistemi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Turan, Hande Tek (2013), “Bölgeler Avrupasında Fransız Yerel Yönetimler”, (Editörler, Murat Okçu, Hüseyin Özgür) *Dünyada Yerel Yönetimler Örnekler-Uygulamalar*, s. 245-281, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Türkoğlu, İrfan (2009), *Türkiye’de Belediyelerde Mali Özerklik ve Belediye Başkanlarının Mali Özerklik Algılaması*, Maliye Bakanlığı Yayınları, No. 389, s.123 Ankara.
- Uçman, Hamit (2015), “Yerelden Evrensele Farklı Bir Kamu Yönetimi Anlayışı: Japonya Kamu Yönetimi Üzerine Bir Değerlendirme”, (Editörler, M. Akif

- Çukurçayır, Hacer Tuğba Eroğlu, Hayriye Sağır, Mücahit Navruz), *Kamu Yönetiminde Değişimin Yönü ve Etkileri (Kayfor 13 Bildiri Kitabı)*, S. 120-134 Konya.
- Ulusoy, Ahmet, Akdemir, Tekin (2013), *Mahalli İdareler –Teori- Uygulama-Maliye*, 8. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Ural, Ayhan, Kılıç, İbrahim (2006), *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*, 2. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Urhan, V. Feyza (2008). “Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Yeniden Yapılandırılması Örnekleri Çerçevesinde Bir Değerlendirme”, *Sayıştay Dergisi Sayı. 70- 85-102*
- Uyanık, Sırrı (1993), Londra’nın Yerel Yönetimi (İki Kademeli Sistemin Sonu ve Şu Andaki Durum), *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, C. 2, S. 5, Eylül, s. 23-26.
- Yazıcıoğlu, Yahşi, Erdoğan, Samiye. (2014). *SPSS Uygulamalı Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Gözden geçirilmiş yenilenmiş 4. Baskı, Detay Yayıncılık, Ankara.
- Yıldırım, Ali, Şimşek, Hasan (2011), *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*, 8. Basım, Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yıldırım, Ramazan (2013), *İdare Hukukuna Giriş*, (Editör, Mustafa Avcı), Anadolu Üniversitesi Yayını No. 2466, Açıköğretim Fakültesi Yayını No. 1437, 2. Baskı, Eskişehir.
- Yıldırım, Uğur, Şengül, Ramazan, Bulut, Yakup (2002), “Türkiye için Yeni bir Model Önerisi: Bölge Yönetimi”. (Editörler, Birgül Ayman Güler ve Ayşegül Sabuktay). *Yerel Yönetimler Sempozyumu Bildirileri*, TODAİE Yayın No. 304, s. 333-345.
- Yılmaz, Hakan, Emil, M.Ferhat, Kerimoğlu, Baki (2012), *Yerel Yönetimler Maliyesi Temel İlkeler ile Mevzuat ve Uygulama Açısından Türk Yerel Yönetim Yapılanmasında Mali Yönetim ve Kaynak Kullanım Sistemi*, Mali Hizmetler Derneği, Yayın No: 10, Ankara.
- Zengin, Ozan (2014), Büyükşehir Belediyesi Sisteminin Dönüşümü: Son On Yılın Değerlendirmesi, *Ankara Barosu Dergisi*, 2014/2, s. 92- 116.

Kanunlar

2972 Sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun (1984).

3030 Sayılı Büyükşehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun (1984).

5018 Sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu (2003).

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu (2004).

5390 Sayılı Büyükşehir Belediye Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2005).

5747 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Sınırları İçerisinde İlçe Kurulması ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkındaki Kanun (2008).

6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2012)

6447 Sayılı Kanun (2013) 22/03/2013 Resmi Gazete, Sayı 28595-14/03/2013 Kabul Tarihi.

İnternet

Nitas, Koraltay (2015), “Fransa Yönetim Sistemi” arem.gov.tr (Erişim Tarihi: 05/12/2016) .

www.frey-demographer.org/.../R-2001-1_DefiningCity (Erişim Tarihi: 11/01/2017).

http://www.birgulaymanguler.net/index.php?option=com_content&view=article&id=878&Itemid=501 (Erişim Tarihi: 05/12/2016).

<http://www.metro.tokyo.jp/english/profile/overview06.htm> et: 06/01/2017

<https://www.londonelects.org.uk/im-voter/what-mayor-london-and-london-assembly-do> (Erişim Tarihi: 14/01/2017).

<http://www.mevzuat.gov.tr/Metin1.aspx?MevzuatKod=1.5.5216&MevzuatIliski=0&sourceXmlSearch=&Tur=1&Tertip=5&No=5216> (Erişim Tarihi: 14/01/2017).

<http://www.migm.gov.tr/yonetim-yapisi-ve-teskilatibsb> (Erişim Tarihi: 14/01/2017).

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Tokyo> (Erişim Tarihi: 31/01/2017).

http://www.toronto.ca/divisions/divisions_info.htm (Erişim Tarihi: 31/01/2017).

https://tr.wikipedia.org/wiki/Anne_Hidalgo (Erişim Tarihi: 01/03/2017).

<http://www.kadirgurbetci.com.tr/yonet/yuklemeler/30691ba505hmk.ppt> (Erişim Tarihi: 01/03/2017).

Travers, Tony (2007), GLC Leaders, 1965 to 1986, Lse London Development Workshops.

www.lse.ac.uk/.../glctohegla/glc_leaders_1965-1986.pdf (Erişim Tarihi: 06/01/2017).

Türkyılmaz, Murat (2013), Londra Büyükşehir Yönetimi, <http://yerelmerkez.blogspot.com.tr/2013/05/londra-buyuksehir-yonetimi-av-murat.html> (Erişim Tarihi: 06/01/2017).

<http://www.nufusu.com/il/ordu-nufusu> (Erişim Tarihi: 11/01/2017).

<http://www.tbb.gov.tr/belediyelerimiz/mahall-idare-birlikleri/> ET: 20/01/2017

<http://www.yerelnet.org.tr/iller/> (Erişim Tarihi: 11/01/2017).

<http://www.tmmob.org.tr/icerik/spo-buyuksehir-belediyesi-kanunu-degisikligi-degerlendirme-raporu> (Erişim Tarihi: 11/01/2017).

<http://www.tbb.gov.tr/belediyelerimiz/mahalli-idare-birlikleri/> (Erişim Tarihi: 17/01/2017).

<http://www.yerelnet.org.tr/iller/> (Erişim Tarihi: 11/02/2017).

www.tbb.gov.tr/storage/userfiles/rehber_ve_bilgi.../6360_torba_personel_rehber.pdf (Erişim Tarihi: 20/01/2017).

<http://www.nufusu.com/il/hatay-nufusu> (Erişim Tarihi: 11/02/2016).

<http://www.haritamap.com/sehir/hatay> (Erişim Tarihi: 11/02/2016).

<http://www.cografya.gen.tr/tr/hatay/ekonomi.html> (Erişim Tarihi: 11/05/2016).

http://www.hatay.bel.tr/Teskilat_Semasi/Teskilat_Semasi.aspx# (Erişim Tarihi: 01/08/2017).

<http://www.haritamap.com/sehir/malatya> (Erişim Tarihi: 12/05/2016).

<http://www.nufusu.com/il/2015/malatya-nufusu> (Erişim Tarihi: 12/05/2016)
<https://ebelediye.yesilyurt.bel.tr/webportal/index.php> (Erişim Tarihi: 16/06/2016).
http://www.istatistikanaliz.com/faktor_analizi.asp (Erişim Tarihi: 04/11/2016).
<http://www.nufusu.com/il/malatya-nufusu> (Erişim Tarihi: 16/02/2016).
<http://fka.gov.tr/malatya-tanitim> (Erişim Tarihi: 30/06/2016).
<http://www.malatya.bel.tr/organization/11/0/organization.aspx> (Erişim Tarihi: 02/08/2017).
<http://www.nufusu.com/il/2015/manisa-nufusu> (Erişim Tarihi: 16/02/2016).
<http://www.manisa.gov.tr/kadim-sehir-manisa> (Erişim Tarihi: 12/12/2016).
<http://www.manisakulturturizm.gov.tr/TR,151859/kadim-sehir.html> (Erişim Tarihi: 12/12/2016).
<http://www.cografya.gen.tr/tr/manisa/ekonomi.html> (Erişim Tarihi: 12/12/2016).
<http://www.haritamap.com/sehir/manisa> (Erişim Tarihi: 12/05/2016).
http://www.manisa.bel.tr/s32_teskilat-yapisi.aspx (Erişim Tarihi: 02/08/2017).
<http://www.nufusu.com/il/van-nufusu> (Erişim Tarihi: 20/02/2016).
<http://www.vankulturturizm.gov.tr/TR,52093/genel-bilgiler.html> (Erişim Tarihi: 30/05/2016).
https://www.turkcebilgi.com/van_g%C3%B6l%C3%BC ET: 30/05/2016
<http://www.haritamap.com/sehir/van> (Erişim Tarihi: 15/05/2016).
<http://www.nufusu.com/il/2015/van-nufusu> (Erişim Tarihi: 20/02/2016).
<http://www.van.gov.tr/van-tarihcesi> (Erişim Tarihi: 30/05/2016).
<http://www.cografya.gen.tr/tr/van/ekonomi.html> (Erişim Tarihi: 30/05/2016).
<https://van.bel.tr/birimler.html> (Erişim Tarihi: 03/08/2017).

EK.1. ANKET FORMU

6360 SAYILI YASA İLE OLUŞTURULAN YENİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE MODELİNİN UYGULAMADAKİ YANSIMALARINA YÖNELİK ANKET FORMU

Bu sorular, 6360 sayılı Yeni Büyükşehir Belediye Yasası ile Büyükşehir Belediyesi olarak halka hizmet vermeye başlayan on dört yeni büyükşehir belediyesi arasında yer alan Hatay Büyükşehir Belediyesi'nin yapmış olduğu faaliyetlerin sosyal, çevresel, yönetsel, siyasal ve ekonomik anlamda halka yansımalarını değerlendirmek amacı ile kullanılacaktır.

Soru kâğıtlarına isim yazılmayacaktır. Elde edilecek bilgiler kesinlikle bilimsel araştırmanın dışında kullanılmayacak ve hiç kimse bu bilgilerin kimler tarafından verildiğini bilmeyecektir. Soruları dikkatle okuyarak size uygun gelen yanıtları parantez içerisine çarpı koyarak sizin için uygun olan seçeneği işaretleyiniz.

1. Cinsiyetiniz?

☐ Erkek ☐ Kadın

2. Doğum yeriniz?

☐ İl merkezi ☐ İlçe ☐ Kasaba ☐ Köy ☐ Yurt dışı

3. Yaşınız?

☐ 18-25 ☐ 26-30 ☐ 31-35 ☐ 36-40 ☐ 41-45 ☐ 46 ve yukarısı

4. Medeni durumunuz?

☐ Evli ☐ Bekar

5. Mesleğiniz?

☐ Memur ☐ İşçi ☐ Esnaf ☐ Çiftçi ☐ Diğer

6. Öğrenim Durumunuz?

☐ Okuryazar değil ☐ Okuryazar ☐ İlköğretim ☐ Lise
☐ Yüksekokul 2 yıllık ☐ Yüksekokul 4 yıllık ☐ Yüksek lisans
☐ Doktora

7. Büyükşehir Belediyesi olan ilinizde ne kadar zamandan beri ikamet etmektesiniz?

☐ 0- 5 yıl ☐ 6-10 yıl ☐ 11-15 yıl ☐ 16-20 yıl ☐ 21 yıl ve yukarısı

8. İkamet ettiğiniz yer hakkında bilgi verir misiniz?

☐ Büyükşehir Belediyesi Merkez İlçesinden ☐ Büyükşehir Belediye İlçesinden
☐ Büyükşehir ilçesine bağlı eskiden köy olan mahallede

9. 6360 sayılı yasanın içeriği hakkında bilgi sahibiyim.

☐ Evet ☐ Kısmen ☐ Hayır

9. İlinizin Büyükşehir Belediyesi olmasından mutlu musunuz?

☐ Evet ☐ Hayır

10. İlinizin Büyükşehir Belediyesi olması ile yaşamınızda herhangi bir farklılık oldu mu?

☐ Evet Olumlu ☐ Evet Olumsuz ☐ Hayır

11. Büyükşehir Belediye Yönetimine sesimi duyurmakta sorun yaşamam.

☐ Evet ☐ Kısmen ☐ Hayır

12. Büyükşehir Belediyesinde ilgili birimlere kolaylıkla ulaşabilmekteyim.

☐ Evet ☐ Kısmen ☐ Hayır

13. Genel anlamda Büyükşehir Belediyesi görevlilerinin dostça ve samimi yaklaşımları vardır.

☐ Evet ☐ Kısmen ☐ Hayır

14. Büyükşehir Belediye Yönetiminin herkese eşit mesafede olduğuna inanıyor musunuz?

() Evet () Kısmen () Hayır

Sayın Katılımcı, Lütfen aşağıda belirtilen ifadelere katılma derecenizi, aşağıda verilen puanlamaya göre sizin için uygun olan seçeneği işaretleyerek belirtiniz.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Orta Düzeyde Katılıyorum	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1. Kesinlikle Katılmıyorum					
2. Katılmıyorum					
3. Orta Düzeyde Katılıyorum					
4. Katılıyorum					
5. Kesinlikle Katılıyorum					
1. 6360 sayılı yasa sonrası İl Özel İdarelerinin kapatılmasından memnunum.	1	2	3	4	5
2. 6360 sayılı yasa sonrası Belde Belediyelerinin kapatılmasından memnunum.	1	2	3	4	5
3. 6360 sayılı yasa sonrası köylerin tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüştürülmesinden memnunum.	1	2	3	4	5
4. 6360 sayılı yasa sonrası Büyükşehir Belediyesi il mülki sınırlarına kadar yeterli düzeyde hizmet götürmektedir.	1	2	3	4	5
5. 6360 sayılı yasa sonrası su ve kanalizasyon gibi alt yapı yatırım ve hizmetlerinde iyileşme olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
6. 6360 sayılı yasa sonrası kentimde katılımcı, şeffaf bir yönetim anlayışı benimsenmiştir.	1	2	3	4	5
7. Büyükşehir Belediye Yönetimine (BŞBY) geçiş sonrası yaşadığım kentte yol bakım ve onarım faaliyetlerinin arttığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
8. BŞBY'e geçiş sonrası yaşadığım kentin kırsal kesimlerinde yol, su ve kanalizasyon faaliyetlerine yönelik yatırım, bakım ve onarım hizmetleri arttı.	1	2	3	4	5
9. BŞBY'e geçiş sonrası yaşadığım kentin kırsal kesimlerinde yaşayan insanların yaşam kalitesinde artış olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
10. BŞBY'e geçiş sonrası yaşadığım kentin çevre ve peyzaj düzenlemelerinde olumlu gelişmeler olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
11. BŞBY'e geçiş sonrası yaşadığım kentteki ulaşım hizmetlerinde iyileşme olduğunu düşünüyorum.	1	2	3	4	5
12. BŞBY'e geçiş sonrası yaşadığım kentin trafik sorunları arttı.	1	2	3	4	5
13. Büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyelerinin birbirleri ile uyum içerisinde çalıştığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
14. BŞBY'e geçiş sonrası yaşadığım kentteki iş olanakları artmıştır.	1	2	3	4	5
15. BŞBY'e geçiş sonrası sosyal ve sportif faaliyetler arttı.	1	2	3	4	5
16. BŞBY'e geçiş sonrası sanayi ve tıbbi atıkları bertaraf etmek üzere yeni atık istasyonları yapıldı.	1	2	3	4	5
17. BŞBY'e geçiş sonrası çevre ve hava kirliliğine yönelik yeteri kadar önlemler alınmaktadır.	1	2	3	4	5
18. BŞBY' geçiş sonrası çöp toplama hizmetinde gelişme olmuştur.	1	2	3	4	5
19. BŞBY'e geçiş sonrası tarımsal faaliyetlerde artış sağlandığını düşünüyorum.	1	2	3	4	5
20. BŞBY'e geçiş sonrası otopark ücretleri arttı.	1	2	3	4	5
21. BŞBY'e geçiş sonrası toplu taşıma ücretlerinde artış yaşandı.	1	2	3	4	5
22. BŞBY'e geçiş sonrası konut satış ve kira fiyatları arttı.	1	2	3	4	5
23. BŞBY'e geçiş sonrası çevre temizlik ve emlak vergileri arttı.	1	2	3	4	5
24. BŞBY'e geçiş sonrası su faturalarında artış yaşandı.	1	2	3	4	5
25. BŞBY'e geçiş sonrası kütüphane hizmetlerinde artış yaşandı.	1	2	3	4	5

26. BŞBY'e geçiş sonrası kentimin tarihi ve kültürel bakımından önem taşıyan mekanların, bakım onarım ve korunmasına yönelik hizmetler arttı	1	2	3	4	5
27. Genel olarak büyükşehir belediye yönetiminden memnunum.	1	2	3	4	5
28. Bir sonraki seçimde oyumu mevcut Büyükşehir Belediye Başkanından yana kullanırım.	1	2	3	4	5
29. Büyükşehir Belediye Başkanı seçiminde mensubu olduğu siyasi partiyi göz önünde bulundurarak oyumu kullanırım.	1	2	3	4	5
30. Büyükşehir Belediye Başkanı seçiminde yeteri kadar bilgi ve donanım sahibi olan adayı tercih ederim.	1	2	3	4	5

Vermiş olduğunuz bilgilerden dolayı teşekkür ederim.

Öğretim Görevlisi
Vedat YILMAZ

